

עֲזְרֵי מַעַם הַשָּׁם עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר הַזֵּהָר

שְׁחַבֵּר הַתְּנַא הָאֱלֹמִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

וּפּוֹ: "סֵפֶר הַזֵּהָר", "זֵהָר הַדָּשִׁי", "תְּקוּנֵי הַזֵּהָר"

מְנַקֵּד

- כֶּרֶךְ ס -

תְּקוּנֵי הַזֵּהָר – זֵהָר הַדָּשִׁי בְּרֵאשִׁית

דף י"ב ע"ב - דף כ"ג ע"א

מְבַאֵר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עִם פְּרוּשׁ קַל וְנֶחְמָד לְמַעַן יִדְוֶץ הַלּוֹמֵד בּוֹ

מְחַלֵּק לְשָׁנָה אַחַת וְלְשָׁלֹשׁ שָׁנִים

מוֹפֵץ לְלֵא מַטְרוֹת רוּחַ כֻּלָּל וְעִיקַר
לְקִירוֹב הַגְּאוּלָּה בְּרַחֲמִים

בְּדַקוֹת סְפּוּרוֹת בְּלֶבֶד תִּזְכָּה לְהִיּוֹת בֶּן עוֹלָם הַבָּא

נִסְדֵּר, נְעֵרָף וְהוֹנָה מִתְדַּשׁ, בְּנִקּוּד וּפְסוּק מְלֵא, עִם מְרֵאָה מְקוּמוֹת,

בְּחֻלּוֹק קְטָעִים לְפִי הָעֵנִינִים, בְּאוֹתֵיזוֹת גְּדוּלוֹת וּמְאִירוֹת עֵינִים

יוֹצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי "מְפַעֵל הַזֵּהָר הָעוֹלָמִי"

בְּעִיָּה קְבִיטָה שְׁמֵשׁ תּוֹבֵב"א

כְּסִילוֹ תִשַׁע"א לֶפֶק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים **בחינם בלבד**

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת "נהר שלום" (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוֹד הַזֶּהָר (קבלה מהאר"ל)

רבוֹן הַעוֹלָמִים וְאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים, אָב הַרַחֲמִים וְהַסְלִיחוֹת. מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, בְּקִדְהָ וּבְהַשְׁתַּחֲוִיָּה, שְׁקִרְבַּתְנוּ לְתוֹרַתְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, וְנָתַתְּ לָנוּ חֵלֶק בְּסוּדוֹת תּוֹרַתְךָ הַקְּדוֹשָׁה. מָה אָנוּ, מָה חַיֵּינוּ, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּנוּ חֶסֶד גָּדוֹל פְּתָה. עַל כֵּן אֲנַחְנוּ מִפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ, שֶׁתִּמְחוֹל, וְתִסְלַח, לְכֹל חַטָּאתֵינוּ וְעוֹנוֹתֵינוּ, וְאֵל יִהְיוּ עוֹנוֹתֵינוּ מִבְּדִילִים בֵּינֵינוּ לְבִינֶיךָ.

וּבְכֵן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּכוּנֵן לְבַבֵּינוּ לִירְאָתְךָ וְאֶהְבְּתְךָ, וְתִקְשִׁיב אֲזַנֶּיךָ לְדַבְרֵינוּ אֱלֹהִי, וְתִפְתַּח לְבַבֵּינוּ הָעֶרְל בְּסוּדוֹת תּוֹרַתְךָ, וְיִהְיֶה לְמוֹדֵנוּ זֶה נַחַת רוּחַ לְפָנֶי כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ כְּרִיחַ נִיחוּחַ. וְתִאֲצִיל עֲלֵינוּ אוֹר מְקוֹר נְשֻׁמָּתֵנוּ בְּכֹל בְּחִינַתֵּינוּ, וְשִׁיתְנוּצְצוּ נִיצוּצוֹת עֲבָדֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר עַל יָדָם גָּלִיתָ דְבָרֶיךָ אֱלֹהִי בְּעוֹלָם. וְזִכּוֹתֵם, וְזִכּוֹת אֲבוֹתֵם, וְזִכּוֹת תּוֹרַתֵם, וְתַמִּימוֹתֵם, וְקִדְשָׁתֵם, יַעֲמוּד לָנוּ לְבַל נִפְשַׁל בְּדַבְרֵי אֱלֹהֵינוּ. וּבְזִכּוֹתֵם תֵּאִיר עֵינֵינוּ בְּמָה שָׁאֲנוּ לּוֹמְדִים. כַּמָּאֵמֵר נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל "גַּל עֵינֵי וְאֶבְיֹטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ". יְהִי לְרְצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי. כִּי יי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּיו דַּעַת וְתִבּוֹנָה:

תפלה לְאַחַר לְמוֹד הַזֶּהָר (יאמר בפנות הלב)

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עֲלֵינוּ טוֹב וּמְטִיב הַדָּרֵשׁ לָנוּ. שׁוּבָה אֲלֵינוּ בְּהַמּוֹן רַחֲמֶיךָ בְּגִלְלֵי אֲבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנְךָ. בְּנֵה בֵּיתְךָ כְּבַתְחֻלָּה וְכוּנֵן מְקַדְשֶׁךָ עַל מְכוּנֵנוּ. וְהִרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוּ וְשִׁמְחָנוּ בְּתַקּוּנֵנוּ. וְהִשָּׁב כַּהֲנִים לְעֲבוֹדָתֵם וְלוֹוִיִּים לְדוֹכְנָם לְשִׁירָם וְלִזְמָרָם. וְהִשָּׁב יִשְׂרָאֵל לְנִוְיָהֶם. וּמְלָאָה הָאָרֶץ דַּעַת אֶת ה' לִירְאָה וְלֵאֲהָבָה אֶת שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד יב ❖ בלק פנחס מסות ❖ 592 עמודים 12 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד יא ❖ במדבר נשא בהעלותך שלח קרח חוקת בלק 592 עמודים 11 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד י ❖ אחרי קדושים אמור בהר בחוקותי 528 עמודים 10 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד ט ❖ ויקרא צו שמיני תזריע מצורע 496 עמודים 9 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד ח ❖ ויקהל פקודי 640 עמודים 8 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד ז ❖ תרומה תצוה כי תשא 560 עמודים 7 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד ו ❖ יתרו משפטים 432 עמודים 6 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד ה ❖ שמות וארא בא בשלח 560 עמודים 5 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד ד ❖ מקץ ויגש ויהי 512 עמודים 4 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד ג ❖ חיי שרה תולדות ויצא וישלח וישב 624 עמודים 3 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד ב ❖ נח לך לך וירא 544 עמודים 2 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד א ❖ הקדמות לתורת הזהר הקדמת הזהר כראשית 640 עמודים 1
---	---	--	---	---	--	---	---	--	---	--	---

 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד יח ❖ תקוני הזהר חלק ב' 448 עמודים 18 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד יז ❖ תקוני הזהר חלק א' 512 עמודים 17 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד טז ❖ זהר חדש שיר השירים רות איכה תיקוני זוהר חדש 556 עמודים 16 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד טו ❖ זהר חדש צו אחרי בהר נשא חוקת בלק מסות כי תצא כי תבוא 528 עמודים 15 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד יד ❖ זהר חדש בראשית נח-לך וירא תולדות ויצא וישב בשלח יתרו תרומה כי תשא 592 עמודים 14 	 ספר תורת הזהר תרגום הזהר בקלשון הקדוש כרד יג ❖ זהר חדש ואתחנן עקב שופטים כי תצא וילך האזינו 320 עמודים 13
---	---	---	---	---	--

כמותם. השגה שלישית, היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה, והיא השגת בני אדם, מה שאין משיגין שאר הנבראים.

וכנגד שלש מעלות הללו, יש באדם שלש צורות נפשיות. צורה הראשונה היא הנפש השכלית. השנייה, היא הנפש המדברת. השלישית, היא הנפש הבהמית, המתאווה תאות, והיא הנפש אשר תמעות מעל.

ואי תימא הכי, הנפש הראשונה היא נפש הבהמית, כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו. נפש המדברת, כנגד השמים, שהיא מעלה יתירה על הראשונה. נפש השכלית, כנגד מדרגת המלאכים, שהיא המעלה העליונה על כל אלה.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים. ר' אלעזר פתח, (תהלים 10 ב) אלהים אלי אתה אשחרך, תא חזי, שאין מקום בעולם פנוי בלא מים, מפני שהארץ תלויה על המים. שנאמר, (שם כד ב) פי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. וכי תעלה על דעתך, שהמים הם מתחת לארץ, והארץ שהיא כבדה מכל היסודות עומדות על המים. אלא שהמים על הארץ, ולמעלה לשמים.

אמר ליה רב חסדא והא כתיב המים אשר מעל לרקיע. אמר ליה, לאו האי, אלא פתרגומו, במציעות מיא, שהרקיע מבדיל ביניהם. פי המים אחדים היו, אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע, נחשבו בשנים. והרקיע כדור, ובא במימי אוקיינוס, כמבדיל בין המים, נמצאו מים ממעל, ומים מתחת. אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסובבים, אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסובבים, לפעמים ממזרח למערב, ולפעמים ממערב למזרח,

מהם אין משיגים כמותם. השגה שלישית היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה, והיא השגת בני אדם, מה שאין משיגין שאר הנבראים.

וכנגד שלש מעלות הללו יש באדם שלש צורות נפשיות. צורה הראשונה היא הנפש השכלית. השנייה היא הנפש המדברת. השלישית היא הנפש הבהמית המתאווה תאות, והיא הנפש אשר תמעות מעל.

ואם תאמר כך, הנפש הראשונה היא נפש הבהמית, כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו. נפש המדברת כנגד השמים, שהיא מעלה יתירה על הראשונה. נפש השכלית כנגד מדרגת המלאכים, שהיא המעלה העליונה על כל אלה.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים (בראשית א). רבי אלעזר פתח, (תהלים 10 ב) אלהים אלי אתה אשחרך. בא וראה שאין מקום בעולם פנוי בלא מים, מפני שהארץ תלויה על המים, שנאמר (שם כד ב) פי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. וכי תעלה על דעתך שהמים הם מתחת לארץ, והארץ שהיא כבדה מכל היסודות עומדות על המים? אלא שהמים על הארץ, ולמעלה לשמים.

אמר לו רב חסדא, והרי פתוב (בראשית א) המים אשר מעל לרקיע? אמר לו, אין זה אלא פתרגומו, באמצע המים, שהרקיע מבדיל ביניהם. פי המים אחדים היו, אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע נחשבו בשנים. והרקיע כדור, ובא במימי אוקיינוס, כמבדיל בין המים. נמצאו מים ממעל, ומים מתחת. אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסובבים, לפעמים ממזרח למערב, ולפעמים ממערב למזרח,

לפַעַמִּים מִמְזַרְח לְמַעַרְב, וְלַפַּעַמִּים מִמַּעַרְב לְמְזַרְח, וּבָאִים בְּאֲמֻצַּע הַיָּם, וּמִבְדִּילִים בֵּינֵיהֶם. וְזֶהוּ וַיִּבְדֵּל בֵּין הַיָּם.

וּמִפְּנֵי מָה מִי הַיָּם מְלוּחִים. מִפְּנֵי חֲמִימוֹת הָרְקִיעַ וּרְתִיחָתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, קְדִירָה הַעוֹמֶדֶת עַל הָאוֹר, וְכָל מָה שֶׁמִּתְעַפְּכֶת עַל הָאוֹר, יוֹתֵר הַתְּבַשִּׁיל נִמְלַח מְרֹב חֲמִימוֹת הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָּל הָרְקִיעַ הָיָה קָיָם בֵּין הַיָּם, כָּל הַיָּם הָיָה נִקְפָּאִים בְּמִלַּח, וְאֵינוֹ מְתַקֵּים בֵּין הַיָּם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֹּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי. מִפְּנֵי שֶׁעֲנָן זֶה חוֹזֵר עַל יְחִוּדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שָׁנֵי לְנִגְדוֹ, וְאֵין טוֹב בְּשָׁנֵי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן יוֹם אֶחָד.

דִּתְנֵי רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רִאשׁוֹן בְּמָקוֹם אֶחָד. לְהוֹרוֹת, דְּאֵלוֹ נֶאֱמַר רִאשׁוֹן, עַל כָּל פְּנִים הָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת שָׁנֵי. כִּי רִאשׁוֹן מִחֲרַת לְשָׁנֵי. אֲבָל אֶחָד, אֵינוֹ מִחֲרַת לְשָׁנֵי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְהָרִי נֶאֱמַר (ישעיה מא ד) אֲנִי ה' רִאשׁוֹן. אָמַר לִיָּהּ, מִלְּתִיָּה מְסִיֵּעַ לְקַמֵּייתָא, מְדַכְתִּיב וְאֵת אַחְרוּנִים אֲנִי הוּא, אַף עַל פִּי שֵׁישׁ (דף יג ע"א) אַחְרוּנִים לְרִאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי אַחְרוּנִים יֵשׁ לְרִאשׁוֹן. אֵין. שְׁמוֹ הַמְּיוּחָד. שֶׁהוּא רֵאשׁ וּמְיוּחָד. אַחְרִים הֵם: אֶלֶף דְּלִ"ת נו"ן יו"ד, אֶלֶהי"ם, שְׁד"י, א"ל, צָבָאוֹ"ת. וְהֵם מִתְּכַנְּנִים בְּיַחְוּדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבַּרְךְ מִמָּשׁ, דְּכִתִּיב וְאֵת אַחְרוּנִים אֲנִי הוּא.

רַבִּי יוֹסִי בַר חֲלַפְתָּא, וְר' יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי, וְר' יִצְחָק, הָווּ אֶכְלִי בְּסַעוּדַתָּא בְּהִילוּלָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. ר' חִיָּיא רַבָּה, הָוָה יְנוּקָא, וְהָוָה יְתִיב תַּמָּן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי. אָמַר לִיָּהּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַיָּם בְּשָׁנֵי,

וּבָאִים בְּאֲמֻצַּע הַיָּם וּמִבְדִּילִים בֵּינֵיהֶם. וְזֶהוּ וַיִּבְדֵּל בֵּין הַיָּם. וּמִפְּנֵי מָה מִי הַיָּם מְלוּחִים? מִפְּנֵי חֲמִימוֹת הָרְקִיעַ וּרְתִיחָתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, קְדִירָה הַעוֹמֶדֶת עַל הָאוֹר, וְכָל מָה שֶׁמִּתְעַפְּכֶת עַל הָאוֹר, יוֹתֵר הַתְּבַשִּׁיל נִמְלַח מְרֹב חֲמִימוֹת הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָּל הָרְקִיעַ הָיָה קָיָם בֵּין הַיָּם, כָּל הַיָּם הָיָה נִקְפָּאִים בְּמִלַּח, אֲלֵא הוֹלֵךְ וְסוֹכֵב וְאֵינוֹ מְתַקֵּים בֵּין הַיָּם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי? מִפְּנֵי שֶׁעֲנָן זֶה חוֹזֵר עַל יְחִוּדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שָׁנֵי לְנִגְדוֹ, וְאֵין טוֹב בְּשָׁנֵי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן יוֹם אֶחָד.

שְׁשֻׁנָּה רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רִאשׁוֹן בְּמָקוֹם אֶחָד? לְהוֹרוֹת, דְּאֵלוֹ נֶאֱמַר רִאשׁוֹן, עַל כָּל פְּנִים הָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת שָׁנֵי, כִּי רִאשׁוֹן מִחֲרַת לְשָׁנֵי, אֲבָל אֶחָד אֵינוֹ מִחֲרַת לְשָׁנֵי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְהָרִי נֶאֱמַר (ישעיה מא) אֲנִי ה' רִאשׁוֹן. אָמַר לוֹ: דְּבַרוּ מְסִיֵּעַ לְרִאשׁוֹן, מִהַפְּתוּב וְאֵת אַחְרוּנִים אֲנִי הוּא (סו). אַף עַל פִּי שֵׁישׁ אַחְרוּנִים לְרִאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי יֵשׁ אַחְרוּנִים לְרִאשׁוֹן? כֵּן. שְׁמוֹ הַמְּיּוּחָד, שֶׁהוּא רֵאשׁ וּמְיּוּחָד. אַחְרִים הֵם: אֶלֶף דְּלִ"ת נו"ן יו"ד, אֶלֶהי"ם, שְׁד"י, א"ל, צָבָאוֹ"ת, וְהֵם מִתְּכַנְּנִים בְּיַחְוּדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבַּרְךְ מִמָּשׁ, דְּכִתִּיב וְאֵת אַחְרוּנִים אֲנִי הוּא.

רַבִּי יוֹסִי בַר חֲלַפְתָּא וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ אוֹכְלִים בְּסַעוּדַת הַהִילוּלָה שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי חִיָּיא רַבָּה הָיָה תִינוּק, וְהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן: לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי? אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַיָּם בְּשָׁנֵי,

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשִׁלְיִשִּׁי, אָמַר פִּי טוֹב
פְּעָמִים.

אָמְרוּ: נִשְׁאֵל אֶת הַתִּינוּק הַזֶּה,
שֶׁמִּשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאָת
הַנְּבוּאָה בְּפִי הַתִּינוּקוֹת, אוּלַי
נִמְצָא דָבָר בְּפִיו. אָמַר לוֹ: חֲיֵיא
בְּנִי, אָמַר לָנוּ לְמָה לֹא נֶאֱמַר פִּי
טוֹב בְּשָׁנַי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי
שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאֶחָד. בָּא רַבִּי
שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ. קָרָא עֲלָיו (ירמיה א ט)
הַגֵּה נִתְתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ: הַשְּׁעָה עוֹמְדָת לוֹ, נִשְׁאֵל
אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַה זֶה (שופטים ה)
וְאֶהְבִּיּוּ פְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ,
מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים? אָמַר
לָהֶם: מַה הַשֶּׁמֶשׁ פְּשִׁיזָּא
בְּגִבּוֹרְתוֹ, יֵשׁ שְׁשֻׁמְחִים בּוֹ וְיֵשׁ
שֶׁלֹּא שְׁמַחִים בּוֹ, כִּף הַצַּדִּיקִים -
כְּמוֹתֶם יִשְׁיִשׁוּ, וְהִרְשָׁעִים לֹא
יִשְׁיִשׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לְמִי
שְׁעוֹשָׂה רְפוּאָה, וְיֵשׁ לְמִי שְׂאִינוֹ
עוֹשָׂה - כִּף הַצַּדִּיקִים יִהְיוּ רְפוּאָה
לְטוֹבִים, וּמִכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לוֹ: חֲיֵיא בְּנִי, לְמָה לֹא
נִזְכַּר שֵׁם הַמִּיחָד בְּמַעֲשֵׂה
כְּרֵאשִׁית? אָמַר לָהֶם: אֵינִן נֹאָה
לְמַלְךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל
הַמֵּתִים, וְעַל דְּבַר הַנֶּאֱבָד, כְּדִי
שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ, כִּשֶׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁבְּרָאָם הֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים, כִּף
שְׁמוֹ, חֵס וְחִלְיָה. וְלֹא הַזְכִּיר
שְׁמוֹ הַמִּיחָד עַד שֶׁנִּבְרָאוּ כָּל
הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים,
וְלֹאחַר כֵּן הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר
שֶׁהוּא קָיָם לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי
עוֹלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) בְּיוֹם
עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.
וּמִשָּׂאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָא, לֹא
הַזְכִּיר כִּכְאֵן אֲלֵא דְבַר הַקָּיָם. וְלֹא
נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וּבְהֵמָוֹת
וְעוֹפּוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כְּלִים, אֲלֵא
דְּבַר הַעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם.

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשִׁלְיִשִּׁי, אָמַר פִּי טוֹב תְּרֵי זְמַנֵּי.
אָמְרוּ, נִשְׁאֵל לְהֵאֵי יְנוּקָא, דְּמִשְׁחָרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאָת הַנְּבוּאָה בְּפִי
הַתִּינוּקוֹת, אוּלַי נִמְצָא דָבָר בְּפִיו. אָמַר לִיה
חֲיֵיא בְּרִי, אֵימָא לָן, לְמָה לֹא נֶאֱמַר פִּי טוֹב
בְּשָׁנַי. אָמַר לָהֶם, מִפְּנֵי שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאֶחָד.
אֲתָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה, קָרָא עֲלָיָה (ירמיה א ט)
הַגֵּה נִתְתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ שְׁעֵתָא קְיֵימָא לִיה, נִשְׁאֵל בִּיה, אָמְרוּ
לִיה, מֵאֵי (שופטים ה לא) וְאֶהְבִּיּוּ פְּצֵאת
הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ. מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים.
אָמַר לָהֶן, מַה הַשֶּׁמֶשׁ פְּשִׁיזָּא בְּגִבּוֹרְתוֹ, אֵית
דְּבַדְחֵי בִּיה, וְאֵית דְּלֹא בַדְחֵי בִּיה. כִּף
הַצַּדִּיקִים, צַדִּיקִים כְּמוֹתֶם, יִשְׁיִשׁוּ, וְהִרְשָׁעִים
לֹא יִשְׁיִשׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ אֵית לְמֵאן דְּעַבִּיד
רְפוּאָה, וְאֵית לְמֵאן דְּלֹא עַבִּיד. כִּף הַצַּדִּיקִים,
יִהְיוּ רְפוּאָה לְטוֹבִים. וּמִכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לִיה, חֲיֵיא בְּרִי, לְמָה לֹא נִזְכַּר שֵׁם
הַמִּיּוּחָד בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, אָמַר לוֹן,
אֵינִן נֹאָה לְמַלְךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל
הַמֵּתִים, וְעַל דְּבַר הַנֶּאֱבָד. כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ,
כִּשֶׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָאָם הֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים,
כִּף שְׁמוֹ חֵס וְשָׁלוֹם. וְלֹא הַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמִּיּוּחָד,
עַד שֶׁנִּבְרָאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים.
וְלֹאחַר כֵּן, הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר שֶׁהוּא קָיָם
לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת
ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וּמִשָּׂאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁבְּרָא לֹא הַזְכִּיר כִּכְאֵן, אֲלֵא דְבַר הַקָּיָם, וְלֹא
נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, אֶרֶץ וְשָׁמַיִם
אָדָם וְחַיּוֹת וּבְהֵמָוֹת וְעוֹפּוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים
כְּלִים, אֲלֵא דְבַר הַעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לוֹ: מַה שְּׁכַתּוּב (שם א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וּגו', מַה צָּרָף הָיָה לוֹ לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם? אָמַר לָהֶם: כָּבֵד כְּתוּב (משלי טו, ד) כָּל פֶּעַל ה' לַמְעַנָּהוּ. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּבָר שְׁלֵא לְצָרָף. וּבָרָא הַרְקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוּזֵר, אֵינּוּ חוּזֵר אֶלָּא לַעֲתִים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהֶנּוּם, וְיוֹרֵד בְּצִנּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מב ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיף. וְהַרְקִיעַ נִכְנָס בְּאִמְצַע מְשֻׁנֵּיהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנִכְנָס בְּנִתְיָהֶם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַתִּינוּק הַזֶּה בְּרוּחַ הַקָּדֵשׁ אָמְרוּ, שֶׁכָּפָד הָיָה מִמֶּשׁ שְׁכַתּוּב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹף הַמַּיִם, בְּתוֹף מִמֶּשׁ, בְּאִמְצַע הַמַּיִם, בְּהַפְּנֵס הַרְקִיעַ בְּאִמְצַע, מְחִזֵּיר הַמַּיִם הָרְעִים הַיּוֹצְאִים מִמְּקוֹמָם, וְלֹא יֵצֵא לְעוֹלָם מֵאוֹתָם הַמַּיִם, אֶלָּא כְּמֵלֵא הַלֵּג, בִּימֵי אֱלִישֶׁע. וְנֶאֱמַר בָּהֶם וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשֻׁפְּלָת. כְּלוֹמַר, בְּשִׁבִיל שֶׁהַמַּיִם רָעִים, הָאָרֶץ מְשֻׁפְּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל כָּל זֶה מַעִיד הַכְּתוּב הַזֶּה, שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם, וַיִּתְעַרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנְזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הַרְקִיעַ לְהַפְּנֵס בְּאִמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבִאוֹתָהּ שָׁעָה מִמֶּשׁ, שֶׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעַרֵּב

אָמְרוּ לֵיהּ, מַאי דְכְּתִיב, (בראשית א ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וּגו'. מַה צָּרָף הָיָה לוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לָהֶם, כָּבֵד כְּתִיב (משלי טו ד) כָּל פֶּעַל ה' לַמְעַנָּהוּ. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּבָר שְׁלֵא לְצָרָף. וּבָרָא הַרְקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוּזֵר אֵינּוּ חוּזֵר אֶלָּא לַעֲתִים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהֶנּוּם, וְיוֹרֵד בְּצִנּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מב ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיף. וְהַרְקִיעַ נִכְנָס בְּאִמְצַע מְשֻׁנֵּיהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנִכְנָס בְּנִתְיָהֶם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הַאי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקָּדֵשׁ אָמְרוּ, דְהָכִי הוּוּה מִמֶּשׁ, דְכְּתִיב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹף הַמַּיִם, בְּתוֹף מִמֶּשׁ, בְּאִמְצַעִית מִיָּא. בְּהַפְּנֵס הַרְקִיעַ בְּאִמְצַע, מְחִזֵּיר הַמַּיִם הָרְעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם לְמִקוּמָן. וְלֹא נָפִיק לְעֵלְמָא מֵאֵינוּן מִיָּא, אֶלָּא כְּמֵלֵא לּוּגָא, בִּימֵי אֱלִישֶׁע. וְנֶאֱמַר בָּהֶם, (מ"ב ב ט) וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשֻׁפְּלָת. כְּלוֹמַר, בְּשִׁבִיל שֶׁהַמַּיִם רָעִים, הָאָרֶץ מְשֻׁפְּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כּוּלָּא הַאי קָרָא מְסֵהִיד עֲלֵיהּ. דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם, וַיִּתְעַרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנְזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הַרְקִיעַ, לְהַפְּנֵס בְּאִמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבִאוֹתָהּ שָׁעָה מִמֶּשׁ, שֶׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעַרֵּב

במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

תא שמע, אמר רבי אלעזר, הני מייא דאינון לחיי עלמא, ולתקונייהון דברייתא, היאך יתקרון. אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, דאינון מייא טבין.

ר' חייא בר אבא, הוה אזיל באורחא, ולאה מתקיפותא דשמשא, והוה צחי למשתי מיא. פגע ביהווא מדברא, ואשכח חד אילנא, יתיב תחותיה, עד דזקיף עינוהי, חמא חד מעיינא דמיא דקיק. חדי למשתי מנהון. שתי מן מיא, והוו מרירן, אמר לשמשיה, היינו טעמא דר' אלעזר, דאמר רבי אלעזר, לית לך בעלמא, דלית תמן תמציתא מההוא סילונא דגיהנם, בר ארעא דישראל. ואלמלא דשתן כל עלמא מההוא תמציתא דארעא דישראל, לא יכילי למשתי מנייהו.

אמר רבי הונא, האי רקיע דכתיב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות. דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, האי חיות, חיה פתיב חדא, למה נאמר ראשי. אמר רבי הונא, אית חיה חד רבא, ושליטא על כל שאר חיותא קדישא, וזויהי רברבין סגיאין. ליה רישין דזיווא סגיאין, וכדין פתיב ראשי החיה. ודא היא החיה, דחמא יחזקאל בחיזו נבואתא. ואי סלקא דעתך דהיא החיות. תא שמע, פתיב (שם א טו) וארא החיות וגו', חמא האי, וחמא החיות.

האי רקיע למאי אתא. אמר רבי חזקיה, לאפרשא בין מלאכין קדישין דמתחות

רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמפתח הרקיע ההוא, ובין המלאכים הקדושים

הטובים, ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

בא שמע, אמר רבי אלעזר, המים הללו שהם להחיות העולם ולתקון הבריות, איך יקראו? אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, שהם מים טובים.

רבי חייא בר אבא היה הולך בדרך והתעייף מחזק השמש, והיה צמא לשות מים. פגע באותו מדבר ומצא אילן אחד. ישב תחתיו. עד שהרים עיניו, ראה מעין מים קטן. שמח לשות מיהם. שתה מן המים והיו מרים. אמר לשמשו, הינו טעמו של רבי אלעזר, שאמר רבי אלעזר, אין לך בעולם שאין שם תמצית מאתו סילון של גיהנם, פרט לארץ ישראל, ואלמלא ששותים כל העולם מאותה תמצית של ארץ ישראל, לא יכולים לשות מיהם.

אמר רבי הונא, הרקיע הזה שכתוב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות, שכתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, החיות הללו, חיה פתוב אחת, למה נאמר ראשי? אמר רבי הונא, יש חיה אחת גדולה, ושולטת על כל שאר חיות הקדש, וזויהי גדולים רבים. לה ראשים של זיווים רבים, ואז פתוב ראשי החיה, וזויהי החיה שראה יחזקאל במראה הנבואה. ואם תעלה על דעתך שהיא החיות, בא שמע, פתוב (שם) וארא החיות וגו', ראה את זו וראה את החיות.

הרקיע הזה, למה הוא בא? אמר רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמפתח הרקיע ההוא, ובין המלאכים הקדושים

שזכו שהם למעלה. זהו שפתוב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע - המלאכים שהם תחת הרקיע ההוא, ובין המים אשר מעל לרקיע - המלאכים שהם מלמעלה. אמר רבי יצחק, מזה נשמע שהוא הפרגוד שמפסיק בינתים.

רבי אלעזר שאל את רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו, הרקיע הזה שנברא בשני מה הוא? אמר לו, סוד עליון הוא, שברא הקדוש ברוך הוא ממנה מתחת ידו ובחר בו, והשליטו על כל צבאות השמים, ומשום אותו ענין לא נאמר כי טוב בשני, אף על פי ששלטון יתר יש לו, שהכל תחת ידו, להראות לכל העולם שאין טוב וכבוד ופדות וגאות אלא בקדוש ברוך הוא בלבד.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מה שפתוב (שיר 1) אל גנת אגוז ירדתי לראות באפי הנחל? זהו מה שראה יחזקאל באותו הרקיע שנברא בשני, שבראו הקדוש ברוך הוא וסתמו מפל רבבות קדש שלו. ואותם העולמות שפוסף בהם הקדוש ברוך הוא, סתמם ממנו, וכבוד הדרו סתם. מאותם עולמות ולמעלה סתם, והטמין מפלם, וכלם שואלים ואומרים איזה מקום כבוד מלכותו, (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו.

בא וראה מה אמר, אל גנת אגוז ירדתי בגנת אגוז לא כתוב, אלא אל גנת אגוז, כמי שיירד וקרוב לגן ולא נכנס בו, כל שפן שלא קרב לאגוז אלא לגנה, וכל שפן שלא ראה מה שבתוך האגוז, וכל שפן שאמר לראות ולא אמר

ההוא רקיעא, ובין מלאכין קדישין דזכו דאינון לעילא. הדיא הוא דכתיב, ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע, מלאכיא דאינון תחות ההוא רקיעא. ובין המים אשר מעל לרקיע, מלאכיא דאינון מלעילא. אמר רבי יצחק, שמע מינה דהוא פרגוד דמפסיק בינתים.

רבי אליעזר שאל לרבן יוחנן בן זכאי, אמר ליה, האי רקיע דאתברי בשני, מאי הוא, אמר ליה, רזא עילאה הוא, דברא קודשא בריך הוא ממונה תחות ידיה, ובחר ביה, ושלטיה על כל חילי שמיא, ובגין ההוא ענינא, לא נאמר כי טוב בשני. אף על פי דשולטנא יתירא אית ליה, דכולא תחות ידיה, לאחזאה לכל עלמא, דלית טיבו ויקרא ופרקונא וגאותא, אלא בקודשא בריך הוא בלחודוהי.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מאי דכתיב, (שה"ש ו יא) אל גנת אגוז ירדתי לראות (דף יג ע"ב) באפי הנחל. זהו מה שראה יחזקאל, באותו הרקיע שנברא בשני. שבראו הקדוש ברוך הוא, וסתמו מפל רבבות קודש שלו. ואותן העולמות דכסיף בהו קודשא בריך הוא, סתמם ממנו, ויקר הדרו סתם. מאותן עולמות ולמעלה סתם. והטמין מפולם, וכולם שואלים ואומרים, איזה מקום כבוד מלכותו (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד ה' ממקומו.

היא חזי, מאי קאמר אל גנת אגוז ירדתי, בגנת אגוז לא כתיב, אלא אל גנת אגוז. כמאן דנחית ומקריב לגנתא, ולא עייל בה, כל שפן דלא קריב לאגוז אלא לגינה. וכל שפן דלא חזא מה שבתוך האגוז. וכל שפן דאמר

רְאִיתִי. כְּלוֹמֵר, לְגַנְהָ, שְׁהוּא
חוּצָה, קִרְבְּתִי וְיִרְדְּתִי לְרְאוֹת,
וְלֹא אָמַר שְׂרָאָה אֶפְלוּ הַגְּנָה
שְׁהוּא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי,
כִּמְהוּ נְצֻטְעָר אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁכְּתוּב
בּוֹ (במדבר יב) לֹא כֵן עֲבָדִי מִשֶּׁה
בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְרְאוֹת
שִׁמְשׁ אַחַד שִׁמְשָׁמֶשׁ לְפָנָיו, וְלֹא
נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת, שֶׁכְּתוּב (שמות לג,
יח) הִרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ. אָמַר רַבֵּן
יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא שֶׁכְּתוּב בּוֹ
(תהלים ט) כְּבוֹד אֵל, וְהוּא מִטְטְרוּ"ן
שֶׁר הַפְּנִים.

וְאִיךְ בִּקֶּשׁ מִשֶּׁה לְרְאוֹת אֵת זֶה?
אֲלֹא מִשֶּׁה סֹבֵר, כִּיּוֹן שְׂרָאָה גּוֹפּוֹ
אֶרְבָּעִים יָמִים וְאֶרְבָּעִים לַיְלוֹת,
כִּשְׁלֹא אָכַל וְשָׁתָה, וְהָיָה נִזּוֹן
מֵאֶסְפֶּקֶל לְרִיָּא דְלַעֲיָלָא, סֹבֵר דְּכֻדַּאי הוּא
שֶׁכְּדַאי הוּא לְבִקֶּשׁ אֵת זֶה.

וּמַה הַשִּׁיב לוֹ? (שמות לג, ב) לֹא
תוּכַל לְרְאוֹת אֵת פָּנָי. הוּא בַעַל
הַפְּנִים, וְלֹא נִתֵּן לוֹ רְשׁוּת עַד
שִׁיעָצָאָה נִשְׁמָתוֹ, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר
(שם) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי. וְכָל
נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת
לְדַעַת וְלַהֲדַבֵּק, מַה שְּׂאִין יְכוּל
בַּעוֹלָם הַזֶּה.

שְׁנֵי רַבּוֹתֵינוּ, כָּל יוֹם וְיוֹם הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מְלָאכִים
קְדוּשִׁים, וְאֵלוּ הֵם נִשְׁמוֹת
הַצְּדִיקִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קד, ד)
עֲשֵׂה מְלָאכִיו רוּחוֹת מִשְׁרָתָיו אֲשֶׁר
לְהַט. עֲשֵׂה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֹא עוֹשֶׂה,
מִשְׁמַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, לֹא יִקְשֶׁה לְךָ
זֶה, שֶׁהָרִי יֵשׁ מְלָאכִים שֶׁנִּבְרְאוּ
מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים
מִמֶּנִּים בְּשְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא. אִם שְׂאָר הַמְּלָאכִים
שֶׁהֵיוּ מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד כֶּךָ, נִשְׁמוֹת
הַצְּדִיקִים שֶׁהֵיוּ מִשֶּׁם וְקִימוֹת אֵת
הַתּוֹרָה, עַל אַחַת כִּמְהוּ וְכִמְהוּ
שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְרְאוֹת, וְלֹא אָמַר רְאִיתִי. כְּלוֹמֵר לְגַיְנָה שְׁהוּא
חוּצָה, קִרְבְּתִי וְיִרְדְּתִי לְרְאוֹת, וְלֹא אָמַר שְׂרָאָה
אֶפְלוּ הַגְּנָה שְׁהוּא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כִּמְהוּ נְצֻטְעָר
הוּא גַבְרָא, דְּכְתִיב בֵּיהּ, (במדבר יב ז) לֹא כֵן
עֲבָדִי מִשֶּׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְמַחְזִי חַד
שִׁמְשָׁא דְּמִשְׁמָשָׁא קָמִיהּ, וְלֹא אִיתְּהִיבַת לִיהּ
רְשׁוּתָא, דְּכְתִיב (שמות לג יח) הִרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ.
אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא דְּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים
ט ב) כְּבוֹד אֵל. וְהוּא מִטְטְרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים.

וְהָאִיךְ שְׂאִיל מִשֶּׁה לְמַחְמִי דָּא. אֲלֹא מִשֶּׁה
סֹבֵר, כִּיּוֹן דְּחֻמָּא גּוֹפִיָּה אֶרְבָּעִין יוֹמִין
וְאֶרְבָּעִין לַיְלוֹן, דְּלֹא אָכַיל וְשָׁתִי, וְהָיָה נִזּוֹן
מֵאֶסְפֶּקֶל לְרִיָּא דְלַעֲיָלָא, סֹבֵר דְּכֻדַּאי הוּא
לְמִישְׂאֵל דָּא.

וּמַה אֲתִיב לִיהּ, לֹא תוּכַל לְרְאוֹת אֵת פָּנָי, הוּא
מְאָרִיָּה דְּאַפְיָא, וְלֹא יְהִיב לִיהּ רְשׁוּתָא,
עַד דְּנִפְיֵק נִשְׁמָתִיהּ. לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות לג
ט) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי. וְכָל נִשְׁמָתָא
דְּצַדִּיקָא, אִתְּהִיב לִיהּ רְשׁוּתָא לְמַנְדַּע,
וְלֵאדְבָקָא מַה דְּלֹא יְכִיל בַּעֲלָמָא דִּין.

הֲנֵנוּ רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא
עֲבִיד מְלָאכִין קְדִישִׁין, וְאִילִין אִינוּן
נִשְׁמָתֵהוּן דְּצַדִּיקָא. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים קד
ד) עוֹשֶׂה מְלָאכִיו רוּחוֹת מִשְׁרָתָיו אֲשֶׁר לוֹהֵט.
עֲשֵׂה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֹא עוֹשֶׂה, מִשְׁמַע שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, לֹא תִקְשִׁי לָךְ הָאִי, דְּהָא אִית
מְלָאכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהֵם
שְׁלוּחִים מִמוּנִים בְּשְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא. אִי שְׂאָר מְלָאכִיא דְּהוּוּ מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד
כֶּךָ, נִשְׁמָתֵהוּן דְּצַדִּיקָא דְּהוּוּ מִתְּפָן, וְקִימִי
אוֹרִיָּתָא, עַל אַחַת כִּמְהוּ וְכִמְהוּ דְּעֲבִיד לְהוֹן

קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מְלַאכִין עֵילְאִין קְדִישִין.
אָמַר רַבִּי פִנְחָס, כָּלֵל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם
אַרְבַּעַה דְבָרִים, א"ש רוי"ח מ"ם עפ"ר.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא מְהוּפְכִין אֵינוּן
בְּאוּרֵייתָא. אָמַר לִיה רַבִּי פִנְחָס, וּבְאוּרֵייתָא
אֵיפָא אֵינוּן, אָמַר לִיה הֵן. וְאֵלוּ הֵן רוי"ח א"ש
עפ"ר מ"ם.

הַרִין אֵינוּן דְּאַתְגְּזֵרוּ מִשְׁמַשְׁיָא מְלַעֲלֵא, וְתַרִין
אֵינוּן דְּאַתְגְּזֵרוּ מְלַרַע. מְנָא לָן, דְּכַתִּיב
(שם) עוֹשֶׂה מְלֹאכֵיו רִחוּת, הָא רִוַח. מְשַׁרְתִּיו
אֵשׁ לוֹהֵט, הָא אֵשׁ. יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוּנְיָהּ,
כְּמִשְׁמְעוּ. תְּהוֹם כְּלָבוּשׁ כְּפִיתוּ עַל הָרִים
יַעֲמְדוּ מַיִם, הָא מַיִם. כְּלָהוּ מִתְחַבְּרִין דָּא עִם
דָּא, רִוַח אֵשׁ עֶפְר מַיִם. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, אַף
עַל גַּב דְּמִתְהַפְּכִי, לִית לָן בְּהַ, וְשִׁפִּיר קָאֻמַר
רַבִּי יְהוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלָהוּ כְּלָלָם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּאָדָם. אָמַר לִיה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אָנִי בְּרֵאתִי אוֹתָךְ עֲלִיוֹן, וְהַמְלַכְתִּיךָ עַל
כָּל בְּרִיּוֹתִי, נָתַתִּי בְּךָ כַּח מִן הַמְלֹאכִים, וְכַח
מִן הַמְשַׁרְתִּים, שְׁהֵם לְמַעְלָה, וְכַח הַתְּהוֹם,
וְכַח הָאֶרֶץ, וְנָתַתִּי בְּךָ שְׁכָל טְהוֹר הַגְּזוֹר
מִכְּפִסָּא, וְאַתְּ חֲטִי קְדָמִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רְצָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לַעֲשׂוֹת לְאָדָם עֲלִיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו,
לְמַהוּי יְחִיד בְּהָאֵי עֲלֵמָא, כְּמָה דְּאִיהוּ יְחִידָאֵי
לְעִילָא. פִּינּוּן שְׁחָטָא, אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הֵן הָאָדָם הִיךָ כְּאַחַד מִמְּנוּ, הִיךָ בְּדַעְתִּי
לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאַחַד, עַכְשָׁיו, וְעַתָּה פִּנּוּן יִשְׁלַח יָדוֹ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְקִיעַ אֶחָד עָשָׂה הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְּנוּ נִתְהוּוּ הַשָּׁמַיִם.
שְׁנַאֲמַר וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, וְלֹא זֹו בְּלָבָד, אֲלֵא כָּל מַה שְּׁעָשָׂה

מְלֹאכִים עֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים.
אָמַר רַבִּי פִנְחָס, כָּלֵל הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם אַרְבַּעַה דְבָרִים:
א"ש רוי"ח מ"ם עפ"ר. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, וְהָרִי מְהַפְּכִים הֵם
בְּתוֹרָה? אָמַר לוֹ רַבִּי פִנְחָס,
וּבְתוֹרָה הֵם יִשְׁנִים? אָמַר לוֹ, כֵּן,
וְאֵלוּ הֵם: רוי"ח א"ש עפ"ר מ"ם.
שְׁנַיִם הֵם שְׁנַגְזְרוּ מִהַשְׁמַשִּׁים
שְׁלַמְעֵלָה, וְשְׁנַיִם הֵם שְׁנַגְזְרוּ
מִלְמַטָּה. מִנִּין לָנוּ? שְׁכַתוּב עָשָׂה
מְלֹאכֵיו רִחוּת - הִנֵּה רִוַח.
מְשַׁרְתִּיו אֵשׁ לֵהֵט - הִנֵּה אֵשׁ. יָסַד
אֶרֶץ עַל מְכוּנְיָהּ - כְּמִשְׁמְעוּ.
תְּהוֹם כְּלָבוּשׁ כְּפִיתוּ עַל הָרִים
יַעֲמְדוּ מַיִם - הִנֵּה מַיִם. כָּלֵם
מִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, רִוַח אֵשׁ
עֶפְר מַיִם. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, אַף
עַל גַּב שְׁמִתְהַפְּכִים, אֵינוּן
עוֹסְקִים בְּזָה, וְטוֹב מַה שְּׁאֻמַר
רַבִּי יְהוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵת כָּלֵם כָּלֵל
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם. אָמַר
לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָנִי בְּרֵאתִי
אוֹתָךְ עֲלִיוֹן וְהַמְלַכְתִּיךָ עַל כָּל
בְּרִיּוֹתִי, נָתַתִּי בְּךָ כַּח מִן
הַמְלֹאכִים, וְכַח מִן הַמְשַׁרְתִּים,
שְׁהֵם מְלַמְעֵלָה, וְכַח הַתְּהוֹם, וְכַח
הָאֶרֶץ, וְנָתַתִּי בְּךָ שְׁכָל טְהוֹר
הַגְּזוֹר מִכְּפִסָּא, וְאַתָּה חוֹטֵא לְפָנַי?
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רְצָה הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת אֵת הָאָדָם
עֲלִיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, לְהִיּוֹת
יְחִיד בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁהוּא
יְחִידִי לְמַעְלָה. פִּינּוּן שְׁחָטָא, אָמַר
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (בראשית ב) הֵן
הָאָדָם הִיךָ כְּאַחַד מִמְּנוּ, הִיךָ
בְּדַעְתוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאַחַד. עַכְשָׁו,
וְעַתָּה פִּנּוּן יִשְׁלַח יָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְקִיעַ אֶחָד עָשָׂה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְּנוּ נִתְהוּוּ
הַשָּׁמַיִם, שְׁנַאֲמַר (בראשית א) וַיִּקְרָא
אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, וְלֹא זֹו בְּלָבָד, אֲלֵא כָּל

מה שְעֵשָׂה הַקְדוּשׁ בְרוּךְ הוּא
בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, לֹא עֲשֵׂה אֶלָּא
דְּבַר אֶחָד מֵהַפֶּל, וְאוֹתוֹ דְּבַר
הוֹצִיא כָּל פְּעֻלוֹתָיו לְמִינוֹ. כְּגוֹן
הַשָּׁמַיִם, עֲשֵׂה מִמֶּנּוּ אֶחָד, אוֹתוֹ
הַמְּשַׁבַּח מִכָּלֶם, וְאַרְצָן עֲשֵׂה אֶחָד.
בֹּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהַפֶּל
עֲשֵׂה אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְּשַׁבַּח מִכָּלֶם,
וְזֶהוּ הַרְקִיעַ (יחזקאל א) כְּעֵין הַקְּרַח
הַנּוֹרָא, שְׁמַמְנוּ נִתְהוּוּ הַשָּׁמַיִם,
זֶהוּ שְׁכַתוֹב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרַקִּיעַ
שָׁמַיִם. וְאַרְצָן אוֹתָהּ הַמְּשַׁבַּח
מִכָּלֶם, וְזוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנָּה
נִתְהוּוּ שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת, זֶהוּ שְׁכַתוֹב
(משלי ח) עַד לֹא עֲשֵׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת.
אֶרֶץ - זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחוּצוֹת -
שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת שְׁבַח וְצִדָּה לְאֶרֶץ.
הָאָדָם אֶחָד, וּמִמֶּנּוּ נִתְהוּוּ כָּל
הַשְּׂאֵר, שְׁכַתוֹב (ש) וְרֵאשׁ עֲפָרוֹת
תְּבַל. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, מִנֵּינ לָנוּ? מֵהַפְּסוּק
הַזֶּה שְׂאֵמַר דָּוִד (תהלים קמח) הִלְלוּ
אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ שְׁנַעֲשׂוּ
הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ.

שְׁנֵי רְבוּתֵינוּ, פַּעַם אַחַת הִיָּה
הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵאשׁוֹת אֶת רַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְהִיָּה הוֹלֵךְ עִמּוֹ רַבִּי יוֹסִי.
אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, לָאֵן אַתָּה
הוֹלֵךְ? אָמַר לוֹ, לְרֵאשׁוֹת אֶת רַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר: לְבַעַל הַמַּחְלָקָת
שְׁלָךְ אַתָּה הוֹלֵךְ? אָמַר: מִזֶּה
נִשְׁמַע שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן חוֹלֵק לְשֵׁם
שָׁמַיִם, וְהוֹאִיל וְכַף הוּא, חֲבִיבוֹת
לְבִי נִמְצְאוֹת בּוֹ. הַסְּפִימוּ לְלֶכֶת,
וְנִהְיֶה לִילָה. אָמְרוּ, נִשָּׁב כָּאֵן עַד
שְׂיָבֵא הָאוֹר, וְנִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה.
יִשְׁבוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַרְקִיעַ הַזֶּה
שְׁנַבְרָא בְּשָׁנֵי, הוּא הַרְקִיעַ
הָעֲלִיּוֹן. וְשְׁנֵינוּ, הוּא הַפְּרָגוּד
הַמְּפָסִיק בֵּינֵתָיִם, שְׁכַתוֹב (יחזקאל
א) וְדַמּוֹת עַל רֵאשֵׁי הַחִזְיָה רַקִּיעַ
כְּעֵין הַקְּרַח הַנּוֹרָא, וּמִזֶּה הַרְקִיעַ
נַעֲשׂוּ כָּל שְׂאֵר הַרְקִיעִים,

הַקְדוּשׁ בְרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, לֹא עֲשֵׂה
אֶלָּא דְּבַר אֶחָד מֵהַפֶּל, וְאוֹתוֹ דְּבַר הוֹצִיא כָּל
פְּעֻלוֹתָיו לְמִינוֹ, כְּגוֹן הַשָּׁמַיִם, עֲשֵׂה מִמֶּנּוּ
אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְּשׁוּבַח מִכָּלֶם. וְאַרְצָן עֲשֵׂה אֶחָד.
הֵיא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהַפֶּל עֲשֵׂה אֶחָד,
אוֹתוֹ הַמְּשׁוּבַח מִכָּלֶם, וְזֶהוּ הַרְקִיעַ כְּעֵין
הַקְּרַח הַנּוֹרָא, שְׁמַמְנוּ נִתְהוּוּ הַשָּׁמַיִם. הֵיא
הוּא דְּכַתִּיב, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרַקִּיעַ שָׁמַיִם.
וְאַרְצָן אוֹתָהּ הַמְּשׁוּבַח מִכָּלֶם, וְזוֹ אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנָּה נִתְהוּוּ שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת, הֵיא
הוּא דְּכַתִּיב (משלי ח כו) עַד לֹא עֲשֵׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת,
אֶרֶץ, זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחוּצוֹת, שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת
שְׁבַח וְצִדָּה לְאֶרֶץ. הָאָדָם אֶחָד, וּמִמֶּנּוּ נִתְהוּוּ כָּל
הַשְּׂאֵר, דְּכַתִּיב (ש) וְרֵאשׁ עֲפָרוֹת תְּבַל. וְכֵן כָּל
פִּיּוּצָא בְּזָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִנָּא לָן. מֵהֵיא
קָרָא דְּאָמַר דָּוִד, (תהלים קמח א) הִלְלוּ אֶת ה' מִן
הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ שְׁנַעֲשׂוּ הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ.

תְּנֵנוּ רַבָּנָן, זְמַנָּא חֲדָא הָוָה אָזִיל רַבִּי יוֹחָנָן
לְמַחְמֵי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהוּי רַבִּי יוֹסִי אָזִיל
עִמֵּיהּ, אָמַר לִיהּ רַבִּי יוֹסִי, לָאֵן אַתָּה אָזִיל. אָמַר
לִיהּ, לְמַחְמֵי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, לְמַאֲרֵי
פְּלוּגְתָּא דִּילָךְ, אַתָּה אָזִיל לְמַחְמֵי. אָמַר שְׁמַע
מִינָּה, דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא מְפָלִיג,
וְהוֹאִיל וְכַף הוּא חֲבִיבוֹתָא דְּלִיבָאֵי אֲשַׁתְּכַחַת
בֵּיהּ. אֲסַפִּימוּ לְמִיזַל, וְהוּהוּ לִילָא, אָמְרוּ נִיתִיב
הָכָא, עַד דֵּייתֵי נְהוֹרָא, וְנִתְעַסֵּק בְּאוֹרֵייתָא,
יִתְבוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֵיא רַקִּיעַ שְׁנַבְרָא בְּשָׁנֵי, הוּא
הַרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן. וְתָנָא הוּא הַפְּרָגוּד
הַמְּפָסִיק בֵּינֵתָיִם. דְּכַתִּיב (יחזקאל א כב) וְדַמּוֹת עַל
רֵאשֵׁי הַחִזְיָה רַקִּיעַ כְּעֵין הַקְּרַח הַנּוֹרָא. וּמִזֶּה
הַרְקִיעַ נַעֲשׂוּ כָּל שְׂאֵר הַרְקִיעִים, הַסּוֹבְבִים
וְשְׂאִינָם סוֹבְבִים, וְכוּלָם אֲדוּקִים בְּזָה הַרְקִיעַ,

הסוכבים וְשַׁיִנִם סוֹכְבִים, וְכֹלֵם אֲדוּקִים בְּזֶה הַרְקִיעַ. וְקָרָא לוֹ רְקִיעַ, וְקָרָא לוֹ שָׁמַיִם, שְׁפָתוֹב (בראשית א) וְקָרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם, עַל שְׁנֵתֵהוּ מִמֶּנּוּ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, קָרַב בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי לְאָבִיו. אָמַר לוֹ, זֶה שְׂאֵמֶר שְׁלֹמֹה וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבִתְךָ. הִיָּה לוֹ לֹמֵר מִן הַשָּׁמַיִם! שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לוֹ, אָמַר בְּנִי, אָמַר שְׂדִיכֵר פִּיךָ דְּבַר קְדוֹשׁ הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַפְּסוּק הַזֶּה שׁוֹאֵל, וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבִתְךָ, מִן הַשָּׁמַיִם הִיָּה לוֹ לֹמֵר! אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, מְקָרָא חֶסֶר הוּא, כְּמוֹ שְׁוַעַת עֲנִיִּים, הִיָּה לוֹ לֹמֵר מִן עֲנִיִּים, וְכֵן צִעַקְתָּ עֲנוּיִם, וְכֵן הִרְבֵּה. קָרַב לְאָבִיו וְאָמַר לוֹ, דְּבַר שְׁמַעְתִּי בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר בְּנִי, אָמַר.

אָמַר, שְׁמַעְתִּי שְׁבִזְמָן שְׁמִבְקָשִׁים יִשְׂרָאֵל תְּפִלוֹתֵיהֶם וּבְקָשׁוֹתֵיהֶם בְּכַתִּי תְּפִלוֹתָם, מִטְטֵרוּן בְּעַל הַפְּנִים נוֹטֵל אֶת כָּל תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלָה אוֹתָם לְרְקִיעַ הַזֶּה, וּכְשֶׁרֹצֵחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בְּזִכְיוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוּא מַעֲזֵן בְּאוֹתוֹ הַרְקִיעַ שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שְׁשֵׁם בְּקָשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם, שְׁפָתוֹב וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מִמֶּשׁ. כֵּן אָמַר דָּוִד, הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁשֵׁם הִיא תִשְׁבַּחְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בָּא רַבִּי יוֹחָנָן וּנְשָׁקוּ עַל רֵאשׁוֹ וּבְרָכוּ. אָמַר, הַמְּרַגְּלִית הַזֶּה הִיָּתָה תַּחַת יְדֶךָ, מְרַגְּלִית תַּהֲיֶה בְּדוֹרְךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בָּא וְרָאָה, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַרְקִיעַ הַזֶּה וְעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ שָׁמַיִם, שְׁמִמְנִים תַּחְתָּיו. הַרְקִיעַ לְמַעְלָה וְהַשָּׁמַיִם לְמַטָּה, וְעֲשֵׂה תַּחַת אֵלֶיךָ שָׁמַיִם

וְקָרָא לוֹ רְקִיעַ, וְקָרָא לוֹ שָׁמַיִם, דְּכַתִּיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם. עַל שְׁנֵתֵהוּ מִמֶּנּוּ.

עַד דִּהְווּ יְתֻבִי, קָרַיב בְּרִיהַ דְּר' יוֹסִי לְאָבּוּהִי, אָמַר לִיהַ הַאי דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, (מ"א ח לט) וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבִתְךָ, הוּוּ לִיהַ לְמִימְרַ בְּרִי אִימָא. שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לִיהַ אִימָא בְּרִי אִימָא, דְּמַלְהַ דְּפוּמְךָ מַלְהַ קְדִישָׁא הִיא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַאי פְּסוּקָא שְׂאִיל, וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבִתְךָ. מִן הַשָּׁמַיִם הוּוּ לִיהַ לְמִימְרַ.

אָמַר לִיהַ רַבִּי יוֹחָנָן, מְקָרָא חֶסֶר הוּא, כְּמוֹ שְׁוַעַת עֲנִיִּים, הוּוּ לִיהַ לְמִימְרַ מִן עֲנִיִּים. (תהלים יט א) וְכֵן צִעַקְתָּ עֲנוּיִם, וְכֵן הִרְבֵּה. קָרַיב לְאָבּוּהִי, וְאָמַר לִיהַ מַלְהַ שְׁמַעְנָא בִּיהַ, אָמַר לִיהַ רַבִּי יוֹחָנָן, אִימָא בְּרִי אִימָא.

אָמַר, שְׁמַעְנָא הִי בְּעִידְנָא הִי בְּעוֹן יִשְׂרָאֵל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוֹתְהוֹן בְּכַתִּי צְלוֹתְהוֹן, מִטְטֵרוּן מְאִרִי דְּאִפְיָא, נְטִיל כָּל צְלוֹתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל וּמְנַח לְהוֹ בְּהַאי רְקִיעַ, וְכַד בְּעִי (ד) יד"ו"א) קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַשְׁגַּחַא בְּזִכְוֹתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל, מְעִיין בְּהַהוּא רְקִיעַא דְּאִתְקַרִי שָׁמַיִם, דְּתַמְן בְּעוֹתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל, וּמְרַחֵם עֲלֵיהוּ. דְּכַתִּיב (מ"א ח לב) וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מִמֶּשׁ. כֵּן אָמַר דָּוִד, (תהלים קמח א) הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, דְּתַמְן הוּא תוֹשְׁבַחְתָּא דִּישְׂרָאֵל. אִתָּא ר' יוֹחָנָן וּנְשָׁקִיהַ עַל רֵישִׁיהַ, וּבְרַכִּיהַ, אָמַר מְרַגְּלָא הִדָּא הוֹת תַּחוֹת יְדֶךָ, מְרַגְּלָא תַּהַא בְּדוֹרְךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזִי, עֲבִיד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַרְקִיעַ הַזֶּה, וְעֲבִיד מְנִיַּה שָׁמַיִם, הִי מִמֶּנּוּ תַּחוֹתוֹהִי, רְקִיעַא לְעִילָא, וּשְׁמִיַּא לְתַתָּא. וְעֲבִד תַּחוֹת אֵלֶיךָ, שְׁמִיַּא אִתְרַנִּין,

אחרים שנקראו רקיע השמים, שממנים בו המאורות המאירים. בא וראה, בין הרקיע הזה, שנקרא רקיע השמים, עד הרקיע הנטוי על החיות, יש שלש מאות ותשעים רקיעים אחרים, ושבעת אלפים וארבע מאות וחמשים חלקים סמוכים על שני מאורות אחרים, ומהמאורות הללו נטל הקדוש ברוך הוא והניח ברקיע השמים הזה להאיר על הארץ.

פרשה ד, (בראשית א) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה. רבי בא פתח בפסוק הזה (ירמיה י טו) לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא. בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, צפה וראה שעתידים ישראל לעמד ולקבל תורתו, וגזר מכסאו כל אותם הנשמות העתידות להנתן בהם. ועשה למעלה אוצר אחד אשר כל הנשמות הגזורות מכסאו עומדות שם, וקרא לו גוף הנשמות. ולמה נקרא גוף הנשמות? אמר רבי בא, מפני שכל הנשמות, כשיוצאות מן העולם הזה, עושה להם הקדוש ברוך הוא דמות של גופות כמו שהיו בזה העולם, ומניחם בזה האוצר.

וזה האוצר באיזה מקום הוא? אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, במקום שגנזי גשמים שם וגנזי חיים טובים, ונקרא ערכות. וכערכות יש גנזים הרבה, וגנזי הנשמות שם. והרי אמר רבי בא שאוצר אחד הוא, וכאן שנינו גנזים?

אמר רבי יוחנן, לא יקשה לך, שנים אוצרות הם: אוצר הנשמות שעתידות להנתן בכני אדם, שהרי שנינו, באותה צורה ובאותו דיוקן ממש, שעתיד לעמד בזה העולם באותו דיוקן

דאתקרון רקיע השמים, דממנן ביה כל בוצינייא דנהרין.

הוא חזי בין רקיעא דא, דאתקרי רקיע השמים, עד הרקיע הנטוי על החיות, אית תלת מאה ותשעין רקיעין אחרנין, ושבע אלפין וארבע מאה וחמשים חולקין, סמכין אתרין דבוצינייא אוחרנין, ומאלין בוצינייא נטל קודשא בריך הוא ואנח בהאי רקיעא דשמא, לאנהרא על ארעא.

פרשה ד ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה. רבי בא פתח בהאי קרא, (ירמיהו י טו) לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא. תא חזי, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, צפה וראה, שעתידין ישראל לעמוד ולקבל תורתו, וגזר מכסאו כל אותם הנשמות העתידות להנתן בהם.

ועשה למעלה אוצר אחד, אשר כל הנשמות הגזורות מכסאו, עומדות שם. וקרא לו גוף הנשמות. ולמה נקרא גוף הנשמות? אמר רבי בא, מפני שכל הנשמות כשיוצאות מן העולם הזה, עושה להם הקדוש ברוך הוא דיוקנא של גופות, כמו שהיו בזה העולם, ומניחם בזה האוצר.

וזה האוצר, באיזה מקום הוא. אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, במקום שגנזי גשמים שם, וגנזי חיים טובים, ונקרא ערכות. ובערכות יש גנזים הרבה, וגנזי הנשמות שם. והא אמר רבי בא שאוצר אחד הוא, והכא תנינן גנזים.

אמר רבי יוחנן, לא תקשי לך, שנים אוצרות הם: אוצר הנשמות, שעתידין להנתן בכני אדם. דהא תנינן, בההוא צורה, ובההיא דיוקנא ממש, שעתיד לעמוד בזה העולם, בההוא דיוקנא הוא שם. ונקרא גוף הנשמות,

שהוא שם, ונקרא גוף הנשמות, מפני שהוא עושה להם גוף כמו שעתידים להיות. ואוצר אחד כנגדו לאותן הנשמות שהיו בעולם הזה וקיימו התורה, ונקרא גנזי חיי העולם, והיינו דהוה אמר רבי שמעון, בגנזי חיי עלמא תהא פלגיא, דנפיק מעלמא דין.

הגו רבנן, כל יומא ויומא פרוזא קרי, אתערו בני קדישא עילאה, ועבידו פולחנא דמאריכון, דאפריש לכון מן שאר עמין, ויהב בכון נשמתא קדישא, דאתגזרת מפורסי יקריה.

אמר רבי יודא, אם פן שאר עמין, נשמתהון מאן אתר. אזדמן ליה רבי אלעזר, אמר, תא חזי, דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים, דא היא נשמתא קדישא, דאתגזרת מפורסי יקרא דמלפא עילאה. מאי כתיב ביה. ויהי האדם לנפש חיה. אמר רבי אלעזר, זו היא הפח שניתן לבהמות ולחיות ולדגים. שנבראת מן האדמה, דכתיב תוצא הארץ נפש חיה למינה. אמר רבי יצחק, אורייתא אתקבלת על אדם, ואמרת, קודשא בריך הוא ברא לבר נש, ויהב ביה נשמתא קדישא, למהוי ליה חיון לעלמא דאתי, והוא אתחזר בחוביה ליהוה נפשא חיייתא, דאתגזרת מן ארעא, לבעירתא ולחיתא.

אמר רבי יהודה, ממשמע דכתיב ויהי האדם לנפש חיה, ויעשהו לא נאמר, אלא ויהי האדם לנפש חיה. מלמד שהוא בעצמו גרם, לחזור לאותה נפש הגזורה מהאדמה.

אמר רבי יוחנן, אמר הקדוש ברוך הוא, לא נאמר ויעשהו, אלא ויהי האדם לנפש חיה, מלמד שהוא בעצמו גרם לחזור לאותה נפש הגזורה מהאדמה.

אמר רבי יוחנן, אמר הקדוש ברוך הוא: אדם, אני בראתי אותך עליון על כל בריותי, ונפחתי בך נשמת חיים, הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכפאי. ואתה חזרת לאותה ונפחתי בך נשמת חיים הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכפאי, ואתה חזרת לאותה נפש חיה

מפני שעושה להם גוף, כמו שעתידין להיות. ואוצר אחד כנגדו, לאותן הנשמות שהיו בעולם הזה, וקיימו התורה, ונקרא גנזי חיי העולם. והיינו דהוה אמר רבי שמעון, בגנזי חיי עלמא תהא פלגיא, דנפיק מעלמא דין. הגו רבנן, כל יומא ויומא פרוזא קרי, אתערו בני קדישא עילאה, ועבידו פולחנא דמאריכון, דאפריש לכון מן שאר עמין, ויהב בכון נשמתא קדישא, דאתגזרת מפורסי יקריה.

אמר רבי יודא, אם פן שאר עמין, נשמתהון מאן אתר. אזדמן ליה רבי אלעזר, אמר, תא חזי, דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים, דא היא נשמתא קדישא, דאתגזרת מפורסי יקרא דמלפא עילאה. מאי כתיב ביה. ויהי האדם לנפש חיה. אמר רבי אלעזר, זו היא הפח שניתן לבהמות ולחיות ולדגים. שנבראת מן האדמה, דכתיב תוצא הארץ נפש חיה למינה. אמר רבי יצחק, אורייתא אתקבלת על אדם, ואמרת, קודשא בריך הוא ברא לבר נש, ויהב ביה נשמתא קדישא, למהוי ליה חיון לעלמא דאתי, והוא אתחזר בחוביה ליהוה נפשא חיייתא, דאתגזרת מן ארעא, לבעירתא ולחיתא.

אמר רבי יהודה, ממשמע דכתיב ויהי האדם לנפש חיה, ויעשהו לא נאמר, אלא ויהי האדם לנפש חיה. מלמד שהוא בעצמו גרם, לחזור לאותה נפש הגזורה מהאדמה.

אמר רבי יוחנן, אמר הקדוש ברוך הוא, אדם, אני בראתי אותך עליון על כל בריותי, ונפחתי בך נשמת חיים, הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכפאי. ואתה חזרת לאותה ונפחתי בך נשמת חיים הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכפאי, ואתה חזרת לאותה נפש חיה

שבראתי מן האדמה לבהמות, חייך מכאן ואילך - כל העוסק בתורתו וישמר אותה, אתן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי, שהיא נותנת חיים לבעליה. וכל אותם שלא יעסקו בתורתו, יהיה חלקם באותה נפש חיה שפחרו למען יכלו עמה.

אמר רבי יצחק, בא וראה, מה שכתוב (קהלת ג, כא) מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ, רוח בני האדם העלה היא למעלה - זו הנשמה הקדושה של הצדיקים, ורוח הבהמה - זוהי נפש חיה שנגזרה מן הארץ לבהמה, שתכלה ותרד להתפלות מן העולם.

אמר רבי חייא, אם כן, אין להם נשמה לגוים אלא אותה הנפש החיה? אמר רבי יוחנן, כן הוא! אמר רבי אלעזר, ולישראל מי נותנה? תמה רבי חייא. אמר רבי אלעזר, בא וראה, ששנינו, בא לטהר מסייעין אותו. איזה סיוע נותנים לו? אלא אותה הנשמה הקדושה, שתהיה לו סמך, שנותנים לו לסייע לו בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי אלעזר, עד שלש עשרה שנים השתדלותו של אדם באותה נפש חיה, ומשלוש עשרה שנים ומעלה - אם רוצה להיות צדיק, נותנים לו אותה נשמה קדושה עליונה שנגזרה מכסא כבוד המלך. אמר רבי יהודה, זהו הטעם ששנינו בשלוש עשרה מדות הרחמים, במשנה של רבי אלעזר. רבי שמעון בן יוחאי הזמין את בעלי המשנה לאכל בסעודה גדולה שעשה להם, וכסה את כל הבית בכלים יקרים, והושיב את החכמים בצד זה, והוא בצד ההוא, והיה שמח הרבה.

נפש חיה שבראתי מן האדמה לבהמות. חייך, מכאן ואילך, כל העוסק בתורתו, וישמר אותה, אתן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי, שהיא נותנת חיים לבעליה. וכל אותם שלא יעסקו בתורתו, יהיה חלקם באותה נפש חיה שפחרו למען יכלו עמה.

אמר רבי יצחק, תא חזי, מאי דכתיב, (קהלת ג, כא) מי יודע רוח בני האדם, העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. רוח בני האדם העולה היא למעלה, דא היא נשמתא קדישא דצדיקייא. ורוח הבהמה, דא היא נפשא חיייתא דאתגזרת מן ארעא לבעיירא, דתשתצי ותחות לאשתצאה מן עלמא.

אמר רבי חייא, אם כן אין להם נשמה לגוים אלא אותה הנפש החיה. אמר רבי יוחנן בן הוא. אמר רבי אלעזר, ולישראל מאן יתבא. תוה רבי חייא. אמר רבי אלעזר תא חזי, דתנן בא ליטהר מסייעין אותו. מאי סיוע יתבין ליה, אלא ההוא נשמתא קדישא, למהוי ליה סמך, דיתבין ליה לסייעא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי.

אמר רבי אלעזר, עד תליסר שנין, אשתדלותיה דבר נש ביה הוא נפש חיייתא. מתליסר שנין ולעילא, אי בעי למהוי זפאה, יתבין ליה ההוא נשמתא קדישא עלאה, דאתגזרת מפורסי יקרא דמלפא. אמר רבי יהודה, היינו טעמא דתנינן, בתלת עשר מכילן דרחמי, במתניתא דרבי אלעזר.

רבי שמעון בן יוחאי, זמין למארי מתניתא למיכל בסעודתא רבה דעבד להו, וחקא כל ביתא במאני דיקר, ואוטיב לרבנן בהאי גיסא, והוא בהאי גיסא, והוה קא בדה טובא.

אָמְרוּ לוֹ, מִה שְׁמַחְתוּ שֶׁל מֵר בַּיּוֹם הַזֶּה מִשְׂאֵר הַיָּמִים? אָמַר לָהֶם, שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה יִרְדֶּה נִשְׁמָה קְדוּשָׁה עֲלֵינוּהָ בְּאַרְבַּע פְּנָפִי הַחַיָּה לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵי, וּבַהֲלֹלָה הַזֶּה תִּהְיֶה לִי שְׂמִיחָה שְׂלָמָה.

הַיּוֹשִׁיב אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶצְלוֹ. אָמַר, שָׁב בְּנֵי, שָׁב, שִׂיּוֹם הַזֶּה אִתָּה קְדוּשָׁה, וּבְגוֹרְלָם שֶׁל קְדוּשִׁים. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן דְּכָר אַחֵר, וְהַקִּיפָה אֵשׁ אֶת הַבַּיִת. יֵצְאוּ הַחֲכָמִים, רָאוּ קִיטוֹר שֶׁהִיָּה עוֹלָה מִן הַבַּיִת כָּל הַיּוֹם הַהוּא.

בָּא רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, מִצָּא אֶת הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ תַּמְהָיִים וְעוֹמְדִים בְּשׁוּק. אָמַר לָהֶם, מִה זֶה? אָמְרוּ לוֹ, רָאָה הַקִּיטוֹר הַזֶּה מֵהָאֵשׁ שְׂלַמְעֵלָה, זֶהוּ שְׂמַחְתִּירִים בַּיּוֹם הַזֶּה בְּכֶתֶר קְדוּשָׁה אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. וְרָאוּ חֲכָמִים אַרְבַּע פְּנָפִי נִשְׂרָה, שִׁירְדוּ בְּאֵשׁ שֶׁהַקִּיפָה אוֹתוֹ וְאֶת רַבִּי שְׂמַעוֹן אָבִיו. יָשָׁב שָׁם רַבִּי יוֹסִי עַד שֶׁהִלְכָה הָאֵשׁ.

נִבְנָם לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, עַל הַהֲכַתְרָה וְהַהֲסָתָה, גְּדֻלָּה עַל הַכֹּל, שֶׁתִּהְיֶה הַהֲלֹלָה הַזֶּה שְׂלָמָה. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, מִה דַּעְתָּךְ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֲרִי בְּתִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנִי. אָמַר, וְדַאי יִהְיֶה כִּי! קָרָאוּ לַחֲכָמִים וְנָתַן לוֹ אֶת בְּתוֹ.

יָשָׁבוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים וְעֶסְקוּ בַּתּוֹרָה לְפָנָיו, וְלֹא הִשְׁאִירוּ סוּד שֶׁל הַמִּשְׁנָה שְׁלֹא לִמַּד אוֹתָם רַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי שְׂמַעוֹן, שְׁלֹא נִרְאָתָה הַקִּשְׁתַּת בְּיָמָיו, שֶׁהָרִי הוּא הִיָּה הַסִּימָן בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּקִיּוֹם לְעוֹלָמִים. מִה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא קָנִים, אֵף הִיא קִימָת. אָבָל עַל אוֹתָהּ נִפְשָׁתָה חִיָּיתָא, הַכְּתוּב (במדבר טו) הַפְּרַת תִּפְרַת הַנִּפְשָׁה הַהִיא עוֹנָה בָּהּ.

אָמְרוּ לִיָּה מַאי בְּדִיחוּתָא דְמֵר בְּהַאי יוֹמָא דִּין מִשְׂאֵר יוֹמִין. אָמַר לָהֶם, דִּיּוֹמָא דִּין נִחְתָּא נִשְׂמַתָּא קְדִישָׁא עֵילָאָה, בְּאַרְבַּע גְּדִפִין דְּחִיּוּתָא, לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי, וּבַהֲלֹלָה דָּא, יִהְיֶה לִי בְּדִיחוּתָא שְׂלִימָתָא.

אוֹתְבִיָּה לְרִי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה לְגַבִּיָּה, אָמַר תִּיב בְּרִי תִיב, דִּיּוֹמָא דִּין אִתָּה קְדִישָׁא, וּבְעַדְבָּא דְקְדִישִׁין. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן מְלָה חַד, וְאַסְחַר אֶשָׁא בְּבִיתָא. נִפְקִי רַבָּנָן, חֲמוּ קִיטוֹרָא דְהוּהוּ סְלִיק מִבֵּיתָא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

אִתָּא רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, אֲשַׁכַּח לְרַבָּנָן דְּהוּוּ תְּוֹוְהוּ, וְקִימִי בְּשׁוּקָא. אָמַר לָהֶם, מַאי הוּא. אָמְרוּ לִיָּה, חֲמִי הַאי קִיטוֹרָא מֵאֶשָׁא דְלַעֲלֵא. דְּהַא יוֹמָא דִּין (דף יד ע"ב) מְכַתִּירִין, בְּכֶתֶר"א קְדִישָׁא לְרַבִּי אֶלְעָזָר. וְחֲמוּ רַבָּנָן, אַרְבַּע גְּדִפִין דְּנִשְׂרָא, דְּנִחְתּוּ בְּאֶשָׁא, דְּאַסְחַר לִיָּה וּלְרַבִּי שְׂמַעוֹן אָבוּהִי. יְתִיב תַּמָּן רַבִּי יוֹסִי, עַד דַּאֲזַל אֶשָׁא.

עֲאֵר קְדַמּוּהִי, אָמַר לִיָּה, אֲכַתְרָא וְסִיתְרָא, גְּבַהּוּתָא עַל כְּלָא, הַאי הִילּוּלָא לְהוּי שְׂלִימָתָא. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן מַאי דַּעְתָּיךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא בְּרַתִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי. אָמַר וְדַאי יִהְיֶה כִּי. קָרָאוּ לְרַבָּנָן וַיִּהְיֶה בְּרַתִּיָּה. יְתִיבוּ תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין, וְלַעֲוּ בְּאוֹרֵייתָא קַמִּיָּה, וְלֹא שְׁבָקוּ סִתְרָא דְּמִתְנִיתִין, דְּלֹא אוּלְיָף לָהֶם רַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רִי שְׂמַעוֹן, שְׁלֹא נִתְרָאָה קִשְׁתַּת בְּיָמָיו. דְּהַא הוּא סִימָנָא בְּעֵלְמָא הוּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִשְׂמַתָּא הִיא קִימָא בְּקִיּוֹמָא לְעוֹלָמִין. מִה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא קִיָּים, אֵף הִיא קִימָת. אָבָל עַל הַהִיא נִפְשָׁתָא חִיָּיתָא, אָמַר קָרָא, (במדבר טו לא) הַפְּרַת תִּפְרַת הַנִּפְשָׁה הַהִיא עוֹנָה בָּהּ.

אמר רבי יוסי, מה ראה אונקלוס
שאמר (בראשית ב) ויהי האדם לנפש
חיה, ותרגם: לרוח ממללא. אם
נפש של בהמה היא - למה לא
מדברות?

אמר רבי יצחק, על שנלושו
מהעבי הגדול של העפר יותר
מבני אדם, ולא זוקפות ראש,
ולא מסתכלות ברקיע כמו בני
אדם. שאלו נלושו מעפר הקל
כמו בני אדם וזוקפות ראש
ומסתכלות ברקיע, היו מדברות.
אמר רבי יוסי, הלישה וזקיפת
הראש - מילא, אבל הסתכלות
ברקיע למה? אמר לו, אותו
הסיוע הגדול של בני האדם. בא
וראה, כשנבוכדנצר נטרד והיה
בהמה בהרים, לא היה לו סיוע
עד שהסתפל ברקיע, זהו שפתוב
(דניאל ד, לא) אני נבוכדנצר, עיני
לשמים נטלתי, ומדעי עלי
התישב. שעד שלא הסתפל
ברקיע, לא הייתה דעתו עליו.

אמר רבי פרוספדאי, הגוים ועמי
הארץ שלא מאמינים בקדוש
ברוך הוא ולא עוסקים בתורה,
אין להם אלא רק אותה נפש חיה
שיצאה מן הארץ, ועל פן אין
להם אמונה, אבל ישראל
שמאמינים בקדוש ברוך הוא
ועוסקים בתורה ושומרים
מצוותיו, אמר הקדוש ברוך הוא
(ירמיה י) לא כאלה חלק יעקב וגו'.
לא תהיה להם נפש חיה, אבל
מה יהיה להם? כי יוצר הכל הוא.
הכל הוא שכינתו, וממנה נגזרת
הנשמה הקדושה להיות חלקו
של יעקב. מה הוא? כלומר, הכל
היא הנשמה, הואיל ונגזרה
ממנה.

אמר רבי יהודה, אם לעובדי
כוכבים ומזלות אין אמונה, הרי
ראינו שהולכים אל תועבותיהם
חגרים וסומים ומלאים מכות

אמר רבי יוסי, מאי חזא אונקלוס, דאמר ויהי
האדם לנפש חיה, ותרגם לרוח ממללא,
אי נפשא דבעירתא היא, למה לא ממללן.

אמר רבי יצחק, על דאתגבלון מעובדיא רבה
דעפרא, יתיר מבני נשא, ולא זקפין
רישא, ולא מסתכלין ברקיעא כבני נשא. דאלו
אתגבלו מקלילא דעפרא כבני נשא, וזקפן
רישא ואסתפלו ברקיעא, הוּו ממללן.

אמר רבי יוסי, גבלותא וזקפן רישא תינח,
אבל אסתפלותא ברקיעא, למאי. אמר
ליה, ההוא סיועא רבה דבני נשא. תא חזי,
נבוכדנצר פד הוה טריד, והוה בעירא
בטוריא, לא הוה ליה סיועא, עד דאסתפל
ברקיעא, הדא הוא דכתיב, (דניאל ד לא) אנא
נבוכדנצר עיני לשמיא נטלת, ומנדעי עלי
יתוב. דעד לא יסתפל ברקיעא, לא הוה
מנדעיה עילויה.

אמר רבי פרוספדאי, הגוים ועמי דארעא,
דלא מהימני בהקדוש ברוך הוא, ולא
עסקי באורייתא, לית להו בר ההיא נפשא
חיותא דאתנפקא מארעא, ועל כן לית להו
מהימנותא. אבל ישראל די מהימני בהקדוש
ברוך הוא, ועסקי באורייתא, ונטרי פקודוהי,
אמר הקדוש ברוך הוא, (ירמיה לד טז) לא כאלה
חלק יעקב וגו'. לא יהי להון נפשא חיותא,
אבל מה יהא להון. פי יוצר הכל הוא. הכל:
הוא שכינתיה. ואתגזרת נשמתא קדישא
מינה, למהוי חולקא דיעקב. מאי הוא,
כלומר, הכל הוא נשמתא, הואיל ואתגזרת
מינה.

אמר רבי יהודה, אי לגוים לית מהימנותא,
הא חזינן דאזלי לטענותהון, חגרין
וסומין, ומליין מחין ומרעין, ואיתסאן. אמר

ומחלות, ונרפאים! אמר לו, לאבד אותם לעולם הבא, זהו שפיתוב (איוב יב, כג) משגיא לגוים ויאבדם.

ועוד, הרי שנינו (דברים כח) ויחליים רעים ונאמנים. מה זה נאמנים? שעושים באמונה, כשמגיע הזמן יוצאים מאותו האיש. ולפעמים שנמצא אצל אותם הגלולים, שהם הולכים במחלותיהם לתועבותיהם ונרפאים, ואמר שהוא האליל הוא שעשה.

ואמר רבי יוחנן, פעם אחת ספר לי יהודי אחד, שהיו לו חלאים רבים ולא נרפא, ראה את אותם סוחרים שהיו הולכים עם מחלותיהם לגולליהם ונרפאו. אמר, אלף לשם, ואף על גב שהוא אסור, אבל כדי לראות מה זה.

הרף לשם ונכנס לתוכם, ולן שם בין האנשים שהיו מכים וחולים. כלם ישנו, והוא לא ישן, עד שראה שטן אחד שהיה הולף בניניהם וכלי רפואה בידו, והיה שם על כל אחד ואחד ונרפא. עבר עליו ולא שם עליו. אמר לו, אדוני, הריני מבני החלאים, שים עלי!

אמר לו, לא כאלה חלק יעקב, שעל אלה צוה אותי להאבד אותם לעולם הבא, אבל בני יעקב לא כאלו. ומפני מה? (שם) על פי יוצר הכל הוא. מה היוצר סותר ובונה, אף הקדוש ברוך הוא מכה ומרפא, וסותר ובונה. יצא אותו האיש וספר לי את המעשה. אמרתי, ברוך הרחמן ששלח אותך לשם לראות את זה ולשמע את זה מפיו. וכזה סח לי יוסי החרש.

אמר רבי יצחק אמר רב אחא, מה זה שפיתוב (איוב לב) ונשמת שדי תבינם? אלא הנשמה היא

ליה, לאובדא להו לעלמא דאתי, הדא הוא דכתיב, (איוב יב כג) משגיא לגוים ויאבדם.

ועוד, הא תנינן (דברים כח נט) ויחליים רעים ונאמנים, מאי נאמנים. דעבדי מהימנותא. פד מטא זמנא, נפקי מההוא גברא. וזמנין דאישתכח לאינון טעוון. דאינון אזלין במרעיהון לטעוותהון, ואתסאן, ואמרי דההוא טעוותא הוא דעבד.

ואמר רבי יוחנן, זמנא חדא סח לי יהודאי חד, דהווי ליה מרעין סגיאיין, ולא איתסי, חמא לאינון טעיין דהווי אזלי במרעיהון לטעוותהון, ואתסאן, אמר איזיל התם, ואף על גב דאיהו אסור, אבל למחמי מאי הוא.

ואזל התם, ועאל בגוייהו, ובת תמן ביני אינשי דהווי מחיין ומרעין. פלהו אדמכו, ואיהו לא אדמיך, עד דחמא חד שטנא, דהווי אזיל בינייהו, ומאני דאסוותא בידיה, והווי שוי על כל חד וחד, ואתסי. אעבר עליה, ולא שוי עליה. אמר ליה, מארי, הא אנא מבני מרעין שוי עלי.

אמר ליה לא פאלה חלק יעקב, דאלין אתפקדו לי לאובדא להון לעלמא דאתי, אבל בנוי דיעקב לאו פאלין. ומן קדם מה, על פי יוצר הכל הוא. מה היוצא סתר ובני, אף קודשא בריך הוא מחי ומסי, וסתר ובני. נפק ההוא גברא, וסח לי עובדא, אמרית בריך רחמנא דשדרך התם למחמי דא, ולמשמע כדין מפומיה. וכדין סח לי יוסי חרשא.

אמר רבי יצחק אמר רב אחא, מאי דכתיב (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם. אלא הנשמה היא מביאה לאדם להפיר את קונו,

מביאה את האדם להפיר את קונו ולהכניסו בתורה ובמעשים טובים, ואשריהם אותם שנכנסים בדרך התורה, בדרך הנשמה, שבשבילה יזכו לחיי העולם הבא ולמעלת הקדושים.

אמר רבי יצחק אמר רבי אחא, כל העוסק בתורה הוא קונה הנשמה מעצמו. הינו מה ששנינו, בא לטהר מסייעים אותו. אוי להם לרשעים שהם נדבקים בכת האדמה, שהיא נקראת נפש חיה, הנבראת מן האדמה, שבשבילה יכלו לעולם ולעולמי עולמים.

שאר רבי דוסתאי את רבי אליעזר, אמר לו, אותה נפש חיה, מה נהיה ממנה לעולם הבא? אמר לו, אל תאמר כן, אלא אמר, מה נהיה ממנה תמיד?

בא שמע, אמר רבי בא, מה שכתוב (במדבר טו) הפרת תפירת הנפש ההיא, אלא כמו ההבל שיוצא מפי אדם, שלא יכול לעלות למעלה אפילו כמלא עניו, ומיד תכלה, כן היא אותה הנפש החיה, כמותו ההבל שנקרת מן הפה מהרה, ותכלה, ואינו נראה בעולם, והיה כלא היה.

אמר רבי יוסי, והרי שנינו נפשותם של רשעים הן הם המזיקים שבעולם? אמר לו רבי יצחק: יפה אמרת, שהן המזיקות לבעליהן, ומונעות פח הנשמה מעבודת בוראן, שאין מזיק לאדם אלא אותה הנפש על שנקרתה וכלתה עם הגוף. ואמר רבי אחא, לא כן שנינו, אלא נפשותם של רשעים, כשיוצאות מן הגוף, הן הן המזיקים שבעולם.

אמר רבי יצחק, כן וכך יפה, והכל תמהים היאך הם אותם

ולהכניסו בתורה ובמעשים טובים, ואשריהם אותם שנכנסין בדרך התורה, בדרך הנשמה, שבשבילה יזכו לחיי העולם הבא, ולמעלת הקדושים.

אמר רבי יצחק אמר רבי אחא, כל העוסק בתורה הוא קונה הנשמה מעצמו. הינו דתנינן, בא ליטהר מסייעין אותו. אוי להם לרשעים, שהם נדבקים בכת האדמה שהיא נקראת נפש חיה הנבראת מן האדמה, שבשבילה יכלו לעולם ולעולמי עולמים.

שאר רבי דוסתאי לרבי אליעזר, אמר ליה, אותה נפש חיה מאי הוי מינה לעלמא דאתי. אמר ליה, לא תימא הכי, אלא אימא מאי הוי מינה תדיר.

הא שמע, אמר רבי בא, מאי דכתיב, (במדבר טו) הפרת תפירת הנפש ההיא. אלא כהבל דנפיק מפומיה דבר נש, דלא יכיל לסלקא לעילא, אפילו כמלא עניו, ומיד תכלה. כן היא אותה הנפש החיה, כמותו ההבל שנקרת מן הפה מהרה, ותכלה, ואינו נראה בעולם, והיה כלא היה.

אמר רבי יוסי, והא תנן נפשותם של רשעים הן הם המזיקין שבעולם. אמר ליה רבי יצחק, שפיר קאמרת, שהן המזיקות לבעליהן, ומונעות פח הנשמה מעבודת בוראן, שאין מזיק לאדם אלא אותה הנפש, על שנקרתה עם הגוף. ואמר רבי אחא, לא תנן הכי, אלא נפשותם של רשעים כשיוצאות מן הגוף, הן הם המזיקים שבעולם.

אמר רבי יצחק, וכך וכך שפיר, כשיוצאות מן הגוף, אז נמצא הנזק. והיאך מזיק אותו נפש לגוף. והכל תמהים היאך הם אותם כשיוצאות מן הגוף אז נמצא הנזק, ואיך מזיק אותו נפש לגוף?

הנפשות מזיקין שבעולם על
שדבקים בכני אדם.

שנו רבותינו, אמר רבי יהודה בר
יעקב, תמה אני על אנשי הדור
אם רבם נעשים בכשרות. בא
וראה מה פתוב (ויקרא יא),
והתקדשתם והייתם קדשים,
מלמד שצריך אדם לקדש עצמו
בשעת תשמיש.

מה הקדשה שיכת לכאן? אמר
רבי יהודה בר יעקב, שלא יעשו
פריצות וחציפות, ולא לשם זנות
כבהמות, שהבהמות אינן עושות
אלא לכף.

שהרי שנינו, כל הבוהל לשם
זנות, או לשם מה שאמרנו, ולא
ישמר את עצמו מאותם הדברים
הצריכים, ששנינו בברייתא,
העבר ההוא שנולד, יהיה פריץ
חצוף זונה רשע, ואינו בכלל זרע
אמת.

וכר הבוהל לשם מצוה ומקדש
עצמו ומכונן לבו לשם שמים,
יהיו לו בנים מעלים, צדיקים
וחסידים, יראי שמים, קדושים.
זהו שפתוב (שם) והתקדשתם
והייתם קדשים.

אמר רבי יהודה, הרשעים על
שאינם מולידים אלא לשם זנות,
בעזות ובחציפות, אין להם אלא
אותה הנפש החיה הנתונה
לבהמות, שענינם אינם אלא
כבהמה.

אבל צדיקים היודעים לקדש
עצמם, פתוב בהם (ירמיה ב) ואנכי
נטעתיך שורק פלה זרע אמת. מה
האמת? אמר רבי אחא, אמת
שאינו מהרהר באשה אחרת, ויש
לו אמת עם אשתו.

רב הונא אמר, לכון ולקדש
עצמו לשם שמים, שנאמר (תהלים
קכו) אם ה' לא יבנה בית שוא
עמלו בוניו בו. כלומר, אם אין
הפונה לשם שמים לבנות הבית

הנפשות מזיקין שבעולם על שדבקים בכני
אדם.

תנו רבנן, אמר רבי יהודה בר יעקב, תמה אני
על אנשי הדור, אם רובם נעשים בכשרות.
תא חזי, מה פתיב, (ויקרא יא ג) והתקדשתם
והייתם קדושים, מלמד שצריך אדם לקדש
עצמו בשעת תשמיש.

מאי קידושא שייך הכא. אמר רבי יהודה בר
יעקב, שלא יעשו פריצות וחציפותא,
ולא לשום זנות כבהמות. שהבהמות אינן
עושות אלא לכף.

דחא תנן כל הבוהל לשום זנות, או לשום מה
דאמרן, ולא ישמור את עצמו מאותן
הדברים הצריכים, דתנינן במתניתא, (דף טו ע"א)
ההוא עוברא דאתייליד, ליהוי פריץ חצוף
זונה רשע, ואינו בכלל זרע אמת.

וכר הבוהל לשם מצוה, ומקדש עצמו, ומכוין
לבו לשם שמים. הווי ליה בנין דמעלי,
צדיקים וחסידים, יראי שמים, קדישין דחא
הוא דכתיב, (ויקרא יא ג) והתקדשתם והייתם
קדשים.

אמר רבי יהודה, הרשעים על שאינן מולידים
אלא לשם זנות, בעזות ובחציפות, אין
להם אלא אותה הנפש החיה הנתונה
לבהמות, שענינם אינם אלא כבהמה.

אבל צדיקים היודעים לקדש עצמם, פתיב
בהו (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתיך שורק פלה
זרע אמת. מאי אמת, אמר רבי אחא, אמת
בכל שאינו מהרהר באשה אחרת, ויש לו אמת
עם אשתו.

רב הונא אמר, לכון ולקדש עצמו לשם
שמים, שנאמר (תהלים קכו א) אם ה' לא יבנה
בית שוא עמלו בוניו בו. כלומר, אם אין

הפונה לשם שמים, לבנות הבית ולהוליד בנים, שוא עמלו בונים בו, שמכניס באתו הולד עמל של שוא. ואיזהו עמל של שוא? זו נפש חיה, שתכלה ותפרת, כהבל היוצא מן הפה, שהוא שוא, והואיל והוא מכניסו באתו הולד, הרי עמלו של שוא.

אמר רבי יצחק, אמת הוא נוטריקון. א', אמת. מ"ם מאר"ץ. תי"ו, תצמ"ח. כלומר (שם פה יב) אמת מארץ תצמח. מאי משמע, אמר רבי יצחק, בשעת החיבור, צריך להיות שם האמת והיושר, בשעה שנתהוה מארץ ונתייסד, ולא בשעה שנתגבל. והיינו דאמר רב הונא, כל בנין שאין בו יסוד, אינו פלום. ואיזהו יסוד, שצריך האדם בשעת החיבור, בדקאמרן.

רבי זירא אמר, זמנא חדא הוה אזלינא במדברא, ואשפחנא חד ערבאי, דהוה מטייל אפתיפיה מטול עשרה סאין, והוה סבא, ואמרנא ליה, חילא דא בעי למלעי באורייתא. אמר, לא עבדו לי אבא ואימא בגין כך, אלא לעובדא דא.

דאנא שמעית לאבוי דבשעתא דעביד לי, דכסופיה לבר הוה, דיהא ליה חילא לאייתי עיבורא מן חקלא. ובהאי עיטא אימלך בההיא שעתא, והא אנא סבא מאי אעביד.

אמר רבי יהודה, אשרי מי שאבותיו הרגרו בדבר טוב. מנא לן, מן בת שבע אם שלמה, דקרא מסהיד עליה, שהיא אם שלמה ממש. משום דאתייסד ממנה, מעניינה, ומהרהורה, ומהשתדלותה, שנאמר (משלי לא ב) מה ברי ומר בר בטני וגו'.

אימיה תינח, אבויה מנא לן. דכתיב (תהלים קכז) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא

והוליד בנים, שוא עמלו בונים בו, שמכניס באתו הולד עמל של שוא. ואיזהו עמל של שוא? זו נפש חיה, שתכלה ותפרת כהבל היוצא מן הפה, שהוא שוא, והואיל והוא מכניסו באתו הולד, הרי עמלו של שוא.

אמר רבי יצחק, אמת הוא נוטריקון: אל"ף - אמת, מ"ם - מאר"ץ, תי"ו - תצמ"ח. כלומר, (תהלים פה) אמת מארץ תצמח. מה משמע? אמר רבי יצחק, בשעת החבור שצריך להיות שם האמת והיושר, בשעה שנתהוה מארץ ונתייסד, ולא בשעה שנתגבל, והיינו מה שאמר רב הונא, כל בנין שאין בו יסוד - אינו פלום, ואיזהו יסוד שצריך האדם בשעת החבור, כפי שאמרנו.

רבי זירא אמר, פעם הייתי הולך במדבר, ומצאתי ערבי אחד שהיה נושא על כתפו משא של י סאים, והיה זקן, ואמרתי לו, הכח הזה צריך לעסק בתורה! אמר, לא עשו אותי אבי ואמי בשביל זה, אלא למעשה הזה. שאני שמעתי את אבי, שבשעה שעשה אותי, שתשוקתו לבן היתה שיהיה לו כח להביא תבואה מן השדה, ובעצה הזו נמלך באתה שעה, והרי אני זקן, ומה אעשה?

אמר רבי יהודה, אשרי מי שאבותיו הרגרו בדבר טוב. מנין לנו? מבת שבע אם שלמה, שהכתוב מעיד עליה שהיא אם שלמה ממש, משום שהתייסד ממנה, מעניינה, ומהרהורה, ומהשתדלותה, שנאמר (משלי לא) מה ברי ומר בר בטני וגו'.

אמו מילא, אבל אביו מנין לנו? שכתוב (תהלים קכז) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית שוא

עמלו בוניו בו. וכי שלמה אמר את המזמור הזה? אמר רבי יצחק, חס ושלום! אלא דוד אמרו ברוח הקדש על שלמה בפעם הראשון שאמר הנביא לדוד הנה בן נולד לך כו', כי שלמה יהיה שמו. אמר דוד, בן אחד היה לי מבית שבע ומת, עכשו אחר יולד לי? מן שמיא הוא בא! ואמר שיר זה, ונתפונן בו לשם שמים. זהו שכתוב שיר המעלות לשלמה, בשביל שלמה אמרו.

אם ה' לא יבנה בית, אם סיעתו לא יסיע בפונה השלמה שלי, שוא עמלו בוניו בו, לשוא נעמל, כמו שהיה בראשונה שעמלנו לשוא, ובשביל אותו החטא מת, ואני יש לי להטרד מירושלים, ובעוד שאני אצא, אם ה' לא ישמר עיר מפל אדם, שוא שקד שומר. אמר רבי יצחק, שהניח עשר נשים פילגשים לשמר הבית, והיה מה שהניח, ועל כן שוא שקד שומר.

אמר רבי יהודה, בשביל שלמה נאמר שיר זה, שנתפונן דוד עליו לשם שמים, ואמו גם כן נתפונה לשם שמים, ויצא מהם שלמה, שכתוב בו וישב שלמה על פסא ה' למלך. אמר רבי יצחק, לפיכך נקרא למואל. מהו למואל? כמו למו פי. מלמד ששניהם נתפוננו למו אל, כמו לאל.

ומכאן למדנו, כל המתפונן לשם שמים, באותה שעה יוצא ממנו בן מעלה. ומניין לנו? משמואל שנתפונה אמו עליו תמיד לשם שמים, שכתוב ונתתיו לה, וכן אל הנער הזה התפללתי. וכן אמר דוד, אם יהיה לי הבן הזה. מכאן יהיה מזמן למואל, כלומר, נתון הוא לאל.

שנו רבותינו, אמר רבי יוסי בן פזי, פעם אחת הייתי הולך בדרך

יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. וכי שלמה אמר זה המזמור. אמר רבי יצחק חס ושלום, אלא דוד אמרו ברוח הקדש על שלמה בפעם הראשון שאמר הנביא לדוד, (ה"א כ"ח) הנה בן נולד לך, כי שלמה יהיה שמו, אמר דוד בן אחד היה לי מבית שבע, ומת, עכשו אחר יולד לי, מן שמיא הוא בא. ואמר שיר זה, ונתפונן בו לשם שמים, הדא הוא דכתיב, שיר המעלות לשלמה, בשביל שלמה אמרו.

אם ה' לא יבנה בית, אם סיעתו לא יסיע בפונה השלימה שלי, שוא עמלו בוניו בו, לשוא נעמול כמו שהיה בראשונה, שעמלנו לשוא, ובגין ההוא חובה מת. ואנא אית לי לאתטרדא מן ירושלים, ובעוד שאני אצא, אם ה' לא ישמר עיר מפל אדם, שוא שקד שומר. אמר רבי יצחק, (נ"א פנחס) שהניח עשר נשים פילגשים לשמור הבית, והיה מה דהיה, ועל כן, שוא שקד שומר.

אמר רבי יהודה, בשביל שלמה נאמר שיר זה, שנתפונן דוד עליו לשם שמים.

ואמו גם כן נתפונה לשם שמים. ויצא מהם שלמה, דכתיב ביה (שם כ"ט כ"ג) וישב שלמה על פסא ה' למלך. אמר רבי יצחק, לפיכך נקרא (משלי לא א) למואל, מאי למואל, כמו למו פי. מלמד ששניהם נתפוננו למו אל כמו לאל.

ומכאן למדנו, כל המתפונן לשם שמים, באותה שעה, נפיק מגיה בר דמעלי.

ומנא לן, משמואל, שנתפונה אמו עליו תמיד לשם שמים, דכתיב (ש"א א י"א) ונתתיו לה, וכן (ש"א ב ז) אל הנער הזה התפללתי. וכן אמר דוד, אם יהיה לי הבן הזה, מכאן יהיה זמין למואל. כלומר, נתון הוא לאל.

תנו רבנן, אמר רבי יוסי בן פזי, זמנא חדא

וּפְגַעְתִּי אֲזִיל בְּאוֹרוֹתָ הָרַר שֶׁל כֶּפֶר קָרְדוּ, וְהָיוּ
הָאֲנָשִׁים שְׂמֵחִים בְּחֻלְקָם, וְלִנְתִי שֵׁם לִיל
שֶׁבֶת אַחַד, וְרֵאִיתִי אֶת מְאָרְחֵי שְׁהִיָּה רוֹצֵה
לְשֹׁכֵב עִם אִשְׁתּוֹ. עֲמַד זֶה מִצַּד זֶה וְהִתְפַּלֵּל,
וְעַמְדָּה הִיא מִצַּד הַהוּא וְהִתְפַּלֵּלָהּ. אָמַרְתִּי
לָהֶם: מַהִי תְּפַלְתְּכֶם בְּשַׁעֲהָ זוֹ ?

אָמְרוּ לִי: הַזְּמַן שֶׁלָּנוּ לְזוּוּג מִשֶּׁבֶת לְשֶׁבֶת,
וּמִתְפַּלְלִים אֶת תְּפַלְתָּנוּ לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁיִהְיֶה לָנוּ בֵּן שֵׁעֶבֶד עֲבוּדָתוֹ, בֵּן יָרָא
חֲטָא, בֵּן שֵׁעֲשֵׂה אֶת מִצְוֹתָיו וְלֹא יִסְטָה
מִהַתּוֹרָה לְיָמִין וְלְשִׁמְאֵל. אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי
רָצוֹן שְׁתִּהְיֶה לָכֶם בְּקִשְׁתְּכֶם, שְׁהָרִי לְשֵׁם
שְׁמַיִם עֲשִׂיתֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֲרָאָה פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, שֶׁלְאַחַר
יָמִים נִקְלַעְתִּי לְשֵׁם, וְרֵאִיתִי אוֹתוֹ הַבֵּן
שֶׁנּוֹלַד לָהֶם, וְהָיָה בֵּן שֶׁבַע שָׁנַיִם. רָאָה אוֹתִי
בְּבֵיתוֹ, וְלֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לוֹ אָבִיו:
לֶךְ לְפָנָיו, שְׂאִישׁ גְּדוֹל הוּא.

אָמַר: אֲנִי פוֹחֵד לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִהְתְּקַרֵּב עִמּוֹ,
שְׁהָרִי לֹא יִדְעֵתִי אִם יֵשׁ לוֹ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה
אִם לֹא, שֶׁכֶּף לְמַד אוֹתִי מוֹרֵי הַיּוֹם הַזֶּה,
שֶׁלְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה, אֲסוּר
לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִהְתְּקַרֵּב עִמּוֹ. אָמַר לוֹ: חֵס
וְשָׁלוֹם, שְׂאִישׁ גְּדוֹל וְהַחֲכָם שֶׁל הַדּוֹר הוּא.
קָרַב אֵלַי, וְלֹא הִסְפִּיק לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לִי:
אֲנִי רוֹאֶה בְּךָ שֶׁנִּשְׁמָה חֲדָשָׁה יֵשׁ בְּךָ מִזֶּה
יָמִים מִעֲשִׂטִּים, וְלֹא נִזְרָקָה בְּךָ בְּשַׁעֲהָ שִׁיִּצְאָתָּ
לְעוֹלָם. תִּמְהַתִּי. אָמַרְתִּי: כֶּף הוּא! שְׂרוּק
הַיִּיתִי, כִּשְׁעֵסְקָתִי בַתּוֹרָה, וְנִתְּנָה בִּי נִשְׁמָה.
אָמַר לִי: יִדְעַתְּ אֶת נֶפֶשׁ הַחַיָּה, שֶׁאָמַר
הַכְּתוּב שֶׁהִיָּתָה מִן הָאָרֶץ, וְהָרִי מִשְׁמַע נֶפֶשׁ
חַיָּה? אָמַרְתִּי לוֹ: אָמַר בְּנִי.

אִי לָאוּ. דְּהֲכִי אוֹלִיף לִי מוֹרֵי יוֹמָא דִּין, דְּכָל מָאן דְּלִית לִיה נִשְׁמָתָא
קְדִישָׁא, אֲסוּר לְאַשְׁתְּעוּיִי בַּהֲדִיָּה, וְלֹאֲתִקְרַבָּא עִמִּיה. אָמַר לִיה, חֵס וְשָׁלוֹם,

דְּגַבְרָא רַבָּא וְחַכְיָמָא דְדָרָא הוּא.

קָרִיב גַּבְאִי, וְלֹא סָפִיק לְמַלְלָא עִמִּי, אָמַר לִי אָנָּא חָמִי בְּךָ, דְּנִשְׁמָתָא
חֲדָתָא אִית בְּךָ, מִיּוֹמִין זְעִירִין, וְלֹא אֲזִדְרִיקַת בְּךָ בְּשַׁעֲתָא דְנִפְקַת
לְעֻלְמָא. תּוֹוֹהִית. אָמַרְתִּי, כֶּף הוּא, דְרִוּוּק הוּיָנָא, כַּד לְעִינָא בְּאוֹרֵיִתָא,
וְאַתִּיִּהֲבַת בִּי נִשְׁמָתָא.

אָמַר לִי, יִדְעַתְּ נֶפֶשׁ חַיָּה, דְאָמַר קָרָא, דְהוֹוֹת מִן אַרְעָא, וְהָא מִשְׁמַע נֶפֶשׁ
חַיָּה, אָמַרְתִּי לִיה, אִימָא בְרִי.

הוּיָנָא אֲזִיל בְּאוֹרְחָא, וְעָרְעָנָא בְּהוּא
טוֹרָא דְכֶפֶר קָרְדוּ, וְהוּוּ גּוֹבְרֵי בְּדִיחֵי
בְּחוּלְקָהוֹן, וּבְתִית תַּמָּן לִילְיָא חַד
דְשִׁבְתָּא, וְחָמִית לְאוֹשְׁפִיזָאֵי דְהָוָה בְּעֵי
לְמִשְׁכַּב עִם דְּבִיתָהוּ, קָאִים הָאֵי מֵהָרַךְ
גִּיסָא וְצִלִי, וְקָמַת הִיא מֵהָאִיךְ גִּיסָא
וְצִלַת. אָמַרְיָנָא לְהוֹן, מָאֵי צְלוֹתְכוֹן
בְּשַׁעֲתָא דָּא.

אָמְרוּ לִי, עֵידָנָא דִידָן, לְזוּוּגָא מִשֶּׁבֶת
לְשֶׁבֶת, וּמִצְלִינָן צְלוֹתְנָא קָמִי
קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דִּיהָא לָנָא בְּרַ,
דִּיפְלַח פּוּלְחָנִיָּה, בְּרַ דְּחִיל חֲטָאָה, בְּרַ
דִּיעֵבִיד פִּיקוּדוּהִי, וְלֹא יִסְטִי
מְאוּרֵיִתָא לְיָמִינָא וְלְשִׁמְאֵלָא. אָמַרְיָנָא
לְהוּ, יְהָא רַעְוָא דִּיהָא לְכוּן בְּעוֹתְכוֹן,
דְּהָא לְשׁוּם שְׁמַיִם קָא עֲבַדְתִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אַחְזִי אֲנָפִי שְׂכִינְתָּא,
דְּלְבַתֵּר יוֹמִין עָרְעִית תַּמָּן, וְחַזִּית
הוּוָא בְּרָא דְאַתִּילִיד לְהוּ, וְהָוָה בְּרַ
שֶׁבַע שָׁנִין, חָמִי לִי בְּבֵיתָא, וְלֹא בְּעָא
לְמַלְלָא עִמִּי. אָמַר לִיה אָבוּהָ, זִיל
לְקַמִּיָּה, דְּגַבְרָא רַבָּא הוּא.

אָמַר, מִסְתְּפִינָא לְאַשְׁתְּעוּיִי בַּהֲדִיָּה,
וְלֹאֲתִקְרַבָּא עִמִּיה, דְּהָא לָא
יִדְעָנָא אִי אִית לִיה נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא,

אָמַר, הֲכִי אָמַר לִי מוֹרִי, דִּהִיא נִפְשָׁא דְאַפִּיקַת אַרְעָא. וּמִן אַרְעָא אֲתַגְזֵרְתָּ. אָבֵל הִיא חֵייתָא, לְאַתְנַעְנַעָא לְכָאן וּלְכָאן. כְּמָה דְעַבְדִּין בְּעִירָא וּרְחֶשָׁא, וְכֹלָא. אָבֵל לִית בְּהַ סוּכְלַתְנוּתָא וְחֲכֻמָּתָא בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְלֹא אֲתַבְרִיאת אֱלֹא לְבַעִירָא וּלְחֵייתָא, לְאַתְנַעְנַעָא בְּהַ בְּלֹא סוּכְלַתְנוּ, וּלְאַשְׁתַּצָּאָה, כַּד תְּפוּק, כְּהַאי הֶבֶל דְּפוּמָא.

אָמְרִית לִיה בְּרִי, מָאן הוּא רַבְּךָ. אָמַר לִי רַבִּי אֱלֶפְסֵנְדְּרָאִי. אָמְרִית לִיה, וּמָה לְעִית יוּמָא דִּין. אָמַר לִי, הַאי קָרָא דְכְּתִיב, (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאת (דף טו ע"ב) ה' שְׁכָל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם. כֶּף אָמַר רַבִּי אֱלֶפְסֵנְדְּרָאִי, מָה הוּא חֲכָמָה. הוּא שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא חֲכָמָה. וּמַעוֹלָם לֹא גִילָה לְשׁוּם אָדָם, וְלֹא עֲתִיד לְהַגְלוֹת, אֲלֹא קִצַּת הַיְמִנָּה לְמִשָּׁה לְבַד.

וְרָא עָמַד עַל כָּל יְדִיעַתָּה, אֲלֹא עָמַד עַל מַה שְׁלֹא עָמַד אָדָם, עַל הַאי רֵאשִׁית, שְׁהִיא חֲכָמָה. דְּכְּתִיב בֵּיהַ בְּמִשָּׁה, (דברים לג כא) וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ, וְזֵהוּ חֲכָמָה.

וְאִם תֵּאמְרָ, הָא כְּתִיב (מ"א ה כו) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה. תָּא חֲזִי, לֹא כְּתִיב נָתַן הַחֲכָמָה, אֲלֹא חֲכָמָה, שְׁעָמַד עַל קִצַּת אֲמִיתָתָהּ. הַמְשִׁיחַ עֲתִיד לְדַעַת קִצַּתוֹ, דְּכְּתִיב בֵּיהַ, (ישעיה א ב) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה וכו'.

וְהַחֲכָמָה הִיא רֵאשִׁית הַפֶּל, וְקוּדְם הַפֶּל, אָבֵל יֵרָאת ה', שְׁכָל טוֹב. כְּלוּמַר, הַיֵּרָאָה נִשְׁאָרָה בְּשְׁכָל וּבִינָה, לְדַעַת וּלְחַקֵּר יֵרָאת ה'. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם - לְעוֹשֵׂה הַמְצוּת בִּירָאָה בְּתַחֲלָה, עַד שְׁיִרְגְּלִי עֲצָמוֹ לְעִשׂוֹת מֵאַהֲבָה.

אָמְרִית לוֹ, מַה שְׂמִךְ. אָמַר לִי, אַהֲבָה. אָמְרִית לוֹ, מַר אַהֲבָה, וְקָרִיתִי עָלָיו, (ירמיה לא ב)

אָמַר: כֶּף אָמַר לִי מוֹרִי, שְׁהִיא הַנֶּפֶשׁ שְׁהוֹצִיָּאָה הָאָרֶץ, וּמִן הָאָרֶץ הִיא נִגְזָרָה, אָבֵל הִיא חֵיהַ שְׂיִכּוּלָהּ לְהַתְנַעֵנַע לְכָאן וּלְכָאן, כְּמוֹ שְׁעוֹשִׂים בְּהַמּוֹת וּשְׂרָצִים וְהַפֶּל. אָבֵל אֵין בְּהַ הַשְּׁכָל וְחֲכָמָה בְּעַבּוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁלֹא נִבְרָאָה אֲלֹא לְבַהֲמָה וּלְחֵיהַ לְהַתְנַעֵנַע בְּהַ לְלֹא הַשְּׁכָל, וּלְהַתְפַּלּוֹת כְּשִׁתְּצָא, כְּהַבֵּל הַזֶּה שֶׁל הַפֶּה.

אָמְרִית לוֹ: בְּנִי, מִי הוּא רַבְּךָ? אָמַר לִי: רַבִּי אֱלֶפְסֵנְדְּרָאִי. אָמְרִית לוֹ: וּמָה לְמַדַּת הַיּוֹם הַזֶּה? אָמַר לִי: הַפְּסוּק הַזֶּה שְׁכַתוּב (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאת ה' שְׁכָל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, כֶּף אָמַר לִי רַבִּי אֱלֶפְסֵנְדְּרָאִי, מַה הוּא חֲכָמָה? הוּא שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא חֲכָמָה, וּמַעוֹלָם לֹא גִלָה לְשׁוּם אָדָם וְלֹא עֲתִיד לְהַגְלוֹת, אֲלֹא קִצַּת הַיְמִנָּה לְמִשָּׁה לְבַד.

וְרָא עָמַד עַל כָּל יְדִיעַתָּה, אֲלֹא עָמַד עַל מַה שְׁלֹא עָמַד אָדָם, עַל הַרֵאשִׁית הַזֶּה שְׁהִיא חֲכָמָה, שְׁכַתוּב בּוֹ בְּמִשָּׁה (דברים לג כא) וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ, וְזֵהוּ חֲכָמָה.

וְאִם תֵּאמְרָ, הַרִי כְּתוּב וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה? בֵּא וְרָאָה, לֹא כְּתוּב נָתַן הַחֲכָמָה, אֲלֹא חֲכָמָה, שְׁעָמַד עַל קִצַּת אֲמִיתָתָהּ. הַמְשִׁיחַ עֲתִיד לְדַעַת קִצַּתוֹ, שְׁכַתוּב בּוֹ (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה כו'.

וְהַחֲכָמָה הִיא רֵאשִׁית הַפֶּל וְקוּדְם הַפֶּל, אָבֵל יֵרָאת ה' שְׁכָל טוֹב. כְּלוּמַר, הַיֵּרָאָה נִשְׁאָרָה בְּשְׁכָל וּבִינָה, לְדַעַת וּלְחַקֵּר יֵרָאת ה'. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם - לְעוֹשֵׂה הַמְצוּת בִּירָאָה בְּתַחֲלָה, עַד שְׁיִרְגְּלִי עֲצָמוֹ לְעִשׂוֹת מֵאַהֲבָה.

אָמְרִית לוֹ: מַה שְׂמִךְ? אָמַר לִי: אַהֲבָה. אָמְרִית לוֹ: מַר אַהֲבָה, וְקָרִיתִי עָלָיו (ירמיה לא) וְאַהֲבַת

עולם אהבתיך. ואני זכיתי לראות את רב אדא בנו, וספרתי לו את זה.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מפיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה. כשפאו אצלו, הפיר את כלם. זהו שכתוב (בראשית ב) וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, למי שאינו יודע ומפיר בוראו, ונשמה) למי שהיה יודע ומפיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב שהנפש חיה הזו יש בבהמות ובחיות ובמינייהם והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם שלא יצערו את אותם בעלי נפש חיה, שאין להם כל אדם שאין בו נפש חיה כדי שישוּב לעבודת בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה. לפיכך, השוחט הזה שיוצאת נבלה או טרפה מתחת ידו, פעם אחת מנדים אותו, שנית - מעבירים אותו, שלישית - מכריזים עליו בשוקים שכל מה ששוחט הוא טרפה, ולעולם לא נעמיד אותו להיות שוחט.

אמר רבי יצחק, וכי על פעם אחת לא יענש חוץ מזה? והרי שנינו, שהשוחט הזה שלא מראה סכין לפני חכם, מנדים ומעבירים אותו, ומכריזים על בשרו שהוא טרפה? ומה על סכין שלא נמצאה כל כך יפה הוא כף - על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין שמנדים אותו ומעבירים אותו ומכריזים על בשרו שטרפה?

ואהבת עולם אהבתיך. ואנא זכינא למחמי לרב אדא בריה, וסחינא ליה האי.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מפיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה, כשפאו אצלו הפיר את כלם. הדא הוא דכתיב, וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, למי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ונשמה) למי שהיה יודע ומפיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה, ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב דהאי נפש חיה אית בבהמות ובחיות ובמינייהם, והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם, שלא יצערום לאותם בעלי נפש חיה. דלית להו כל אינש, דלית ביה נפש חיה, כדי שישוּב לעבוד בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, כדי להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה.

לפיכך האי טבחא, דנפקא נבילה מתחות ידוהי או טריפה. זמנא חדא, משמתין ליה. שנית, מעבירין ליה. שלישית, מכריזין עליה בשוקי, דכל מה דשחיט הוא טריפה. ולעולם לא נוקים ליה לטבחא.

אמר רבי יצחק, וכי על זמנא חדא לא ליעניש בר מהאי. והא תנינן, האי טבחא דלא מסר ספינא קמי חכם, משמתין ליה ומעבירין ליה, ומכריזין אבשריה דטרפה היא, ומה על ספינא דלא נמצאת יפה הוא כף. על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין דמשמתין ליה ומעבירין ליה, ומכריזין אבשריה דטרפה.

אמר רבי יוסי, אני ראיתי את רבי יהודה שהזמין את רבי יוסי ורבי חגי, והיה שוחט אחד שקראו לו רבי אבא, ושחט תרנגולת אחת, והתפון לשני סימנים, ובדקו ומצאו ששחט סימן אחד, ואחד לא נשחט.

אמר לו רבי יהודה, על מה התפונת? אמר, על שני סימנים. אמר, והרי אני מצאתי אחד שחוט. אלא הבשר הוא שפשר, ואתה לא תהיה שוחט מכאן ולהבא. ואף על גב שלא צריך פונה בשחיטה.

אמר לו רבי יוסי, הפונה, לא לזה נאמר, אלא פונתו לקדוש ברוך הוא, ששוחט לשמים ולא לשום דברים אחרים, אבל נתפון לשני סימנים ושחט אחד - מתר הוא בדיעבר, ששנינו, השוחט אחד בעוף - בדיעבר פן, לכתחלה לא. אמר רבי יעקב, בא וראה, כל מה שנברא מנפש החיה הזו, התירו הקדוש ברוך הוא לבני אדם מפני שאין להם נשמה לדעת ולהפיר (בעבודת בוראם), שאלמלא היתה להם נשמה, לא התרו.

שאל רבי אבא את רבי חייא, אמרתם שנשמה אין נכנסת לבן אדם עד שישתפל בעבודת הקדוש ברוך הוא, ואז תהיה לו נשמה, ואמרתם שהנשמה היא קדושה, מעלה על הכל. אם פן, מה זה שאמר הכתוב (בראשית ז) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו, למה מתו? הואיל והיתה להם נשמה, הנה להם להנצל? לא היה בידו.

באו ושאלו את רבי אלעזר ברבי שמעון, אמר להם, כן הוא ודאי! והכתוב מסייע לנו שכן אמר אביו, שפאשר בא המבול, לא היה אדם שיעשה הקדוש ברוך

אמר רבי יוסי, אנא חמית לרבי יהודה דזמין לרבי יוסי ורבי חגי, והיה טבחא, ורבי אבא קרינן ליה. ונכיס ההוא תרנגולתא, ונתפויין לתרי סימני, ובדקו ואשפחו דנכיס חד סימנא, וחד לא נכיס.

אמר ליה רבי יהודה, על מה אתפונת. אמר, על תרין סימנין. אמר, והא אנא אשפחנא חד נכיס. אלא בשרא הוא דכשרה, ואת לא תהא טבחא מפאן ולהלאה. ואף על גב דלא בעינא פוונה בשחיטה.

אמר ליה ר' יוסי, הפוונה לאו להאי איתמר, אלא פוונה לקודשא בריה הוא, דנכיס לשמים, ולא לשום פתגם אחרן. אבל נתפון לתרי סימני, ושחיט חד, מותר הוא בדיעבר. דתנו, השוחט אחד בעוף, דיעבר אין, לכתחלה לא.

אמר רבי יעקב, תא חזי, כל מה שנברא מזו הנפש החיה, התירו הקדוש ברוך הוא לבני אדם, מפני שאין להם נשמה לדעת ולהפיר (בעבודת בוראם). דאלמלי הויה להו נשמה, לא הותרו.

שאל רבי אבא לרבי חייא, אמריתון דנשמתא לא עייל בבר נש, עד דיסתפל בפולחנא דקודשא בריה הוא, וכדין להוי ליה נשמתא, ואמריתון דנשמתא היא קדישא, מעליא על פולא. אם פן מאי האי דאמר קרא, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו. למה מתו, הואיל והיה להו נשמתא, הנה להו לאשתזבא. לא הנה בידיה.

אתו ושיילוה לרבי אלעזר בר' שמעון, אמר להו וכן הוא ודאי, וקרא מסייע לן, דהכי אמר אבוי, דכד אתי טופנא לא הנה בר נש דייעביד הקדוש ברוך הוא בגיניה, בר מנח

הוא בשבילו, פָּרַט לַנֶּחַ וּבָנָיו, וְזָכוּתָם לֹא הִיְתָה אֲלֵא לְהִגָּן עֲלֵיהֶם וְעַל בְּתֵיהֶם, וְלֹא הִיְתָה מִסְפִּיקָה זְכוּתָם כָּל כֶּף לְהִגָּן עַל כֵּל הַדּוֹר.

וְאוֹתָם שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ חֲנוּךְ וַיֵּרֶד, שֶׁהִיְתָה לָהֶם נִשְׁמָה, וּרְאוּיִים שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַנָם, (מִתּוֹ מִקְדָּם לְכוּ), וְהָיוּ מֵה שֶׁאָמַר הַפְּתוּב (שם ח) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאֶפְיוֹ, שֶׁעַל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁמָה קְדוּשָׁה הִיְתָה בָהֶם. שֶׁלֹּא תֵאמַר שֶׁעַל אֵלוֹ שֶׁהָיוּ בְּמַבּוּל אָמַר הַפְּתוּב, אֲלֵא בֵּא הַפְּתוּב וְאָמַר (שם) מִכָּל אֲשֶׁר בְּחִרְבָה מִתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא בְּחִרְבָה מִתּוֹ, כְּלוּמַר, כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בְּעוֹלָם צַדִּיק לְהִגָּן עַל דּוֹרוֹ, וְאִזּוֹ נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא לְרַבִּי אַבָּא, לֹא אִמְרַתִּי לָךְ שֶׁהִלְכוּשׁ הַזֶּה שֶׁל זֶהב, שֶׁהוּא לְבוּשׁ שֶׁל בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה? שִׁיאֵמַר, אֲשֶׁרִיכֶם בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה, גְּדוּל חֶלְקָם עַל הַכֹּל לְעוֹלָם הַבָּא. עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵה שֶׁפְּתוּב (תהלים קג) הַלְלוּהוּ בַתְּקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"ו בַּנְּבֻל וּכְנוֹ"ר הַלְלוּהוּ"ו בַּתְּ"ף וּמַחֹל הַלְלוּהוּ"ו בַּמְנִי"ם וְעַגְב. וְכִי צָרִיךְ קוֹדֶשׁ בְּרִיךְ הוּא אֵת זֶה?

אָתָּא אָמַר דּוֹד, כֹּל מֵה שֶׁתִּשְׁבַּחוּ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִנֵּי הַזְּמַר הַלְלוּ, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאֵדָם הָאוֹמֵר לְחִבְרוֹ: עֲכָשׁוּ עֲשֶׂה זֶה וְזֶה, וְכֹל מֵה שֶׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנִי. כֶּף אָמַר דּוֹד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע אֵינוֹ הַלְלוּ, אֲלֵא מֵהוּ הַלְלוּ? כֹּל הַנִּשְׁמָה תִּהְלֵל יֵה הַלְלוּיָהּ. וְהָאֲחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֲלֵא הַלּוּל הַנִּשְׁמָה, זֶהוּ שֶׁפְּתוּב (שם) כֹּל הַנִּשְׁמָה תִּהְלֵל יֵה הַלְלוּיָהּ.

וּבְנוּיָהּ. וְזָכוּתָהוֹן לֹא הָוּה, אֲלֵא לְאִגִּין עֲלֵיהוֹן וְעַל בְּתֵיהוֹן, וְלֹא הָוּה סִגֵּי זָכוּתָהוֹן כָּל כֶּף, לְאִגְנָא עַל כָּל דָּרָא.

וְאֵינוֹן דְּהוּו זָפֵאִין בְּקִדְמִיתָא, כְּגוֹן חֲנוּךְ וַיֵּרֶד, דְּהָוָה לְהוֹן נִשְׁמָתָא, וְחִזְזִין לְמִיעֵבַד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינִיהוֹן, (מִיתּוֹ מִקְדָּמַת דְּנָא). וְהָיוּ דְאָמַר קָרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאֶפְיוֹ, דְּעַל אֵינוֹן דְּנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא הָוּה בְּהוּ. דְּלֵא תִימָא דְּעַל אֵלִין דְּהוּו בְּטוֹפְנָא אָמַר קָרָא. אֲלֵא אָתָּא קָרָא, וְאָמַר, מִכָּל אֲשֶׁר בְּחִרְבָה מִתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל, וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא בְּחִרְבָה מִתּוֹ, כְּלוּמַר כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בְּעוֹלָם צַדִּיק לְהִגָּן עַל דּוֹרוֹ, וְאִזּוֹ נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

אָמַר לִיהֵ ר' חֲזִיָּא לְרַבִּי אַבָּא, לֹא אִמְרִית לָךְ דְּהָאֵי גּוּלְתָא דְּדִהְבָא דְּהוּא גּוּלְתָא מְאָרִיִּהוֹן דְּמִתְנִיתִין. לִימָא, זָפֵאִין אֲתוֹן מְאָרִיִּהוֹן דְּמִתְנִיתִין, סִגֵּי חוּלְקָהוֹן עַל כּוּלָא לְעֵלְמָא דְּאֲתִי.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאֵי דְכָתִיב. (תהלים קג א) הַלְלוּהוּ בַתְּקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"ו בַּנְּבֻל וּכְנוֹ"ר הַלְלוּהוּ"ו בַּתְּ"ף וּמַחֹל הַלְלוּהוּ"ו בַּמְנִי"ם וְעַגְב. וְכִי צָרִיךְ קוֹדֶשׁ בְּרִיךְ הוּא לְהָאֵי.

אָתָּא אָמַר דּוֹד, כֹּל מֵה שֶׁתִּשְׁבַּחוּ לְקַמֵּי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהִנֵּי מִנֵּי זְמַר, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאֵדָם הָאוֹמֵר לְחִבְרוֹ, עֲכָשׁוּ עֲשֶׂה זֶה וְזֶה, וְכֹל מֵה שֶׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנִי. כֶּף אָמַר דּוֹד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע אֵינוֹ הַלְלוּ, כֹּל הַנִּשְׁמָה תִּהְלֵל יֵה הַלְלוּיָהּ. וְהָאֲחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֲלֵא הַלּוּל הַנִּשְׁמָה, הַדָּא הוּא דְכָתִיב כֹּל הַנִּשְׁמָה תִּהְלֵל יֵה הַלְלוּיָהּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וּגּוֹ', רַבְּנָן פְּתַחֲנָי
 בְּהַאי קְרָא, (שם מו ט) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת
 אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאַרְצָן. אָמַר רַבִּי אַבָּא,
 בֵּא וּרְאֵה, שְׁלֵא כְּמִדַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת
 בְּשֵׁר וָדָם. מִדַּת בְּשֵׁר וָדָם מַעֲשֵׂיו מְבַלִּין אוֹתוֹ.
 אָבֵל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְבַלֶּה אֶת
 מַעֲשָׂיו.

וְהִינֵנו דְּאִמְרָה חֲנָה, (ש"א ב ב) אֵין קְדוּשׁ כַּהּ פִּי
 אֵין בְּלִתְךָ. מַאי פִּי אֵין בְּלִתְךָ. אַל תִּקְרִי
 בְּלִתְךָ, אֶלֶּא בְּלוֹתְךָ.

כֶּךָ הוּא פְּתִיב, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים וּגּוֹ',
 אָמַר רַבִּי אַבָּא, עוֹבְדוּי דְּהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 דְּעֵבִיד לְהוּ בְּעֵלְמָא דִּין, דְּוֹד מְלָכָא הָוָה
 בְּהַתְּבַהֲלָא, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ, בּוֹאוּ מִבְּעֵי לִיָּה.
 אִלָּא אָמַר דְּוֹד, כֹּל דִּיִּירִי אַרְעָא דִּי בְּעֵלְמָא
 דִּין, זִילו, זִילו מְרִישָׁא דְּעֵלְמָא עַד
 סוּפִיָּה, וְתַשְׁכְּחוּן עוֹבְדוּי דְּהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 כְּעוֹבְדוּי בְּרִישָׁא דְּעֵלְמָא, כֶּךָ עוֹבְדוּי בְּסִיפֵי
 דְּעֵלְמָא, מִיִּיתֵי דִּיּוֹרִין בְּעֵלְמָא, אִי זְכוּ, מוֹתִיב
 לְהוּ וְלִבְנֵיִיהוּ וְלִבְנֵי בְּנֵיִיהוּ עַד סוּפָא דְּעֵלְמָא.
 לֹא זְכוּ, מַחְרִיב לְהוּ מְנַהוּן. וְהַהוּא אַתְרָא,
 וְהַהוּא קְרַתָּא, לֹא אַתְּבְּנִי לְעֵלְמִין. לְאַחְזָאָה
 לִבְנֵי נִשָּׂא, דְּאַתְר חֵיבִיָּא הָוָה הַהוּא אַתְר,
 וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵבֵד בֵּיה דִּינָא, הִדָּא הוּא
 דְּכַתִּיב, אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאַרְצָן.

דְּכָר אַחַר, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים, אָמַר
 רַבִּי פְּנַחֶס, מַה רָאָה דְּוֹד דְּאָמַר מַפְעָלוֹת
 אֱלֹהִים, וְלֹא אָמַר מַפְעָלוֹת ה'. אֶלֶּא בְּשֵׁמָא
 דְּאֱלֹהִים, אֲשֶׁתְּכַלֵּל עוֹבְדָא דְּבְרָאשִׁית. וְכַד
 בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵלְמָא, הוּוּ מִיָּא אֲזֵלִין
 וְנַחְתִּין וְכַד רָמָא אַרְעָא לְתַתָּא, רָמָא לְהָ בֵּין
 מִיָּא, וְהוֹת טְמִירְתָּא, וְאַתְקַרְשָׁא בֵּין מִיָּא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וּגּוֹ',
 רַבּוֹתֵינוּ פְּתַחוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה (תהלים
 מו ט) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים
 אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאַרְצָן. אָמַר רַבִּי
 אַבָּא, בֵּא וּרְאֵה שְׁלֵא כְּמִדַּת
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בְּשֵׁר וָדָם.
 מִדַּת בְּשֵׁר וָדָם, מַעֲשֵׂיו מְבַלִּים
 אוֹתוֹ, אָבֵל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.

וְהִינֵנו מֵה שְׁאִמְרָה חֲנָה, אֵין קְדוּשׁ
 כַּהּ פִּי אֵין בְּלִתְךָ. מַהוּ פִּי אֵין
 בְּלִתְךָ? אַל תִּקְרִי בְּלִתְךָ אֶלֶּא
 בְּלוֹתְךָ.

כֶּךָ הוּא כְּתוּב, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת
 אֱלֹהִים וּגּוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא,
 מַעֲשֵׂי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁעֵשָׂה
 אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, דְּוֹד הַמְּלָךְ
 הִיָּה בְּבַהֲלָה, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ. בּוֹאוּ
 הִיָּה צְרִיף לוֹ לְכַתֵּב!

אִלָּא אָמַר דְּוֹד, כֹּל דִּיִּירִי הָרָצָן
 שְׁבַעְעוֹלָם הַזֶּה לְכוּ, לְכוּ מְרִישָׁא
 הָעוֹלָם עַד סוּפּוֹ, וְתַמְצְאוּ אֶת
 מַעֲשֵׂי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 כְּמַעֲשָׂיו בְּרִישָׁא הָעוֹלָם, כֶּךָ
 מַעֲשָׂיו בְּסוּף הָעוֹלָם. מְבִיא
 דִּיְרִים לְעוֹלָם, אִם זְכוּ - מוֹשִׁיב
 אוֹתָם וְאֵת בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּנֵי בְּנֵיהֶם
 עַד סוּף הָעוֹלָם, לֹא זְכוּ - מַחְרִיב
 אוֹתָם מֵהֶם, וְאוֹתוֹ מְקוּם וְאוֹתָהּ
 קְרִיָּה לֹא תִבְנֶה לְעוֹלָמִים.
 לְהִרְאוֹת לִבְנֵי אָדָם שְׁמִקּוּם שֶׁל
 רְשָׁעִים הִיָּה אוֹתוֹ מְקוּם, וְהַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עֲשָׂה בּוֹ דִּין, זְהוּ
 שְׁכַתּוּב אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאַרְצָן.
 דְּכָר אַחַר, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת
 אֱלֹהִים, אָמַר רַבִּי פְּנַחֶס, מַה רָאָה
 דְּוֹד שְׁאִמְר מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים וְלֹא
 אָמַר מַפְעָלוֹת ה'? אֶלֶּא בְּשֵׁם שֶׁל
 אֱלֹהִים הַשְׁתַּכְּלֵל מַעֲשָׂה
 בְּרָאשִׁית, וְכַשְׁבְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִיוּ הַמַּיִם
 הוֹלְכִים וְיוֹרְדִים, וְכַשְׁזָרַק הָרָצָן
 לְמַטָּה, זָרַק אוֹתָהּ בֵּין הַמַּיִם,
 וְהִזְתָּה טְמוּנָה, וְקַפְּאָה בֵּין הַמַּיִם.

וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹת
בְּתוֹךְ אוֹת, דְּרָכוֹ וְטַבְעוֹ שֶׁל עוֹלָם
שֶׁהַמַּיִם קְלִילִים וְהָאָרֶץ כְּבֹדָה,
וּמִי שֶׁהוּא כְּבֹד, יוֹרֵד לְמַטָּה,
וְהַקְּלִיל עוֹלָה לְמַעְלָה, אָבֵל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהִרְאוֹת
אוֹתוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו לְבְנֵי הָאָדָם,
הַרְפִּיץ וְהוֹרִיד הַמַּיִם שֶׁקְּלִילִים
לְמַטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֹדָה,
הַעֲלָה לְמַעְלָה עַל מַה שֶׁקְּלִיל. זֶהוּ
מַה שֶׁכְּתוּב (תהלים קלו) לְרַקַּע הָאָרֶץ
עַל הַמַּיִם. פְּלוֹמֵר, הַמַּיִם שֶׁהֵם
קְלִילִים - לְמַטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא
כְּבֹדָה - לְמַעְלָה.

וְעוֹד, שֶׁמִּבֵּין הַמַּיִם נִרְאָה וְנִצָּאָה
הַיִּבְשָׁה, שְׂאִין דְּרָף הָאָרֶץ לְהַעֲלוֹת
מִתּוֹךְ מַיִם יִבְשָׁה, אֲלָא לַחּוֹת,
וּכְשֶׁהַעֲלָה יִבְשָׁה מִבֵּין הַמַּיִם, קָרָא
שָׁמָּה אָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בראשית ז)
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְשָׁנָה, ז' שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ,
אֲדָמָה, גֵּיא, נְשִׂיָה, צִיָּה, אֲרָקָא,
תַּבַּל. גְּדוֹל שֶׁבְכֻלָּם תַּבַּל, שֶׁכְּתוּב
(תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל בְּצִדְקָה.
זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲשֶׁר שֵׁם שְׁמוֹת
בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַע
רְקִיעִים בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כְּנֻגְדָם בְּרָא שְׁבַע אֲרָצוֹת, וְשְׁנֵינוּ,
אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ הוֹצִיאָנוּ הַמַּיִם,
וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּוּ שְׁבַע אֲרָצוֹת, כְּפִי
שֶׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמַּיִם הָיוּ הַיְסוּד
שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁמִּצְאָנוּ שֶׁעַקֵּר
כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שְׁלוֹ הָיוּ מִן
הַמַּיִם, וְשְׁנֵינוּ, בְּתַחֲלָה הָיוּ הַמַּיִם
מִפְּזָרִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם
וְאָסְפָם אֶת מְקוֹם אֶחָד. זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב (בראשית א) יָקוּוּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד
וַתִּרְאֶה הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֲרַי כִּי
נִתְּפָזְרוּ כְּמַתְחַלָּה, וְרַקַּע הָאָרֶץ עַל
הַמַּיִם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קלו) לְרַקַּע
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

וְעַבְרָה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֶת בְּגוֹ אֶת, אוֹרְחִיהָ
וְטַבְעִיהָ דְּעֵלְמָא, דְּמִיָּא קְלִילָן, וְאֲרַעָא
יִקְרָא. וּמֵאֵן דְּאִיהוּ יִקְרָא נְחִית לְתַתָּא.
וּקְלִילָא סְלִיק לְעֵילָא. אָבֵל קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְאַחֲזָאָה אֶתוּהִי וְעוֹבְדוּי לְבְנֵי נְשָׂא,
אַרְכִּיץ וְאַנְחִית מִיָּא דְקְלִילָן לְתַתָּא, וְאֲרַעָא
דְּאִיהִי יִקְרָא, סְלִיק לְעֵילָא, עַל קְלִילָא. הִדָּא
הוּא דְכְּתִיב (תהלים קלו ו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם.
פְּלוֹמֵר, מִיָּא דְאִינוּן קְלִילִין, לְתַתָּא. וְאֲרַעָא,
דְּאִיהִי יִקְרָא, לְעֵילָא.

וְעוֹד, דְּמִבֵּין מִיָּא אַחְזִי וְאַפִּיק יִבְשָׁתָא, דְּלִית
אַרְחָ אֲרַעָא לְאַסְקָא מְגוֹ מִיָּא יִבְשָׁתָא,
אֲלָא לַחּוֹתָא. וְכַד אֲסִיק יִבְשָׁתָא מִבֵּין מִיָּא,
קָרָא שָׁמָּה אָרֶץ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקְרָא
אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְתַנָּא, שְׁבַעָה שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ. אֲדָמָה.
גֵּיא. נְשִׂיָה. צִיָּה. אֲרָקָא. תַּבַּל. גְּדוֹל
שֶׁבְכּוֹלָם תַּבַּל, דְּכְּתִיב (שם ט ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל
בְּצִדְקָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם מו ט) אֲשֶׁר שֵׁם
שְׁמוֹת בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַעָה רְקִיעִים
בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּנֻגְדָם בְּרָא שְׁבַעָה
אֲרָצוֹת. וְתַנָּא, אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ, הוֹצִיאָנוּ
הַמַּיִם, וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּוּ שְׁבַעָה אֲרָצוֹת, כְּדָאֲמַרְן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִיָּא הוּוּ יְסוּדָא דְכּוֹלָא. בְּגִין
דְּאַשְׁפַּחֵן דְּעִיקְרָא דְכָל עוֹבְדוּהִי
דְּבְרֵאשִׁית הוּוּ מִן מִיָּא. וְתַנָּא, בְּתַחֲלָה הָיוּ
הַמַּיִם מִפּוֹזְרִין תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם וְאָסְפָם אֶל
מְקוֹם אֶחָד. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, יָקוּוּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וַתִּרְאֶה
הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֲרַי כִּי נִתְּפָזְרוּ כְּמַתְחַלָּה, וְרַקַּע
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם קלו ו)
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

אמר עולא, וכי למה צריך כאן חסד, שכתוב לרקע הארץ על המים כי לעולם חסדו? אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היתה העולם מטושטש בבת אחת.

אמר רבי חסדא, אלמלא כן, לא היו בני אדם נוטעים וחורשים וזורעים. עכשו שהארץ למעלה, נוטעים וזורעים, והארץ עומדת בכחה ובקיומה מפני לחות המים אשר מתחת לארץ. ומלמטה יוצאים כמה נהרות, כמה מעיינות, כמה מקוואות, לדשן כל העולם ולהצמיח הכל, וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו ועם כל העולם.

שנו רבותינו, יום אחד היה יושב רבי שמעון בכניסת השער של לוד, והיו שם רבי יוסי ורבי חגי ורבי אלעזר בנו. בא רבי פנחס, אמר להם, הנה מאור המשנה בא. קם רבי שמעון והושיבו אצלו. אמר לו, מה היום הזה משאר הימים שאתה שותק, ואין פיך מנשף מתיקות של דבש החכמה?

אמר לו, הייתי מסתפל בלבי, זה שאמר יחזקאל (יחזקאל א) ואשמע קול כנפיהם קול מים רבים קול שדי. שקל (השנה) אותו למים רבים, ושקל אותו לקול שדי, ומזה נשמע שקול מים רבים הוא קול שדי. אמר לו, על זה תמהתי עליך, שלא היו שפתותיך מרחשות בסודות עליונים.

אמר לו, הרי סוד המרכבה הקדושה הוא. בא וראה, ששנינו במשנה שלנו, ארבעה מלאכים קדושים נוטעים במסע פסא הכבוד של המלך הקדוש, ומי הם המלאכים? אותם שנקראו

אמר עולא, וכי למאי צריך חסד הכא, דכתיב לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו.

אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו, שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היתה העולם מטושטש בבת אחת.

אמר רב חסדא, אלמלא כן, לא היו בני אדם נוטעין וחורשין וזורעין, עכשו שהארץ למעלה, נוטעין וזורעין, והארץ עומדת בכחה ובקיומה, מפני לחות המים אשר מתחת לארץ. ומלמטה יוצאין כמה נהרות, כמה מעיינות, כמה מקוואות, לדשן כל העולם ולהצמיח הכל. וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, ועם כל העולם.

תנו רבנן, יומא חד, הוה יתיב רבי שמעון אבבא דתרעא דלוד, והוה תמן רבי יוסי ורבי חגי ורבי אלעזר בריה. אתא רבי פנחס, אמר להו הא בוצינא דמתניתא אתי, קם רבי שמעון אותביה גביה. אמר ליה, מאי יומא דין משאר יומין, דאת שתיק, ולית פומך מנטף מתקא דדובשא דחכמתא.

אמר ליה, מסתפל הוית בלבאי, האי דאמר יחזקאל, (יחזקאל א כד) ואשמע קול כנפיהם קול מים רבים קול שדי, שקל ליה למים רבים, ושקל ליה לקול שדי, ושמע מינה קול מים רבים, קול שדי הוא. אמר ליה על דא תוהנא עליך, דלא הוה שפותיך מרחשין ברזין עלאין.

אמר ליה הא רזא דעובדא דרתיכא קדישא הוא. תא חזי, דתנן במתניתין דידן, ארבע מלאכין קדישין, נטלין במטלנוהי דכורסא יקרא דמלכא קדישא, ומאן אינון מלאכין. אינון דאתקרוין חיותא קדישא.

חיות הקדש, וארבעה הללו הם נכבדים ועליונים על כל שאר המלאכים, פרט לאחד.

ויש אומרים שאחד הוא מארבעה הללו, ולא כף הוא, שכן מצאנו בספר החכמה של המלך שלמה. וא"ל הארבעה, כאשר מתכנסים בכנוס במסעיהם, נשמע בכל הרקיע קול מסעם בקול מלאכים רבים ועליונים, שנקראים אלף אלפים ורבוא רבבות, ובקול ההוא של שמש האחד ההוא, שמשמש לפני המלך העליון, והכנוס ההוא שהם מתכנסים בזמן שבא להשפיע עליהם הטוב והכבוד של מלכם.

בכה רבי פנחס ואמר, במפתח של הפותחים חקוקים האוצרות שחתומים, בכאשר הם עולים היית. בבקשה ממך, השלם הפסוק!

אמר, (שם) קול המלה בקול מחנה. מה זה קול המלה? כף שנינו, שפאשר משבחים את הקדוש ברוך הוא, כל דבור שהם משבחים לפניו, כדבור של תשבחתם של מחנה ישראל, כאשר משבחים אותו למטה.

בעמדם תרפינה כנפיהן (שם), הבעמדם הזה כמו (איוב לב) עמדו ולא ענו עוד. שפאשר מחנה ישראל הזה אין משבחים את הקדוש ברוך הוא למטה, מיד תרפינה כנפיהן, מתרפה כחם של הכנוס הקדוש הזה, ואין להם כח לשבח תשבחת שלמה לפניו.

ועוד פסוק אחר שמסיע לזה, שכתוב (יחזקאל א) ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם וגו'. ויהי קול, זה קולו של יעקב. כשמרבין בתפלה, להיכן עולה? מעל לרקיע אשר על ראשם של חיות, ששם מנחת תפלתם של צדיקים.

ואילין ארבע, אינון יקירין ועילאין על כל שאר מלאכין, בר מחד.

ואית דאמרי דחד הוא מאילין ארבע, ולא כף הוא, דהכי אשפחן בספרא דחכמתא דשלמה מלפא.

וא"יין ארבע פד מתפנפי בכינופייא במטלניהון, משתמע בכל רקיעא קל מטלניהון, כקל מלאכין סגיאין עילאין, דאתקרון אלף אלפין, ורבו רבבן. וכההוא קלא דההוא שמשא חד, דמשמש קמיה דמלפא עילאה. וההוא כינופייא דאינון מתפנפי, הוא בעידנא דאתי לאשפעה עליהון טיבו ויקר מלפהון.

בכה רבי פנחס ואמר, בקלידא דקלדיטין, גליפין דאמיד נתוזריטא, בכד מסתלקין הוייתא. במטו מינה אשלים פסוקא.

אמר, (יחזקאל א כד) קול המולה בקול מחנה. מאי קול המולה. הכי תנינן, דכד משבחין לקודשא בריה הוא, פל מלה דאינון משבחין קמיה, כמלה דתושבחתא דמשרייתא דישראל, פד משבחין ליה לתתא.

בעמדם תרפינה כנפיהן, האי בעמדם, כמו (איוב לב טז) עמדו ולא ענו עוד. דכד האי

משרייתא דישראל לא משבחין להקדוש ברוך הוא לתתא, מיד תרפינה כנפיהן. מתרפן חיליהון דהאי פנופייא קדישא, ולית להו חילא לשבחא תושבחתא שלימתא קמיה.

ועוד קרא אחר דמסייע להאי, דכתיב (יחזקאל א כה) ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם

וגו', ויהי קול זה קולו של יעקב. כשמרבין בתפלה להיכן סלקא, מעל לרקיע אשר על ראשם של חיות, ששם מנחת תפלתן של צדיקים.

ובשפוסקים להשמיע קולם ולהתפלל ולקרוא בתורה, מה פתוב? בעמדם, כלומר, בשתיקותם מהתורה ומן התפלה, תרפינה כנפיהן של החיות, כמו שאמרנו. אמר לו, עבור בן באתי לשמע מפיו רוח של חכמה, סדר, והשלום שלמעלה שנתן בך.

אמר רבי יהודה, יקוו המים - הקו הנה שפניחים האמנים לבנות הבנין שלא יצא חוץ ממנו לכאן ולכאן, כך עשה הקדוש ברוך הוא קו למים שלא יצאו משפתם לכאן ולכאן. זהו שפתוב (איוב לח) ואמר עד פה תבא ולא תסיף.

ושנינו, גבול הגביל הקדוש ברוך הוא את הים, ואיזהו הגבול? רבי אבא אומר, זה החול, שפתוב (ירמיה ה) אשר שמתני חול גבול לים. וכשרואים את החול הנה, חוזרים לאחור, ואינם יוצאים לחוץ מאותו הקו שנתן להם הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה כמה שהוא עקר העולם המים, שהרי שמים נטלו מהם את השם, מי"ם שמי"ם, ולמה? אמר רבי יצחק, שהוסיף הקדוש ברוך הוא על המים אש וברא ממנו שמים, כלומר אש ומים.

אמר רבי יודאי, לא כך, שהרי מהחכיבות שלפני הקדוש ברוך הוא נבראו השמים. אמר רבי אלעזר, ויפה אמר רבי יצחק, ולא קשה כמה שאמר רבי יודאי, וכשתדע מהו המים, תדע את עקר הדבר.

ובשבא רבי בא, נכנסו לפניו רבי יהודה ורבי חייא. אמרו לו, יאמר לנו מורנו העקר של דבר אחד מאותם סודות עליונים. אמר, אמר דבר אחד, וטוב למי שיהיה לו לב לדעת.

ובשפוסקים להשמיע קולם ולהתפלל ולקרוא בתורה, מה פתיב. (שם) בעמדם, כלומר בשתיקותם מהתורה ומן התפלה, תרפינה פנפיהן של החיות בדרךאמרן. אמר ליה, מטול בן אתית למשמע מפומך, רוח חכמתא, שורייא, ושלמא (דף טו ע"ב) דלעילא דיהב בך.

אמר רבי יהודה, יקוו המים, פקו זה שפניחים האומנים לבנות הבנין, שלא יצא חוץ ממנו לכאן ולכאן. כך עשה הקדוש ברוך הוא, קו למים, שלא יצאו משפתם לכאן ולכאן. הדיא הוא דכתיב, (איוב לח יא) ואמר עד פה תבא ולא תסיף.

ותאנא, גבול הגביל הקדוש ברוך הוא לים. ואי זהו גבול. רבי אבא אמר, זה החול, דכתיב (ירמיה ה כב) אשר שמתני חול גבול לים. וכשרואים זה החול, חוזרים לאחור, ואינם יוצאים לחוץ, מאותו הקו שנתן להם הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה כמה עיקרא דעלמא מיא, דהא שמים נטלו שמא מנהון, מי"ם שמי"ם. ולמה, אמר רבי יצחק, שהוסיף הקדוש ברוך הוא על המים אש, וברא ממנו השמים, כלומר, אש ומים.

אמר רבי יודאי, לאו הכי, דהא מחכיבותא דקמי קודשא בריך הוא, איתברון שמים. אמר רבי אלעזר, ושפיר קאמר רבי יצחק, ולא קשיא, במאי דאמר רבי יודאי. וכד תנדע מהו מים, תנדע עיקרא דמילתא.

וכד אתא רבי בא, עאלו לקמיה ר' יהודה ור' חייא, אמרו ליה, לימא לן מר עיקרא דחד מלה, מאינן רזין עילאין, אמר, אימא חד מלה, וטב למאן דיהוי ליה לבא למנדע.

אומרים בעלי סוד המשנה, שמי שרוצה לדעת ולהתבונן בלבו מחכמת המלך העליון, ידע בראשונה מהו מים, ומי שרוצה לדעת מהו הקפאון של הפסא, יסתכל בקיומו של המלח, שפתוב (במדבר יח) ברית מלח עולם היא, ומשנים הללו יסתכל בחכמה הקדושה שלמעלה.

אמר רבי אבא, מי שרוצה לדעת הענין של קיומו של העולם הזה, שידע את ענין המלח, שמנהג מן השמש שהתמנה תחת אדונו, וידע מהו ואיך נמחה במים, ויסתכל בחכמה.

אמר רבי יצחק אמר רב, החונים בפוכבים שמעמידים בכוסותיהם מים ומלח, ענין של אורה, מאור היה פדי להסתכל בחכמה.

דבר אחר, (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, רבי פתח, (תהלים ax) מקלות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה'. מקלות מים רבים, כשאמר הקדוש ברוך הוא למים שיתכנסו במקום אחד, היו משוטטים לכאן ולכאן, ונתגאו למעלה.

אמר רבי יצחק, בשעה הזו נטלו המים את הארץ, שהיתה כנוסה בהם, והיו מכסים אותה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא כן, אלא הכנסו כלכם אל מקום אחד ותראה היבשה. משמע שהיבשה היתה מקדם ארץ, כלי לחות, בין המים. לא כתוב יבשה, אלא היבשה.

והיו המים הולכים גובהים ויורדים, ומשמיעים קולם לסוף השמים, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא והכניסם לתהום, ושם היא התכנסות המים, ועד עתה קולם אינו שוכן, וקרא להם

אמרין מארי דרזא דמתניתא, דהאי מאן דבעי למנדע ולאסתפלא בלביה, מחכמתא דמלפא עלאה, ינדע בקדמיתא מהו מים. ומאן דבעי למנדע מהו קרישיותא דכורסיה, יסתפל בקיומא דמלחא, דכתיב (במדבר יח ט) ברית מלח עולם היא. ומתין אלין, יסתפל בחכמתא קדישא דלעילא.

אמר רבי אבא, מאן דבעי למנדע עניינא דקיומא דעלמא דין, לינדע עניינא דמלחא, דאתנהיג משמשא, דאתמני תחותיה דמאריה, וינדע מהו, והיך יתמחי במיא, ויסתפל בחכמתא.

אמר רבי יצחק אמר רב, הני קלוודטי, דזקפין בלודטיהון מיא ומלחא, עניינא דנהוריתא, בוצינתא הוות, לאסתפל בחכמתא.

דבר אחר ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, רבי פתח ואמר, (תהלים צג ד) מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה', מקולות מים רבים, כשאמר הקדוש ברוך הוא למים, שיתכנסו במקום אחד, היו משוטטים לכאן ולכאן, ונתגאו למעלה.

אמר רבי יצחק בהאי שעתא נטלו מיא לארעא, דהוות פגיס בהו, והו מחפיין לה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא כן, אלא הכנסו כלכם אל מקום אחד ותראה היבשה. משמע דיבשתא הוות ארעא קודם, בלא ליחותא, בין מיא. יבשה לא כתיב, אלא היבשה.

והו מיא אזלין גבהין ונחתין, ומשמעין קליהון לסייפי שמיא, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא, והכניסם לתהום, ותמן

ימים. וכשֶׁהֵם גּוֹבְהִים שֶׁם
בְּמִקּוֹם הַהוּא, נִשְׁבַּר תְּקַפָּם,
וַיּוֹרְדִים וְאֵין יוֹצְאִים הַחוּצָה
מִירָאת תְּקוּפוֹ שֶׁל אֲדוֹנָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (sw) אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם
אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאֵם כֵּן, מִה כְּתוּב
אֲחֲרָיו? (sw) עֲדַתִּיךָ נֶאֱמַנּוּ מְאֹד
לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ. מִה רוּצָה
פְּסוּקָה זֶה לְפָסוּקָה שְׁלֹמְעֵלָה? אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד: רְבוּנוּ שֶׁל
עוֹלָם, הַעֲדוֹת שַׁעֲשִׂית בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת לְהַעֲרִיד עֲלֵיהֶם
בְּכָל יוֹם, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, כָּל הַמַּעֲרִיד
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם,
מִבְּטַח לוֹ שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא.
וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שַׁעֲשִׂית אֶת
כָּל הָעוֹלָם, וְעֲשִׂית אֶת הַמַּיִם,
וְהַמַּיִם הָיוּ מַכְסִים אֶת הָעוֹלָם
מִהַרְבּוּי שְׁבָהֵם, וְעֲשִׂית לָהֶם
שִׁיתִּפְנִסוּ בְּצַמְצוּם פְּלִם אֶחָד אֶל
מִקּוֹם אֶחָד. כִּי יִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ,
שֶׁשְׁכִּינְתָּךְ שֶׁהִיא מְלָאָה כָּל
הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתַּצְמִצֵּם אוֹתָהּ
בְּבֵיתְךָ, שִׁיתַּר רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת
שֵׁם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה
קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמְן מוּעֵט, אֲלֵא
לְאֲרֵךְ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ
הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מִקּוֹם
אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה. רַבִּי תַנְחוּם
פָּתַח בְּפָסוּק הַזֶּה, (ישעיה נז) הַצְּדִיק
אָבָד וְאֵין אִישׁ שֶׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי
חֹסֵד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מִבִּין כִּי מִפְּנֵי
הַרְעָה נֶאֱסַף הַצְּדִיק. שֵׁם שְׁנִינּוּ,
שֶׁכָּאֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִסְתַּפֵּל בְּעוֹלָם וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי
אָדָם צְדִיקִים, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה
פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין
בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, כְּמַעֲשֵׂה
שֶׁל הַגּוֹף עִם הַנְּשִׁמָּה עוֹשֶׂה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַדּוֹר.

הִיא פְּנִישׁוּתָא דְמַיָּא. וְעַד כְּעַן קָלִיהוֹן לֹא
שְׁכִיף, וְקָרָא לְהוּ יָמִים. וְכַד אֵינּוֹן גְּבַהִין תַּמָּן
בְּאַתְרָא הַהוּא, אַתְבַּר תּוֹקֶפִיהוֹן, וְנַחְתִּין וְלֹא
נִפְקִין לְבַר, מִדְּחִילוֹ דְתַקִּיפּוּתָא דְמַאֲרִיהוֹן,
הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אֲדִיר
בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאֵם כֵּן מַאי כְּתִיב אַחֲרָיו,
עֲדַתִּיךָ נֶאֱמַנּוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ,
מַאי בְּעֵי פְּסוּקָא דָּא, לְפָסוּקָא דְלְעִילָא. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲדוֹת
שַׁעֲשִׂית בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת, לְהַעֲרִיד
עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. דְּהָא תְּנִינָן, כָּל הַמַּעֲרִיד
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא
בֶן עוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שַׁעֲשִׂית אֶת כָּל הָעוֹלָם,
וְעֲשִׂית אֶת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם הָיוּ מַכְסִין אֶת
כָּל הָעוֹלָם מִהַרְבּוּי שְׁבָהֵם, וְעֲשִׂית לָהֶם
שִׁיתִּפְנִסוּ בְּצַמְצוּם פְּלִם אֶל מִקּוֹם אֶחָד. כִּי
יִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁשְׁכִּינְתָּךְ שֶׁהִיא מְלָאָה כָּל
הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתַּצְמִצֵּם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שִׁיתַּר
רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת שֵׁם. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, לְבֵיתְךָ
נֶאֱוָה קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמְן מוּעֵט, אֲלֵא לְאֲרֵךְ
יָמִים.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם אֶל מִקּוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה.
ר' תַנְחוּם פָּתַח בְּהַאי קָרָא, (ישעיה נז א) הַצְּדִיק
אָבָד וְאֵין אִישׁ שֶׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי חֹסֵד נֶאֱסָפִים
בְּאֵין מִבִּין כִּי מִפְּנֵי הַרְעָה נֶאֱסַף הַצְּדִיק. תַּמָּן
תְּנִינָן, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִסְתַּפֵּל בְּעוֹלָם,
וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי אָדָם וְנִפְאִין, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה
פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹלָם. אָמַר
רַבִּי תַנְחוּם, כְּעוֹבְדָא דְגּוּפָא עִם נְשִׁמָּתָא, עֶבֶד
קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם דָּרָא.

אמר רבי יצחק, איך? אמר לו, כגון זה: הצדיקים הם הנשמה, והרשעים הם הגוף. כשמתפצל הקדוש ברוך הוא בעולם, נוטל את הנשמה, ונשאר הגוף לסרחון הבשר. ומה נוטל? נוטל את הנשמה, שהם הצדיקים, וישארו הגוף, שהם הרשעים.

אמר רבי תנחום, זהו שפתיב ויאמר אלהים יקוו המים, אלו הצדיקים הנאספים לבית עולמם, שהיא מקום אחד ומיוחד להם למעלתם, וכשיתכנסו לעולם הבא, מה פתוב? ותראה היבשה, שהם הרשעים, בלי מעשה, שאין מי שיגן עליהם ויכסה עליהם, כמו שנאמר (במדבר ט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן, אל תקרי ויראו, אלא וייראו.

שהרי שינו, אמר רבי יצחק אמר רב, ויש אומרים אמר רבי יהודה בשם רב, כל זמן שהצדיקים בדור, אין מדת הדין יכולה לשלט בהם. זהו שפתיב (תהלים ק) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית. וכשהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות דין ברשעים, מסלק הצדיקים מביניהם, ואז עושה דין ברשעים.

משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו פרוס. יום אחד נכנס לגנו וראה שהיו שם בכלו דרדרים רבים. אמר, אני רוצה לבער אותם מכאן. הרים עיניו וראה ורדים טובים ונאים. אמר, בשביל אותם הדרדים אשאיר את כל הדרדרים, וכשנתנו ריחם אותם הורדים, נטל אותם ועקר אותם מן הגן. כיון שעקר אותם, אמר, הרי הזמן לעקר את הדרדרים של הגן ולבער אותם מכאן. כך הקדוש ברוך הוא, כל

אמר רבי יצחק האיך. אמר ליה, פי האי גוונא, צדיקיא אינון נשמתא, וחיביבא אינון גופא, כד מסתפל קודשא בריך הוא בעלמא, נטיל נשמתא, ואשתאר גופא לסרחנא דבשרא. ומאי נטיל, נטיל לנשמתא, דאינון צדיקיא, וישתארו גופא דאינון חיביבא.

אמר רבי תנחום, הדא הוא דכתיב, ויאמר אלהים יקוו המים, אלו הצדיקים הנאספים לבית עולמם, שהוא מקום אחד מיוחד להם למעלתם. וכד יתפגשו לעלמא דאתי, מאי פתיב, ותראה היבשה, שהם הרשעים, בלי מעשה, שאין מי שיגן עליהם, ויכסה עליהם. כמה דאת אמר, (במדבר כ ט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן, אל תקרי ויראו, אלא וייראו.

דחא תנינן, אמר רבי יצחק אמר רב, ואמרי לה אמר רבי יהודה אמר רב, כל זמן שהצדיקים בדור, אין מדת הדין יכולה לשלט בהם. הדא הוא דכתיב, (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית. וכשהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות דין ברשעים, מסלק הצדיקים מביניהם, ואז עושה דין ברשעים.

משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו פרוס, יומא חד עאל לגיניה, וחמא דהו תמן בכוליה דרדרין סגיאיין, אמר, אנא בעי לבערא לון מהכא, זקף עינוהי וחזא ורדין טבין ייאין. אמר, בגיני אינון ורדין, אשבוק כל הדרדרין. וכד זיבבו ריחא אינון וורדין, נטל להון ועקר להון מן גנא. כיון דעקר להון, אמר הא עידן לאעקרא דרדרין דגנא, ולבערא להו מהכא. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן

שְׁהַצְדִּיקִים בְּדוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה דִין (דף יו ע"א)
בְּרָשָׁעִים. נִסְתַּלְקוּ הַצְדִּיקִים מִבִּינֵיהֶם, אָז
נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

זְמַן שֶׁהַצְדִּיקִים בְּדוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה
דִין בְּרָשָׁעִים. נִסְתַּלְקוּ הַצְדִּיקִים
מִבִּינֵיהֶם, אָז נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.
שְׂאֵר רַבֵּי יִצְחָק אֵת רַבֵּי אֶלְעָזָר,
כְּשֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר. אָמַר, אֲנִי
רוֹצֵה לְשַׁאל שְׂאֵלָה אַחַת, אִם זֶה
אֵינוֹ חֲטָא. אָמַר לוֹ, רְאוּי אֶתְּה
לְשַׁאל בַּתּוֹרָה, מֵה שְׂאֵתָה רוֹצֵה
- תְּשַׁאל.

שְׂאֵר רַבֵּי יִצְחָק לְרַבֵּי אֶלְעָזָר, כִּד הוּוּ אֶזְלִי
בְּמִדְבָּרָא. אָמַר אָנָּא בְּעֵי לְמִשְׁאֵל חַד
שְׂאִילְתָּא, אֵי לָאו הוּוּ חֲטָאָה. אָמַר לִיה יְאוּת
אַנְתָּ לְמִשְׁאֵל בְּאוּרֵייתָא, מֵה דְאַתְּ בְּעֵי שְׂאֵל.
אָמַר, הַאי דְאָמַר קְרָא, וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.
אֵי קוֹדֵם הַפְּעוּלָה הוּוּ, יְאוּת הוּוּ
וְשִׁפִּיר. אֶלָּא מֵה דְאָמַר לְאַחַר הַפְּעוּלָה,
מִשְׁמַע דְלֵא הוּוּ יַדַּע קוֹדֵם לְכֵן עֵיקַר הַפְּעוּלָה
וְתִיקוּנָה וַיּוֹפְיָהּ. וְכִשְׁהִיתָה הַפְּעוּלָה נִגְמַרְתָּ,
מִשְׁמַע דְהָהוּ מַעֲיִין בְּהַ כְּמוֹת שְׁהִיא עוֹמְדַת,
וְאִזִּי הוּוּ אוֹמַר כִּי טוֹב, דְכַתִּיב וַיִּרְא, וְאַחַר
כִּף אָמַר כִּי טוֹב.

אָמַר, זֶה שְׂאֵמַר הַכְּתוּב (בראשית
א) וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִם קִדְּם
הַפְּעוּלָה הָיָה - נֶאֱחָה הוּוּ וַיּוֹפְיָהּ.
אֶלָּא מֵה שְׂאֵמַר אַחַר הַפְּעוּלָה,
מִשְׁמַע שְׁלֵא הָיָה יוֹדַע קִדְּם לְכֵן
אֵת עֵיקַר הַפְּעוּלָה וְתִיקוּנָה וַיּוֹפְיָהּ,
וְכִשְׁהִיתָה הַפְּעוּלָה נִגְמַרְתָּ, מִשְׁמַע
שְׁהִיָּה מַעֲיִן בְּהַ כְּמוֹת שְׁהִיא
עוֹמְדַת, וְאִזִּי הוּוּ אוֹמַר כִּי טוֹב,
שְׁכַתּוּב וַיִּרְא, וְאַחַר כִּף אָמַר כִּי
טוֹב?

אָמַר לִיה לָאו חֲטָאָה הוּוּ, וְאַתְּ צְרִיף לְמִשְׁאֵל
דָּא. וְדָא הִיא אֶזְהָרָה לְבַר נֶשׁ, דְאָמַר
רַבֵּי יְהוּדָה, כְּשִׁילְמוּד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,
פְּעוּלְתוֹ שְׁל כָּל יוֹם וַיּוֹם, אֵין לוֹ לְשִׁאוּל עַל
מֵה שְׂאֵינוֹ מְצוּוּה, וְלוֹמַר פְּעוּלָה זוֹ לְמָה
נַעֲשִׂית כִּף בְּדַמוֹת זוֹ. וְזוֹ נַעֲשִׂית כִּף בְּדַמוֹת
זוֹ. וְאָמַר לוֹ, תַּדַּע לְמָה, וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב
לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַל תְּשַׁאל יוֹתֵר.

אָמַר לוֹ, זֶה אֵינוֹ חֲטָא, וְאַתְּה
צְרִיף לְשַׁאל אֵת זֶה. וְזוֹ אֶזְהָרָה
לְאָדָם, שְׂאֵמַר רַבֵּי יְהוּדָה,
כְּשִׁילְמוּד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,
פְּעוּלְתוֹ שְׁל כָּל יוֹם וַיּוֹם, אֵין לוֹ
לְשַׁאל עַל מֵה שְׂאֵינוֹ מְצוּוּה
וְלוֹמַר, פְּעוּלָה זוֹ לְמָה נַעֲשִׂית כִּף
בְּדַמוֹת זוֹ, וְזוֹ נַעֲשִׂית כִּף בְּדַמוֹת
זוֹ. וְאָמַר לוֹ, תַּדַּע לְמָה, וַיִּרְא
אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן
אַל תְּשַׁאל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כִּדִּי לְהַזְהִיר לְבַנֵּי אָדָם, וְלְהוֹרוֹת לְהֵם
הַדְּרָף הַנְּכוּז, כִּי גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו
הַפְּעוּלָה קוֹדֵם שְׁיַעֲשֶׂה, וְלֵא רְצָה לוֹמַר טוֹב
הוּוּ זֶה, עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכִף אֵין רְאוּי
לְאָדָם לְשַׁבַּח הַדְּבַר עַד סִיּוּמוֹ, שְׂמָא יִמְצָא בּוֹ
גְרַעוֹן וְיִתְבַּדֵּה, וַיֵּאחַז בְּדַבְּרָיו.

וְעוֹד, כִּדִּי לְהַזְהִיר לְבַנֵּי אָדָם
וְלְהוֹרוֹת לְהֵם הַדְּרָף הַנְּכוּז, כִּי
גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעוּלָה קִדְּם
שְׁיַעֲשֶׂה, וְלֵא רְצָה לוֹמַר טוֹב הוּוּ
זֶה עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכִף אֵין
רְאוּי לְאָדָם לְשַׁבַּח הַדְּבַר עַד
סִיּוּמוֹ, שְׂמָא יִמְצָא בּוֹ גְרַעוֹן
וְיִתְבַּדֵּה, וַיֵּאחַז בְּדַבְּרָיו.

אָמַר רַבֵּי בְּרַכְיָה, כֵּן רְאוּנוֹ בְּכַמָּה מְקוּמוֹת,
שְׁנַתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּוּ אֶזְהָרָה לְאָדָם
לְהַזְהִיר מִמֶּנּוּ, אַף עַל פִּי שְׁלֵא הָיָה צְרִיף לוֹ,

אָמַר רַבֵּי בְּרַכְיָה, כֵּן רְאוּנוֹ בְּכַמָּה
מְקוּמוֹת שְׁנַתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּוּ
אֶזְהָרָה לְאָדָם לְהַזְהִיר מִמֶּנּוּ, אַף
עַל פִּי שְׁלֵא הָיָה צְרִיף לוֹ, וְהַכֵּל

גְּלוּי לְפָנָיו, אֲכַל כְּפִי לְתַת אֲזַהְרָה לְאָדָם, הוֹצֵרָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

בא וּרְאֵה, שְׁפָתוֹב (בראשית יח) אַרְדָּה נָא וּרְאֵה הַכְּצַעְקָתָה הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הִיָּה גְלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְדַעַת וְלַחְקֹר? אֵלָא אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מִכַּאֲן אֲזַהְרָה לְבֵית דִּין שְׂאִין לָהֶם לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֵלָא יֵשׁ לָהֶם לְדַעַת וְלַחְקֹר וְלְדַרְשׁ הָעֲנִין יָפָה. זְהוּ שְׁפָתוֹב (דברים יג) וְדַרְשׁתָּ וְחֻקְתָּ וְשִׁאלְתָּ הַיֵּטֵב, וְאִין לָךְ רְשׁוֹת לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּךְ.

בְּעוֹד שְׁהִיּוּ יוֹשְׁבִים, רְאוּ אֵת רַבִּי אַבָּא שֶׁהִיָּה בָּא. אָמְרוּ, מִבְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה הַגִּיעַ. קָרְבוּ אֵלָיו, וְשִׁאלוּ אֵת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּה.

אָמַר, כִּךְ פָּסְקוּ בְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה, שְׁכַל מַה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עָשָׂה אוֹתוֹ בְּמִצְוֹתָיו עַל יְדֵי אֲמֻצְעֵי. אָמַר לְאַרְצֵן עֲשֵׂי כִךְ, וְעָשִׂיתָ כְּמוֹ שֶׁהַצְּטוּתָהּ וְלֹא שְׁנָתָה מִמֶּנּוּ. אָמַר לְמִים עֲשׂוּ כִךְ, וְעֲשׂוּ הַמִּים אֵת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁלָּהֶם שֶׁהַצְּטוּוּ וְלֹא שְׁנוּ מִמֶּנּוּ, וְכִךְ לְרַקִּיעַ כִּךְ כַּגּוֹן זֶה.

וּבְשִׁהְיָה עוֹשֶׂה שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מַעֲשֵׂהוּ כְּמוֹ שֶׁהַצְּטוּהָ, הִיָּה רוּאָה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂה כְּאוֹתוֹ אֲפָן שְׁצוּהָ אוֹתוֹ, וְהוּא מְשַׁבַּח אֵת אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה. זְהוּ שְׁפָתוֹב וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר, וַיֵּרָא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה שֶׁעָשָׂאוּהוּ כְּמוֹ שְׁצוּהָ, וְהִיָּה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמוֹ שֶׁנִּצְטוּהָ, וְזֶהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּלֶם אָמְרוּ יָפָה, וְהַדְּבָר הַזֶּה יָפָה מִכָּלֶם.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, קִשָּׁה דְּבָר זֶה מִכָּל מַה שֶׁנֶּאֱמַר, שְׂאֵם כִּךְ, הִיָּה לוֹ לֹמַר פְּסוּקָה זֶה (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד,

וְהַכֹּל גְּלוּי לְפָנָיו, אֲכַל כְּפִי לְתַת אֲזַהְרָה לְאָדָם, הוֹצֵרָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

הָא חֲזִי, דְּכַתִּיב (בראשית יח כא) אַרְדָּה נָא וּרְאֵה הַכְּצַעְקָתָה הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הִיָּה גְלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְדַעַת וְלַחְקֹר. אֵלָא אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מִכַּאֲן אֲזַהְרָה לְבֵית דִּין, שְׂאִין לָהֶם לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֵלָא יֵשׁ לָהֶם לְדַעַת וְלַחְקֹר וְלְדַרְשׁ הָעֲנִין יָפָה. הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, (דברים יג טו) וְדַרְשׁתָּ וְחֻקְתָּ וְשִׁאלְתָּ הַיֵּטֵב, וְאִין לָךְ רְשׁוֹת לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּךְ.

עַד דִּהּוּוּ יְתַבִּי, חֲמוּ לְרַבִּי אַבָּא דִּהּוּוּ אֲתִי. אָמְרִי מִמְּאָרִיהוֹן דְּמַתְּנִיתִין אֲתִי. קָרִיבֻו גְּבִיָּה, שְׁאִילוּ הָאִי שְׁאִילְתָּא.

אָמַר, כִּךְ פָּסְקוּ מְאָרִי דְּמַתְּנִיתִין, דְּכָל מַה דְּעַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַבְד לִיָּה בְּפִיקוּדוּי, עַל יְדָא דְּאֲמֻצְעֵי. אָמַר לְאַרְעָא עַבִּידִי כִךְ, עַבְדַת כְּמָא דְּאֲתַפְקִידַת, וְלֹא שְׁנִיָּא מִיָּנִיָּה. אָמַר לְמִיָּא עַבִּידוּ כִךְ, וְעַבְדוּ מִיָּא עַבִּידְתְּהוֹן דְּאֲתַפְקִידוּ, וְלֹא שְׁנוּ מִיָּנִיָּה. וְכֵן לְרַקִּיעָא כִךְ כִּי הָאִי גּוֹוֹנָא.

וְכַד הָוָה עַבִּיד שׁוּם חַד מִנְּהוֹן עַבִּידְתִּיָּה כְּמָא דְּאֲתַפְקִיד, הָוָה חֲזִי לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעַבְד כִּהוּוָא גּוֹוֹנָא דְּפִקִּיד לִיָּה, וְהוּא מְשַׁבַּח לִיָּה הִהוּוָא עוֹבְדָא. הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. כְּלוֹמַר וַיֵּרָא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁעָשָׂאוּהוּ כְּמוֹ שְׁצוּהָ. וְהִיָּה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר, כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמָה שֶׁנִּצְטוּהָ. וְזֶהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּלֶהוּ שְׁפִיר אָמְרוּ, וְהָאִי מְלָה שְׁפִיר מִכּוּלְהוֹן.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן קִשָּׁא מִיְלִתָּא דָּא מִכָּל מַה דְּאִיתְמַר, דְּאִי הָכִי, הָוָה לִיָּה לְמִיָּמַר הָאִי קָרָא, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מֵאִי אֵת כָּל

מה זה את כל אשר עשה? אמר רבי יצחק, יפה אמרת! הרכבו אחרי רבי אבא. אמרו לו את הדבר הזה. אמר להם, יפה הוא! ופסוק זה מסייע לנו, שכתוב את כל אשר עשה - בכלל, ולא נאמר את כל אשר עשו, שמשמע (על) האמצעיים הללו שעשה, שהוציאו את כל מה שנצטוו, והנה טוב, ובגללו כתוב את כל אשר עשה.

אמר רבי חייא, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב, להיותם עומדים תמיד, באותו קיום ובאותו הדרך שעשהו, ושלא ישתנו מדרך זו לעולם.

אמר רב הונא אמר רב, לשלשה קרא קודשא בריך הוא שמותם במעשה בראשית, ואלו הן: השמים, והארץ, והמים. השמים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים. הארץ מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ. המים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים למקנה המים קרא ימים. ולמה, לעשות בהם כל מלאכתו. ומה שיצא מהם הניחו לאדם, לקרא להם שמות, שנקראו השמים ברכיה, כל מה שהוציאו השמים והארץ, אדם הראשון קרא להם שמות, שנאמר (שם) ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה.

והניחו להם שמות, ואלו הן: השמים, והארץ, והמים. השמים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים. הארץ מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ. המים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים למקנה המים קרא ימים. ולמה, לעשות בהם כל מלאכתו.

והניחו להם שמות, ואלו הן: השמים, והארץ, והמים. השמים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים. הארץ מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ. המים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים למקנה המים קרא ימים. ולמה, לעשות בהם כל מלאכתו.

אשר עשה. אמר רבי יצחק, שפיר קאמרת. אזלו בתריה דר' אבא, אמרי ליה האי מלה, אמר להו, שפירא היא, וקרא דא מסייעא לן. דכתיב את כל אשר עשה, בכלל. ולא נאמר את כל אשר עשו, דמשמע (על) אלין אמצעיים דעבד, דאפיקו כל מה דאתפקדו, והא טב. ובגיניה פתיב את כל אשר עשה. אמר רבי חייא, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב, להיותם עומדים תמיד, באותו קיום, ובאותו הדרך שעשהו, ושלא ישתנו מדרך זו לעולם.

אמר רב הונא אמר רב, לשלשה קרא קודשא בריך הוא שמותם במעשה בראשית, ואלו הן: השמים, והארץ, והמים. השמים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים. הארץ מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ. המים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים למקנה המים קרא ימים. ולמה, לעשות בהם כל מלאכתו. ומה שיצא מהם, הניחו לאדם, לקרוא להם שמות. אמר רבי ברכיה, כל מה שהוציאו השמים והארץ, אדם הראשון קרא להם שמות, שנאמר ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה.

פרשתא ג'. ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו. רבי יצחק פתח, (שה"ש ד טו) עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמינו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. רבי אבהו אמר, כמה יש לאדם להרהר במעשיו, ולפקוד אותם בכל יום, הואיל ונתן בו הקדוש ברוך הוא נשמה טהורה, לדעת ולהפיר לבוראו, ולהסתפל בנפלאותיו שהוא עושה בכל יום ויום.

נשמה טהורה לדעת ולהפיר לבוראו, ולהסתפל בנפלאותיו שהוא עושה בכל יום ויום.

וְשָׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מְזֻרְחַ מְנַשְּׁבַת מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מְאוֹצֵר הַחֲמֻדָּה הַהוּא. שְׁשָׁנֵינוּ, אוֹצֵר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי הַמְּזֻרְחַ וְחֲמֻדָּה שְׁמוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחֲמֵשׁ רוּחוֹת שֶׁל רְפוּאָה לְעוֹלָם.

וְהֵינּוּ שְׁשָׁנֵינוּ בְּמִשְׁנֵה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (שְׁאֵמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִהוּ) מֵה שְׁפָתוֹב בְּקָר לֹא עֲבוֹת, כְּשֶׁהוּא בְּקָר, מִי שֵׁישׁ לוֹ מַחְלוֹת וְחֲלִיִּים, אֵינּוּ נִלְפָד בְּעֲבוֹת.

וּמִשּׁוּם כִּף אָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מְלֶאֶךְ מְמֻנָּה מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם בְּאוֹתָהּ רוּחַ שְׁבָאָה מִמְּזֻרְחַ, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְמֻנָּה לְצַד מְזֻרְחַ. וְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא מִיכָאֵל, שְׁפָתוֹב בּוֹ הִנֵּה מְלֶאכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ. בְּהַשְׁגָּחָה תִּמְצָא, מִיכָאֵל - מְלֶאכִי, וְהוּוּ שְׁאֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה הִנֵּה מְלֶאכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ, כְּלוֹמֵר, הִנֵּה מִיכָאֵל יִלְךְ לְפָנֶיךָ.

וְשָׁנֵינוּ, כְּשֶׁרוּחַ מְזֻרְחַ מִתְעוֹרֵר לְצֵאת לְעוֹלָם, מִי שֶׁהוּלָךְ בְּדֶרֶךְ וַיְכּוֹן רוּחוֹ לְעֵנֵן הַזֶּה, כָּל בְּרִכָּה שְׁמִכְרָכִים אוֹתוֹ, מִתְקַיֶּמֶת בְּשַׁעַה הַהִיא, וַיְהִיָּה שְׁמִיחַ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

רוּחַ מְעַרְבַ מְנַשְּׁבַת מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, עַד הַלֵּילָה, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מְאוֹצֵר מְעִין אַרְבַּע מְאוֹת וְשָׁשִׁים וְחֲמֵשׁ רוּחוֹת לְהַפְרִיחַ עֲשָׂבִים וְאֵילָנוֹת וַיְבוּלוּם. וְלִמְדֵנוּ, מְלֶאֶךְ מְמֻנָּה מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, וּרְפָאֵל שְׁמוֹ, וְהוּא מְמֻנָּה לְצַד מְעַרְבַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, אִם בֶּן, קָשִׁיא יֵשׁ כָּאֵן, שְׁהָרִי שָׁנֵינוּ, הַמְּלֶאֶךְ הַמְּמֻנָּה עַל הַרְפוּאָה

וְתֵאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מְזֻרְחַ מְנַשְּׁבַת מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם. וְנִפְקִי עִמָּיהָ מִהֵהוּא אוֹצֵר הַחֲמֻדָּה. דִּתְנִן, אוֹצֵר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי מְזֻרְחַ, וְחֲמֻדָּה שְׁמוֹ. וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחֲמֵשׁ רוּחוֹת דְּאֶסְווֹתָא לְעֵלְמָא.

וְהֵינּוּ דִּתְנִן בְּמִתְנִיתָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (דְּאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵאִי) דְּכִתִּיב, (ש"ב כג ד) בְּקָר לֹא עֲבוֹת, כְּלוֹמֵר כְּשֶׁהוּא בְּקָר, מֵאֵן דְּאִית לִיה מְרַעִין וְחֲלִיִּים, אֵינּוּ נִלְפָד בְּעֲבוֹת.

וּבְגִין דָּא אָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מְלֶאֶךְ מְמֻנָּה, מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, בְּהֵהוּא רוּחָא דְאֵתִי מִמְּזֻרְחַ, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְמֻנָּה לְצַד מְזֻרְחַ. וְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הוּא מִיכָאֵל, דְּכִתִּיב בֵּיה (שמות לב לד) הִנֵּה מְלֶאכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ. בְּאֶשְׁגָּחוֹתָא תִּשְׁבַּח, מִיכָאֵל מְלֶאכִי. וְדָא הוּא דְאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה, הִנֵּה מְלֶאכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ. כְּלוֹמֵר, הִנֵּה מִיכָאֵל יִלְךְ לְפָנֶיךָ.

וְתֵאנָא, כְּשֶׁרוּחַ מְזֻרְחַ מִתְעוֹרֵר לְצֵאת לְעוֹלָם, מֵאֵן דְּאֵזִיל בְּאוֹרְחָא, וַיְכּוֹיֵן רוּחִיהָ לְהֵאִי עֲנִינָא. כָּל בְּרִפְתָּא דְּבִרְכִין (דף ע"ב) לִיה, מִתְקַיֶּמָא בְּהֵיָא שְׁעֵתָא. וַיְהִא חֲדִי כָּל הַהוּא יוֹמָא.

רוּחַ מְעַרְבַ, מְנַשְּׁבַת מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, וְנִפְקִי עִמָּיהָ מְאוֹצֵר מְעִין, אַרְבַּע מְאָה וְשִׁתִּין וְחֲמֵשׁ רוּחוֹת, לְאַפְרָחָא עֲשָׂבִים וְאֵילָנִים וַיְבוּלוּם. וְתֵאנָא, מְלֶאֶךְ מְמֻנָּה מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, וּרְפָאֵל שְׁמִיהָ, וְהוּא מְמֻנָּה לְצַד מְעַרְבַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, אִם בֶּן קוֹשִׁיא אִיכָא

הַכָּא, דְּהָא תְּנִינָן מְלֶאֶךְ הַמְּמֻנָּה עַל הַרְפוּאָה, רְפָאֵל שְׁמוֹ, וְאִמְרַת

רפאל שמו, ואמרת שהרפואה
באה ממזרח, ומיכאל הממנה
עליה?

בא תשמע, אמר רבן יוחנן בן
זכאי, כל מעשי הקדוש ברוך הוא
לבני אדם כדי שיפירו אותו
שהוא מכה והוא מרפא, ולא
ישימו אנשים לבם למלאך ולא
לגדול, ומשום כך מחליף עדנים
וזמנים, שלא יאמרו מלאך פלוני
עשה לו את זה, אלא הכל בידו.
ולפיכך מחליף רוחות, עד
שיתפללו לפניו וישובו, ואז
יפקד את הרפואה לשרות עליו,
ואותו מלאך שנפקד על הרפואה,
עושה מה שנוצטה מרצון
אדוניו.

וכא ראה את רחמנותו של
הקדוש ברוך הוא, שלא מכה את
האדם עד שיעלה את מעשיו
במשקל בבית הדין שלמעלה,
והוא שהתמנה על הדין, הוא
מיכאל. ורחמנותו של הקדוש
ברוך הוא, שאף על גב שבגללו
מגיע לו דין בידו בדין, מגיע לו
רוח של רפואה בכל יום, עד
שיכשיר אדם את מעשיו וישוב
מהם לפני רבונו, ואז משדר לו
רפואה על ידי אותו השליח
שממנה עליו.

רוח דרום מנשבת מראשית
הלילה עד חצי הלילה, ויוצאים
עמה מאוצר החמדה שהוא
מאתים ושבעים וחמש רוחות,
לדוש את הארץ ולחמם את הקר,
ומלאך ממנה עליו, ואוריאל
שמו, והוא ממנה לצד דרום
ברוח ההיא, ואותה רוח כבדה
על החולים ודוחקים בו, והוא
טוב לעולם. ולמדנו, באותו זמן
דנים את הרשעים באש הגיהנם,
וכל העולים שוכבים והזוים
בשנה, ואין מי שמתפלל עליהם.

דאסוותא אתי ממזרח, ומיכאל ממונה עליו.
הא שמע, אמר רבן יוחנן בן זכאי, כל
עובדוהי דקודשא בריך הוא גבי בני
נשא, מטול דישתמודעון ליה, דהוא מחי,
והוא מסי, ולא ישוין בני נשא לבייהו
למלאכא, ולא לרבבנא. ובגין כך מחליף
עידנין וזמנין, דלא יימרון מלאכא פלוני עבד
ליה האי, אלא כולא בידיה.

ולפיכך מחליף רוחין, עד דיצלו קמיה,
ויתובון. וכדין פקיד לאסוותא
למשרי עלוהי, וההוא מלאכא דאתפקד על
אסוותא, עביד מה דאתפקד, מרעותיה
דמריה.

והא חזי, רחמנותא דקודשא בריך הוא, דלא
מחי לבר נש, עד דסלקי עובדוהי
במתקלא בבי דינא דלעילא, וההוא דאתמני
על דינא הוא מיכאל. ורחמנותא דקודשא
ברוך הוא, דאף על גב דבגיניה מטא ליה
דינא בידיה, בדינא. ממטי ליה רוחא
דאסוותא בכל יומא, עד דיכשר אינש
עובדוהי, ויתוב מנייהו קמי מאריה, וכדין
משדר ליה אסוותא על ידוהי דההוא שליחא
דממנא עלוהי.

רוח דרום מנשבת מרישא דליליא עד פלגות
ליליא, ונפקו עמיה מההוא אוצר
החמדה, מאתן ושבעין וחמש רוחין, לדושנא
ארעא, ולחממא קרירותא. ומלאך ממונה
עליו, ואוריאל שמייה, והוא ממונה לצד
דרום, בההוא רוחא. וההוא רוחא כבדא על
בני מרעין, ודחקין ביה, והוא טב לעלמא.
ותאנא, בההוא זמנא דיינין לחיבבא בנורא
דגיהנם, וכל עלמא שכבין, והזוים בשינתא,
ולית מאן דמצלי עליהון.

רוח צפון מנשבת מחצי הלילה עד הבקר. ותאנא, תלת מאה אלפין רוחין ועלעולין אתיין עמיה, והוא קשה מבלהון לכולא. וטב לבני מרעין, מסגיאות קרירותא לחמימותא סגיא די בהון.

ותאנא, אמר רבי שמעון בן יוחאי, באותה שעה יוצא הקדוש ברוך הוא מאותם עולמות רבים שפוסף בהם, וכא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, וקול הכרוז מכריז לפניו ואומר: עורי צפון ובואי תימן. כלומר, עורי רוח צפון והתעוררי לבא לעולם ולהפיח בפשמים של העדן. זהו שכתוב (שיר ד) הפיחי גני יזלו בשמי.

שלאמרו, בזמן שרוח צפון מנשבת בחצי הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן, כל הפשמים וכל האילנות שבגן עדן עולים ריחם ומזמרים לפניו, שכתוב אז ירננו עצי היער מלפני ה'. אמר רבי שמעון, היער הזה, כמו שנאמר (שם ה) אכלתי יערי עם דבשי.

וכך הצדיקים כלם נהנין מזיו אספקלריה של מעלה ונזונים ממנו, ומזמרים לפני יוצרם בגן עדן. זהו שכתוב (שם ד) יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. אמר רבי מנחם, מה זה יאכל? היעלה על דעתך שהקדוש ברוך הוא יאכל? לא כן! אלא כמי שאומר, יבא שליט הבית - ויאכל האורת. כן כתוב יבא דודי לגנו, כלומר, כשיבא דודי לגנו, יאכל הממתין לו, ואיזהו פרי מגדיו? הם הצדיקים, שהם פרי מגדיו של הקדוש ברוך הוא.

שנו רבותינו, כשמתחיל רוח צפון לנשב, כל השמים וכל הרקיעים וחיית הקדש והאופנים

רוח צפון מנשבת מחצי הלילה עד הבקר. ותאנא, תלת מאה אלפין רוחין ועלעולין אתיין עמיה, והוא קשה מבלהון לכולא. וטב לבני מרעין, מסגיאות קרירותא לחמימותא סגיא די בהון.

ותאנא, אמר רבי שמעון בן יוחאי ביה שענתא, נפק קודשא בריך הוא מאיננו עלמין סגיאין דכסיף בהו, ואתי לאשתעשעא עם צדיקא בגנתא דעדן, וקל פרוזא פריז קדמוהי, ואמר, (שה"ש ד טז) עורי צפון ובואי תימן. כלומר עורי רוח צפון, ואיתער למיתי לעלמא ולאפחא בבוסמאי דעדן. הדיא הוא דכתיב, הפיחי גני יזלו בשמי.

ותאנא בזמן שרוח צפון מנשבת בחצי הלילה, והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן, כל הפשמים, וכל האילנות שבגן עדן, עולים ריחם, ומזמרים לפניו. דכתיב, (דה"א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה'. אמר רבי שמעון האי יער, כמה דאת אמר (שה"ש ה א) אכלתי יערי עם דבשי.

וכך הצדיקים כלם נהנין מזיו אספקלריא של מעלה, ונזונים ממנו, ומזמרים לפני יוצרם בגן עדן. הדיא הוא דכתיב, (שה"ש ד טז) יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. אמר רבי מנחם, מאי יאכל, סלקא דעתין דקודשא בריך הוא יאכל. לאו הכי, אלא פמאן דאמר ייתי שולטנא דביתא ויאכל אושפיזא, כן כתיב יבא דודי לגנו, כלומר, כשיבא דודי לגנו, יאכל הממתין לו. ואיזהו, פרי מגדיו. הם הצדיקים, שהם פרי מגדיו של הקדוש ברוך הוא.

תנו רבנן, כשמתחיל רוח צפון לנשב, כל

השמים, וכל הרקיעים, וחיית הקדש, והאופנים, וכל צבא השמים,

וְכָל צֶבֶא הַשָּׁמַיִם, כָּל־
מִזְדַּעְזָעִים וּמִתְחַלְחָלִים, וּפּוֹצְחִים רָנָה וּשְׁבָחָה לְמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנַס עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, וְזֶהוּ בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִי שֶׁנִּשְׁמָה קְדוּשָׁה יֵשׁ בּוֹ, וְשׁוֹמֵעַ קוֹל הַתְּרַנְגּוּל קוֹרֵא בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה, שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה, בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה, כְּשֶׁנִּכְנַס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגֵן עֵדֶן, זֵיק שָׁל אִישׁ יוֹצֵא מִבֵּין גַּלְגְּלֵי הַחַיּוֹת וְהוֹלֵךְ בְּכָל הָעוֹלָם וְנוֹגֵעַ תַּחַת כַּנְּפֵי הַתְּרַנְגּוּל, וּבְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה, בִּירְאָה מְקִישׁ אֶת כַּנְּפָיו זֶה עִם זֶה וְקוֹרֵא, וְזֶהוּ בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה. וְכִי שֵׁישׁ לוֹ הַשְּׁכָל בְּלִבּוֹ וַיִּתְעוֹרֵר וַיִּקְוֶם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הוֹלֵךְ קוּלוֹ וְנִשְׁמָע בְּגֵן עֵדֶן, וּמְקַשֵּׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַצְּדִיקִים אוֹמְרִים לוֹ: רַבּוֹן הָעוֹלָם, מִי הוּא זֶה? וְהוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר: פְּלוֹנִי וְהִנֵּשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה שֵׁישׁ בּוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקְּשִׁיבּוּ כָלְכֶם, שְׁנֵה נוֹחַ לְפָנָי מִכָּל שִׁירָה וְתִשְׁבַּחַת שְׁאוֹמְרִים לְמַעַלָּה.

זֶהוּ שְׁכָתוּב (סוֹסד) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיָם. כְּלוֹמַר, נִשְׁמָה קְדוּשָׁה שֶׁאֵת יוֹשֶׁבֶת בְּעוֹלָם הֵהוּא בֵּין גַּנּוֹת וְטוּפֵי, וְאֵת עוֹסֵקֵת בַּתּוֹרָה - בַּשְּׁעָה הַזֹּאת הַחֲבָרִים מְקַשֵּׁיבִים לְקוֹלָהּ, שֶׁהוּא עָרַב. וְהוֹאִיל וְכֵן, הַשְּׁמִיעִי וְהִרְיֵמִי קוֹלָהּ בַּתּוֹרָתִי, וְאֵתֵן לָהּ שֶׁכֶר חֶסֶד בְּעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, בֵּא וּרְאֵה, דְּוֹד הָיָה מִפִּיר אוֹתָהּ הַשְּׁעָה, שֶׁשְּׁנִינּוּ, כְּנֹר הָיָה תְלוּי לְמַעַלָּה מִמִּטָּתוֹ שֶׁל דְּוֹד, וּכְשֶׁהָיָה חֻצוֹת הַלְּיָלָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמִנְשַׁבֵּת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחַת, שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים נ"ו) עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר אַעֲרָה שְׁחַר.

כָּל־מִזְדַּעְזָעִים וּמִתְחַלְחָלִים, וּפּוֹצְחִים רָנָה וּשְׁבָחָה, לְמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנַס עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, וְזֶהוּ בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַיּוֹשֶׁבֶת אֵת מִי שֶׁנִּשְׁמָתָא קְדִישָׁא אִית בֵּיהּ, וְשִׁמְעַת קַל תְּרַנְגּוּלָא קְרִי בְּפַלְגוֹת לְיָלָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, בְּפַלְגוֹת לְיָלָה, כַּד עֵייל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן, זִיקָא דְאָשָׁא נְפִיק מִבֵּין גַּלְגְּלֵי חַיּוֹתָא, וְאֵזִיל בְּכָל עֲלָמָא, וְנוֹגֵעַ תַּחַת גַּדְפוּהִי דְתְרַנְגּוּלָא, וּבְהֵיא שְׁעָתָא, בְּדַחִילוֹ מְקִישׁ גַּדְפוּי דָּא עִם דָּא, וְקִאֲרִי, וְדָא הוּא בְּפַלְגוֹת לְיָלָה.

וּמִיָּאן דְּאִית לֵיהּ סוּכְלָתָנּוּ בְּלִבּוּי, וַיִּתְעַר וַיִּקְוֶם לְאִתְעַסֵּקָא בְּאוֹרֵייתָא, אֵזִיל קְלִיָּה וְאִשְׁתַּמַּע בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן, וְאִצִּית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְצְדִיקָא אָמְרִין לֵיהּ, מְאֲרִי עֲלָמָא. מִיָּאן הוּא דָּא. וְהוּא אָתִיב וְאָמַר פְּלַנְיָא, וְנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא דְאִית בֵּיהּ, לְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, אִצִּיתוּ פּוּלְכוּ, דְּהֵאִי נִיחָא קְדָמָאִי, מִכָּל שִׁירְתָּא וְתוֹשְׁבַחְתָּא, דְּאָמְרִין לְעֵילָא.

הַדָּא הוּא דְכָתִיב, (שֵׁ"ש ח יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיָם. כְּלוֹמַר, נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא דְאֵת יִתְבָּא בְּהֵוּא עֲלָמָא, בֵּין גַּנּוֹתָא וְטוּפֵא, וְאֵת עֵסְקַת בְּאוֹרֵייתָא. בְּשְׁעָתָא דָּא, חֲבָרִים מְקַשֵּׁיבִים לְקוֹלָהּ, שֶׁהוּא עָרַב. וְהוֹאִיל וְכֵן, הַשְּׁמִיעִי וְהִרְיֵמִי קוֹלָהּ בַּתּוֹרָתִי, וְאֵתֵן לָהּ שֶׁכֶר חֶסֶד בְּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, בֵּא וּרְאֵה, דְּוֹד הָוּה יָדַע הֵהִיא שְׁעָתָא. דְּתַנּוּ, כְּנֹר הָיָה תְלוּי לְמַעַלָּה מִמִּטָּתוֹ שֶׁל דְּוֹד, וּכְשֶׁהָיָה חֻצוֹת לְיָלָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמִנְשַׁבֵּת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחַת. דְּכָתִיב (תְּהִלִּים נ"ו) עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר אַעֲרָה שְׁחַר.

אמר רבי זירא, מנא לן דרוח צפונית מנשבת
בפנור. אמר רבי יצחק, מהכא, כתיב
הכא עורה כבודי, וכתיב הָתָם (שה"ש ד טו) עורי
צפון. מה להלן צפון, אף כאן צפון. והו
צייתינן ליה בכל ליליא, קודשא בריך הוא,
וכל צדיקיא די בגנתא דעדן, וזה הוא בחצי
הלילה.

הגנו רבנן, עשה הקדוש ברוך הוא גן עדן
למטה בארץ, והוא מכיון פנגד פסא
הפכוד, ופרוכת, הקרח הנורא. ותאנא, מקום
ידוע יש עליו, אשר לא שלטא בו עין נביא
לראות, לא במחזה, ולא במראה, ועדן שמו,
(דף יח ע"א) דכתיב (ישעיה טד ג) עין לא ראתה אלהים
זולתך.
ואמר רבי שמעון, מאותו עדן
שלמעלה, ממנו נזון אותו הגן
שלמטה הימנו, ומתדשנים משם
כל האילנות וכל היבולים וכל
הצמחים שבגן.

ואמר רבי שמעון, שלש פעמים
בכל יום מנטף אותו עדן שלמטה
מעל הגן מפל הריחות הטובים
והזוהרים העליונים והנאות
וכסופים, ומקריח ההוא והפסוף
וההנאה שיורד עליו, נזון ממנו
כל העולם.

ורבנן, אמר רבי שמעון,
כשאמר הקדוש ברוך הוא תדשא
הארץ דשא, מיד הצמיחה הארץ
כל היבולים וכל הדשאים וכל
האילנות שבגן עדן בתחלה,
ואחר כך הצמיחה לכל העולם.
ואמר רבי יהודה, הארץ הצמיחה
לכל העולם, והקדוש ברוך הוא
הצמיח את הגן עדן, והו שפתוב
(בראשית ב ח) ויטע ה' אלהים גן
בעדן מקדם.

אמר רבי שמעון, הארץ הצמיחה
הכל, והקדוש ברוך הוא בבר את
כל המעלה מהם ושתל אותם בגן

אמר רבי זירא, מנא לן דרוח צפונית מנשבת
בפנור. אמר רבי יצחק, מהכא, כתיב
הכא עורה כבודי, וכתיב הָתָם (שה"ש ד טו) עורי
צפון. מה להלן צפון, אף כאן צפון. והו
צייתינן ליה בכל ליליא, קודשא בריך הוא,
וכל צדיקיא די בגנתא דעדן, וזה הוא בחצי
הלילה.

הגנו רבנן, עשה הקדוש ברוך הוא גן עדן
למטה בארץ, והוא מכיון פנגד פסא
הפכוד, ופרוכת, הקרח הנורא. ותאנא, מקום
ידוע יש עליו, אשר לא שלטא בו עין נביא
לראות, לא במחזה, ולא במראה, ועדן שמו,
(דף יח ע"א) דכתיב (ישעיה טד ג) עין לא ראתה אלהים
זולתך.

ואמר רבי שמעון, מאותו עדן שלמעלה, ממנו
נזון אותו הגן שלמטה הימנו,
ומתדשנים משם כל האילנות וכל היבולים,
וכל הצמחים שבגן.

ואמר רבי שמעון, שלשה פעמים בכל יום,
מנטף אותו עדן שלמעלה מעל הגן,
מפל ריחין טבין, וזהרין עלאין, והנאות
וכסופין, ומההוא ריחא וכסופא והנאתא
דנחית עלוהי, מתזן כל עלמא מיניה.

ותאנא, אמר רבי שמעון כשאמר הקדוש
ברוך הוא תדשא הארץ דשא, מיד
הצמיחה הארץ כל יבולין, וכל דשאים, וכל
אילנות שבגן עדן בתחלה. ואחר כך הצמיחה
לכל העולם. ואמר רבי יהודה, הארץ הצמיחה
לכל העולם, והקדוש ברוך הוא הצמיח לגן
עדן. הדא הוא דכתיב, ויטע ה' אלהים גן
בעדן מקדם.

אמר רבי שמעון, הארץ הצמיחה הכל,
וקודשא בריך הוא בירר כל דמעלי מנייהו, ושתלן בגן עדן. וממה

וקודשא בריך הוא בירר כל דמעלי מנייהו, ושתלן בגן עדן. וממה

עֲדָן, וּמִמָּה שִׁיּוֹרֵד מֵעֲדָן כָּל־
נְזוּנִים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים כד)
יִשָּׁבְעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר
נָטַע אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ. מִי
הֵם הַצִּפְרִים? אֵלֹהֵי הַצִּדִּיקִים,
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה לָהֶם
כְּנָפִים כַּצִּפְרִים לְהִתְעוֹפֵף לְמַעַל
בְּמַדְעַ וְהַשָּׁכַל, וְלְהַעֲלוֹתָם
לְמָקוֹם הַהוּא שְׁגָנוּ לָהֶם, שְׁכָתוֹב
בּו (ישעיה סד ג) עֵינַי לֹא רָאִיתָ
אֱלֹהִים וְזוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּוֹ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאָרֶץ
דְּשָׂאִים הַמְּגַדְלִים לְאַחַר כֵּן
וְצוּמְחִים, לַעֲשׂוֹת צִרְף הָעוֹלָם,
וְכָל הַעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה לְרַפְּאוֹת
בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כָּל־סֵם הוֹלִידָה
וְהַצְּמִיחָה הָאָרֶץ בְּכַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, בּו
בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בּו
בַּיּוֹם עָשׂוּ כָּל־סֵם תּוֹלְדוֹתָם וְלֹא
חָסַר מֵהֶם כְּלוּם, מִשְׁמַע שְׁכָתוֹב
(בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ. וְאִמְתִּי נַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת
אֵלֹהֵי? בַּיּוֹם עָשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ
וְשָׁמַיִם. דִּיקָא בּו בַּיּוֹם נַעֲשֶׂה כָּל
צִרְכֵי הָעוֹלָם, וְלְאַחַר כֵּן גָּלָה
אוֹתָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְנִתְּן טַעַם
לְכָל דְּבַר וְדְבַר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם
שֶׁנִּתְּגַלָּה.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בּו בַּיּוֹם
שֶׁנִּבְרְאוּ הָאָרֶץ, בּו בַּיּוֹם הוֹלִידָה
וְהַצְּמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וְהָיוּ
כָּל־סֵם גְּנוּזוֹת תַּחְתֵּיהָ, עַד שֶׁאָמַר
לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא
הָאָרֶץ. תִּבְרָא הָאָרֶץ לֹא נֶאֱמַר,
אֵלָּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ. דְּבַר שֶׁהָיָה גְנוּז
בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דְּבַר וְדְבַר
בְּאוֹתָהּ הַטָּבַע הָרְאוּי לָהּ לְהוֹלִיד
וְלְהוֹרִיעַ מֵהֶם כְּדוּמָה לָהֶם, זֶהוּ
שְׁכָתוֹב לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּף עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְאָרֶץ, כִּנְקָבָה זו
הַמְּעוֹבְרָת, וְאַחַר כֵּן מוֹצִיאָה
עֲבָרָה מִמֶּנָּה. כִּף הֵיטָה הָאָרֶץ -

דְּנִחִית מֵעֲדָן, כָּל־סֵם נְזוּנִים, הִדָּא הוּא דְכָתִיב
(תהלים קד טז) יִשָּׁבְעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע
אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ. מֵאֵן אֵינּוֹן צִפְרִים,
אֵלֵינּוֹן אֵינּוֹן צִדִּיקָא, דִּיקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד
לָהּ גְּדַפִּין כַּצִּפְרִין, לְאַתְעוֹפְפָא לְעִילָא,
בְּמַנְדַע וְסוּכְלִתְנּוּ, וְלִסְלָקָא לָהּ לְהִהוּא אַתְר
דְּגַנְיַז לְהוֹן, דְּכָתִיב בֵּיה (ישעיה סד ג) עֵינַי לֹא רָאִיתָ
אֱלֹהִים וְזוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאָרֶץ דְּשָׂאִים
הַמְּגַדְלִים לְאַחַר כֵּן, וְצוּמְחִים, לַעֲשׂוֹת
צִרְף הָעוֹלָם. וְכָל הַעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה
לְרַפְּאוֹת בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כָּל־סֵם הוֹלִידָה וְהַצְּמִיחָה
הָאָרֶץ בְּכַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, בּו בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ
שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בּו בַּיּוֹם עָשׂוּ כָּל־סֵם
תּוֹלְדוֹתָם. וְלֹא חָסַר מֵהֶם כְּלוּם. מִשְׁמַע
דְּכָתִיב, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאִמְתִּי
נַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת אֵלֹהֵי. בַּיּוֹם עָשׂוֹת ה' אֱלֹהִים
אָרֶץ וְשָׁמַיִם. דִּיִּיקָא, בּו בַּיּוֹם נַעֲשֶׂה כָּל צִרְכֵי
הָעוֹלָם. וְלְאַחַר כֵּן גִּילָה אוֹתָם, בְּכָל יוֹם וָיוֹם.
וְנִתְּן טַעַם לְכָל דְּבַר וְדְבַר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם
שֶׁנִּתְּגַלָּה.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בּו בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הָאָרֶץ,
בּו בַּיּוֹם הוֹלִידָה וְהַצְּמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ,
וְהָיוּ כָּל־סֵם גְּנוּזוֹת תַּחְתֵּיהָ, עַד שֶׁאָמַר לָהּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ. תִּבְרָא הָאָרֶץ
לֹא נֶאֱמַר, אֵלָּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ, דְּבַר שֶׁהָיָה גְנוּז
בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דְּבַר וְדְבַר, בְּאוֹתָהּ הַטָּבַע
הָרְאוּי לָהּ לְהוֹלִיד וְלְהוֹרִיעַ מֵהֶם כְּדוּמָה לָהֶם,
הִדָּא הוּא דְכָתִיב לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּף עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאָרֶץ, כִּנְקָבָה זו הַמְּעוֹבְרָת, וְאַחַר כֵּן
מוֹצִיאָה עֲבָרָה מִמֶּנָּה. כִּף הֵיטָה הָאָרֶץ, בְּשַׁעֲה

בְּשֵׁעָה שֶׁנִּבְרְאָתָה, נִתְעַבְּרָה
מֵהִיִּסוּדוֹת כָּלֶם שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ, וְהֵם
הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שְׁלָהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ גִידִים שֶׁל
שְׁלִיָּה שֶׁל אִשָּׁה, שְׁמֵלָאִים מִזְרְעוּ
שֶׁל אָדָם, שֵׁישׁ בּוֹ הִיִּסוּדוֹת כָּלֶם,
כֶּף הָאָרֶץ - בּוֹ בִּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאָתָה, בּוֹ
בִּיּוֹם נִתְעַבְּרָה מִכָּל מַה שֶׁהוֹלִידָהּ,
שְׁכָתוּב (שם א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
וּמִיַּד וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ
וְחִשְׁף וְרוּחַ, הָרִי בְּכֶאֱן אַרְבַּעַה
יְסוּדוֹת שֶׁהֵם: אֵשׁ מִיַּם רוּחַ חִשְׁף,
וְאֵלוֹ הוֹלִידוֹ תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלוֹ
נִתְיַסְדוּ כָּלֶם, וְכָל הַתּוֹלְדוֹת נִתְהוּוּ
מִכַּחַת הַלָּלוּ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַבְּצוֹת שֶׁבְּאָרֶץ
מֵלָאִים זֶרַע כְּמוֹ נִקְבָּה מְאוֹתָם
הַמַּיִם שֶׁלְמַעְלָה, וּמִתְעַבְּרַת מֵהֵם
כְּנִקְבָּה שֶׁמִּתְעַבְּרַת מִן הַזִּכֹּר.

שְׂאֵר רַבִּי חֲגִי לְרַבִּי דוֹסְתָאִי, אָמַר
לוֹ, הָרִי כְּתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (שם)
דְּשָׂא עֵשֶׁב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי
עֵשֶׂה פְרִי לְמִינוֹ. הָאָרֶץ הוֹצִיָּאָה
אֵילָנוֹת וּפְרוֹת, מַה כְּתוּב לְאַחַר
כֶּף (שם ב) וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם
יְהִיָּה בְּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׁב הַשָּׂדֶה טָרָם
יִצְמַח, וּמִשְׁמַע טָרָם כְּתָרְגוּמוֹ?
אָמַר לוֹ, כֶּף הוּא, אֲבָל כַּחוֹת
לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה
לָהֶם, וּמִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד
לֹא הָיָה שִׁיעָלָה מִן הָאָרֶץ,
שְׂאֵלְמָלָא הָיָה כֶּף, כָּל כַּחוֹתָם הָיוּ
לְהוֹלִיד וּלְהַצְמִיחַ, אֲבָל מִפְּנֵי זֶה
לֹא הָיָה בְּאָרֶץ הַכַּחַת הַמּוֹלִיד.

רַבִּי יִצְחָק הִלֵּךְ לְרַבִּי זִירָא, נִכְנַס
לְבֵיתוֹ וּמְצָא שֶׁהָיָה מְטִיל בְּאוֹתוֹ
הַגֶּן. פָּתַח וְאָמַר (שׁוֹפְטִים א) וּבְנֵי
קִינִי חוֹתֵן מִשָּׂה עָלוּ מֵעִיר
הַתְּמָרִים. מָה רָאוּ בְנֵי יִתְרוֹ
לְעֵלוֹת מִשָּׁם?

שְׂאֵמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,
שְׁקוּלָה הָיְתָה יְרִיחוֹ כְּנִגְדַּת כָּל אָרֶץ

שֶׁנִּבְרְאָתָה נִתְעַבְּרָה מֵהִיִּסוּדוֹת כָּלֶם שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ,
וְהֵם הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שְׁלָהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּוֹרְדִין שֶׁל שְׁלִיָּה דְאִשָּׁה,
דְּמִלְיָאן מִן זֶרַע דְּבַר נֶשׁ, דְאִית בֵּיהּ
הִיִּסוּדוֹת כָּלֶם, כֶּף הָאָרֶץ, בּוֹ בִּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאָתָה,
בּוֹ בִּיּוֹם נִתְעַבְּרָה, מִכָּל מַה שֶׁהוֹלִידָהּ, דְּכָתִיב
בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
וּמִיַּד וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ וְחִשְׁף וְרוּחַ. הָרִי
בְּכֶאֱן אַרְבַּעַה יְסוּדוֹת, שֶׁהֵם: אֵשׁ. מַיִם. רוּחַ.
חִשְׁף. וְאֵלוֹ הוֹלִידוּ כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלוֹ
נִתְיַסְדוּ כָּוֹלֶם. וְכָל הַתּוֹלְדוֹת נִתְהוּוּ,
מִכַּחוֹת אֵלוֹ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּצוֹצִיתָא דְאֶרְעָא, מִלְיָאן
זֶרַע פְּנִקְבָּה, מֵאִינוֹן מִיָּא דְלַעֲיָלָא,
וּמִתְעַבְּרַת מִנִּיָּהוּ כְּנוֹקְבָא דְמִתְעַבְּרָא מִן
דְּכּוּרָא.

שְׂאֵר רַבִּי חֲגִי לְרַבִּי דוֹסְתָאִי, אָמַר לֵיהּ, הָא
כְּתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (שם) דְּשָׂא עֵשֶׁב מִזְרִיעַ
זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְרִי לְמִינוֹ. אֶרְעָא אֶפִּיקַת
אֵילָנִין וּפְרִירִין, מַה כְּתִיב לְאַחַר כֶּף, וְכָל שֵׁיחַ
הַשָּׂדֶה טָרָם יְהִיָּה בְּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׁב הַשָּׂדֶה טָרָם
יִצְמַח, וּמִשְׁמַע טָרָם כְּתָרְגוּמוֹ.

אָמַר לֵיהּ, כֶּף הוּא, אֲבָל כַּחוֹת לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ
הַזְּמַן לֹא הָיָה לָהֶם. וּמִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי
שֶׁלֹּא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד לֹא
הָיָה, שִׁיעָלָה מִן הָאָרֶץ, שְׂאֵלְמָלָא הָיָה כֶּף,
כָּל כַּחוֹתָם הָיוּ לְהוֹלִיד וּלְהַצְמִיחַ. אֲבָל מִפְּנֵי
זֶה לֹא הָיָה בְּאָרֶץ הַכַּחַת הַמּוֹלִיד.

רַבִּי יִצְחָק אָזַל לְגַבֵּי רַבִּי זִירָא. עָאֵל לְבֵיתִיהּ
אֲשַׁכַּח דְּהוּהּ מְטִיל בְּהוּא גִינָא. פָּתַח
וְאָמַר, (שׁוֹפְטִים א) וּבְנֵי קִינִי חוֹתֵן מִשָּׂה עָלוּ מֵעִיר
הַתְּמָרִים. מָה חָזוּ בְנֵי יִתְרוֹ לְסִלְקָא מִתְּמָן.

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שְׁקוּלָה הָיְתָה

ישראל מרב התענוגים שהיו בה, שאמר רב יהודה אמר רב, למה נקראת שמה ריחו? על שם הריח. אמרו בני יתרו, אנו צריכים להתעסק בתורה, והתורה אינה צריכה תענוגים, נקום מכאן להר ונתעסק בתורה. אמר רבי זירא, ידעתי על מה התפונת, אלא בני יתרו עד עתה לא היו יודעים תורה, וצריכים את ההר, אבל אנו יודעים בתורה וצריכים צחות ללבון ההלכה. אמר לו, מהו שכתוב ותוצא הארץ דשא? אמר לו, הוציאה הארץ כל התולדות שהיו בה ושהיו גנוזים בה לחוץ, ולא היו בהם כחותם, עד שהמטיר הקדוש ברוך הוא על הארץ ועמדו כל התולדות בכחם השלמה, וכתוב וירא אלהים פי טוב.

פרשה ד': ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ. שם שנינו, אמר רבי יצחק בר יעקב, מהו שכתוב (שיר ד) כלף יפה רעיתי ומום אין בך? בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עשאו מאותו האור הנאצל מלמעלה, וברא השמים מאותו הרקיע הראשון שהכינו הקדוש ברוך הוא ובראו בתחלה, ואותו הרקיע הוליד כל שאר הרקיעים שנתהו ממונו.

ואמר רב יהודה אמר רב, אותו הרקיע הוליד כל המאורות מאותו האור שמקבל מלמעלה, וכשברא הקדוש ברוך הוא אותו רקיע, נטל את המאורות, והניחם באותו רקיע הנקרא רקיע השמים, שאותו רקיע נתהוה מן השמים.

אמר רב יהודה אמר רב, הרקיע העליון הוליד השמים אשר תחתיו, והשמים הולידו את

יריחו, כנגד כל ארץ ישראל, מרוב התענוגים שהיו בה. דאמר רב יהודה אמר רב, למה נקראת שמה ריחו, על שם הריח. אמרו בני יתרו, אנו צריכין לאתעסקא באורייתא, ואורייתא אינה צריכה תענוגים, ניקום מכאן לטורא ונתעסק באורייתא.

אמר רבי זירא, ידענא על מה אתפונת, אלא בני יתרו, עד כען לא הוו ידעי אורייתא, וצריכי לטורא. אבל אנא ידענא באורייתא, וצריכנא צחותא לשמעטא.

אמר ליה, מאי דכתיב, ותוצא הארץ דשא. אמר ליה, הוציאה הארץ כל התולדות שהיו בה, ושהיו גנוזים בה, לחוץ. ולא היו בהם כחותם, עד שהמטיר הקדוש ברוך הוא על הארץ, ועמדו כל התולדות בכחם השלימה, וכתיב וירא אלהים פי טוב.

פרשתא ד ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ. תמן תנינן, אמר רבי יצחק בר יעקב, מאי דכתיב, כלף יפה רעיתי ומום אין בך, תא חזי, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עשאו מאותו האור הנאצל מלמעלה. וברא השמים מאותו הרקיע הראשון שהכינו הקדוש ברוך הוא ובראו בתחלה. ואותו הרקיע הוליד כל שאר הרקיעים שנתהו ממונו.

ואמר רב יהודה אמר רב, אותו הרקיע הוליד כל המאורות, מאותו האור שמקבל מלמעלה. וכשברא הקדוש ברוך הוא אותו רקיע, נטל את המאורות, והניחם באותו רקיע, הנקרא רקיע השמים. שאותו הרקיע, נתהוה מן השמים.

אמר רב יהודה אמר רב, הרקיע העליון, הוליד השמים אשר תחתיו, והשמים

הַרְקִיעַ הַזֶּה, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם.
וְנִטְלָה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא אֶת
הַמְּאֹרוֹת הַלְלוּ וְנִתְּנָם בּוֹ. זֶהוּ
שְׁכֵתוֹב (בראשית א, יז) וַיִּתֵּן אוֹתָם
אֱלֹהִים בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאֹרוֹת הַלְלוּ,
וְהַנִּיחָם בְּרְקִיעַ הַזֶּה לְהִיּוֹת
מִמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ וְלֹא שֶׁתִּמְשַׁח
בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וְכִשְׁבָּרָאם, נִתְּנוּ
אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשׂוּהָ. אָמְרָה
הַלְבָּנָה, רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לָךְ
לְהַתְּנַהֵג בְּשׂוּהָ. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. הַמְעֵיט אוֹתָהּ, וְהֵינּוּ
הַכְּפָרָה שֶׁל שְׁעִיר
רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ לֵה'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמְּהָ מְקוֹמוֹת
שְׁנִינּוּ אֶת זֶה וְלֹא הִתְיַשְׁבּ בְּלִבִּי
הָעֵנִינִן. כְּשָׁבָא רַב נַחֲמָן, בָּאוּ
וְשָׂאוּ אוֹתוֹ. אָמַר כְּמִשְׁמַעוֹ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אֵתָּה
רוֹצֵה לְעַבֵּר עַל דְּבָרֵי חֲבֵרִי?
שְׁתַּק.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא,
לְקוֹנִיָּא בָּא לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲתָנּוֹ. יָצָאָה בִּתּוֹ
וְלִקְחָה יָדוֹ לְנִשְׁקָא. אָמַר לָהּ: לְכִי
וּמַעֲטִי אֶת עַצְמִי מִלְּפָנֶיךָ בְּעַלְיָהּ,
שֶׁהוּא קְדוֹשׁ. שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר,
אָמַר: כַּעֲתָ אֲנִי נֹזֵךְ בְּדָבָר אַחַד,
שֶׁהִיא מְרַגְלִית יְקָרָה, שְׁנֵאֲמַר עַל
הַלְבָּנָה כְּפִי שְׁשֵׁנִינוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְלִבְנָה לְכִי וּמַעֲטִי
אֶת עַצְמִי, שֶׁחֲשָׁבָה הַלְבָּנָה שֶׁלָּהּ
נִתֵּן הַשְּׁלִטוֹן. אָמַר לוֹ חֲמִיו: אֲנִי
כִּךְ שְׁמַעְתִּי וְכִךְ הוּא מְסַתְּדֵר
בְּלִבִּי, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא אֶעְבֵּר עַל דַּעַת
הַחֲבֵרִים.

פִּתְחָה רַבִּי אֶלְעָזָר פִּיּוֹ וְאָמַר, (דברים
א) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם
נוֹשֵׁעַ בְּה' מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב
גְּאוֹתְךָ. וְכִי גְאוֹתֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
חָרַב הוּא? לֹא! שֶׁהָרִי הַחָרַב

הוֹלִידוֹ הָאֵי רְקִיעַ, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְנִטְלָה
הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא הֵינִי מְאֹרוֹת, וְנִתְּנָם בּוֹ.
הַדָּא הוּא דְכִתְיִב, וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרְקִיעַ
הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵינִי
מְאֹרוֹת, וְהַנִּיחָם בְּזֶה הַרְקִיעַ, לְהִיּוֹת
מִמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ, וְלֹא שֶׁתִּמְשַׁח בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת,
וְכִשְׁבָּרָאם, נִתְּנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשׂוּהָ. אָמְרָה
הַלְבָּנָה, רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לָךְ לְהַתְּנַהֵג
בְּשׂוּהָ (ד) בְּשׂוּהָ כְּתָרִים בְּשׂוּהָ. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. הַמְעֵיט אוֹתָהּ, וְהֵינּוּ הַכְּפָרָה שֶׁל
שְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ לֵה'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמְּהָ דוֹכְתִי תְּנִינִן דָּא, וְלֹא
אֲתִישְׁבָּא בְּלִבָּאֵי עֵנִינָא. כִּד אֲתָא רַב
נַחֲמָן, אֵתוּ וְשִׁילִיָּהּ, אָמַר כְּמִשְׁמַעוֹ. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אֵתָּה רוֹצֵה לְעַבֵּר עַל דְּבָרֵי
חֲבֵרִיךָ. אֲשֶׁתִּיק.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, אֲתָא לְמַחְמֵי
לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, חֲתָנִיָּה, נִפְקָא
בְּרַתִּיָּהּ, וְשָׁקְלָא יְדוּהֵי לְנִשְׁקָא. אָמַר לָהּ, לְכִי
וּמַעֲטִי אֶת עַצְמִי מִקַּמֵּי בְּעַלְיָהּ, דְּאִיהוּ
קְדִישָׁא. שָׁמַע ר' אֶלְעָזָר, אָמַר כַּעֲתָ אֲנָא
אֲדַפְרִנָּא מְלָה חַד, דְּאִיהוּ מְרַגְלָא יְקִירָא,
דְּאִיתְמַר עַל סִיְהָרָא, כְּדִתְנִינִן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אָמַר לְסִיְהָרָא, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמִי,
דְּחֲשָׁבַת סִיְהָרָא דְלָהּ אֲתִיָּהֵיב שׁוּלְטָנָא. אָמַר
לִיָּה חֲמִיו, אֲנָא כִּךְ שְׁמַעְנָא, וְכִךְ הוּא מְתַסְדֵּר
בְּלִבָּאֵי, כְּגִין דְּלֹא אֶעְבֵּר עַל דַּעַתוֹי דְּחֲבֵרִיָּא.

פִּתְחָה רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמִיָּה וְאָמַר, (דברים לג כט)
אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בְּה'
מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתְךָ. וְכִי גְאוֹתֶן שֶׁל
יִשְׂרָאֵל חָרַב הוּא. לֹא. דְּהָא הַחָרַב לְעִשּׂוֹ

אֲתִיּהִיבָת, דְּכִתִּיב (בראשית כז מ) וְעַל חֲרָבָה תַחֲיָה. אָבֵל יִשְׂרָאֵל, לָא.

אֲרָא הָכִי שְׂמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּאֵלִין אֵינּוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּכַד שְׂמַעִין מְלָה, וְלֹא אֲתִיּוּב בְּלַבְהוּן, דְּאֵינּוּן מְגִיחִין דָּא עִם דָּא, פְּאֵינּוּן דְּמְגִיחֵי קָרְבָּא בְּחֲרָבָא, וּבְעֵינֵין לְקַטְלָא דָּא לְדָא.

וּמְלָה דָּא דְּאָמַר חֲבַרְנָא, פְּךָ הוּא, וְכֵן גְּזַרְנָא בְּרִזָּא דְּמִתְנִיתָא דִּילָן, דְּכַד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיְהָרָא, גְּזַר עַל שְׂמִשָּׁא, דְּאֲתַחֲזַר לְמַהוּי שׁוּלְטָנָא דְּעֵשׂוֹ. וְגְזַר עַל סִיְהָרָא, לְמַהוּי בְּעֵלְמָא דִּין, שׁוּלְטָנָא דְּיַעֲקֹב. וּמַנִּי עֲלִיהוּן רַבְרַבִּין תְּקִיפִין, עַד דְּיִיתוּן תְּרִין אוּמִיָּא אֵלִין.

וְהָהוּא רַבְרַבְנָא, דְּאֲתַמְנִי עַל סִיְהָרָא, בְּגִין אוּמָה דְּיַעֲקֹב, בְּעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִתְיִיב שׁוּלְטָנָא לְסִיְהָרָא בְּעֵלְמָא דִּין, פְּלוּמַר לְאוּמָה דְּיַעֲקֹב. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי לְמָה בְּעֵינֵי אוּמָה דְּיַעֲקֹב, אֲלֵא לְעֵלְמָא דְּאֲתִי, וּלְשִׁלְטָאָה לְהוּ עַל כָּל אוּמִיָּא. אָבֵל בְּעֵלְמָא דִּין, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמַךְ, וְאֲשַׁתְּעַבְדִּי בְּגִלוּתָא, לְמִזְפִּי לְעֵלְמָא דְּאֲתִי.

כַּד אֲתִי אוּמָה דְּיַעֲקֹב, אֲתַרְעַמוּ קַמִּיה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאֲתַנְטַל מְנַהוּן שׁוּלְטָנָא, וְאֲתִיּהִיבָת לְעֵשׂוֹ. אָמַר לוּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי מָה אֲתוּן בְּעָאן שׁוּלְטָנָא דְּעֵלְמָא דִּין, דְּהָא אָנָּא עַרְבָּאָה לְשִׁלְטָאָה לְכוּ לְעֵלְמָא דְּאֲתִי, עַל כָּל הָאוּמוֹת. וּבְגִין פְּךָ הַקְּרִיבוּ עָלֵי כְפָרָה, פְּלוּמַר עַל אוּתָה הַבְּטָחָה שְׂאֲנִי עַרְבִי בּוּ, הַקְּרִיבוּ כְפָרָה, וְאֲתַעֲסִקוּ בְּאוּרִייתָא, וְעָלֵי לְתַת לְכֶם שְׂכָר טוֹב, וְעָלֵי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאוּמוֹת, שְׁעַל פְּךָ מִיעֲטַתִּי אֶת הַיָּרֵחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

נִתְנָה לְעֵשׂוֹ, שְׂכַתוּב (בראשית כז) וְעַל חֲרָבָה תַחֲיָה, אָבֵל יִשְׂרָאֵל לָא.

אֲרָא פְּךָ שְׂמַעִי מֵאַבָּא, שְׂאֵלוּ הֵם תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים, שְׂכַשְׂשׁוּמְעִים דְּכַר וְלֹא מִתְיַשְׁב בְּלַבְס, שְׂהֵם נִלְחָמִים זֶה עִם זֶה פְּאוּתָם לוּחְמֵי הַקְּרִיב בְּחֲרָב, וְרוּצִים לְהַרְגֵּי זֶה אֶת זֶה.

וְדַכְרֵי זֶה שְׂאָמַר חֲבַרְנֵי - פְּךָ הוּא, וְכֵן גְּזַרְתִּי בְּסוּד הַמְּשַׁנָּה שְׁלַנּוּ, שְׂפִאשְׂרָא בְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַלְּבָנָה, גְּזַר עַל הַשֶּׁמֶשׁ שִׁיחֲזוֹר לְהִיּוֹת שְׁלִטוֹנּוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, וְגְזַר עַל הַלְּבָנָה לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלִטוֹנּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּמִנָּה עֲלֵיהֶם שְׂרִים חֲזָקִים, עַד שִׁיבְאוּ שְׁתֵּי הָאֻמוֹת הַלְלוּ.

וְהַשֶּׁרֶר הַהוּא שֶׁהִתְמַנָּה עַל הַלְּבָנָה, עֲבוּר הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב, רְצָה מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁינְתָן הַשְּׁלִטוֹן לְלַבְנָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, פְּלוּמַר לְאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִי מָה צְרִיכָה הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב, אֲלֵא אֶת הָעוֹלָם הַבָּא, וְלְהַשְׁלִיטֵם עַל כָּל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, אָבֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ וְהַשְׁתַּעֲבְדִּי בְּגִלוּת לְזִכּוֹת לְעוֹלָם הַבָּא.

כְּשִׁבְאָה הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב, הִתְרַעְמוּ לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל שְׂנַטַל מֵהֶם הַשְּׁלִטוֹן וְנִתָּן לְעֵשׂוֹ. אָמַר לְהֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְכִי מָה אֲתֶם צְרִיכִים אֶת שְׁלִטוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה? שְׁהֲרִי אֲנִי עַרְבִי לְהַשְׁלִיטְכֶם לְעוֹלָם הַבָּא עַל כָּל הָאֻמוֹת, וּמִשׁוּם פְּךָ הַקְּרִיבוּ עָלֵי כְפָרָה. פְּלוּמַר, עַל אוּתָה הַבְּטָחָה שְׂאֲנִי עַרְבִי בּוּ, הַקְּרִיבוּ כְפָרָה וְהַתְּעַסְקוּ בַתּוֹרָה, וְעָלֵי לְתַת לְכֶם שְׂכָר טוֹב, וְעָלֵי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאֻמוֹת, שְׁעַל כְּךָ מַעֲטַתִּי אֶת הַיָּרֵחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

בא רבי יוסי חמיו ונשקו בראשו. קרא לברתיה ואמר לה: הגלוי של האור והמאור שנפרד בטובות יש לך. אשריך, אשרי חלקך, ואשרי חלקי בעולם הזה שזכיתי לראות בך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל - מאיר להם הקדוש ברוך הוא, ואינם צריכים למאור אחר, שכתוב (ישעיה ס יט) והיה לך ה' לאור עולם.

אמר רבי אבהו, ישראל, פינן שנתחלף להם השלטון, מונים חשבון ללבנה, שבה נהגים ישראל חשבונותיהם. זהו שכתוב (שיר השירים ד) הנהף יפה רעיתי, מנהיגתי. מן רועה כצאן יוסף. (שם) ומום אין בך, שלא נמצא בך חסרון במועדים ובזמנים.

דבר אחר, הנהף יפה רעיתי ומום אין בך, שנו רבותינו, בארבעה פרקים בשנה העולם נדון. אמר רבי אלכסנדראי, וכי לא נדון האדם אלא לפרקים אלו? והרי כתוב (איוב ז) ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו! ואמר רבי יצחק, אין לך כל רגע ורגע שהקדוש ברוך הוא אינו משגיח באדם בכל מה שהוא עושה, ושנה כאן, שבארבעה פרקים בשנה הוא!?

אמר רבי אלכסנדראי, אני חוזר בי, שדבר התורה בענין זה, ולא בענין של אותו דבר של רבותינו. שהפסוק אמר פקידה ובחינה, וחכמים אומרים דין. ומשמע שהקדוש ברוך הוא משגיח בכל יום ויום בעולם, אבל לדון דין, רק בארבעה זמנים הללו לדון את כל העולם.

וכך הדינים הללו, בשביל בני האדם עושה הקדוש ברוך הוא דין בעולם. בפסח על התבואה,

אתא ר' יוסי חמיו, ונשקיה ברישיה, קרא לברתיה ואמר לה, קוזטיפא דנהירוהא, ובוצינא דאיתפרשא בטבוון, אית גבך, זכאה אנת, וזכאה חולקך, וזכאה הוא חולקי בעלמא דין, דזכינא למחמי בך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל, נהיר להון קודשא בריך הוא, ולית אינון צריכינן לבוצינא אחרא, דכתיב (ישעיה ס יט) והיה לך ה' לאור עולם.

אמר רבי אבהו, ישראל פינן שנתחלף להו שולטנא, מונין חושבנא לסיהרא. דבה מנהגין ישראל חושבנהון. הדא הוא דכתיב, (שה"ש ד א) הנהף יפה רעיתי, מנהיגתי. מן רועה כצאן יוסף (שם ד ז) ומום אין בך, דלא אשתכח בך גרעונא מן מועדין וזמנין.

דבר אחר, הנהף יפה רעיתי ומום אין בך. תנו רבנן, בארבעה פרקים בשנה העולם נידון. אמר רבי אלכסנדראי, וכי לא נידון האדם אלא לפרקים אלו, והא כתיב (איוב ז יח) ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו. ואמר רבי יצחק, אין לך כל רגע ורגע שאין הקדוש ברוך הוא משגיח באדם, בכל מה שהוא עושה. ותנן הכא, דבארבעה פרקין בשנה הוא.

אמר רבי אלכסנדראי, הדרי בי. דמלה דאורייתא בעניינא דא. ולא בעניינא דההוא מלה דרבנן. דפסוקא אמר, פקידה ובחינה. ורבנן אמרי דינא. ומשמע דקודשא בריך הוא משגיח בכל יומא ויומא בעלמא. אבל מידן דינא, עד ארבעה זמנין אלין, למידן כל עלמא.

ובדהו דינין אלו, בגיניהון דבני נשא עביד קודשא בריך הוא דינא בעלמא.

בפסח, על התבואה, מאי קא משמע לן. אמר רבי יצחק, על תבואה ממש. דאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה סיפוקא דעלמא. לא מעשרין ליה בני נשא, ולא יהבי למיכל מניה למספני וליתמי ולא רמלתי, פד אתי שתא דא דאין לכל עלמא על ההוא תבואה דהוה בשתא דעברה.

בעצרת דן את העולם, על איזה עון. על עון פירות האילן, שלא המתינו שנות ערלתם, ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר. בראש השנה דן כל העולם כלו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה בלה. ותאנא, אפילו צעדיו של אדם נמנין ובאין בדין באותו היום, הדא הוא דכתיב, (שם לא ד) וכל צעדי יספור.

תאני רבי יוסי, שלש פתות נכנסין ליום הדין. פת צדיקים גמורים. פת רשעים גמורים. פת בינונים. וכנגדן שלש פחות באדם. פת הנשמה הקדושה. וכח המתאנה. וכח המניעה. וכח המגדלת והמניע את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באין לעמד בדין ולדון את הבריות, ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם. דתאני ר' יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדין על הדין ביום ראש השנה. יש מהם שהם מורים זכות לטובה. ויש מהם חובה לרעה. ותא חזי, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, שנתן עצה להנצל מן הדין.

מה משמיענו? אמר רבי יצחק, על התבואה ממש. שאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה, ספוקם של העולם. לא מעשרין אותו בני אדם ולא נותנים לאכל ממנו לעניים, ליתומים ולא למנות? ! כשבאה השנה הזו, דן את כל העולם על אותה תבואה שהיתה בשנה שעברה. בעצרת דן את העולם על איזה עון? על עון פרות האילן, שלא המתינו שנת ערלתם ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר.

בראש השנה דן כל העולם כלו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה בלה. ולמדנו, אפילו צעדיו של אדם נמנים ובאים בדין באותו היום. זהו שכתוב (שם לא) וכל צעדי יספור. שנה רבי יוסי, שלש פתות נכנסים ליום הדין: פת צדיקים גמורים, פת רשעים גמורים, פת בינוניים, וכנגדן שלשה פחות באדם: פת הנשמה הקדושה, וכח המתאנה, וכח המניעה. מהו פת המניעה? אמר רבי יהודה, פת המגדלת והמניע את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באים לעמד בדין ולדון את הבריות ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם, שלמד רבי יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדים על הדין ביום ראש השנה, יש מהם שהם מורים זכות לטובה, ויש מהם חובה לרעה. ובא וראה, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא שנתן עצה להנצל מן הדין.

שְׁלֹמֹדְנוּ, מֵה שְׁכַתוֹב (ויקרא כג)
זְכוּרֵן תְּרוּעָה, לֹא מִצְאָנוּ זְכוּרָה
לְתְרוּעָה, אֶלֶּא מֵה שְׁאָמַר רַבִּי
יוֹסִי, כְּתוּב (במדבר י ט) וְכִי תִבְאוּ
מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצֵּר וְגו'.
וְהִרְעַתֶּם וְגו'. וְזָכַר לְתְרוּעָה זו,
אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִרְיעוּ
לִפְנֵי בְתְרוּעָה זו, שֶׁהִיא זְכוּרֵן
אוֹתָהּ הַתְּרוּעָה, מִיָּד - וְנוֹשַׁעְתֶּם
מֵאִיְבִיכֶם כְּאוֹתָהּ דְגָמָא.

מֵאִיְבִיכֶם, מִי הֵם? אֵלֹהֵי הַם
הַמּוֹרִים חוֹבְתֶם שֶׁל בְּנֵי אָדָם.
שְׁלֹמֹדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
מִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתֵן שֶׁל
בְּנֵי אָדָם, וּמִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים
זְכוּתֶם. וְאֶפְלוּ אֶחָד מִנִּי אֶלֶּף
מוֹרָה זְכוּתוֹ, עוֹזְבִים אוֹתוֹ. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלַי מִלְּאָף
מִלֵּיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶּף, וְכְתוּב
אֲחֵרָיו (שם) וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדַעְהוּ
מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מִלְּאָף מִשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל
אָדָם? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חַס
וְחִלִּילָה שְׁמִלְּאָף מִשְׁטִין זְכוּתוֹ,
אֶלֶּא יֵשׁ מִלְּאָכִים מְמוּנִים לְעֵינַי
וְלַהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם בְּכָל
שַׁעַה שְׁיַעֲבֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ
דְּכַר שְׁנַצְטוּוּ.

כִּיֹּצֵא בְּדָבָר, וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם
עוֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, מֵה
זֶה עָלָיו? עָלָיו שֶׁל אַחָב, שֶׁהָיוּ
מְעֵינִים בְּדִינוֹ מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ.
וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ'? אֵלֹהֵי מִימִינִים
לְזְכוּתוֹ, וְאֵלֹהֵי מִשְׁמָאֵילִים לְכַף
חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי
מֵה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף
וְהַנְּשָׁמָה? מִפְּנֵי שֶׁבוּ נוֹלַד אָדָם
הִרְאשׁוֹן, וְכוּ בְּיוֹם נַעֲשֵׂה גוֹף,
וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכוּ בְּיוֹם נִדוּן
וְנִקְבַע הַדִּין לְדוֹרוֹת.

וּבְחַג נִדוּנֵי עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים
בְּנִטְיִילַת יָדִים, וְעַל שֶׁהֵם מְזוֹלְזִלִים
בְּמִקְוֹאוֹת וּבִטְהוֹרוֹת שֶׁהֵם מֵים,

דְּתִנְיָא מֵאֵי דְכְּתִיב (ויקרא כג כד) זְכוּרֵן תְּרוּעָה לֹא
אֲשַׁפְּחָנָא זְכוּרָה (דף יט ע"א) לְתְרוּעָה,
אֶלֶּא הֵאֵי דְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (במדבר י ט) וְכִי
תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצֵּר וְגו' וְהִרְעַתֶּם
וְגו', וְזָכַר לְתְרוּעָה זו, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הִרְיעוּ לִפְנֵי בְתְרוּעָה זו, שֶׁהִיא זְכוּרֵן אוֹתָהּ
הַתְּרוּעָה, מִיָּד, וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבִיכֶם כְּהוּא
גְּוֹנָא.

מֵאִיְבִיכֶם מֵאֵן אֵינוֹן, אֵלֹהֵי הַם הַמּוֹרִים חוֹבְתֶם
שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דְּתִנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
מִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתֵן שֶׁל בְּנֵי אָדָם.
וּמִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתֵן. וְאֶפְלוּ אֶחָד מִנִּי
אֶלֶּף מוֹרָה זְכוּתוֹ, שְׁבָקִין לוֹ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,
(איוב לג כג) אִם יֵשׁ עָלַי מִלְּאָף מִלֵּיץ אֶחָד מִנִּי
אֶלֶּף. וְכְתִיב בְּתִרְיָה, (שם לג כד) וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמֶר
פְּדַעְהוּ מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מִלְּאָף מִשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, חַס וְשְׁלוֹם שְׁמִלְּאָף מִשְׁטִין
זְכוּתוֹ. אֶלֶּא, יֵשׁ מִלְּאָכִים מְמוּנִים לְעֵינַי
וְלַהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם, בְּכָל שַׁעַה
שְׁיַעֲבֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ דְּכַר שְׁנַצְטוּוּ.

כִּיֹּצֵא בְּדָבָר (מ"א כב יט) וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד
עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. מֵאֵי עָלָיו,
עָלָיו שֶׁל אַחָב. שֶׁהָיוּ מְעֵינִים בְּדִינוֹ. מִימִנוֹ
וּמִשְׁמָאלוֹ, וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ', אֶלֶּא אֵלֹהֵי
מִימִינִים לְזְכוּתוֹ, וְאֵלֹהֵי מִשְׁמָאֵילִים לְכַף חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מֵה בְּרֵאשׁ
הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה, מִפְּנֵי שֶׁבוּ
נוֹלַד אָדָם הִרְאשׁוֹן, וְכוּ בְּיוֹם נַעֲשֵׂה גוֹף,
וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכוּ בְּיוֹם נִדוּן וְנִקְבַע הַדִּין
לְדוֹרוֹת.

וּבְחַג נִדוּנֵי עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים בְּנִטְיִילַת יָדִים,
וְעַל שֶׁהֵם מְזוֹלְזִלִים בְּמִקְוֹאוֹת וּבִטְהוֹרוֹת

שָׁהֵם מַיִם. וְעַל כֵּן נִדְוָנִין עַל הַמַּיִם, עַל עֲנַן הַמַּיִם.

וְעַל כֵּן נִדְוָנִים עַל הַמַּיִם, עַל עֲנַן הַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, בְּאַרְבַּע פְּרָקִים כָּמוֹ כֵּן, הָאָדָם נִדְוָן. בּוֹ בַּיּוֹם שְׂמֵהּ רַהֲרַהּ הַעֲבִירָהּ. וּבִזְמַן שְׁעוֹשָׁהּ. וּבַיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה. וּבְעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, בְּזִמְנָן שְׁעוֹשָׁה הַעֲבִירוֹת. וּבִזְמַן שְׂיַחֲלָהּ. דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, כִּיּוֹן שְׂיַחֲלָהּ הָאָדָם, סְלָקִין לִיהּ לְדִינָא. וּבִזְמַן שְׂמַת כְּשִׁיּוּצָאָה נִשְׂמַתוּ מִמֶּנּוּ. וּבְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, בְּאַרְבַּע פְּרָקִים כָּמוֹ כֵּן הָאָדָם נִדְוָן: בּוֹ בַּיּוֹם שְׂמֵהּ רַהֲרַהּ הַעֲבִירָהּ, וּבִזְמַן שְׁעוֹשָׁהּ, וּבַיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וּבְעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, בְּזִמְנָן שְׁעוֹשָׁה הַעֲבִירוֹת, וּבִזְמַן שְׂיַחֲלָהּ. שְׂאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, כִּיּוֹן שְׂיַחֲלָהּ אָדָם, מַעֲלִים אוֹתוֹ לְדִין, וּבִזְמַן שְׂמַת, כְּשִׁיּוּצָאָה נִשְׂמַתוּ מִמֶּנּוּ, וּבְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּטַחֲוֹן הַצְּדִיקִים וְשִׂמְחָתָם, כְּשִׁיּוּצָאִין מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּכִשְׂרוֹן מַעֲשִׂים. וְכִשְׂבָּאִין לְעֵינֵין בְּנִשְׂמָה, אֵין מוֹחִין בִּידָהּ. וְמָה אוֹמְרִין לָהּ, (שה"ש ד' ט) כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַצְּדִיק אוֹמֵר זֶה עַל הַנִּשְׂמָה שָׁבוּ, כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי, מִנְהִיגָתִי דִּלְאֵ אֲבֵאִישֵׁת לָךְ בְּעוֹבְדִין בִּישִׁין, דְּכָתִיב (סו) וּמוֹם אֵין בָּךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּטַחֲוֹן הַצְּדִיקִים וְשִׂמְחָתָם, מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּכִשְׂרוֹן מַעֲשִׂים. וְכִשְׂבָּאִים לְעֵינֵין בְּנִשְׂמָה, אֵין מוֹחִים בִּידָהּ. וְמָה אוֹמְרִים לָהּ? כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַצְּדִיק אוֹמֵר אֵת זֶה עַל הַנִּשְׂמָה שָׁבוּ, כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי, מִנְהִיגָתִי, שְׂלֵא הַרְעִיתִי לָךְ בְּמַעֲשִׂים רַעִים, שְׂכַתּוּב (שיר ד) וּמוֹם אֵין בָּךְ.

דְּבַר אַחַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת, לְמָה חָסַר ו', אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, תְּפִלַּת הַצְּדִיקִים שְׂיִצְאוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדִי שְׂלֵא יִתְעַכֵּב שְׂכָרָם לְעוֹלָם הַבָּא. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, מֵאֵי דְכָתִיב (יחזקאל א כו) דְּמוֹת כְּמִרְאֵה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָהּ. זֹו מַעֲלָתָן שְׂל צְדִיקִים, שְׂהֵם לְמַעֲלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

דְּבַר אַחַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת. לְמָה חָסַר ו'? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, תְּפִלַּת הַצְּדִיקִים שְׂיִצְאוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה כְּדִי שְׂלֵא יִתְעַכֵּב שְׂכָרָם לְעוֹלָם הַבָּא. שְׂאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, מַה שְׂכַתּוּב (יחזקאל א) דְּמוֹת כְּמִרְאֵה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָהּ? זֹו מַעֲלָתָן שְׂל צְדִיקִים שְׂהֵם לְמַעֲלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

מֵאֵי עָלָיו. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שְׂמַעֲלָתוֹ לְמַעֲלָה. הֵדָא הוּא דְכָתִיב, כְּמִרְאֵה אָדָם. מֵאֵי מִשְׁמַע, כְּתִיב הֵכָא עָלָיו, וְכָתִיב הָתָם (בראשית לה יג) וַיַּעַל מִעָלָיו אֱלֹהִים.

מַה זֶה עָלָיו? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שְׂמַעֲלָתוֹ לְמַעֲלָה. זֶהוּ שְׂכַתּוּב כְּמִרְאֵה אָדָם. מַה מִּשְׁמַע? כְּתוּב כָּאֵין עָלָיו, וְכָתוּב שֵׁם (בראשית לה) וַיַּעַל מִעָלָיו אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בַר יַעֲקֹב, אֵין לָךְ בְּכָל לִילָה וְלִילָה, שְׂאֵין הַכְּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמֵר, עָלוּ חֲסִידִים, בָּאוּ וּבְרַכּוּ לְיוֹצְרֵכֶם. הֵדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים קמה יב) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָהּ. כְּבוֹד מְלֻכּוֹתֶךָ יֵאמְרוּ וּגְבוּרָתֶךָ יִדְבְּרוּ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בַר יַעֲקֹב, אֵין לָךְ בְּכָל לִילָה וְלִילָה שְׂאֵין הַכְּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמֵר: עָלוּ חֲסִידִים, בָּאוּ וּבְרַכּוּ לְיוֹצְרֵכֶם! זֶהוּ שְׂכַתּוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָהּ. כְּבוֹד מְלֻכּוֹתֶךָ יֵאמְרוּ וּגְבוּרָתֶךָ

וְלָמָּה, לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וּגְו'.
הֲנֵנוּ רַבָּנָן זִימְנָא חֲדָא הָוֵה אָזִיל רַבִּי יוֹסִי
בְּאוֹרְחָא, פִּגְעַע בֵּיהּ ר' יְרֵמְיָה (נ"א ח"א),
וְאָזְלוּ בַּחֲדָא. פִּגְעֵנוּ בַּהֲהוּא טוֹרָא, וְהָוֵה טוֹרָא
דְּחִיל עֲלֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה (נ"א
ח"א), גִּימָא מִיְלֵי דְאוֹרֵייתָא, וְנִיזִיל.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, בּוֹדַאי דְאִמְרֵי חֲפִימֵי מִתְנִיתָא,
שְׁמַשָּׁא דְהָוֵה לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה לְהָוֵי דָא.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵימָא לָךְ מְלָה דְהָוֵה אָמַר
אָבָא, דְהָהוּא שְׁמַשָּׁא וְנַהוּרָא סְגִיאַה דְהָוֵה
לְיַעֲקֹב, גְּנִיזוּ הוּא לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. וְלֹא
דָא הוּא שְׁמַשָּׁא דְמִשְׁתַּמְשִׁין בֵּיהּ בְּנוֹהֵי דְעָשׂוּ,
וְאִתְגַּזֵּר דִּישְׁתַּעְבְּדוּן בְּנוֹהֵי דְיַעֲקֹב תַּחֲתוּתָהּ.

בֵּיהּ שְׁעֵתָא, הָוֵה עֲצִיב יַעֲקֹב, אָמַר מְאָרִי
עֲלֵמָא, הָא נַהֲירוּתָא דִּילֵי אֲתִיְהִיבַת
לְעָשׂוּ. יִצְאָה בַת קוֹל וְאִמְרָה (ירמיה ל יא) וְאִתָּה
אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וּגְו' וְנַהֲירוּתָא דִּילָךְ לָךְ
אִתְגַּנְיִז וְלִבְנֵיךָ. אָמַר אוֹרִינָא לִי.

בֵּיהּ שְׁעֵתָא אִפִּיק קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא הֵהוּא
שְׁמַשָּׁא דְחַמֵּי לֵיהּ יַעֲקֹב, וְלֹא בַר נֶשׁ
אֲחֵרָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לִּי
הַשֶּׁמֶשׁ. אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שְׁהִיה גְּנוּז. כַּאֲשֶׁר עֶבֶר
אֵת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כַּשְּׁנֻצָּח שָׂרוּ שָׁל
עָשׂוּ. לוֹ מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחַר.

וְאִתָּה עַל גַּב דְיַעֲקֹב אֲתֵהֵינִי לְמַחֲזִיא דְנֻצָּח
לְרַבְרָבָא דְעָשׂוּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) וְהוּא
צוֹלַע עַל יֶרֶכוֹ. אָמַר רַבִּי אַחָא, נַהוּרָא נַהֲיר,
אָבָל לְבֵיהּ הָוֵה חֲשׂוּף, עַל גַּפְקֵי יֶרֶכֶיהָ
דִּישְׁתַּעְבְּדוּן תַּחֲתוּתָהּ דְעָשׂוּ.

עַד דְהָוֵה אָזְלֵי, שְׁמַעוּ קַל יִנּוּקָא בְּטוֹרָא, דְהָוֵה
אָזִיל וּבְכֵי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִיזִיל גְּבִייה דְהָא
לֹא מִסְתַּפִּינָא. דְהָא תַּנּוּן לְחַד מִתְחַזֵּי וּמְזִיק,

יְדַבְּרוּ. וְלָמָּה? לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי
הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וּגְו'.

שָׁנוּ רַבּוּתֵינוּ, פִּעַם אַחַת הָיָה
הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹסִי בְּדֶרֶךְ, פִּגְשׁ בּוֹ רַבִּי
יְרֵמְיָה (ח"א) וְהִלְכוּ כְּאַחַד. פִּגְעֵנוּ
בְּהַר הַהוּא, וְהָיָה הַהַר מִפְּחִיד
אוֹתָם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה
(ח"א): נֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה וְנִלְךְ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא: בּוֹדַאי שְׁאוּמְרִים
חֲכָמֵי הַמִּשְׁנָה, הַשֶּׁמֶשׁ שְׁהִיה
לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה זֶה יְהִיָּה? אָמַר
רַבִּי יוֹסִי: אָמַר לָךְ דְּבַר שְׁהִיָּה
אָבָא אוֹמֵר, שְׁאוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְאוֹר
הַרְבֵּי שְׁהִיָּה לְיַעֲקֹב, גְּנוּז הוּא
לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְלֹא זֶה
הוּא הַשֶּׁמֶשׁ שְׁמִשְׁתַּמְשִׁים בּוֹ בְּנֵי
עָשׂוּ, וְנִגְזֵר שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב
תַּחֲתֵי.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיָה יַעֲקֹב עֲצוּב.
אָמַר: רַבּוֹן הַעוֹלָם, הָרִי הָאוֹרָה
שְׁלִי נִתְּנָה לְעָשׂוּ. יִצְאָה בַת קוֹל
וְאִמְרָה: וְאִתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי
יַעֲקֹב וּגְו', וְהָאוֹרָה שְׁלָךְ גְּנֻזָּה
לָךְ וְלִבְנֵיךָ. אָמַר: הֲרֵאִינָה לִי!

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵת הַשֶּׁמֶשׁ שְׁרָאָה
אוֹתָהּ יַעֲקֹב, וְלֹא אָדָם אַחֵר. זֶהוּ
שְׁכָתוּב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לִּי
הַשֶּׁמֶשׁ, אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שְׁהִיָּה גְּנוּז,
כַּאֲשֶׁר עֶבֶר אֵת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, כַּשְּׁנֻצָּח שָׂרוּ שָׁל עָשׂוּ, לוֹ
מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחַר.

וְאִתָּה עַל גַּב שְׁיַעֲקֹב נִתְּנָה לְרֵאוֹת
שְׁנֻצָּח אֵת שָׂרוּ שָׁל עָשׂוּ, מַה
כְּתוּב בּוֹ? (שם) וְהוּא צוֹלַע עַל יֶרֶכוֹ.
אָמַר רַבִּי אַחָא, הָאוֹר הָאִיר, אָבָל
לְבוֹ הָיָה חֲשׂוּף עַל יוֹצְאֵי יֶרֶכֵי
שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ תַּחַת עָשׂוּ.

בְּעוֹד שְׁהִיּוּ הוֹלְכִים, שְׁמַעוּ קוֹל
תִּינּוּק קֵהַר שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ וּבּוֹכָה.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי: גִּלְף אֵלִיו, שְׁהִירֵי
אֵינְנוּ מִפְּחִידִים, שְׁהִירֵי שְׁנִינוּ,
שְׁלֵאֲחַד מִתְחַזֵּי וּמְזִיק, לְשָׁנִים

נראה ולא מזיק. הלכו אליו, והתינוק היה בוכה.

בשהגיעו אליו, אמר רבי יוסי: בני רבון העולם אנחנו, של אותו שנקרא שמו אחד על שמים, באותיות שלשה רשומים, בסוד של ארבע. חקוקים על אחד שנים, ונקראים על חיות הקדש. מה הטעם? אמר רבי יוסי פך: שחוששים שמא הוא שד, והם פחדים משמו של רבון העולם הרבה.

באשר אותו הילד שמע את הדבר הזה, השיב ואמר: יהודי אני, וכן בנו של רבי חייא הגדול אני, ואבי היה מלמד אותי פסוקי שיר השירים ופרשת בראשית, ומת אבי, ונבכו אותי הגנבים, וכעת נצילתי מהם וברחתי להר הזה.

בכה רבי יוסי ואמר: אוי שכן בנו של רבי חייא הגדול הולך פך! לקח אותו בידו והלכו. אמר לו רבי יוסי: אמר בני, מה היית לומד עם אביך? אמר: בפרשת יהי מארת ברקיע השמים הייתי לומד. אמר לו: מה היה אביך אומר בפרשה הזו?

פתח אותו תינוק פיו ואמר: (במדבר כא) באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחקק במשענתם. למדנו, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל על ידי שלשה רועים אחים - משה, אהרן ומרים. בזכות משה היה המן יורד לישראל, בזכות אהרן היו ענני כבוד הולכים עם ישראל, בזכות מרים היתה הבאר הולכת עמם.

מתה מרים - פסקה הבאר. מת אהרן - נטלו ענני כבוד. זהו שפתוב (שם) ויראו כל העדה. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מתה מרים - פסקה הבאר, מנין לנו?

לתרי מתחזי ולא מזיק. אזלו לגביה, וינוקא הוה בכי.

בד מטו גביה, אמר רבי יוסי, בנוי דמארי עלמא אנן, דההוא דאקרי שמייה חד על תרי, באתווא, תלת רשימין, ברזא דארבע. גליפין על חד תרין, ואתקרי על חיוותא קדישא. מאי טעמא, אמר רבי יוסי הכי, דחיישינן שמא שד הוא, ואינון מסתפו משמיה דמארי עלמא סגי.

ההוא ינוקא בד שמע מלה דא, אתיב ואמר, יודאי אנא, ובר בריה דרבי חייא רבה אנא, והוה אבוי מליף לי פסוקי דשיר השירים, ופרשתא דבראשית. ומית אבוהי, ונגבו לי גנבי, וכען אשתזיבנא מנהון, וערקנא בהאי טורא.

בכה רבי יוסי ואמר, ווי דבר בריה דרבי חייא רבה אזיל פדין. נטליה בידוי ואזלו. אמר ליה רבי יוסי, אימא ברי מה הוית לעי עם אבוך. אמר בפרשת יהי מארת ברקיע השמים הוינא לעי. אמר ליה, מה הוה אמר אבוך בפרשתא דא.

פתח ההוא ינוקא פומיה ואמר (במדבר כח יח), באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם. תאנא, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, על ידי שלשה רועים אחים, משה, אהרן, ומרים. בזכות משה, היה המן יורד לישראל. בזכות אהרן, היו ענני כבוד הולכים עם ישראל. בזכות מרים, היתה הבאר הולכת עמם. (דף יט ע"ב)

מתה מרים, פסקה הבאר. מת אהרן, ניטלו ענני כבוד. הך הוא דכתיב. (שם כ ט) ויראו כל העדה. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מתה מרים פסקה הבאר, מנא לן. דכתיב (שם

שְׁכַתּוּב (שם) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וּתְמַת שֵׁם מְרִים, וְכַתּוּב אַחֲרָיו וְלֹא הָיָה מִיָּם לַעֲדָה. וּבְזִכּוֹת מֹשֶׁה חֲזְרוּ שְׁלֹשְׁתָּם. וְהָיָה אָבִי אוֹמֵר, שְׁלֹשְׁתָּם חֲקוּקוֹת דְּמִיתוּתֵיהֶם בְּרַקִּיעַ, שֶׁתֵּאִיר זְכוּתָם עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּבְמִנְיָן לָנוּ שֶׁשְׁלֹשְׁתָּם חֲקוּקִים בְּרַקִּיעַ? שְׁתֵּי שְׁנֵינוּ, בְּכֻלָּם כְּתוּב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כְּתוּב עַל פִּי ה', שְׁאִין כִּף דְּרָף אָרֶץ. אֲלֵא אָמַר אָבִי, בְּכֻלָּם כְּתוּב שֵׁם, וּתְמַת שֵׁם מְרִים, וַיְמַת שֵׁם אֶהְרֹן, וַיְמַת שֵׁם מֹשֶׁה. כְּתוּב כָּאֵן שֵׁם, וְכַתּוּב שֵׁם שֵׁם, (שמות לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה'. מֵה לְהֵלֵן עִם ה', אֶף כָּאֵן עִם ה'. שְׁשֵׁנֵינוּ, לְמָה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לְאָרֶץ? לְהוֹרוֹת שְׁבֻזְכוּתוֹ יִתְקִימוּ מִתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר אָבִי: אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֶפְנֶס לְאָרֶץ כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתֶיךָ, שְׁהָרִי כְּתוּב (ויקרא כב) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ, (שמות יב) וְהָיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְשֵׁם הוּא קִיּוּם שֶׁל מִצְוֹתֶיךָ.

אָמַר לוֹ, מֵה שְׁהִזְהַרְתָּ, מְשָׁלִים אוֹתָךְ, וּמֵה שְׁיַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאָרֶץ הַקְּדוֹשׁ, יְהִי חֲלָקְךָ עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה נג) לִכֵּן אֲחַלֵּק לוֹ בְּרַבִּים - אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵת עֲצוּמִים יַחַלֵּק שְׁלָל - אֵלּוּ הָאֲבוֹת. וְלָמָּה? תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

שְׁאָמַר רַבִּי חֵיִיא סְבָא, לֹא מִצְאֵתִי רוּעָה שֶׁמְסַר נַפְשׁוֹ עַל צִאֲנוּ כְּמֹשֶׁה, שְׁאָמַר (שמות לב) וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנִי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתִבְתָּ. מֵה זֶה מַחְנִי נָא? מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, לְקַיֵּם תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

כֹּא (ב) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וּתְמַת שֵׁם מְרִים. וְכַתִּיב בְּתַרְיָה וְלֹא הָיָה מִיָּם לַעֲדָה. וּבְזִכּוֹת מֹשֶׁה חֲזְרוּ שְׁלֹשְׁתָּן. וְהָיָה אָמַר אָבִי, תִּלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין דִּיּוֹקְנָהוֹן בְּרַקִּיעָא, לְאַנְהָרָא זְכוּתֵהוֹן עַל יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנְיָא לָן דְּתִלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין בְּרַקִּיעָא, דְּהָא תַנּוּן, בְּכֻלְהוּ כְּתִיב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כְּתִיב עַל פִּי ה', דְּלֹאוּ אוֹרַח אֶרְעָא. אֲלֵא אָמַר אָבִי, בְּכֻלְהוּ כְּתִיב שֵׁם, (שם) וּתְמַת שֵׁם מְרִים. (שם כב) וַיְמַת שֵׁם אֶהְרֹן. (דברים לד ה) וַיְמַת שֵׁם מֹשֶׁה. כְּתִיב הֲכֹא שֵׁם, וְכַתִּיב הֲתָם שֵׁם. (שמות לד כח) וַיְהִי שֵׁם עִם ה', מֵה לְהֵלֵן עִם ה', אֶף כָּאֵן עִם ה'.

דְּתַנּוּן, לְמָה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לְאָרֶץ, לְהוֹרוֹת, דְּבְזִכּוּתֵיהּ יִתְקִימוּן מִתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר אָבִי, אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אֶפְנֶס לְאָרֶץ לְקַיֵּמָא פְּקוּדֶיךָ, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כג ו) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. (שמות יב כח) וְהָיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְתַמְזֵן הוּא קִיּוּמָא דְּפִיקוּדֶיךָ.

אָמַר לִיָּה מֵה דְּאִזְהַרְתָּ שְׁלִים לָךְ וּמֵה דִּיעֲבֹדוֹן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרְעָא קְדִישָׁא יְהִי חוּלְקָךְ עִמָּהוֹן. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה נג יב) לִכֵּן אֲחַלֵּק לוֹ בְּרַבִּים, אֵלּוּ זְפִאִין דִּישְׂרָאֵל. וְאֵת עֲצוּמִים יַחַלֵּק שְׁלָל, אֵלּוּן אֲבָהֲתָא, וְלָמָּה, תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

דְּאָמַר רַבִּי חֵיִיא סְבָא, לֹא אֲשַׁכְּחָנָא רַעֲיָא דְּמְסַר נַפְשִׁיהּ עַל עֲאֲנִיָּה, כְּמֹשֶׁה, (שמות

לב לב) דְּאָמַר וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנִי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתִבְתָּ. מֵאי מַחְנִי נָא, מִן עֲלָמָא דִּין וּמִן עֲלָמָא דְּאֵתִי. לְקַיֵּמָא תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

וְאֵת פֹּשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנֻקְבַּר עִם מִתֵּי מְדָבָר,
דִּהְיוּ חֲזִיבִין קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוּא
חֲטָא רַבִּים נָשָׂא, שְׁלֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחֲל
לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְּשָׁעִים יִפְגִּיעַ,
שֶׁהֲרֵבָה תִּפְלְתוּ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כְּדִין, תִּלְתִּיהוּן גְּלִיפִין לְעִילָא. אֲתָא ר' יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה, וְאַרְכָּבִיָּה עַל כְּתַפִּיָּה תִּלְתִּי מִלִּין, וְקָרָא עֲלֵיהָ (ישעיה נד יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'.

שָׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, בָּא וּרְאָה, בָּא וּרְאָה אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עֲשָׂה אֵת הַשְּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. בָּא וּרְאָה, בְּשִׁלֵּשׁ מְאוֹת וְתִשְׁעִים מְקוֹמוֹת שֶׁל יְשׁוּב הָאָרֶץ הוֹלֵךְ הַשְּׁמֶשׁ וְעוֹלָה וְיוֹרֵד, וּמְדַרְגּוֹת וּמַעְלֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ, וְהֵינּוּ שְׁכֵתוֹב (שם לח) הַנְּנִי מְשִׁיב אֵת צֶל הַמַּעְלֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה בְּמַעְלֹת אַחַז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵיךְ הִיא עוֹלָה? אָמַר רַבִּי, כְּכֹר לְמַדְנֵי בְּמִשְׁנָה מִבְּעַלֵּי הַיְּשִׁיבָה, שֶׁהַעוֹלָם הוּא עָגֹל כְּכַדּוֹר הַזֶּה, וּכְשִׁיּוּצָא מִהַמְזֻרַח, הוֹלֵךְ בְּעֵגוּל, עַד שְׁמִיגִיעַ לְמִטָּה, וְאָז נַעֲשֶׂה הָעֶרֶב, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד בְּגִלְגָּלִים שֶׁל מְדַרְגּוֹת יְדוּעוֹת, וְיוֹרֵד וְסוֹבֵב אֵת כָּל הָאָרֶץ וְהַיְשׁוּב.

וּכְשִׁיּוֹרֵד וּמִתְכַּסֶּה מֵאֲתָנוּ, מַעְרִיב לָנוּ, וּמְאִיר לְאוֹתָם הַדְּרִים תַּחְתֵּינוּ, לְפִי הַיְשׁוּב וְעֵגֻלְגָּלוֹת הָאָרֶץ.

וְאִז הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד, וּמִפְּרִיד בֵּין הַמַּיִם שֶׁתַּחַת הַמַּיִם שֶׁל הָאוֹקְיָנוֹס וּבֵין הַמַּיִם שֶׁהוֹלְכִים לְמַעְלָה, וּמִפְּרִיד בְּאֲמֻצַּע הַמַּיִם, לְעַכָּב אֵת הַסִּילוֹן שֶׁל הַמַּיִם שִׁיּוּצָא מִגִּיהֶנֶם שְׁלֹא יַעֲבֹר לְהִזִּיק לְבְנֵי אָדָם, וְעַל כֵּן לֹא נִקְרָא הַשְּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ אֵת בְּנֵי הָאָדָם, שֶׁעַל כֵּן נִקְרָא הַשְּׁמֶשׁ - שְׁמֶשׁ, שְׁמֶשׁ אֵת

וְאֵת פֹּשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנֻקְבַּר עִם מִתֵּי מְדָבָר,
דִּהְיוּ חֲזִיבִין קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוּא
חֲטָא רַבִּים נָשָׂא, שְׁלֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחֲל
לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְּשָׁעִים יִפְגִּיעַ,
שֶׁהֲרֵבָה תִּפְלְתוּ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כְּדִין, תִּלְתִּיהוּן גְּלִיפִין לְעִילָא. אֲתָא ר' יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה, וְאַרְכָּבִיָּה עַל כְּתַפִּיָּה תִּלְתִּי מִלִּין, וְקָרָא עֲלֵיהָ (ישעיה נד יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'.

הָאֲנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, בָּא וּרְאָה, הַשְּׁמֶשׁ לֹא עֲשָׂא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. תָּא חֲזִי, בְּתִלְתִּי מְאָה וְתִשְׁעִין אֲתָרֵי דִישׁוּבָא דְאַרְעָא, אֲזִיל שְׁמֶשׁא, וְסָלִיק וְנַחֲתִית, וּמְדַרְגּוֹת וּמַעְלֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ. וְהֵינּוּ דְכַתִּיב, (שם לח ח) הַנְּנִי מְשִׁיב אֵת צֶל הַמַּעְלֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה בְּמַעְלֹת אַחַז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֵיךְ הוּא סָלִיק. אָמַר רַבִּי, כְּכֹר תְּנִינָא מִמְּאַרְיָהוּן דְּמִתִּיבְתָא. דְּעִלְמָא סְגֻלְגָּל הוּא כְּכַדּוֹרָא דָּא. וְכַד נִפְיָק מִמְזֻרַח, אֲזִיל בְּסֻגְלָלוֹתָא, עַד דְּמִטָּא לְתַתָּא, וּכְדִין אֲתַעֲבִיד רְמֶשָׁא. וּבְהַהוּא שְׁעָתָא אֲזִיל וְנַחֲתִית בְּגִלְגָּלִין דְּמַדְרִיגָן יְדִיעֶז, וְנַחֲתִית וְסַבֵּב כָּל אַרְעָא וְיִשׁוּבָא.

וְכַד נַחֲתִית וּמִתְכַּסִּיא מִינָן, רְמֶשׁ לָן, וְנַהִיר לְאִינוּן דְּדִיירִין תַּחוֹת מִינָן. לְפּוּם יִישׁוּבָא וּסְגֻלְגָּלְתָא דְאַרְעָא.

וּכְדִין אֲזִיל וְנַחֲתִית, וּמִפְּרִישׁ בֵּין מִיָּא דְתַּחוֹתוֹהִי דְמִיָּא דְאוֹקְיָנוֹס, וּבֵין מִיָּא דְאַזְלִין לְעִילָא, וּמִפְּרִישׁ בְּמִצִּיעָתָא דְמִיָּא, לְעַכָּב סִילוֹנָא דְמִיָּא דְנִפְיָק מִגִּיהֶנֶם, דְּלָא יַעֲבֹר לְנִזְקָא בְּנֵי נָשָׂא. וְעַל דָּא לֹא אֲתַקְרִי שְׁמֶשׁא, אֶלָּא לְשִׁמּוּשָׁא לְבְנֵי נָשָׂא. דְּעַל כֵּן אֲתַקְרִי שְׁמֶשׁא, שְׁמֶשׁא דְמִשְׁמֶשׁ לְכוּלָּא. אָמַר רַבִּי

הכל. אמר רבי אלעזר, אלמלא שהשמש ששוחה בים האוקיינוס, היה שורף ומבעיר את כל העולם.

יורד למפתח לארץ של הישוב, ומגיע לאותה דרגה שנקראת קרבוסא בלשון יון, ומאותה הדרגה מתחיל לעלות למעלה, וקול גלגליו נשמע לכל הרקיעים במסעותיו ללכת עם שירתו שהוא אומר, ולא היה אדם ששומע אותו פרט למשה, שהיה הנאמן של המלך, ויהושע שמשמש אותו.

וכשהצטרף אותו יהושע לערף קרב, והיה שומע קול נעימת ונהימת השמש, לא יכל לסבל אותו, מה כתוב? (יהושע י) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מה זה דום? דום מלומר שירה. דום מקול הנעימה והנהימה שרף, שהרי היה שומע את קול מסעותיו במסעו.

אמר רבי בא, שש מאות וארבעים מסעות עשה השמש, כחשבון שמש, בין יום ויללה, וסובב את כל העולם בהקפה, ולשם מה צריך? לרפף ולחמם את הארץ, ולרדשן עשבים ויבולים, ולהצמיח פרות ואילנות.

אמר רבי יהודה, בא וראה, פאותו הגון שלמעלה עשה הקדוש ברוך הוא למטה. מה למעלה יש שמים, אף למטה יש שמים. ולמה נקראו שמים? אמר רבי יהודה, אש ומים.

אמר רבי יצחק, מפאן (איוב כה) עשה שלום במרומיו. לא כתוב במלאכיו, אלא במרומיו, על אותם האש והמים, ועושה שלום ביניהם. כמו הגון הזה למטה, אש ומים.

וחזור הרקיע מפתח, ומחמם האדמה

אלעזר, אלמלא דסחי שמשא בימא דאוקיינוס, הנה שריף ואוקיד לכולי עלמא. סריק מתחות ארעא דיישובא. ומגיע ליהוא דרגא דאתקרי קרבוסא, בלשון יון. ומההוא דרגא שרי למיסק לעילא, וקל גלגלוי אשתמע לכולהו רקיעיא במטלנוהי, למיזל עם שירתיה דהוא אמר. ולא הוה בר נש דשמע ליה, בר ממושה, דהוה מהימן מלפא, ויהושע דמשמש ליה.

וכר איצטריך ליה יהושע, לאגחא קרבא, והוה שמע קל נעימותא, ונהימותא דמששא, לא יכיל ליה למיסבל. מה פתיב. (יהושע י יב) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מאי דום. דום, מלומר שירה. דום, מקל נעימותא ונהימותא דילך, דהא הוה שמע קול מטלנוהי במטלנוהי.

אמר רבי בא, שית מאה וארבעין מטלנין עביד שמשא. כחושבן שמש. בין ימא ויליליא. ואסחר לכולא עלמא בסחרנותא. ולמאי אצטריך. לרפכא ולחממא ארעא, ולדשנא עשבין ויבולין, ולאצמחא פירין ואילנין.

אמר רבי יהודה, תא חזי, פההוא גוונא דלעילא, עביד קודשא בריה הוא לתתא. מה לעילא הוה שמיא, אוף לתתא הוה שמיא. ולמה אתקרו שמים, אמר רבי יהודה. אש ומים.

אמר רבי יצחק, מהכא, (איוב כה כב) עושה שלום במרומיו. במלאכיו לא כתיב, אלא במרומיו. על דאינון אש ומים, ועושה שלום ביניהם. פהאי גוונא לתתא, אש ומים.

וחזור הרקיע מפתח, ומחמם האדמה מחמימות האש, והשמש, ומוריד

הַאֲדָמָה מִחֲמִימוֹת הָאֵשׁ וְהַשֶּׁמֶשׁ,
וּמֹרִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם
עַל הָאָרֶץ וּמְקַרֵּר הָאֲדָמָה, וּמְסַיֵּעַ
אֶת הַחֲמִימוֹת שְׁמֶלֶמְטָה, וְזֶה וְזֶה
מוֹלִידִים וּמְצַמִּיחִים אֶת הָאָרֶץ.
וְאֵת כָּל־מַיִם בְּרֵאשִׁית הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְתוֹעֵלַת בְּנֵי הָאָדָם.

רַבִּי אֲבָהוּ וְרַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי נֶתָן
הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי נֶתָן,
לֹא תִהְיֶה עַל בְּעַלֵי הַמִּשְׁנָה
הַלְלוּ, שְׁגֹרֶת פִּיהֶם כְּגֹזֶרֶת
מִלְּאָכִים קְדוּשִׁים? וְאָנִי זְכַרְתִּי
מִה שְׁאָמְרוּ, שֶׁהָרִי הַשֶּׁמֶשׁ נֹאֲצֵל
אוֹרוֹ מִזְיוֹ הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה
שְׁלִמְעֵלָה, וְהָאוֹרָה הַזֹּאת אֵינָה
שְׁלוֹ. מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב (בראשיתא) יְהִי
מְאֵרֶת, הִנֵּה לֹמֵר לֹמֵר לֹמֵר יְהִי
אוֹרוֹת, מִה זֶה מְאֵרֶת? אָמַר רַבִּי
זִיְרָא, מִן אוֹרוֹת, מ' תּוֹסֶפֶת
לְשֶׁמֶשׁ, כְּלוֹמֵר מִן אוֹרוֹת, וְהַתְּכָה
הִיא אוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אֵל תִּתְּמָה עֲלִי,וֹ
שְׁהָרִי הַתּוֹרָה נֹאֲצֵלָה מִן הַחֲכָמָה
שְׁלִמְעֵלָה, וְהַשֶּׁמֶשׁ נֹאֲצֵלוּ מֵאוֹתוֹ
הַרְקִיעַ הַעֲלִיּוֹן שֶׁעַל רֹאשׁ הַחַיּוֹת,
וּכְמוֹ זֶה, כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל, כָּל מִה
שְׁלִמְעֵלָה וְלִמְטָה נֹאֲצֵלוּ זֶה מִזֶּה
וְזֶה מִזֶּה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
הַכֹּל, וּמְכַסֵּא כְבוֹדוֹ מִתְּחִילִים
לְהַיּוֹת נֹאֲצֵלִים זֶה מִזֶּה, וְכַסֵּא
הַכְּבוֹד מִמֶּנּוּ, וְכֹל־מַיִם כְּאִין חֲשׂוֹבִים
לְגַגְדוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (דניאל ד) וְכֹל
דִּיְרִי הָאָרֶץ כְּאֵלוֹ לֹא חֲשׂוֹבִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שְׁלֵא יְהִי לָךְ
זֶה קֶשֶׁה, שְׁהָרִי הָרֹאשׁ שְׁלָנוּ
לְהַבְדִּיל, מִתְּחִיל בְּרֵאשִׁית לְלַמֵּד
אֶת הַתּוֹרָה לְתַרְגְּמוֹן, וְהַתְּרַגְּמוֹן
לְסַמוּכִים לוֹ, וְהַסַּמוּכִים לוֹ
לְסַמוּכִים לוֹ. נִמְצָא, שְׁכַפְאֵשׁ
מְסַתֵּים הַשְּׁעוֹר, שְׁכַפְלֵם תְּלוּיִים מִן
הָרֹאשׁ. וּכְמוֹ זֶה תִּמְצָא לְמַעַלָּה
וּלְכָל הָעוֹלָמוֹת.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִשֶּׁה נֹאֲצֵל
מִהַזְיוֹ הַעֲלִיּוֹן, יְהוֹשַׁע נֹאֲצֵל

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ וּמְקַרֵּר
הָאֲדָמָה, וּסְיֵיעַ לְחֲמִימוֹתָא דְּמִתְּתָא. וְהָאִי
וְהָאִי, מוֹלִידִין וּמְצַמִּיחִין לְאַרְעָא. וְכִלְהוּ בְּרֵא
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתוֹעֵלַתָּא דְּבְנֵי נָשָׂא.

רַבִּי אֲבָהוּ, וְר' חֲזִיָּא, וְר' נֶתָן, הוּוּ אֲזִלִּי
בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי נֶתָן, לֹא תִהְיֶה עַל
אֲלִין מְאֵרִיהוֹן דְּמִתְּנִיתָא, דְּגִזְרֵת פּוּמְהוֹן
כְּגִזְרֵת מִלְּאָכִין קְדִישִׁין. וְאָנָּא דְּכִירְנָא מַה
דְּאָמְרוּ, דְּהָא שְׁמָשׁ אֶתְאַצֵּל נְהִירוֹתִיה מִזְיוֹ
דְּאֶסְפֶּקְלָרְיָא דְּלַעִילָא, וְהָאִי נְהִירוֹתָא לֹאוּ
דִּילִיָּה הוּא. מִשְׁמַע דְּכְתִיב יְהִי מְאֵרֶת הַיּוֹה לִיָּה
לְמִימְרָ יְהִי אוֹרוֹת, מְאִי מְאֵרוֹת. אָמַר רַבִּי
זִיְרָא, מִן אוֹרוֹת. מ' תּוֹסֶפֶת, לְשֶׁמֶשׁ. כְּלוֹמֵר,
מִן אוֹרוֹת, וְתִיבּוֹתָא הוּא אוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אֵל תִּתְּמָה עֲלִי,וֹ
אֶתְאַצֵּל מִחֲכָמְתָּא דְּלַעִילָא, וּשְׁמִיָּא
אֶתְאַצֵּל מִהַהוּא רְקִיעָא עֵילָאָה דְּעַל רִישׁ
חַיּוֹתָא, וּכְהָאִי גִוּוֹנָא, כִּד תִּסְתַּכֵּל, כָּל מִה
דְּלַעִילָא וְתִתָּא, אֶתְאַצֵּלוּ דָּא מִן דָּא, וְדָא מִן
דָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל־מַיִם. וּמִן פּוּרְסִי
יְקָרִיָּה שְׁרִיָּאֵן לְאֶתְאַצֵּלָא דָּא מִן דָּא, וּכּוּרְסִי
יְקָרָא מִנִּיָּה, וְכִלְהוּ כְּפִלָּא חֲשִׁיבִין לְקַבְּלִיָּה. הַדָּא
הוּא דְּכְתִיב, (דניאל ד לב) וְכֹל דִּיְרִי אֶרְעָא כְּפִלָּא
חֲשִׁיבִין.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לֹא תִקְשִׁי לָךְ הָאִי, דְּהָא רִישָׁא
מִינָן בְּהַבְדִּיל, שְׁרִי בְּקַדְמִיתָא לְמִילְעָא
בְּאוֹרִיָּתָא לְתוֹרְגְּמָנָא, וְתוֹרְגְּמָנָא (דף כ ע"א)
לְדַסְמִיכֵי לִיָּה, וְדַסְמִיכֵי לִיָּה, לְדַסְמִיכֵי לִיָּה.
אֲשַׁתְּכַח, דְּכִד מְסַתֵּים שְׁמַעְתָּא, דְּכִלְהוּ תְּלִיּוֹן
מִן רִישָׁא. וּכְהָאִי גִוּוֹנָא תְּשַׁפַּח לַעִילָא, וְלְכִלְהוּ
עַלְמִין.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִשֶּׁה נֹאֲצֵל מִזְיוֹא עֵילָאָה.
יְהוֹשַׁע, אֶתְאַצֵּל מִמְּשָׁה. זְקַנִּים,

ממשה, הזקנים נאצלו מיהושע, הנביאים נאצלו מן הזקנים, הנשיאים וראשי העם נאצלו מן הנביאים, וכלם זה מזה.

בעוד שהיו הולכים פגשו את רבי אלעזר. אמרו, הנה אחד מבעלי המשנה בא. אמרו לו: ודאי שאמרתם שהשמש נאצל אורו מזיו האספקלריה שלמעלה? אמר: כן הוא!

פתח ואמר (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר נוזלים. בפסוק הזה יש להתבונן, שהרי המעין נמשך מן הבאר, והבאר מן הנוזלים, והנוזלים מן לבנון. לדעת שכלם נאצלו זה מזה וזה מזה. כן הוא השמש, האור אינו שלו, אלא נמשך חוט אחד של זיו שמאיר לשמש.

שהרי שנינו במשנתנו, האור שברא הקדוש ברוך הוא בתחלה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. בא וראה, אור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מאותו האור של האספקלריה של האור ההוא שנגנו, ואפלו באור השמש הזה אין איש יכול להסתכל בו, כל שכן באותו האור.

והרי אמרנו, שאיש יסתכל בו מראש העולם ועד סוף העולם? אלא כן גזרנו במשנה שלנו, שבאור ההוא יכול האיש לדעת ולראות את אור החכמה, כל מה שהיה, וכל מה שיהיה, מראש העולם ועד סוף העולם, וההוא נגנו לצדיקים לעולם הבא. מה זה לעולם הבא? כשתצא הנשמה הקדושה מן העולם הזה וילך בו לעולם הבא.

אתאצלו מיהושע. נביאים, אתאצלו מזקנים. נשיאים ורישא דעמא, אתאצלו מנביאים. וכלהו דא מן דא.

עד דהוו אזלי, פגעו ביה בר' אלעזר, אמרו: הא חד מאינון מארי דמתיבתא אתא. אמרו ליה, ודאי דאמריתו דשמשא אתאצל נהירותיה מזיוא דאספקלריא דלעילא. אמר, כן הוא.

פתח ואמר, (שה"ש ד טו) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר כך נוזלים. בהדא פסוקא אית לאסתכלא, דהאי מעין אתמשיך מן בירא. ובירא מן נוזלים. ונוזלים מן לבנון. למינדע, דכלהו אתאצלו דא מן דא ודא מן דא. כן הוא שמשא, לאו נהירותא דיליה הוא, אלא אתמשך חד חוטא דזיוא דנהיר לשמשא.

דהא תנן במתניתין דילן, אור שברא הקדוש ברוך הוא בתחילה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. תא חזי, נהירותא דשמשא, הוא חד משתי אלפי ושבעין וחמש חולקין, מההוא נהירותא דאספקלריא דההוא נהורא דאתגניז. ואפילו בהאי נהירותא דשמשא, לית איניש יכיל לאסתכלא ביה, כל שפן בההוא נהורא.

והא אמרן, דאיניש יסתכל ביה מרישיה דעלמא ועד סייפי עלמא. אלא הכי גזרנא במתניתא דילן, דבההוא נהירותא, יכיל אינש למנדע ולמחזי בנהירו דחכמתא, כל מה דהוה, וכל מה דיהוי, מרישיה דעלמא עד סייפי עלמא, וההוא אתגניז לצדיקים לעלמא דאתי. מאי לעלמא דאתי, כד תיפוק נשמתא קדישא מהאי עלמא, וזייל ביה לעלמא דאתי.

בא וְרָאָה, כְּתוּב (שְׁמוֹת ל"ד) וַיְהִי שֵׁם
עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה, לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא
שָׁתָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנִּהְיָה
מִהֲזִיו הַהוּא. וְאָף עַל גַּב שְׂרֵד
מִשֵּׁם, וְהָאוֹר הַהוּא לֹא יָרַד עִמוֹ,
לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִסְתַּפֵּל בְּפָנֵי
מֹשֶׁה מִמָּה שֶׁהִסְתַּפֵּל בְּרֵאשׁוֹנָה
כְּשֶׁהָיָה שֵׁם, וְנִשְׁאַרוּ פָּנָיו מְאִירִים
כְּשֶׁמֶשׁ הַזֶּה.

סָטָה רַבִּי אֶלְעָזָר לְצַרְכּוֹ, וְהֵם
הִלְכוּ אַחֲרָיו לְלוֹתוֹ לְדַרְכּוֹ
שֶׁלֹּשָׁה מֵיָלִין. אָמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר,
אֲשֶׁרִיכֶם בְּעַלֵּי הַיְשִׁיבָה, שְׂאֵחַר
גָּבוּ שֶׁל מֹשֶׁה הֵייתֶם, כְּשֶׁנִּתְּנָה
תּוֹרָה עַל יְדוֹ. הִלְכוּ רַבִּי חֵיִיא
וְרַבִּי נִתָּן, וְרַבִּי אֶבְהוּ לֹא רָצָה
לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, וְהִלֵּךְ עִמוֹ לְדַרְכּוֹ.
פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת פִּיו וְאָמַר,
(בְּרֵאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
מְאֹרֶת. בֹּא וְרָאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֹשֶׂה שְׁמוֹנָה עָשָׂר רְקִיעִים
שְׁנוּסְעִים לְמַסְעֵיהֶם וְסוֹכְבִים אֶת
כָּל הָעוֹלָם, וְכָל אֶחָד מֵתַעֲכָב
אוֹתוֹ הַשְּׁעוֹר שֶׁנִּתֵּן לוֹ מֵאֲדוֹנּוֹ,
וּכְשֶׁמְשָׁלִים הַרְקִיעַ הַהוּא אֶת
הַשְּׁעוֹר הַהוּא, מֵתַחֲדָשִׁים בְּעוֹלָם
דְּבָרִים טוֹבִים גְּדוּלִים וְרַבִּים.

וְחוֹשְׁבִים בְּדַעְתָּם אוֹתָם טַפְשֵׁי
הַלֵּב, שֶׁמְסוּבִב הַרְקִיעַ הַהוּא זֶה
נַעֲשֶׂה, וְלֹא כֶּף הוּא, שֶׁהָרִי כָּל
יוֹם וְיוֹם מֵחֵדֵשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִבְּקָר עַד עָרֵב דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים
גְּדוּלִים וְחֻזְקִים, וְלִפְעָמִים
שֶׁמְשָׁלִים הַרְקִיעַ הַהוּא אֶת מִסְעוֹ,
וַיִּפְגַּשׁ בְּעוֹלָם אֶת גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ
הָעֲלִיּוֹן, וְחוֹשְׁבִים טַפְשֵׁי הַלֵּב
שֶׁבְּגִלְל הַרְקִיעַ הַהוּא זֶה הִנֵּה,
וְטוֹעִים בְּלִבָּם בְּטַפְשׁוֹת.

וְעֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
הַרְקִיעַ הַרְבִּיעִי הַהוּא, וְהַנִּיחַ בוֹ
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וּמְסוּבִב אֶת כָּל
הָעוֹלָם בְּעֵדָנִים וְזַמְנִים לְתוֹעֵלַת
שֶׁל הָעוֹלָם לְכַנֵּי הָאָדָם. וְלִמְדֵנוּ

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (שְׁמוֹת ל"ד כח) וַיְהִי שֵׁם עִם ה'
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא
אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מֵאֵי טַעְמָא, מִשּׁוּם
דְּאִתְהַנִּי מִהֵהוּא זִיּוּא. וְאָף עַל גַּב דְּנַחֲתָה
מִתַּמָּן, וְהֵהוּא נִהִירוּתָא לֹא נַחֲתָה עִמִּיהָ, לֹא
הוּוּ יְכַלִּין לְאַסְתַּפְּלָא בְּאַנְפּוּי דְּמֹשֶׁה, מִמָּה
דְּאַסְתַּפְּל בְּקַדְמִיתָא, כַּד הוּוּ תַמָּן, וְאַשְׁתַּאֲרוּ
אַנְפּוּהֵי נִהִירִין כְּהֵאֵי שְׁמִשָּׂא.

כְּטִי רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוּרְחִיָּה, וְאֵינּוֹן אָזְלוּ
אַבְתְּרִיָּה, לְאוֹזְפִיָּה לְאוּרְחִיָּה, תִּלְתָּ
מֵיָלִין. אָמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זַפְּאִין אַתּוֹן מְאָרִי
מִתְנִיתָא, דְּבַתַּר גַּבּוּי דְּמֹשֶׁה הוּיִתּוֹן, כַּד
אַתִּיָּהֵב אוּרְיִיתָא עַל יְדִיָּה. אָזְלוּ רַבִּי חֵיִיא
וְרַבִּי נִתָּן, וְרַבִּי אֶבְהוּ לֹא בְּעָא לְאַתְפְּרָשָׁא
מִנִּיהָ, וְאַזְל עִמִּיהָ לְאוּרְחִיָּה.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמִיָּה וְאָמַר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יְהִי מְאֹרֶת. תָּא חֲזִי, עַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא תְּמַנִּיסַר רְקִיעִין, דְּנִטְלִין לְמִטְלַנְיָהוֹן,
וְסַחְרִין כָּל עֲלָמָא. וְכָל חַד מֵתַעֲכָב הַהוּא
שִׁיעוּרָא דְּאַתִּיָּהֵיב לֵיהּ מִן מְאָרִיָּה. וְכַד
אַשְׁלִים הַהוּא רְקִיעָא הַהוּא שִׁיעוּרָא, אַתְחַדֵּשׁ
בְּעֲלָמָא פְּתַגְמִין טְבִין רַבְרְבִין סְגִיאִין.

וְחוֹשְׁבִין בְּדַעְתֵּיהוּ אֵינּוֹן טַפְשָׁאֵי דְלָבָא,
דְּבַסְחָרְנוּתָא דִּיהוּא רְקִיעָא אַתְעַבִּיד
דָּא. וְלֹא כֶּף הוּא. דִּהָא כָּל יוּמָא וְיוּמָא, מֵחֵדֵשׁ
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִצְפְּרָא עַד רְמִשָּׂא, פְּתַגְמִין
עִילָאִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין, וְזַמְנִין דְּאַשְׁלִים
הַהוּא רְקִיעָא מִטְלַנְוִהִי, וַיַּעֲרַע בְּעֲלָמָא גְזֵירַת
מִלְכָּא עִילָאָה, וְחוֹשְׁבִין טַפְשֵׁי לָבָא, דְּבַגְיָנִיָּה
דִּיהוּא רְקִיעָא הַהוּא, וְטַעֲיִין לְבַהוֹן בְּטַפְשׁוּתָא.
וְעַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא רְקִיעָא
רַבִּיעָאָה, וְאַנַּח בֵּיהּ שְׁמִשָּׂא, וְאַסְחָר
כָּל עֲלָמָא בְּעֵידָנִין וְזַמְנִין לְתוֹעֵלַתָּא דְּעֲלָמָא

במשנה שלנו, שלש מאות וארבעים חלונות הולף השמש, עולה ויורד בעדנים וזמנים.

והולף ומתחיל מחלון המזרח, מאותו החלון שנקרא נגה, והולף בעגול עד שמגיע לחלון שנקרא קרבוסא. אז הולף לסוף הצפון ששה חדשים, עד שמגיע לחלון שזוהר, והולף ששה חדשים להשלים שנה לתועלת הבריות, לעשות זריעה וקצירה.

זהו שכתוב (בראשית ח) עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחורף. ובהשלמתו לצד הדרום, לפי ישוב הארץ, קציר וחם וקיץ. ובהשלמתו לסוף הצפון - זרע, קר וחורף. והכל לפי ישוב הארץ, כמו שאמרנו. ובגן הזה ממש, כמו שמשמשים בני אדם באור הרקיע הזה, אז כל צבאות השמים משמשים באור הרקיע שעל ראש החיות.

אמר רבי אבהו, מארת, למה חסר וי"ו? אמר לו, על מה שאמרנו בראשונה, שאין אורו שלם, שאין אורו רק מה שמקבל פחוט אחד אחר הפתל מן האור ההוא שלמעלה.

ובג"ד זה לא נקרא אור שלם, ולא ראוי להקרא שלם אלא אותו האור שנקרא והאור עמו שורה. והוא שנגנו לצדיקים הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מן האור ששורה עם הקדוש ברוך הוא, ואור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מן האור הנגנו לצדיקים לעולם הבא. ועל כן לא נקרא אור שלם האור הזה של השמש, ולא ראוי להקרא.

לבני נשא. ותנא במתניתא דידן, תלת מאה וארבעין משקופין, אזיל שמשא, סליק ונחית בעידין וזמנין.

ואזיל ושרי, ממשקופא דמזרח, מההוא משקופא דאתקרי נוגה, ואזיל בסגלגלותא, עד דמטא למשקופא דאתקרי קרבוסא. פדין אזיל לסייפי דצפון, שיתא ירחי, עד דמטא למשקופא דזהרא, ואזיל שיתא ירחי, לאשלמא שתא לתועלתא דברייתא, למעבד זרועא וחצדא.

הרא הוא דכתיב, (בראשית ח כב) עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחום וקיץ וחורף. ובאשלמותיה לצד דרום, לפום ישובא דארעא, קציר. וחום. וקיץ. ובאשלמותיה לסייפי צפון זרע. קור. וחורף. וכלא לפום ישובא דארעא, פדקאמרן. ובהאי גוונא ממש, פמא דמשמשיין בני נשא להאי נהורא דהאי רקיעא, פדין כל חילי שמיא משמשיין לנהורא דרקיעא, דעל ריש חיותא.

אמר רבי אבהו, מארת, למה חסר וי"ו. אמר ליה, על מה דאמרן בקדמיתא, דלאו נהירותיה שלים. דלית נהירותיה בר מה דמקבל פחד חוטא בתר כותלא, מההוא נהירותא דלעילא.

ובגין דא לא אתקרי נהירותא שלימתא, ולא יאות לאתקרי שלימתא, אלא ההוא נהורא דאתקרי (דניאל ב כב) ונהורא עמיה שרא. וההוא דאתגניז לצדיקיא, הוא חד משתיין אלפין ושבעין וחמש חולקין, מנהירותא דשרי עם קודשא בריך הוא. ונהירותא דשמשא הוא חד משתיין אלפין ושבעין וחמש

חולקין, מנהירותא דגניז לצדיקיא לעלמא דאתי. ועל פדין לא אתקרי נהירותא שלימתא האי נהירותא דשמשא, ולא יאות לאתקרי.

וּלְפִיכֶם אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא יִקְשֶׁה לָכֶם שְׁכָתוֹב מְאֹד וְלֹא שָׁלֵם, שְׁאֲנִי לֹא עָשִׂיתִי אוֹתוֹ, אֲלֵא לְמַה שְׁכָתוֹב (בראשית א) לְהַאֲרִי עַל הָאָרֶץ, לְשִׁמְשׁ אֶת בְּנֵי הָאָרֶץ, וְדִי לָכֶם לְבַנֵּי הָאָרֶץ לְמֵאֹר הַזֶּה שִׁישְׁמֵשׁ אֶתְכֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה הָאֹר הַקָּטָן הַזֶּה לֹא יִכּוֹלִים בְּנֵי אָדָם לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ, הָאֹר הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, וְכָל שָׁפָן הָאֹר שֶׁל הַמֵּאֹר שְׁשׂוּרָה לְפָנֵי הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן.

בָּא לְנַשֵּׁק אֶת יָדוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, כַּעַת יִדְעַתִּי שְׁבָאֲמַת הַמְּאֹרֶת הַזֶּה חֶסֶד, וְרֵאוּי לֹו לְהִיּוֹת חֶסֶד יוֹתֵר מִזֶּה. אָמַר, אוֹי לְעוֹלָם כְּשֶׁתִּצָּא מִמֶּנּוּ, שְׁעַד הַיּוֹם הַזֶּה שְׁאֵלַתִּי עַל זֶה, וְלֹא מִצְאֵתִי אֶת עֶקֶר הַדְּבָר, רַק עַכְשָׁו. אוֹתָהּ הַדְּרֹךְ שֶׁיִּצְאָתָּ בָּהּ, תִּהְיֶה סִימָן שֶׁל בְּרָכָה לִי עַל שְׁפָגְשָׁתִי אוֹתָךְ. יָשָׁב עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְלָמַד כָּל סֵפֶק וְקִשְׁיָא שֶׁהָיוּ לוֹ, וְלָמַד אוֹתוֹ שְׁשִׁים טַעְמִים בְּפִרְשַׁת בְּרֵאשִׁית. הֵלֶךְ לְדַרְכוֹ.

מִצָּא אֶת רַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר לוֹ, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ רַבִּי אֶבְהוֹ, שְׁאֵטְעָם מְאֹדָה הַמְּתִיקוֹת שֶׁל הַדְּבָשׁ שְׁמִצִּית מְגֹזֶרֶת קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים. אָמַר לוֹ, חֲרִיּוֹת דְּקָל שְׁאִין בְּהֵן פְּרוֹת וְסִבִּיאַת הַדְּבָשׁ אִין מְתִישְׁבִים יְחַד. וְאִף עַל פִּי כֵן לָמַד אוֹתוֹ.

בְּכַה ר' חֲזִיָּא וְאָמַר, נִדְרַתִּי עֲלֵי, שְׁעַד שְׁאֵלָמַד לְפָנֵי בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הָעֲלִיוֹנָה, לֹא אֲשַׁב פֶּאֶן. יָשָׁב שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים. כְּשָׁבָא, קָרְאוּ לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא הַגְּדוֹל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאֹר הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, אוֹתוֹ שְׁהוּא גָּנוּז. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים צו) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמַחָה.

וּלְפִיכֶם אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא תִקְשִׁי לְכוּ, דְכִתִּיב מְאֹדָה, וְלֹא שְׁלִים. דְאָנָא לֹא עֲבָדִית לִיָּהּ, אֲלֵא לְמַה דְכִתִּיב, לְהַאֲרִי עַל הָאָרֶץ. לְשִׁמְשָׁא לְבַנֵּי אֶרְעָא, וְדִי לְכוּ לְבַנֵּי אֶרְעָא, לְבוֹצִינָא דָא לְשִׁמְשָׁא לְכוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה נְהוּרָא זְעִירָא דָא, לֹא יְכַלִּין בְּנֵי נָשָׂא לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, נְהוּרִיתָא דְגָנִיז לְצַדִּיקָיָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, וְכָל שָׁפָן נְהוּרִיתָא דְבוֹצִינָא דְשְׂרֵי קָמִי מְלָכָא עֵילָאָה.

אֲתָא לְנִשְׁקָא יְדֵיהּ דְרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר כַּעַן יִדְעָנָא, דִּי בְּקוּשְׁטָא הָאִי מְאֹרֶת חֶסֶד, וְיָאוֹת לוֹ לְמַהוּי חֶסֶד יִתִּיר מֵהָאִי. אָמַר ווִי לְעֵלְמָא כַּד תִּפּוּק מִנִּיהּ, דְעַד יוֹמָא דָא שְׁאִילָנָא דָא, וְלֹא אֲשַׁפְחָנָא עֵיקְרָא דְמִילְתָא, בַּר כַּעַן. הֵהוּא אוֹרְחָא דְנִפְקַת בֵּיהּ, יְהֵא סִימָנָא (דף כ"ב) דְבִרְכָה לִי, עַל דְעָרְעִית לָךְ.

יְתִיב עֲמִיהּ תְּלַתִּין יוֹמִין, וְאוּלִיף כָּל סִפְקָא וְקוּשְׁיָא דִּהְוָה לִיָּהּ, וְאוּלִיף לִיָּהּ שְׁתִּין טַעְמֵי בְּפִרְשַׁתָּא דְבְרֵאשִׁית. וְאֲזַל לְאוֹרְחִיהּ. אֲשַׁבַּח לְרַבִּי חֲזִיָּא, אָמַר לִיָּהּ בְּמָטוֹ מִינְךָ רַבִּי אֶבְהוֹ, דְאֵטְעוּם מֵהוּא מְתִיקָא דְדוּבְשָׁא, דְאֵמְצִית מְגֹזֶרֶת קְדִישִׁין עֵילָאִין. אָמַר לִיָּהּ, תְּרַרְתָּא דְאֵפִיקוּתָא, וְסוּבְתָא דְדוּבְשָׁא, לֹא מְתִישְׁבִי כְּחָדָא. וְאִף עַל פִּי כֵן אוּלִיף לִיָּהּ.

בְּכַה ר' חֲזִיָּא וְאָמַר, נִדְרַנָּא עֲלֵי, דְעַד דְאוּלִיף קָמִי מְאִרְיָהוֹן דְמִתְנִיתָא עֵילָאָה, לֹא אִיתִיב הָכָא. יְתִיב תַּמָּן תְּרִיסַר שָׁנִין, כַּד אֲתָא קָארוֹ לִיָּהּ ר' חֲזִיָּא רַבָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹר גָּנוּז לְצַדִּיקָיָא לְעֵתִיד לְבָא, הֵהוּא דִּהוּא גָּנוּז. הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (תהלים כז יא) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמַחָה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרַת (בראשית א). רבי פנחס פתח בפסוק הזה (שיר ג) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמִּלֶּךְ שְׁלֹמֹה בַעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה וְלֹא מִצְאָנוּ עֲטָרָה שְׁעֵשְׂתָהּ בַּת שֶׁבַע לְשֹׁלְמֹה. כַּעַת יֵשׁ לֹאמֵר, זֶה שְׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵה זֶה צְאִינָה וּרְאִינָה, הִיזָה לוֹ לְכַתֵּב בָּאוּ וּרְאוּ, מֵה זֶה צְאִינָה? אָדָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַפְּסוּק הִזָּה שֶׁנִּקְרָא עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁיִּצְאוּ מִן הָעוֹלָם הִזָּה וְנִקְבְּרוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשָׁה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשִׁינְאָה נִשְׁמַתָּם שָׁם. וְעֵתִידָהּ בַּת קוֹל לְהַעִיר בְּכָל צִיּוֹן וְצִיּוֹן שֶׁל בְּתֵי הַקְּבֻרוֹת, וְאוֹמְרָת: צְאִינָה וּרְאִינָה, צְאוּ מִתַּחַת רַקְבֹנוֹת הָעֵפֶר וְהִתְעוֹרְרוּ מִשְׁנַתְכֶם. בְּנוֹת צִיּוֹן - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב' כג) מֵה הַצִּיּוֹן הַלְזוּ. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, זְכָאִים אַתֶּם הַצְּדִיקִים לְרֵאוֹת אֵת זִיו הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהַשְּׁלוֹם כָּלוּ שְׁלוֹ, וּבְאִיזוֹ זְכוּת? בְּשִׁבִיל הַעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ, בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ הַפְּתוּר שֶׁהַכְּתוּרֹת אוֹתוֹ הַצְּדִיקִים בְּדַבְּרֵי תוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, אָמוּ, וּמֵהוּ? אָמוּ, וְאִיזְהוּ אִם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם אֵמָּה הִידוּעָה לוֹ.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ - הַחֲתָנָה הִזָּה מִמִּי הִיא? אָמַר רַבִּי פִנְחָס, מֵהָאֵם הַהוּא, חֲתָנָה שֶׁל אוֹתוֹ הָאֵם שְׁלוֹ. מֵהוּ חֲתָנָתוֹ? בְּיוֹם שֶׁהַכְּשֵׁרוֹ לַעֲשׂוֹת אֵת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא שִׁמְחַת הַצְּדִיקִים. וְאִימְתִי הַכְּשֵׁרוֹ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וּמְעַלָּה, שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם חוֹבָה עַל הַצְּדִיקִים לַעֲשׂוֹת שִׁמְחַת הַלֵּב כְּיוֹם שֶׁעוֹלָה לַחֲפָה, וּמִשּׁוֹם אוֹתָהּ הַזְּכוּת עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹרֵר אוֹתָם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרַת. ר' פִּנְחָס פָּתַח בְּהַאי קָרָא (שה"ש ג יא) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמִּלֶּךְ שְׁלֹמֹה בַעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, חֲזַרְנוּ עַל הַתּוֹרָה כּוֹלָא, וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן עֲטָרָה דְעֵבְדַת בַּת שֶׁבַע לְשֹׁלְמֹה. פִּעֵן אִית לְמִימַר, הַאי דְאָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵאִי צְאִינָה וּרְאִינָה, הִזָּה לִיזָה לְמִיכְתָּב בָּאוּ וּרְאוּ. מֵאִי צְאִינָה.

אָדָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּקָא דָּא, דְאִתְקַרֵי עַל אֵינוֹן זְכָאִין דְנִפְקוּ מִן עֲלָמָא דִין, וְאִתְקַבְּרוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדִנְפַקְתָּ נִשְׁמַתְהוֹן תַּמָּן. וְעֵתִידָהּ בַּת קוֹל לְאִתְעָרָא בְּכָל צִיּוֹנָא וְצִיּוֹנָא דְבְּתֵי קַבְּרֵי, וְאִמְרָה צְאִינָה וּרְאִינָה, פּוֹקוּ מִתַּחַת בְּלִיאוֹתָא דְעַפְרָא, וְאִיתְעָרוּ מִשְׁנַתְכוֹן. בְּנוֹת צִיּוֹן: כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (מ"ב כג יז) מָה הַצִּיּוֹן הַלְזוּ.

אָמַר רַבִּי פִנְחָס, זְכָאִין אַתוֹן צְדִיקָא לְמַחְמֵי בְּזִיווָא יְקִירָא עֲלָאָה דְמִלְפָּא קְדִישָׁא, דְשִׁלְמָא כּוֹלָא דִילִיָּהּ. וּבְאִיזָה זְכוּתָא, בְּשִׁבִיל עֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ, בְּדִיל הַהוּא כְּתָרָא, דְאִכְתְּרוּ לִיָּה צְדִיקָא בְּמִלֵּי דְאוּרִייתָא בְּעֲלָמָא דִין. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, אָמוּ, וּמֵהוּ אָמוּ. וְאִיזְהוּ אִם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֵלּוּ צְדִיקִים שֶׁהֵם אִם הִידוּעָה לוֹ.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ, חֲתָנָת דָּא מִמָּאן הוּא. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, מֵהַהוּא אִם, חֲתוּנָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אִם שְׁלוֹ. מֵהוּ חֲתוּנָתוֹ בְּיוֹמָא דְכִשְׁרֵן לְמַעֲבַד פִּיקוּדֵי אוּרִייתָא, דְהוּא חֲדוּתָא דְצְדִיקָא. וְאִימְתִי כִשְׁרֵן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִתְּלִיסַר שָׁנִין וְלַעֲלָא, דְהַהוּא יוֹמָא חוֹבְתָא עַל צְדִיקָא לְמַיעֲבַד חֲדוּתָא דְלָפָא, כְּיוֹמָא דְסְלִיק לַחוּפָּה. וּבְגִין הַהוּא זְכוּתָא, עֵתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְעָרָא לְהוּ וְלַעֲבָרָא כְּרוּזָא

וְלֹא־עֲבִיר כְּרוּז לִפְנֵיהֶם בַּחֲדוּהָ:
צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא תִשְׁמַע, יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם, רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמַּתִּים וַיַּעֲבִיר כְּרוּז עַל כָּל צִיּוֹן וְצִיּוֹן, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן תֵּרַד אוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָּה, כְּמוֹ הָאוּר וְהַמְּאוּר שִׁיאִיר בְּאוּר שֶׁל רִקיעַ הַשָּׁמַיִם עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף שִׁיתְעוֹרֵר מִן הָאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכָתוּב יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם. וְלָמָּה? לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף שִׁיוּצֵא מִן הָאָרֶץ.

רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, זֹהוּ זֶהר הַרוּחַ הַשְּׁוֹרָה עַל הַגּוֹף לְהַחֲיוֹתוֹ וְלְהֵאִיר אֶפְלוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם, וְלָמָּה? לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוּצֵא מִן הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי פָּגַע אֶת רַב נַחֲמָן. אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בָּהּ אֶת הַמַּתִּים מֵהִי? אָמַר לוֹ, הִיא רוּחַ הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יִשְׁיגוּ בְּנֵי אָדָם הַדְּעוֹת הַנְּכֹנְנוֹת. וּמִנֵּן לָנוּ זֶה? מִמָּה שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם וְחִייתֶם. לֹא נֶאֱמַר וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם, אֶלֶּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצַל מֵהָאֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁלִי, וְכָתוּב (שם) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה סִימָן יְדוּעַ בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית א) וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ (בראשית א). רַבִּי אֲבָהוּ פָּתַח, (תהלים ח) מָה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ וַתַּחֲסֶרְהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, בְּשַׁעַת שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרָא אֶת הָאָדָם, נִתְיַעַץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹכְבִים אֶת כְּסָאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֵׂה אָדָם.

קְדַמְיָהוּן בַּחֲדוּהָ, צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא שְׁמַע, יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם, ר' יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמַּתִּים, וַיַּעֲבִיר כְּרוּזָא עַל כָּל צִיּוֹנָא וְצִיּוֹנָא. בֵּיהּ זְמַנָּא נַחֲתִית הֵהִיא נְשֻׁמָּתָא, כְּנִהוּרָא וּבוּצִינָא דִּינִהֵר כְּנִהֵרוּ רִקיעָא דְשָׁמַיָא, עַל הֵהוּא גּוּפָא דְאִתְעַר מִן אֶרְעָא. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף הַיּוּצֵא מִן הָאָרֶץ.

ר' אֲבָהוּ אָמַר, זֹו הִיא זֶהר הַרוּחַ, הַשְּׁוֹרָה עַל הַגּוֹף לְהַחֲיוֹתוֹ, וְלְהֵאִיר אֶפְלוֹ. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוּצֵא מִן הָאָרֶץ, כְּדַקְאֲמַרְן.

ר' יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי פָּגַע בֵּיהּ בְּרַב נַחֲמָן, אָמַר לִיהּ אוֹתוֹ הַרוּחַ שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בּוֹ הַמַּתִּים, מֵהוּ. אָמַר לִיהּ, הוּא רוּחַ אֶסְפֶּקְלָרְיָא שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יִשְׁיגוּ בְּנֵי אָדָם הַדְּעוֹת הַנְּכֹנְנוֹת. וּמִנָּא לָן הָא. מִמָּה דְכָתִיב, (יחזקאל לו) וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם וְחִייתֶם. וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם לֹא נֶאֱמַר, אֶלֶּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצַל מֵאֶסְפֶּקְלָרְיָא שְׁלִי. וְכָתִיב (שם לו כז) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה סִימָן יְדוּעַ בְּעוֹלָם, הֲדָא הוּא דְכָתִיב, וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. ר' אֲבָהוּ פָּתַח, (תהלים ח) מָה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ וַתַּחֲסֶרְהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. ר' תַנְחוּם אָמַר, בְּשַׁעַת שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרָא אֶת הָאָדָם, נִתְיַעַץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹכְבִים אֶת כְּסָאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֵׂה אָדָם.

אָמרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מַה אָנוֹשׁ פִּי תוֹכְרָנוּ?

דָּבָר אַחַר נַעֲשֶׂה אָדָם, רַבִּי בּוּטָא בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה וְלֹא מְצִינוּ שְׁנַתִּיעֵץ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמְּלָאכִים לְעוֹלָם עַל שׁוֹם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיף לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מְצִינוּ שְׂאִין לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה שְׂמֵשִׁיגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רְצִים לְהַשִּׁיג, מִיַּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מִהַשְּׁגָתָם, כְּמוֹ עוֹף הַנִּקְרָא קְנֻבּוֹסָא דְקוֹנָאֲרִי הַזֶּה, שֶׁפּוֹרֵחַ וְחוֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹרֶה. כִּף הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל א) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מְצִינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא הָאוֹר הַרְאֵנוּ, וּבְרָא מְזֵה הָאוֹר הַמְּשֻׁמָּשִׁים שְׁלוֹ. אִם הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה לֹא נִתְּיַעַץ עִמּוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר צְבָאוֹתָיו, כָּל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן (תהלים

קמד) אָדָם לְהַבִּיל דְמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּחַ לְרַבִּי בּוּטָא, שְׁעָם בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָּה שֵׁם אֶת מְדוּרוֹ. אָמַר רַבִּי בּוּטָא, אֲנִי לֹא זְכִיתִי שִׁיחֶיָּה מְדוּרֵי עַמְהֶם, אֲבָל הַקְּשִׁיָּא הִיתָה שְׁלֵהֶם.

וְתַרְוִין שְׂמַעְתִּי שְׂאֵמַר רַבִּי בּוֹ, כְּמִלְךָ הִזָּה שְׁהִיָּה שׁוֹלֵט עַל הַכָּל, וְרָצָה לְהִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ שְׁכָלָם כְּלוּלִים בּוֹ וְהוּא הַכָּל, עֲשֶׂה עַצְמוֹ בְּלִשׁוֹן רַבִּים. כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְרָצָה לְהִרְאוֹת שְׁכָל הָעוֹלָם שְׁלוֹ, כָּלֵל אֶת הַכָּל בִּירוֹ, וְאָמַר לְשׁוֹן רַבִּים לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא הַכָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם קוֹל מְמָרוּמִים שְׂמַעְתִּי מְזֵה, אִמַּר שְׁהִיָּה יָפָה, שְׂאִין הַתְּרוּץ הַזֶּה מִתִּישָׁב בְּלִבִּי.

רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בָּא לְטַבְּרִיָּה

אָמְרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מַה אָנוֹשׁ פִּי תוֹכְרָנוּ.

דָּבָר אַחַר נַעֲשֶׂה אָדָם, ר' בּוּטָא בְּשֵׁם ר' בּוֹ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּוִלָּה, וְלֹא מְצִינוּ שְׁנַתִּיעֵץ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמְּלָאכִים לְעוֹלָם, עַל שׁוֹם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיף לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מְצִינוּ שְׂאִין לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה שְׂמֵשִׁיגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רְצִים לְהַשִּׁיג, מִיַּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מִהַשְּׁגָתָם, כְּהַדִּין קְנֻבּוֹסָא דְקוֹנָאֲרִי, דְּפָרַח וְחוֹזֵר לְדוּף דְּשְׂאֲרֵי. כִּף הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל

ג יב) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מְצִינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אוֹר הָרְאֵנוּ, וּבְרָא מְזֵה הָאוֹר הַמְּשֻׁמָּשִׁים שְׁלוֹ. אִם הָאוֹר הַרְאֵנוּ שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה, לֹא נִתְּיַעַץ עִמּוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר צְבָאוֹתָיו, כָּל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן אָדָם לְהַבִּיל דְמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּחַ לְרַבִּי בּוּטָא דְעַם מְאֲרֵי מִתְּנִיתָא שְׁוֵי מְדוּרִיָּה. אָמַר ר' בּוּטָא, אֲנִי לֹא זְכִינָא לְמַהוּי מְדוּרָאֵי עַמְהוֹן, אֲבָל קוּשִׁיָּא הוּא דִידְהוֹן.

וּפִירוּקָא שְׂמַעְנָא, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ, כְּהַדִּין מְלָכָא דְהוּא שְׁלִיטָא עַל כָּלָא, וּבְעֵי לְאַחְזָאָה גְרַמִּיָּה דְכְּלָהוּ כְּלִילָן בֵּינָה, וְהוּא כָּלָא. עֲבִיד גְרַמִּיָּה בְּלִישָׁן דְּסַגִּיאִין. כִּף קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, הוֹאִיל דְּבְעֵי לְאַחְזָאָה דְכָל עַלְמָא דִידְיָה, כְּלִיל כּוֹלָא בִידְיָה, וְאָמַר לִישָׁן דְּסַגִּיאִין, לְאַחְזָאָה דְהוּא כּוֹלָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי קָלָא מִן רַמְיָא שְׂמַעְתָּא מַהֲאֵי, אִימָא דְהוּא שְׁפִיר, דְּלֹא אִתְּיִשְׁבָּא בְּלָבָאֵי הָאֵי פִירוּקָא.

רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אִתָּא לְטַבְּרִיָּה לְמַדְפֵּי

לטהר את כל שוקי טבריה, ראו אותו רבי פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו: עד מתי נשכב בקיום אחד ולא נוכל ללכת? אמרו: הנה מפעלי המשנה כאן, נשאל לפניו.

בא לשם רבי אבהו. אמר לו: אם לא נשמע דבר זה, הרי יפתח פיהם של המינים בפסוק הזה. אמר לו: יאמר לנו מר את עקר הפסוק הזה. אמר לו: מה הוא? אמר לו: זה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, כתוב (ישעיה מב) החרשים שמעו והעורים הראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה התורה את זה? אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות כעורים, ולא יודעים את עקר הדבר. הפסוק הזה נגזר במשנה שלנו, וכך גזרנו.

בשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, המים היו העקר של הכל, וממים השתיל את כל העולם. ועשה הקדוש ברוך הוא שלשה אמינים שיעשו את אמנותו בעולם הזה, ואלו הם: שמים, וארץ, ומים. ועל ידי אלו נברא כל מה שבועלם הזה.

והזמין את שלשת אלו, את כל אחד מהם, להוציא בריות שצריך לעולם. הזמין את המים. אמר להם: אתם תוציאו את הארץ מתחתיתכם, ואתה לך תתכנס למקום אחד. והמים עשו כף. זהו

שכתוב (בראשית א) יקוו המים. קרא לארץ. אמר לה: את תוציאי ממך בריות, בהמות וחסות וכדומה להם. מיד עשתה כף. זהו שכתוב (שם) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים. אמר להם: אתם

לכל שוקי טבריה, חמו ליה, ר' פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו, עד אימתי ניתב בקיימא חדא, ולא ניכול למהך. אמרו, הא מארי דמתניתין הכא, נשאל קמיה.

אתא רבי אבהו תמן, אמר ליה, אי לא נשמע מלה דא, הא אתפתחנא פומהון דמינאי בפסוקא דא. אמר ליה, לימא לן מר (דף כא ע"א) עיקרא דפסוקא דא, אמר ליה מאי הוא. אמר ליה האי נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, פתיב (ישעיה מב יח) החרשים שמעו והעורים הראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה תורה האי. אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות כעורים, ולא ידעון עיקרא דמלתא. האי פסוקא אתגזר במתניתא דילן, והכי גזרנא.

כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, הוה עיקרא דכלא מיא, ומן מיא אשתיל כל עלמא. ועבד קודשא בריך הוא תלתא אומנין, דיבעדון אומנותיה בהאי עלמא, ואלין אינון: שמיא, וארעא, ומיא. ועל ידי דאלין, אתברי כל מה די בעלמא דין.

וזמין לאלין תלתא, לכל חד מנהון, לאפקא ברייתא דצריך לעלמא. זמין למיא, אמר ליה את אפיק לארעא דתחותך, ואת זיל אתכניש לאתר חד, ומיא עבד כף, הדא הוא דכתיב, יקוו המים.

קרא לארעא, אמר לה, את אפיק בריין מינה, בעירין וחסותן וכדדמי לון, מיד עבדת כף, הדא הוא דכתיב, ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים, אמר לון, אתון אבדילו בין מיא

הבדילו בין מים למים. עשו כן.
זהו שכתוב (ש) ויעש אלהים את
הרקיע. קרא לארץ. אמר לה:
הוציאי דשאים ועשבים ויבולים
ועצי השדה. מיד מה כתוב בה?
(ש) ותוצא הארץ דשא עשב
מזריע זרע.

קרא כמו כן לשמים. אמר להם:
יהיו בכם אורות ומאורות להאיר
על הארץ, זהו שכתוב (ש) יהי
מארת ברקיע השמים. קרא כמו
כן למים. אמר להם: אתם תוציאו
רמש של דגים ועופות וכדומה
להם. זהו שכתוב (ש) ישרצו
המים שרץ נפש חיה. ועל ידי
שלשת אלה נעשה כל מעשה
בראשית, כל אחד ואחד למינו.
בשבא היום הששי, כלם היו
מזמנים לברא כמו שאר הימים.
אמר להם הקדוש ברוך הוא:
שום אחד מכם לא יכול לעשות
הבריה הזו לבדה כמו שאר כל
הבריות שהיו עד כאן, אלא כלכם
תתחברו יחד, ואני עמכם, ונעשה
אדם, שהרי אתם לא תוכלו
לעשותו לבדכם, אבל הגוף יהיה
של שלשתכם, והנשמה שלי.

ולפיכך קרא להם הקדוש ברוך
הוא ואמר להם נעשה אדם, אני
ואתם. אני את הנשמה, ואתם את
הגוף. וכך הוא, שהגוף הוא
משלשתם, שהיו אמנים במעשה
בראשית. ואת הנשמה נתן
הקדוש ברוך הוא, שהשתתף
עמכם בה.

בצלמנו כדמותנו, כלומר שראוי
לנו, באותו הגוף שגלקח מכם,
לדעת ולהדמות לכם כמו אותו
שגלקח ממני, שהוא הנשמה,
שיפרד ממעשי העולם, ותהיה
תשוקתו ורצונו לעליונים
הקדושים.

ועוד בצלמנו כדמותנו, שהגוף
שגלקח מכם לא יהיה בקיום

למיא, עבדו כן, הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיַּעַשׂ
אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. קָרָא לָאָרֶץ, אָמַר לָהּ
אֲפִיקֵי דְשָׂאִים וְעֵשְׂבִים וַיְבֹלִין וַאֲיִלְנֵי חֻקְלָא,
מִיד מַה כְּתִיב בְּהּ. וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְשָׂא עֵשֶׂב
מְזַרְיעַ זְרַע.

קָרָא כְּמוֹ כֵּן לְשָׁמַיִם, אָמַר לוֹן, יְהֵא בְכוּן
נְהוּרִין וּבּוֹצִינִין לְאַנְהָרָא עַל אֶרְעָא, הָדָא
הוּא דְכְתִיב, יְהִי מְאֹרֹת בְּרַקִיעַ הַשָּׁמַיִם. קָרָא
כְּמוֹ כֵּן לְמֵיא, אָמַר לוֹן, אַתּוֹן אֲפִיקוּ רִיחָשָׂא
דְנוּגִין וְעוֹפִין, וַיְכַדְדְּמִי לוֹן, הָדָא הוּא דְכְתִיב,
יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שֶׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדִיהוֹן
דְתַלְתָּא אַלִין, אַתְּעֵבִיד כָּל עוֹבְדָא דְבְרָאשִׁית,
כָּל חַד וְחַד לְזַיְנִיָּה.

בְּרַ אַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה, כְּלָהוּ הוּוּ זְמִינִין
לְמַבְרֵי כְּשָׂאָר יוֹמִין. אָמַר לוֹן קוּדְשָׂא
בְרִיךְ הוּא, לָא שׁוּם חַד מִנְכוּן, יְכִיל לְמַעְבַּד
בְּרִיָּה דָא בְּלַחֲדוּי, כְּשָׂאָר כָּל בְּרִיָּין דְהוּוּ עַד
כָּאן, אָלָא כּוּלְכוּן תַּתְּחַבְּרוּן כְּחַדָּא וְאַנָּא
עִמְכוּן, וְנַעֲבִיד אִינְשָׂא. דְהָא אַתּוֹן לָא תִיכְלוּן
לְמַעְבְּדִיָּה בְּלַחֲדוּיְכוּן, אָבַל גּוּפָא יְהֵא דִילְכוּן
תַּלְתִּיכוּן, וְנַשְׁמָתָא דִילִי.

וּלְפִיכֶךְ קָרָא לוֹן קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא, וְאָמַר לוֹן
נַעֲשֶׂה אָדָם, אָנָּא וְאַתּוֹן. אָנָּא נַשְׁמָתָא,
וְאַתּוֹן גּוּפָא. וְכֶךְ הוּא, דְגּוּפָא הוּא מְתַלְתְּהוֹן,
דְהוּוּ אוּפְמִין בְּעוֹבְדָא דְבְרָאשִׁית, וְנַשְׁמָתָא
יְהִיבָה קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא, דְאֲשַׁתְּתַף עִמְהוֹן בְּהּ.
בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, כְּלוּמַר דְאַתְחַזִי לְנָא,
כְּהוּא גּוּפָא דְאַתְנַסֵּב מִנְכוּן,
לְמַנְדַּע וּלְאַדְמָאָה לְכוּן, וּבְהֵהוּא דְאַתְנַסִּיב
מְנִי, דְהוּא נַשְׁמָתָא, דִּיתְפַּרְשׁ מְעוֹבְדוּי
דְעֻלְמָא, וַיְהֵא תְּאוּבְתִיָּה וּרְעוּתִיָּה לְעִילְאִין
קְדִישִׁין.

וְעוּד בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, דְגּוּפָא דְאַתְנַסִּיב

כמותכם. מה זה כמותכם?
כמותן הבריות שהוצאתם, על
שהוא עפר כשאר כל הבריות.
והנשמה הקדושה היא שאני
נתתי בו, שיהיה לה קיום
לעולמים, שאינה גוף, ותדמה
לקיום שלי.

אמר רבי אבהו, זהו ברור הדבר,
משום שנמצא שבבראשית היו
שלוש אלו - שמים וארץ ומים.
רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר,
יפה הוא. אבל הארץ לקחה את
כח שלשתם לבדה, עד שהיו בה
ארבעה יסודות קיימים - מן
השמים שנים, ומן המים אחד,
והאחד שבה. והיא הוציאה את
הגלם של אדם, והקדוש ברוך
הוא את הנשמה. זהו שכתוב (שם
ב) ויצר ה' אלהים את האדם עפר
מן האדמה ויפח באפיו נשמת
חיים. הרי שניהם - הארץ
והקדוש ברוך הוא - שהשתתפו
יחד לעשות אותו, ובגללו אמר
נעשה אדם. שהקדוש ברוך הוא
אמר לה עשי את הגוף, ואני את
הנשמה. אמר רבי יצחק, הנה כל
הספק הזה עבר מעמנו.

עוד אמר רבי אלעזר, כגון זה
שתף הקדוש ברוך הוא את
העולם בכריאת בני אדם, שהרי
שנינו שלשה שתפים באדם,
האיש ואשתו והקדוש ברוך הוא.
אמר רבי יהושע, כגון זה השמים
והארץ והקדוש ברוך הוא. אמר
רבי שמעון, שמים כנגד איש,
ארץ כנגד אשתו, ולעולם הקדוש
ברוך הוא משתף עמם, ועל כן
נאמר נעשה אדם, בלשון
שתפות, ואין הקדוש ברוך הוא
משתף עם שום בריה זולת עם
אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות
מי משתף עמם? אמר רבי
שמעון, כח האדמה, שאמרו

מנכון, לא יהוי בקיומא כגניכון. מאי
כגניכון. פאינון בריין דאפקתון, על דאיהו
עפרא כשאר כל בריין. וההיא נשמתא קדישא
דאנא זיהב ביה, דיהוי לה קיומא לעלמין,
דליתה גופא, וידמה בקיומא לי.

אמר רבי אבהו, הדין הוא ברירא דמלתא,
משום דאשתכח דבבראשית, הווי אלין
תלתא, שמיא וארעא ומיא.

ר' אלעזר בר ר' שמעון אמר, יאות הוא. אבל
ארעא נסבא חילא דתלתהון בלהודאה, עד
דהוי בה ארבע יסודות קיימין. מן שמיא תריין,
ומן מיא חד, וחד דבה. והיא אפיקת גולמא
דאדם, וקודשא בריך הוא נשמתא. הדא הוא
דכתיב, ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן
האדמה ויפח באפיו נשמת חיים. הרי
תרויהון, ארעא וקודשא בריך הוא, דאשתתפו
בחדא למעבד ליה, ובגיניה אמר נעשה אדם,
דקודשא בריך הוא אמר לה עשי את הגוף,
ואנא נשמתא. אמר רבי יצחק, הא כל ספיקא
דא אתעבר מינן.

עוד אמר רבי אלעזר, פהאי גוונא, אשתתף
קודשא בריך הוא לעלמא, בברייתא דבני
נשא. דהא תנינן, שלשה שותפין באדם,
האיש ואשתו וקודשא בריך הוא. אמר רבי
יהושע, פהאי גוונא, שמיא וארעא וקודשא
ברוך הוא. אמר רבי שמעון, שמים, כנגד
איש. ארץ, כנגד אשתו. ולעולם קודשא בריך
הוא משותף עמם. ועל כן נאמר נעשה אדם
בלשון שותפות. ואין הקדוש ברוך הוא
משותף עם שום בריה, זולת עם אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות מי משותף
עמם. אמר רבי שמעון, כח האדמה,
דאמרן שהיא נפש חיה. אבל הקדוש ברוך

שְׁהִיא נֶפֶשׁ תְּחִה. אָבֵל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵין מִשְׁתַּף אֶלָּא עַל
הָאָדָם בְּלָבָד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹי לְהֵם
לְרַשְׁעִים שְׂאִינִם רוּצִים לְהִדְבֵק
בְּשִׁתְפוּת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
בְּמָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ
הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֶלָּא הוֹלֵךְ
וְדִבֵּק בְּכַח הַבְּהֵמוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין
נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין,
שְׁלֹא רָצָה לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ יָקָר
וְתִפְאַרְתּוֹ שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה. אָבֵל מָה
חֲטָאֲתוֹ שְׁעָשָׂה? שְׁנִמְשָׁל
כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלֵהֵן
הַנִּכְרָת וְהַנְּדָמָה מִהֲרָה, וְלֹא
תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה
הוֹלֵךְ, כְּמוֹ מָה שְׂאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב
בֶּן אִידִי, שְׂאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן
אִידִי, מָה שְׁפָתוֹב (איוב כח) וְכָל יָקָר
רָאֲתָה עֵינֶיךָ, אֵלּוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל
צְדִיקִים, שֶׁהֵם יָקָר וְתִפְאַרְתּוֹ
לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן,
בֹּא וּרְאֵה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם
שֶׁהִבְדִּילוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּל
שְׂאָר הַנִּבְרָאִים, אֵיךְ? אָמַר רַבִּי
אֶבְהוּ, כָּל מָה שְׂבָרָא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה
שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא נִתְיַחַד
הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ
תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו', אָמַר
לְמַיִם יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא
נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ וְאָמַר
נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנִתֵּן בּוֹ קְלִסְתָּר
פְּנִים, רֵאשִׁיָּה, רֵי"ח, קוֹמ"ה,
הַלִּיכ"ה, מְשׁו"ש, דְּבִי"ר,
עִשְׂיָ"ה. הַמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו,
זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים ח) תִּמְשִׁלֶּהוּ
בְּמַעֲשֵׂי יָדָיךְ כָּל שְׁתֵּה תַחַת רַגְלָיו.

וּבְשִׁזְרָק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַמַּחְתּוֹנִים וְלְעִלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ לְאָרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ

הוּא אֵין מִשְׁוֹתֵף, אֶלָּא עִם הָאָדָם בְּלָבָד.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְוִי לְהֵם לְרַשְׁעִים, שְׂאִינִם
רוּצִים לְהִדְבֵק בְּשִׁתְפוּתָא שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. בְּמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ
הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְדִבֵּק בְּכַח
הַבְּהֵמוֹת. הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים מט כא) וְאָדָם
בִּיקָר בַּל יִלִּין נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין,
שְׁלֹא רָצָה לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ יָקָר וְתִפְאַרְתּוֹ שֶׁל
הַנְּשֻׁמָּה. אָבֵל מָה חֲטָאֲתוֹ שְׁעָשָׂה שְׁנִמְשָׁל
כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלֵהֵן, הַנִּכְרָת וְהַנְּדָמָה
מִהֲרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, אֶזְלָא הָא, פִּי הָא
דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, דְּאָמַר רַבִּי
יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, מֵאִי דְכִתְיִב, (איוב כח י) וְכָל יָקָר
רָאֲתָה עֵינֶיךָ, אֵלּוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים, שֶׁהֵם
יָקָר וְתִפְאַרְתּוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בֹּא וּרְאֵה
מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהִבְדִּילוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׂאָר הַנִּבְרָאִים. הָאֵיךְ. אָמַר
רַבִּי אֶבְהוּ, כָּל מָה שְׂבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה, שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא
נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל הָאָרֶץ, תּוֹצֵא
הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו'. אָמַר לְמַיִם, יִשְׂרָצוּ
הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם.

וְנִתֵּן בּוֹ קְלִסְתָּר פְּנִים, רֵאשִׁיָּה, רֵי"ח, קוֹמ"ה,
הַלִּיכ"ה, מְשׁו"ש, דְּבִי"ר, עִשְׂיָ"ה, הַמְשִׁילוֹ
בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים ח ז)
תִּמְשִׁלֶּהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיךְ כָּל שְׁתֵּה תַחַת רַגְלָיו.
וּבְשִׁזְרָק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה

וּבְשִׁזְרָק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַמַּחְתּוֹנִים וְלְעִלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ לְאָרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ

לְעֵלְיוֹנִים, בְּתֹאֵר, וְהֶדָּר, וְכָבוֹד,
בְּאִימָה, וּבִירָאָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם)
וְכָבוֹד וְהֶדָּר תַּעֲטְרֶהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רֹאשׁ הַפְּסוּק הַזֶּה
סֶפֶק בְּלָבִי, שְׁפָתוֹב (שם) וּתְחַסְרֶהוּ
מֵעֵט מְאֻלְהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
בְּנִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא קְדוּשָׁה וְדוּמָה
לוֹ, אֲבָל מַה חִסְרוֹן הוּא? עַל
שֶׁהָיָה גוֹף וְנִלְקַח מִן הָאָרֶץ.

וְאִם תֵּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה - אִי
אֶפְשָׁר, שֶׁהָרִי רְחוֹק הוּא הָאָדָם
מִן הָעֵלְיוֹנִים, שָׂאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר
אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֻאָכִים
הַקְּרוּבִים מְקַבְּלִים כַּח שִׁפְע
אֶסְפַּקְלָרְיָה שֶׁל מַעֲלָה תַחֲלָה,
וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׂאִינָם
קְרוּבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל
צְבָאָם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּפְסֵא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל
תַּחֲלָה, וּמִמֶּנּוּ לְמַלְאָכִים
הָעֵלְיוֹנִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שְׂאִינָם
כָּל כֶּף עֵלְיוֹנִים וּגְבוּהִים כְּמוֹתָם,
וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.
אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם? אָמַר
רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא
קְדוּשָׁה, וְלֹא תַכְלָה לְעוֹלָם, עַל
שֶׁנִּשְׁטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ וּמִגְבוּרָתוֹ,
וְלֹא כְּמוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּשְׁטַל מִן הָאָדָמָה,
וַיִּכְלָה וַיָּשׁוּב עִפְר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם
וְזוּוּגוֹ עִמּוֹ נִבְרָאוּ בִּיחֵד, זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (בראשית ה) זָכָר וּנְקֵבָה
בְּרָאָם. וְנִשְׁטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה
וְהִבְיָאָה אֶל הָאָדָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(א שם) וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֲוָה הִרְאִישׁוֹנָה
הַיְתָה, וְלִקְחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי
הַבְּרִיּוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אֶחָת
מִצְלָעוֹתָיו. זֹהִי הִרְאִישׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח
מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מְזַקֶּת. וַיִּסְגַּר
בְּשָׂר תַּחֲתָנָה, שֶׁהִקִּים אַחֲרָת
בְּמִקּוּמָהּ.

רַבָּא אָמַר, זֹו הַיְתָה בְּשָׂר,
וְהִאֲחֲרָת לֹא הַיְתָה בְּשָׂר. וְיָמָה

לְתַחֲתוֹנִים וְלְעֵלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ (דף כא ע"ב)
לְאָרֶץ. וְנִשְׁמָתוֹ לְעֵלְיוֹנִים, וְהֶדָּר,
וְכָבוֹד, בְּאִימָה, וּבִירָאָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,
(תהלים ח ו) וְכָבוֹד וְהֶדָּר תַּעֲטְרֶהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רִישָׁא דְהֵאִי קָרָא, סְפִיקָא
בְּלָבָאִי, דְכְּתִיב (שם) וּתְחַסְרֶהוּ מֵעֵט
מְאֻלְהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָתִיהָ דְהִיא
קְדִישָׁא, וְדָמִי לִיהָ. אֲבָל מֵאִי גְרִיעוּתָא הוּא,
עַל דְהָיָה גּוֹפָא, וְאִתְנַטַּל מִן אָרְעָא.

וְאִם תֵּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה. אִי אֶפְשָׁר, דְהִיא
רְחוֹק הוּא הָאָדָם מִן הָעֵלְיוֹנִים דְאָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֻאָכִים הַקְּרוּבִים,
מְקַבְּלִים כַּח שִׁפְעָא אֶסְפַּקְלָרְיָא שֶׁל מַעֲלָה
תַּחֲלָה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׂאִינָם קְרוּבִים,
וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּמֵהֶם אֵל
הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּפְסֵא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל תַּחֲלָה,
וּמִמֶּנּוּ לְמַלְאָכִים הָעֵלְיוֹנִים, וּמֵהֶם
לְאוֹתָם שְׂאִינָם כָּל כֶּף עֵלְיוֹנִים וּגְבוּהִים
כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.

אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא קְדוּשָׁה, וְלֹא תַכְלָה
לְעוֹלָם, עַל שֶׁנִּשְׁטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ וּמִגְבוּרָתוֹ.
וְלֹא כְּמוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּשְׁטַל מִן הָאָדָמָה, וַיִּכְלָה
וַיָּשׁוּב עִפְר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם, וְזוּוּגוֹ עִמּוֹ,
נִבְרָאוּ בִּיחֵד, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, זָכָר
וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְנִשְׁטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה,
וְהִבְיָאָה אֶל הָאָדָם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקַּח
אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו.

ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֲוָה הִרְאִישׁוֹנָה הַיְתָה, וְלִקְחָהּ
מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי דְבְרִיּוֹתָא. הִדָּא הוּא
דְכְּתִיב, וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו, זֹו הִיא

היתה? אמר רבי יצחק, הנהמה של הארץ ושמריה.

אמר רבי תנחום, כשברא הקדוש ברוך הוא את האדם, נתן זהר פניו שמאיר בכל העולם. פיון שחטא, מה פתוב בו? (קהלת ח) ועז פניו ישנא.

רבי אליעזר ורבי עקיבא היו הולכים בדרך. אמר לו רבי עקיבא, רבי, אמר לי, זה שפתוב (בראשית א) ויאמר אלהים נעשה אדם, למה לא נאמר ויהי כן מיד, כשאר כל הימים, כשהיה הקדוש ברוך הוא אומר דבר, מיד נאמר ויהי כן, וכאן לא נאמר, אלא לאחר שאמר נעשה אדם, פתוב ויברא אלהים את האדם, היה לו לומר ויהי כן!

אמר לו רבי עקיבא, וכי זאת היתה מעשה בראשית ולא יותר? והרי פתוב (שם) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ולא נאמר ויהי כן, אלא ויעש אלהים את הרקיע. וכן (שם) יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, היה לו לומר מיד ויהי כן, וכתוב ויעש אלהים את שני המארת הגדולים?

א"ל, אמר לך, כל דבר שלא היה בהם הכח האצול מלמעלה, נאמר מיד ויהי כן. שהארץ הוציאה אותם בתשלום כל פעלתם, ולא הצרכה להמתין לפח העליון להשלים תשלום אותה הפעלה.

אבל בכל דבר ודבר שהוציאה הארץ וקיום תשלום הפעלה לא היתה בה, הצרכה להמתין עד שיבא הכח מלמעלה, ויעשה הקיום ושלמות הפעלה.

הראשונה שנלקח ממנו, על שהיא רוח מזקת. ויסגור בשר תחתנה, שהקים אחרת במקומה. רבא אמר, זו היתה בשר, והאחרת לא היתה בשר, ומאי הות. אמר רבי יצחק, זוהמא דארעא ושמריה.

אמר רבי תנחום, כשברא הקדוש ברוך הוא לאדם, נתן זהר פניו, שמאיר בכל העולם. פיון שחטא, מה פתיב ביה, (קהלת ח א) ועז פניו ישנא.

רבי אליעזר ורבי עקיבא הוו אזלי באורחא, אמר ליה רבי עקיבא, ר', אימא לי, הא דכתיב, ויאמר אלהים נעשה אדם, למה לא נאמר ויהי כן מיד, כשאר כל הימים, כשהיה אומר הקדוש ברוך הוא דבר, מיד נאמר ויהי כן, וכאן לא נאמר, אלא לאחר שאמר נעשה אדם, פתיב ויברא אלהים את האדם, היה לו לומר ויהי כן.

אמר ליה, עקיבא, וכי זאת היתה במעשה בראשית ולא יותר, והא פתיב ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ולא נאמר ויהי כן, אלא ויעש אלהים את הרקיע. וכן יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, היה לו לומר מיד ויהי כן, וכתיב ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים.

א"ל אימא לך, כל דבר שלא היה בהם הכח האצול מלמעלה, נאמר מיד ויהי כן. שהארץ הוציאה אותם בתשלום כל פעולתם, ולא הוצרכה להמתין לפח העליון, להשלים תשלום אותה הפעולה.

אבל בכל דבר ודבר שהוציאה הארץ, וקיום

תשלום הפעולה לא היתה בה, הוצרכה להמתין עד שיבא הכח מלמעלה, ויעשה הקיום ושלמות הפעולה.

וְכֵן בְּכָאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָאָה אוֹתוֹ הַדְּבָר הַמְסַפֵּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָה עַד שִׁיתָן הַכַּח שְׂיִישׁ בְּיָדוֹ לְתַת, וּלְפִיכָף לֹא נֶאמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקְיָוִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂלֹא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּשִׂשִׁי? אָמַר לוֹ, שְׂלֹא יֵהָא פְתַחוֹן פְּהַ לְאָדָם לֹמַר שֶׁהוּא סִייעַ בְּשׁוּם דְּבָר מִכָּל מַה שְׁנֹבְרָא.

הֲלָכְבוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְגַחְמָן רֵאשׁוּ, וְשָׂם יָדוֹ עַל פִּיו וּבִכָּה. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לְמָה אַתָּה בּוֹכֶה? אָמַר לוֹ, עַל זֶה שֶׁשָּׂאֵלְתָּ. הַמְרָאָה שְׂרָאִיתִי, וְקָשָׂה לִי הַדְּבָר.

עֲקִיבָא, עֲקִיבָא, מִי יִזְכֶּה לְאַרְךָ הַגְּלוּת הַזֶּה שְׁנִמְשַׁכְתָּ? שֶׁהָרִי לֹא יַעֲמַד אִישׁ שֶׁעֲתִיד לְהִגִּיעַ לַעֲנִי הַשָּׁמַיִם עַד הַיּוֹם הַשְּׂשִׁי, שֶׁהוּא בְּשֵׁשׁ אֶלֶף שָׁנִים, וְלֹא בְּהַשְׁלֵמָתוֹ, רַק בְּכַח הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי שֶׁלְטוֹן הָאָדָם הַהוּא אֵינּוּ אֶלָּא בְּשִׂשִׁי. וּבְשִׁבְעֵי תַשָּׂאֵר שְׁמֹטָה בְּעוֹלָם, חֲרוּב. וּבְשִׁמְיָנִי יִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם, וַיְהִיָּה מַה שִׁיְהִיָּה. עַל זֶה (ישעיה ד) וַיְהִי הַנֶּשֶׂאֵר בְּצִיּוֹן וַהֲנוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאמָר לוֹ, וּבְשִׁבְלֵם נֶאמַר (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אֲלֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגו'. (בראשית ט), רַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר, בָּא הַפְּתוּב לְהוֹרוֹת, פִּי לְאַחַר שְׁסַפֵּר כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיָאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שְׂלֹא תֵאמַר בְּשֵׁשׁ יָמִים נִבְרָאוּ כָּלֵם, בְּרִיָּה זֹו בְיּוֹם פְּלוֹנִי וּבְרִיָּה זֹו בְיּוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, תִּדַע לָךְ מִתִּי הָיוּ, (שם) בְיּוֹם עֲשׂוֹת ה'

וְכֵן בְּכָאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָאָה אוֹתוֹ הַדְּבָר הַמְסַפֵּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָה, עַד שִׁיתָן הַכַּח אוֹתוֹ שְׂיִישׁ בְּיָדוֹ לְתַת, וּלְפִיכָף לֹא נֶאמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקְיָוִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂלֹא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּשִׂשִׁי, אָמַר לִיָּה, שְׂלֹא יֵהָא פְתַחוֹן פְּהַ לְאָדָם לֹמַר, שֶׁהוּא סִייעַ בְּשׁוּם דְּבָר מִכָּל מַה שְׁנֹבְרָא.

אֲזָלוּ, עַד דִּהּוּוּ אֲזָלִי, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְגַחְמָן רֵאשִׁיָּה, וְשׁוּי יָדוּי עַל פּוּמִיָּה, וּבִכִּי. אָמַר לִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לְמָה אַתָּה בְּכִי. אָמַר לִיָּה, עַל דָּא דִּשְׂאִילְתָּא. חִיזוּ חֲזִית, וְקָשִׂיא מְלָה.

עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מֵאֵן יִזְכִּי לְהָאִי אוֹרְכָא דְגְלוּתָא, דְּאַתְמַשְׁן, דִּהָא לָא יָקוּם בַּר נֶשׁ, דְּעֲתִיד לִימְטִי לַעֲנִי שְׁמִיא, עַד יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה. דִּהוּא בְּשִׂית אֶלֶף שָׁנִין, וְלֹא בְּאַשְׁלֻמוֹתִיָּה, בַּר בְּתַקוּף תְּשׁוּבָה, דִּהָא שׁוֹלְטָנָא דְּבַר נֶשׁ הַהוּא לִיתִיָּה אֶלָּא בְּשְׁתִּיתָאָה. וּבְשִׁבְעֵיָּה, יִשְׁתָּאֵר שְׁמֹטָה בְּעֵלְמָא, חֲרוּב. וּבְתַמִּינָאָה, יִתְחַדֵּשׁ עֵלְמָא

בְּמִלְקָדְמִין, וַיְהִא מַה דִּיְהִא. עַל דָּא (ישעיה ד ג) וַיְהִי הַנֶּשֶׂאֵר בְּצִיּוֹן וַהֲנוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאמָר לוֹ. וּבְגִינְהוֹן נֶאמַר, (תהלים כד לא) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אֲלֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגו'. רַבָּא בְּשֵׁם ר' בְּרַכְיָה אָמַר, בָּא הַפְּתוּב לְהוֹרוֹת, פִּי לְאַחַר שְׁסַפֵּר כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיָאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שְׂלֹא תֵאמַר בְּשֵׁשׁ יָמִים נִבְרָאוּ כָּלֵם, בְּרִיָּה זֹו בְיּוֹם פְּלוֹנִי, וּבְרִיָּה זֹו בְיּוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, תִּדַע

נתוספת באדם ביום השבת. אמר לו, רבי, מהי הנפש היתרה הזו? אמר לו, רוח הקדש ששורה עליו ומכתיר את האדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו הרוח שעתידי לשרות על הצדיקים לעתיד לבא, ועל פן חייב האדם לכבד את יום השבת, על האורח הקדוש הנה ששורה עמו.

ואמר רבי נחמן, הרוח הזו איך נקראת? נקראת מכבד, נקראת קדוש. זהו שפתוב (ישעיה נח) ונקראת לשבת ענג, כמשמעו. לקדוש ה' מכבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכבד.

אמר רבי יצחק, כשפימו המלאכות כלם, ברכם הקדוש ברוך הוא והכינם בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא ישנה הכנתו מאותו הענין שעשאהו, ושכל אחד ואחד יוציא תולדתו הראוי לו מפאן ולעולם. זהו שפתוב (בראשית ב) אשר ברא אלהים לעשות. מה זה לעשות? להוליד ולהוציא כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, כיון שנגנס שבת, כל הדברים שנבראו במעשה בראשית שבתו ושקטו, כל אחד לפי ברייתו. ששנינו, אותם האמנים שהיו מוציאים תולדותם בכל יום ויום, שבתו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

זהו שפתוב (שם) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, כאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, רבי יצחק אמר בה"א בראם. רבי יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלמותם.

ביום השבת. (דף כב ע"א) אמר ליה רבי, מאי נפש יתירה זו, אמר ליה, רוח הקדש ששורה עליו, ומכתיר לאדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו רוח, שעתידי לשרות על הצדיקים לעתיד לבא. ועל פן חייב אדם לכבד את יום השבת, על האי אושפיזא קדישא דשריא עמיה.

ואמר רבי נחמן, רוחא דא איך אתקרי. מכוּבד אתקרי. וקדוש אתקרי. הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג כמשמעו, לקדוש ה' מכבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכוּבד.

אמר רבי יצחק, כשפימו המלאכות כלם, ברכם הקדוש ברוך הוא, והכינם בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא ישנה הכנתו, מאותו הענין שעשאהו. ושכל אחד ואחד יוציא תולדתו, הראוי לו, מפאן ולעולם. הדא הוא דכתיב, אשר ברא אלהים לעשות. מאי לעשות. להוליד ולהוציא כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, כיון שנגנס שבת, כל הדברים שנבראו במעשה בראשית, שבתו ושקטו, כל אחד לפי ברייתו. דתנינן, אותן האומנין שהיו מוציאים תולדותם בכל יום ויום, שקטו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

הדא הוא דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, כאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, ר' יצחק אמר, בה"א בראם. ר' יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלמותם.

וְרַב נַחֲמָן אָמַר, אֵל תִּקְרִי
בַּהֲבֵרָא, אֵלָא בַּאֲבֵרָה, שְׁקִיב
תּוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ.
וְאֵלְמָלָא אַבְרָהָם, שְׁקִיב לְתוֹרְתוֹ
וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
לֹא נִתְקַיְּמוּ שְׁמַיִם וָאָרֶץ, שְׁנֵאמַר
(ירמיה לג כה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה
חֻקַּת שְׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי.

וְאֵל תִּתְמָה עַל זֶה, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ,
כְּתוּב (תהלים קד) הָרִים הִגְבוּהֵם
לַיַּעֲלִים סִלְעִים מַחֲסֵה לְשִׁפְנַיִם.
אִם הָרִים הִגְבוּהֵם נִבְרָאוּ בְּעוֹלָם
לַיַּעֲלִים, וְהַסִּלְעִים לֹא נִבְרָאוּ אֵלָא
לְשִׁפְנַיִם, אֵל תִּתְמָה לְהִיּוֹת
הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל אַבְרָהָם,
שֶׁנֶּצְטוּוּהוּ מִהַקְּדוֹשׁ וְכָל מָה
שֶׁנֶּצְטוּוּהוּ מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי
יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּה'
בְּרָא, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שמות כג) כִּי
שָׁמִי בְּקִרְבּוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי
יְהוּדָה, לֹא נִתְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים
זוֹלָתִי בְּאֵלָה, שְׁפָתוֹב (בראשית ב)
בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ
וְשָׁמַיִם, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. וְלֹא נִזְכְּרוּ
חַיִּוֹת וּבְהֵמוֹת וְלֹא שׁוּם נִבְרָא
מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסְדִים וְכָלִים,
אֵלָא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיְימִים
לְעוֹלָם הַזִּכְרִי שְׁמוֹתָיו.

רַב הוֹנָא אָמַר, יוֹם שְׁנִכְסְפוֹ לְפָנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִית שְׁמַיִם
וָאָרֶץ, וְרָאָה הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא מְנוּחָה
וּקְדוּשָׁה, הִכְיֵנוּ לְדוֹרוֹת.

וְרַמְדֵנוּ, אֵין לָךְ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת
שְׁאֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ
לְחַל עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן,
וְנִזְוָנִים מֵאוֹתוֹ הַזִּיוֹ שֶׁל
הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (שיר ד) עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם,
זֶה יוֹם הַשֶּׁבֶת. אֵלָךְ לִי אֵת הַר
הַמּוֹר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה
הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוֹנָא, אֵל תִּתְמָה עַל

וְרַב נַחֲמָן אָמַר, אֵל תִּקְרִי בַּהֲבֵרָא, אֵלָא
בַּאֲבֵרָה. שְׁקִיב לְתוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם
בּוֹ. וְאֵלְמָלָא אַבְרָהָם, שְׁקִיב לְתוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שְׁמַיִם
וָאָרֶץ, שְׁנֵאמַר, (ירמיה לג כה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם
וְלַיְלָה חֻקַּת שְׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי.

וְאֵל תִּתְמָה עַל זֶה, דְּהָא תִּנְן כְּתִיב, (תהלים קד יח)
הָרִים הִגְבוּהֵם לַיַּעֲלִים סִלְעִים מַחֲסֵה
לְשִׁפְנַיִם. אִם הָרִים הִגְבוּהֵם, נִבְרָאוּ בְּעוֹלָם
לַיַּעֲלִים. וְהַסִּלְעִים לֹא נִבְרָאוּ, אֵלָא לְשִׁפְנַיִם.
אֵל תִּתְמָה לְהִיּוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל אַבְרָהָם,
שֶׁנֶּצְטוּוּהוּ מִהַקְּדוֹשׁ וְכָל מָה
שֶׁנֶּצְטוּוּהוּ מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה,
בְּה' בְּרָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שמות כג כא) כִּי שָׁמִי
בְּקִרְבּוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא
נִתְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל
הַנִּבְרָאִים, זוֹלָתִי בְּאֵלָה, דְּכְּתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת
ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. וְלֹא נִזְכְּרוּ
חַיִּוֹת וּבְהֵמוֹת, וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם
נִפְסְדִים וְכָלִים, אֵלָא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיְימִים
לְעוֹלָם הַזִּכְרִי שְׁמוֹתָיו.

רַב הוֹנָא אָמַר, יוֹם שְׁנִכְסְפוֹ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּרִית שְׁמַיִם וָאָרֶץ וְרָאָה הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא
מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הִכְיֵנוּ לְדוֹרוֹת.

וְתַנְאָה, אֵין לָךְ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת, שְׁאֵין הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְחוֹל עִם הַצְּדִיקִים
בְּגֵן עֵדֶן. וְנִזְוָנִין מֵהָהוּא זִיוָא דְּאֶסְפֶּקְלָרְיָא
הַמְּאִירָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שח"ש ד טו) עַד שִׁיפּוּחַ
הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשֶּׁבֶת. אֵלָךְ לִי אֵל הַר הַמּוֹר
וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוֹנָא, אֵל תִּתְמָה עַל זֶה, וּמָה בְּעוֹלָם

זה, ומה בעולם הזה נותן הקדוש ברוך הוא רוח קדוש לכל אחד ואחד ביום השבת ומכתירן בו - הצדיקים שישנם בעולם הבא, אינו דין להכתיר להם ביום השבת בכתר?!

בא וראה, אמר רב הונא, אפלו הרשעים שבגיהנם, מוכתרין הם ביום השבת, ושוקטין ונוחין. דאמר רב הונא, אין לך רשע מישראל שאין לו מעשים טובים שמזעילים להם לעולם הבא. ומתי מועילים להם? ביום השבת, להיות פלם מכתרים בכתר שבת.

אמר רבי יוסי, וכי הרשעים שחללו שבת בפרהסיא יש להם מעלה בכתר שבת? אמר לו, כן, שהרי שנינו (שמות טז) ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה, לכה נדונים הרשעים ביום הששי משנה, להרויח להם ביום השבת. כי יום השבת נקרא שלם, ולא נגרע. לפיכך אינו נגרע מהטוב וההנאה שבו, בין לצדיקים בין לרשעים. ולהורות שלא לחנם אמרה תורה (שמות לא) ושמרתם את השבת. והזהירה על יום השבת יותר מכל התורה כלה, ולמדנו, כל המקיים את השבת כאלו מקיים את כל התורה.

אמר רב יהודה אמר רב, לא ישב הקדוש ברוך הוא על פסא כבודו, עד שבא שבת ונתעלה וישב על פסאו. אמר לו רבי יוסי, והרי קדם שנברא העולם ישב היה הנה ויהיה. אמר רבי יהודה, אם משמיע לנו שעל פסא כבודו ממש הוא - לא.

א"ל כן שנינו, עד שלא נברא העולם לא היה מי שיקלס את הקדוש ברוך הוא ויפיר אותו. כיון שברא עולמו, ברא המלאכים וחיית הקדש, והשמים, וכל צבאם, וברא את האדם, וכלם מוכנים לשבח

הזה נותן הקדוש ברוך הוא רוח קדוש לכל אחד ואחד ביום השבת, ומכתירן בו. הצדיקים שישנם בעולם הבא, אינו דין להכתיר להם ביום השבת בכתר.

הא חזי, אמר רב הונא, אפלו הרשעים שבגיהנם, מוכתרין הם ביום השבת, ושוקטין ונוחין. דאמר רב הונא, אין לך רשע מישראל לו מעשים טובים, דמעלייא להו לעלמא דאתי. ואימתי מעלייא להו. ביום השבת. להיות פלם מוכתרים בכתר שבת.

אמר רבי יוסי, וכי הרשעים שחללו שבת בפרהסיא, יש להם מעלה בכתר שבת. אמר ליה, אין. דהא תנן, (שמות טז) ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה לכה נדונים הרשעים ביום הששי משנה, להרויח להם ביום השבת. כי יום שבת נקרא שלם, ולא נגרע. לפיכך אינו נגרע מהטוב וההנאה שבו, בין לצדיקים בין לרשעים. ולהורות שלא לחנם אמרה תורה, ושמרתם את השבת. והזהירה על יום השבת, יותר מכל התורה כולה. ותאנא, כל המקיים את השבת, כאלו מקיים את כל התורה.

אמר רב יהודה אמר רב, לא ישב הקדוש ברוך הוא על פסא כבודו, עד שבא שבת, ונתעלה וישב על פסאו. אמר ליה ר' יוסי, והא קודם שנברא העולם ישב היה הנה ויהיה. אמר רבי יהודה, אי משמע לן דעל פסא כבודו ממש הוא, לא.

א"ל הכי תנינן, עד שלא נברא העולם, לא היה מי שיקלס להקדוש ברוך הוא, ויפיר אותו. כיון שברא עולמו, ברא המלאכים, וחיית הקדש, והשמים, וכל צבאם, וברא את האדם, וכלם מוכנים לשבח

וְכָל צָבָאָם, וּבָרָא אֶת הָאָדָם, וְכָל־מִוֹכְנִים לְשַׁבַּח לְיוֹצְרֵם וּלְפָאָרוֹ. וְעַד כֵּן לֹא הָיָה פָּאָר וְשַׁבַּח לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּכְנַס שַׁבַּת וְשָׁקְטוּ כָּל־מִוֹכְנֵי הָאָדָם וְהַתְּחִינִים, וְאָז יָשַׁב עַל פְּסָא כְבוֹדוֹ. כְּלוּמַר, אֲזִי הָיָה מִי שִׁיפִיר אֶת כְּבוֹדוֹ (נ"א בוראו), וַיִּשְׁבַּח לְכְבוֹדוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לָךְ שַׁבַּח וְקָלוּס לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבָחָו שַׁבַּח לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַתְּחִינִים כְּלָם מְשַׁבְּחִין לוֹ כְּאֶחָד, וְאֶפְלוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מִמֶּשׁ מְשַׁבְּחִים לוֹ (תהלים צב א) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וַיִּיצֵר ה' אֱלֹהִים, ר' תַּנְחֻם פְּתַח, (ישעיה מב ה) כֹּה אָמַר ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם וְגו'. כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בְּרָא אוֹתָם מֵאֵין, וְהוֹצִיאָם אֶל הַפּוֹעַל, וְעָשָׂה מֵהֶם מְשֻׁוֹת. וּבְכָל מְקוֹם אֶתָּה מוֹצֵא בּוֹרֵא, עַל דְּבַר שֶׁבְרָאוּ מֵאֵין, וְהוֹצִיאֻהוּ לְפּוֹעַל.

אָמַר רַב חֲסֵדָא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאֵין נִבְרָאוּ, וְהֵלֵא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה נִבְרָאוּ? אָמַר רַבִּי תַּנְחֻם, כִּי הוּא! אֵלֵא גוּף הַשָּׁמַיִם מֵאֵין הָיָה, וְצוּרְתָם מִדְּבַר מְשֻׁוֹת, וְכֵן הוּא הָאָדָם.

וְתַמְצָא בְּשָׁמַיִם בְּרִיאָה, וְאַחַר כֵּן עָשָׂה. בְּרִיאָה - בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, כְּלוּמַר מֵאֵין. עָשָׂה - לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מִדְּבַר מְשֻׁוֹת, מֵהָאוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְאָמַר רַבִּי תַּנְחֻם, עָשָׂה הוּא תְּקוּן הַדְּבַר בְּגִדְלָה וּמַעְלָה מִפְּמֹת שְׁהִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.

אָמַר רַבִּי חֲנִילָאֵי, הַפְּסוּקָה הַזֶּה לֹא בָּא אֵלֵא לְהַדְרֵשׁ, וַיִּיצֵר בְּשֵׁנֵי יוֹדִין, וְכָל הַשָּׂאָר יוֹדִין, וְכָל הַשָּׂאָר אֶתָּה מוֹצֵא בְּיוֹד אֶחָד. אֵלֵא כָּל מַה שֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְּרָא בְּמַעְלָה בְּרִיָּה, אֵלֵא הָאָדָם לְבָדוֹ. שְׁנַתֵּן בּוֹ

לְיוֹצְרֵם וּלְפָאָרוֹ. וְעַד כֵּן לֹא הָיָה פָּאָר וְשַׁבַּח לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּכְנַס שַׁבַּת, וְשָׁקְטוּ כָּל־מִוֹכְנֵי הָאָדָם וְהַתְּחִינִים, וְאָז יָשַׁב עַל פְּסָא כְבוֹדוֹ. כְּלוּמַר, אֲזִי הָיָה מִי שִׁיפִיר אֶת כְּבוֹדוֹ (נ"א בוראו), וַיִּשְׁבַּח לְכְבוֹדוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לָךְ שַׁבַּח וְקָלוּס לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבָחָו שַׁבַּח לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבָחָו שַׁבַּח לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַתְּחִינִים כְּלָם מְשַׁבְּחִין לוֹ כְּאֶחָד, וְאֶפְלוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מִמֶּשׁ מְשַׁבְּחִים לוֹ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים צב א) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וַיִּיצֵר ה' אֱלֹהִים, ר' תַּנְחֻם פְּתַח, (ישעיה מב ה) כֹּה אָמַר ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם וְגו'. כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בְּרָא אוֹתָם מֵאֵין, וְהוֹצִיאָם אֶל הַפּוֹעַל, וְעָשָׂה מֵהֶם מְשֻׁוֹת. וּבְכָל מְקוֹם אֶתָּה מוֹצֵא בּוֹרֵא, עַל דְּבַר שֶׁבְרָאוּ מֵאֵין, וְהוֹצִיאֻהוּ לְפּוֹעַל.

אָמַר רַב חֲסֵדָא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאֵין נִבְרָאוּ, וְהֵלֵא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה נִבְרָאוּ. אָמַר רַבִּי תַּנְחֻם, כִּי הוּא, אֵלֵא גוּף הַשָּׁמַיִם מֵאֵין הָיָה, וְצוּרְתָם מִדְּבַר מְשֻׁוֹת. וְכֵן הוּא הָאָדָם.

וְתַמְצָא בְּשָׁמַיִם בְּרִיאָה, וְאַחַר כֵּן עָשָׂה. בְּרִיאָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, כְּלוּמַר מֵאֵין. עָשָׂה, לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מִדְּבַר מְשֻׁוֹת, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְאָמַר רַבִּי תַּנְחֻם, עָשָׂה הוּא תְּקוּן הַדְּבַר בְּגוֹדְלָה וּמַעְלָה מִפְּמֹת שְׁהִיָּה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר דָּאֵתָּה אָמַר, (ש"ב ח יג) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.

אָמַר רַבִּי חֲנִילָאֵי, פְּסוּקָא דָּא לֹא אֶתָּה אֵלֵא לְהַדְרֵשׁ. וַיִּיצֵר בְּשֵׁנֵי יוֹדִין, וְכָל הַשָּׂאָר אֶתָּה מוֹצֵא בְּיוֹד אֶחָד. אֵלֵא כָּל מַה שֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְּרָא בְּמַעְלָה בְּרִיָּה, אֵלֵא הָאָדָם לְבָדוֹ. שְׁנַתֵּן בּוֹ

במעלה בבניה, אלא האדם לבדו, שנתן בו כח מן העליונים לדעת ולהכיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעטר בכבוד והדר, כמו שנאמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו. זהו שפתוב (שם) תמשילהו במעשי ידיו. ואחר כל השבח הזה, כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הכל נעשה הכל לפניו, ואומר וי. אומר רבי יוחנן, חלק התבה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר, וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה. אומר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע, מה שאין פן בשאר הבריות, כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה פתוב את ה' ואחר כך אלהים? אלא השם שהוא שמו ממש, שם הקיום. נאמר על הנשמה, שהיא באדם, קיימת. אלהים, שהוא שם משתף, נאמר על הגוף, שיש בו שתפות. אמר רבי אבהו, שם הקיום גוזר ושולט, כמו אותו המוץ הנדף והנדרס לרגלים ולא נלוה לאחרים. ומשום כך לא נגזר במעשה בראשית אלא את אחת משמו, והוא כמי שאמר בה"א בראם.

ושנינו בספר החכמה הגדולה של שלמה, שמה של השמטה, משא שזופה קרעי המלך, הממשלה שהטיל בה בחותם קטן, לשלטת תחתיו, שנאמר (שמות טו) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם, לרבות כל הפחות שבו. עפר מן האדמה - אומר רבי

פח מן העליונים, לדעת ולהכיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעוטר בכבוד והדר, כמה דאת אמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו, הדא הוא דכתיב, (שם ח) תמשילהו במעשי ידיו, ואחר כל השבח הזה כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הכל נעשה הכל לפניו, ואומר ווי. אומר רבי יוחנן, פלג התובה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר וייצר י"י אלהים את האדם עפר מן האדמה. אומר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע. מה שאין פן בשאר הבריות. כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה פתיב ה', ואחר כך אלהים. אלא השם שהוא שמו ממש, שם הקיום. נאמר על הנשמה, שהיא באדם קיימת. אלהים, שהוא שם משותף, נאמר על הגוף, שיש בו שותפות.

אמר רבי אבהו, שם הקיום, גזיר ושליטא, כהדין טריפין שקיפין דרגלין. ולא אוזיפין לאחרן. ובגיני כך, לא אדפר בעובדוי דבראשית, אלא חד את משמוי, והוא כמאן דאמר בה"א בראם.

ותנינן בספרא דחכמתא רבה דשלמה, שמא דשמיטה, מטול שזיפא, קרעוי דמלפא, קושטיזא דאטיל ביה בחותמא זעירתא, למשלטא תחותוי, שנאמר (שמות טו יא) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם, לרבות כל הפחות שבו. עפר מן האדמה, אומר רבי אבהו, תא חזי, היף

אָפּהוּ, בּא וּרְאָה, אִיךְ יְכוּל אִישׁ
לְהִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁהָרִי
הַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא עֹפֵר?
וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֹפֵר וְלֹא חֹמֶר,
שְׂאֵלוּ הִנֵּה מִחֹמֶר, הִנֵּה יוֹתֵר
בְּקִיּוּם, שְׁהָרִי בִנְיָן שֶׁנִּבְנָה מִחֹמֶר
יֵשׁ לוֹ קִיּוּם, אֲבָל עֹפֵר מִמֶּשׁ לֹא
יְכוּל לְהִתְקַיֵּם. זֶהוּ שִׁכְתוּב (בְּרֵאשִׁית
א) כִּי עֹפֵר אֶתָּה וְאֵל עֹפֵר תִּשׁוּב.
לֹא נֶאֱמַר כִּי חֹמֶר אֶתָּה. אָמַר רַבִּי
חֲנִינִי, וְהָרִי כְּתוּב (אִיּוֹב ד' יט) אֶף
שִׁכְנֵי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר
יְסוּדִם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַפְּסוּק הַזֶּה
מְסַיֵּעַ לָנוּ, וְהוּא נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם
הַזֶּה שְׂאֵינוּ כֵּן בְּקִיּוּם, שְׁנֵה כְּתוּב
בְּבִי אָדָם, שְׁמִדוֹרִם בְּעוֹלָם הַזֶּה,
שֶׁבִנְיָנוּ בְּטִיט, וְהוֹאִיל וְאוֹתוֹ
הַבְּנִין בְּטִיט הוּא וְרֵאוי לְקִיּוּם,
מָה רֵאוי לוֹ לִיְסוּד? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(מְלָכִים א-ה) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים
יְקָרוֹת לִיְסוּד הַבַּיִת. אֲבָל אֵינוּ כֵּן
הַבְּנִין הַחֲזִק, שֶׁהוּא בִנְיָן שֶׁל טִיט
וְהִיְסוּד הוּא עֹפֵר, מִשּׁוּם כֶּף לֹא
יִהְיֶה בְּקִיּוּם. זֶהוּ שִׁכְתוּב אֶף
שִׁכְנֵי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר
יְסוּדִם, שְׂאֵינוּ שֶׁל קִיּוּם.

וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים וְגו',
(בְּרֵאשִׁית ב) - הַתּוֹרָה קוֹבֵלֶת עַל
הָאָדָם: רֵאוּ מָה שֶׁעָשָׂה בֵּן אָדָם
זֶה, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן בּוֹ
נִשְׁמָה קְדוּשָׁה לְתֵת לוֹ חַיִּים
לְעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא כְּחֵטְאוֹ חֹזֵר
לְאוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, שֶׁהִיא נִפְשׁ
הַבְּהֵמָה שֶׁהוֹצִיָּאה הָאָרֶץ לְבִהְמָה
וְלַחַיָּה. זֶהוּ שִׁכְתוּב (שִׁם א) תּוֹצֵא
הָאָרֶץ נִפְשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וְמִי הוּא
מִינָהּ? בְּהֵמָה וְרִמָּשׁ וְחִיתוֹ אָרֶץ
לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי חֲמִיא, בּא וּרְאָה, וַיַּעַשׂ
הָאָדָם לְנִפְשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא
וַיְהִי הָאָדָם לְנִפְשׁ חַיָּה, הוּא
מְעַצְמוֹ חֹזֵר לְאוֹתוֹ כַּח הַבְּהֵמָה
הַנִּגְזָר מִן הָאָדָמָה, וְעוֹבֵב כַּח

יְכִיל אֵינֶשׁ לְאַתְקִימָא בְּהַאי עֲלָמָא, דְּהָא
אוּרִייתָא אֶסְהִיד בְּהוּ דְּהוּא עֲפָרָא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֹפֵר וְלֹא חֹמֶר, דְּאֵלוּ הוּהוּ
מִחֹמֶר, הוּהוּ יְתִיר בְּקִיּוּמָא, דְּהָא בְּנִינָא
דְּאַתְבְּנֵי מִחֹמֶר קִיּוּמָא אִית לֵיהּ. אֲבָל עֹפֵר
מִמֶּשׁ, לֹא יְכִיל לְאַתְקִימָא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,
כִּי עֹפֵר אֶתָּה וְאֵל עֹפֵר תִּשׁוּב, לֹא אִיתְמַר כִּי
חֹמֶר אֶתָּה. אָמַר רַבִּי חֲנִינִי, וְהָא פְּתִיב (אִיּוֹב ד'
ט) אֶף שִׁכְנֵי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר יְסוּדִם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, פְּסוּקָא דָּא מְסַיֵּיעַ לָן, וְהוּא
נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׂאֵינוּ כֵּן בְּקִיּוּם.
דְּהַאי פְּתִיב בְּבִי נִשְׂא, דִּי מְדַרְהוֹן בְּהַאי
עֲלָמָא, דְּבְנִינָיָה בְּטִינָא, וְהוֹאִיל דְּהַהוּא
בְּנִינָא בְּטִינָא הוּא, וַיִּתְחַזֵּי לְקִיּוּמָא. מֵאִי חֲזִי
לֵיהּ לִיְסוּדָא. כְּמָה דְּאַתְ אָמַר (מ"א ה' לא) אֲבָנִים
גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לִיְסוּד הַבַּיִת. אֲבָל לֹא
הִכִּי בְּנִינָא תְּקִיפָא, דְּהוּא בְּנִינָא דְּטִינָא,
וַיְסוּדָא הוּא עֲפָרָא, בְּגִין דָּא לֹא לְהָוִי בְּקִיּוּמָא.
הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, אֶף שִׁכְנֵי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר
בְּעֹפֵר יְסוּדִם, שְׂאֵינוּ שֶׁל קִיּוּם.

וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים וְגו', אוּרִייתָא
אַתְקַבֵּלֶת עַל אָדָם, חֲזוּ מָה דְּעֵבֵד בַּר
נִשׁ דָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב בֵּיהּ נִשְׁמַתָּא
קְדִישָׁא, לְמִיּהֵב לֵיהּ חַיִּין לְעֲלָמָא דְּאַתִּי, וְהוּא
בְּחֻבְתֵּיהּ, אַתְחֲזוֹר לְהֵהִיא נִפְשָׁא חַיִּיתָא, דְּהוּא
נִפְשָׁא דְּבַעֲיֶרְתָּא, דְּאַפִּיקַת אֶרְעָא לְבַעֲיֶרְתָּא
וְלַחַיִּיתָא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נִפְשׁ
חַיָּה לְמִינָהּ. וּמֵאֵן הוּא מִינָהּ, בְּהֵמָה וְרִמָּשׁ
וְחִיתוֹ אָרֶץ לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי חֲמִיא, בּא וּרְאָה וַיַּעַשׂ הָאָדָם
לְנִפְשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא וַיְהִי הָאָדָם
לְנִפְשׁ חַיָּה, הוּא מְעַצְמוֹ חֹזֵר לְאוֹתוֹ כַּח
הַבְּהֵמָה, הַנִּגְזָר מִן הָאָדָמָה, וְעוֹבֵב כַּח הַנִּשְׁמָה

הַגְזוּרָה מְלַמְעָלָה, וְנוֹתַנְתָּ חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.
חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי תַנְחומִים, נַחְזוֹר אֲנִי לְמַה שֶׁהִתְחַלְנוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, (ישעיה מ"ב) כִּי אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא שְׁלֵהֶם מְאִין, וְנוֹטִיָהֶם. בְּרֵא גוֹף שְׁלֵהֶם מְאִין, וְאַחַר כֵּן נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שם מ) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשַׁבֵּת. וְכֵן הוֹנֵא אָמַר מִכָּאן, הַנוּטָה כְּדֵק שְׁמַיִם.

רַקַּע הָאָרֶץ וַצֹּאֲצָאִיהָ (שם מ"ב) - רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הַתְּפִשֵּׁט בַּהּ כָּל הַצְּבוֹרוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁבָה. נִתְּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה - לְאַחַר שֶׁהִיא עֲשֵׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה עֲלֶיהָ. מַה זֶה עֲלִיָּה? עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֵׂתָה. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, עֲלִיָּה - לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ לְהוֹלִכֵם בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם אֶלֶּא אוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נִתְּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, הַשּׁוֹלְטִים עֲלֶיהָ עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְזוּרָה מְלַמְעָלָה. אֲבָל לְהוֹלִכֵם בָּהּ, הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אִין לָהֶם אֶלֶּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וְרוּחַ לְהוֹלִכֵם בָּהּ.

פְּרָשָׁה ה'. (בראשית ב', ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֵן מִקְדָּם. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חִיָּיא אָמְרוּ שְׁנִיָּהֶם, כְּתוּב (שיר ו) אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחַל, רֵאָה כִּמְה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפִשְׁפֹּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִינָיו, וּלְהִרְהוֹר בְּלִבּוֹ שְׁלֵא כְּרֵאוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְנִתְּן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלֶּא לְהִרְהוֹר בְּעִבּוֹדָתוֹ וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

הַגְזוּרָה מְלַמְעָלָה, וְנוֹתַנְתָּ חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.
אָמַר רַבִּי תַנְחומִים, נַחְזוֹר אֲנִי לְמַאי דְשָׂרִינָן בְּקַדְמִיתָא. (ישעיה מ"ב ה) כִּי אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשְּׁמַיִם וְנוֹטִיָהֶם. בְּרֵא גוֹף שְׁלֵהֶם מְאִין, וְאַחַר כֵּן נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם מ"ב) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשַׁבֵּת. רַב הוֹנֵא אָמַר מִהֵכָּא, (שם) הַנוּטָה כְּדֵק שְׁמַיִם.

רוֹקַע הָאָרֶץ וַצֹּאֲצָאִיהָ, ר' יִצְחָק אָמַר, הַתְּפִשֵּׁט בַּהּ כָּל הַצְּבוֹרוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁבָה. שְׂנַאֲמַר, נִתְּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, לְאַחַר שֶׁהִיא עֲשֵׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה עֲלֶיהָ. מַאי עֲלִיָּה, עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֵׂתָה. ר' חִיָּיא אָמַר, עֲלִיָּה לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ לְהוֹלִכֵם בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם אֶלֶּא אוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה (קהלת ג' כ"א) רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נִתְּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, הַשּׁוֹלְטִים עֲלֶיהָ עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְזוּרָה מְלַמְעָלָה. אֲבָל לְהוֹלִכֵם בָּהּ הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אִין לָהֶם אֶלֶּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, וְרוּחַ לְהוֹלִכֵם בָּהּ. פְּרָשָׁתָא ה' וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֵן מִקְדָּם.

ר' יוֹסִי וְר' חִיָּיא אָמְרִי תְרוּוִיָּהוּ, כְּתִיב (שה"ש ו' י"א) אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחַל, רֵאָה, כִּמְה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפִשְׁפֹּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִינָיו, וּלְהִרְהוֹר בְּלִבּוֹ, שְׁלֵא כְּרֵאוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, וְנִתְּן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה, וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלֶּא לְהִרְהוֹר בְּעִבּוֹדָתוֹ, וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּשֶׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, הִעֲלָה אוֹתוֹ לְפָנָיו בְּדַמּוּתוֹ, וְהוּא יֹשֵׁב וְהִתְרַה בּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי עוֹשֶׂה אוֹתָךְ בְּשִׁבְלִי, שְׂתַהֲיֶה אִתָּה שְׁלִיט וּמְלַךְ עַל הַכֹּל בְּשִׁבְלִי, אֲנִי לְמַעְלָה וְאַתָּה לְמַטָּה.

וְעוֹד, אֲנִי נוֹתֵן בְּךָ נִשְׁמָה לְדַעַת הַשְּׁפָל וְחֻכְמָה, מֵה שְׁאִין פֶּן לְשֶׁאֵר הַבְּרִיּוֹת. תַּהֲיֶה זֶהִיר לְהִסְתַּפֵּל בְּכַבּוּדִי, תַּהֲיֶה זֶהִיר לְעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי, וְחוּץ מִמֶּנִּי לֹא יִהְיֶה שְׁלִיט וְנִכְבָּד כְּמוֹתְךָ.

וּמִנֵּינן לָנוּ שֶׁזֶהִיר אוֹתוֹ, וְהִזְהִיר אוֹתוֹ עַל כֵּף? זֶהוּ שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֻכְמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר, כְּשֶׁתַּחּוּל יִרְאֵתִי עֲלֶיךָ, אִז תִּשְׁיֵג חֻכְמָה, שֶׁהִיא לְמַעְלָה עַל הַכֹּל. כְּשֶׁרָאָה אָדָם שֶׁהוּא שְׁלִיט וְנִכְבָּד עַל הַכֹּל, שָׂכַח אֶת מִצְוֹת רַבּוֹנוֹ, וְלֹא עָשָׂה מֵה שְׁנֻצָּטוּהָ.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עָשָׂאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, אֶלֶּא לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוֹנוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָה נח) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בִּרְאֵתִי. מֵהוּ לִכְבוּדִי? לְהַשְׁתַּדֵּל וְלְדַעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחֲשֹׁב מִמַּעֲשָׂיו שִׁינָתֵן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכֹל יוֹם וְיוֹם בֵּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְּמַעְלָה, וְאֵימְתִי? בְּזִמְן שֶׁהַחֲמָה זוֹרַחַת, וְאוֹמְרַת: אוֹי לָהֶם לְבְרִיּוֹת, שְׁאֵינֶם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאֵינֶם מִסְתַּפְּלִים לְדַעַת וְלַחֲקוֹר אֶת כְּבוֹדִי.

שְׁשֻׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מִטָּה אֶת כְּנָפָיו לְלַכֵּת בַּגְּבוּרִת הַגְּלָגָלִים שֶׁלוֹ, מִכִּים בְּטִלְפִים שֶׁלָּהֶם בְּעֵלִים שֶׁל הַאֵילָנוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֵן.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כִּד בְּרָא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נֶשׁ, אֶסְקִיָה קַמִּיָה בְּדִיּוֹקְנִיָה, וְהוּא יְתִיב וְאַתְרִי בֵּיה, וְאָמַר לִיָה אֲנָא עֲבִיד לָךְ, בְּגִינִי לְמַהֲוִי אֶת שׁוּלְטָנָא וּמְלָכָא עַל כּוּלָא, בְּגִינִי. אֲנָא לְעִילָא, וְאַנְתָּ לְתַתָּא.

וְעוֹד, אֲנָא יְהִיב בְּךָ נִשְׁמָתָא, לְמַנְדַע סוּכְלָתָנוּ וְחֻכְמָתָא, מֵה דְלִית פֶּן לְשֶׁאֵר בְּרִיּוּן. הָוִי זֶהִיר לְאֶסְתַּפְּלָא בִּיקְרִי, הָוִי זֶהִיר לְמַעַבְד פִּיקוּדִי. וְבַר מִנִּי לֹא יִהְיֶה שׁוּלְטָנָא וְיִקְרָא כְּפוּתָךְ.

וּמִנָּא לָן דְּאַתְרִיָה בֵּיה, וְאַזְהִיר לִיָה עַל דָּא. הֵדָא הוּא דְכַתִּיב, (אִיּוֹב כח כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֻכְמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר כְּשֶׁתַּחּוּל יִרְאֵתִי עֲלֶיךָ אִז תִּשְׁיֵג חֻכְמָה, שֶׁהִיא לְמַעְלָה עַל הַכֹּל. כִּד חֲמָא אָדָם, דְּהוּא שְׁלִטָנָא וְיִקְרָא עַל כּוּלָא, אֵינְשֵׁי פִיקוּדָא דְמֵאֲרִיָה, וְלֹא עֲבַד מֵה דְאַתְפַּקֵּד.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עָשָׂאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, אֶלֶּא לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוֹנוֹ. הֵדָא הוּא דְכַתִּיב, (יִשְׁעִיָה מג ז) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בִּרְאֵתִי. מֵאִי לִכְבוּדִי. לְהַשְׁתַּדֵּל וְלְדַעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחֲשׁוֹב מִמַּעֲשָׂיו שִׁינָתֵן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכֹל יוֹם וְיוֹם בֵּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְּמַעְלָה, וְאֵימְתִי. בְּזִמְן שֶׁהַחֲמָה (ד' ט' נח) זוֹרַחַת, וְאוֹמְרַת אוֹי לָהֶם לְבְרִיּוֹת שְׁאֵינֶם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאֵינֶם מִסְתַּפְּלִין לְדַעַת וְלַחֲקוֹר אֶת כְּבוֹדִי.

דְּתַנִּינן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָה דְר' שְׁמַעוֹן, כִּד נָטָא שְׁמַשָּׁא גְדַפּוּי, לְמַהֲךָ בְּתַקִּיפוּתָא דְגְלָגְלוֹן מְבֻטְשֵׁי בְטִלְפִיָהוֹן, בְּטַרְפֵי אֵילָנָא דְגִנְתָא דְעֵדֵן. וְכֹל מְלֶאכְנִין

וְכָל הַמְּלָאכִים הַעֲלִינוּנִים וְחִיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכֹסֵף כְּבוֹד הַמְּלָכָה, וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְהָאֵילָנוֹת, הַשָּׁמִים וְהָאָרֶץ וְצַבָּאוֹתָם, מִזְדַּעְזָעִים וּמִשְׂבָּחִים לְאֲדֹנָי הַכֹּל. וּמִזְדַּקְפִּים וְרוֹאִים אוֹתֵינִי שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁחִקְּוִקוֹת בְּשֵׁמֶשׁ בְּמַסְעוֹתָיו, וְנוֹתְנִים תְּשֻׁבָּחוֹת לְרַבּוֹן הָעוֹלָמִים. וְיִוצֵא הַקּוֹל הַהוּא, וְאוֹמְרִים לְבָרִיּוֹת שְׂאִין מִשְׁגִּיחִים בְּכַבּוֹד הַמְּלָכָה הַעֲלִיּוֹן כְּמוֹ שְׂאֵר כָּל הַבָּרִיּוֹת שֶׁהֵם מִשְׁגִּיחִים וְנוֹתְנִים תְּשֻׁבָּחוֹת לְשֵׁמוֹ.

וּמִשּׁוּם כֵּן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לוֹ לְאָדָם לֹאמַר אֵת תְּשֻׁבָּחוֹת תְּפִלָּתוֹ אֶלָּא עִם דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, דְּכָתִיב (תהלים עב ה) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּפִלָּה וְהַתְּשֻׁבָּחַת שֶׁל הַלַּיְלָה, מִשְׁשֻׁקְעָה הַחַמָּה טָרַם נִרְאָתָה הַלְּבָנָה, שֶׁכְּתוּב (תהלים עב) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ, זוֹהִי תְּפִלַּת הַבֶּקֶר. וְלִפְנֵי יָרַח וְגו', זוֹהִי תְּפִלַּת הַלַּיְלָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכַּאן, (מלאכי א) כִּי מִמְזֻרַח שְׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גְּדוֹל שְׁמֵי. וּבִאֲיִזָּה מְקוֹם? בְּגוֹיִם, בְּאוֹתָם שֶׁכְּתוּב בָּהֶם כִּי מִי גוֹי גְּדוֹל.

מָה הַטַּעַם? שֶׁשְּׁנֵינֵינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלָאכִי הַשֶּׁרֶת לְמַעַלָּה לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו בְּכָל לַיְלָה וּלְלֵילָה, וְעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל כְּנֶגְדָם לְמַטָּה לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר שִׁיר וְשַׁבַּח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְכִמְדַּנּוּ שֶׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלַּיְלָה, וּבְשֶׁלֵּשׁ הַמִּשְׁמְרוֹת הִלְלוּ מִתְּחִלָּקוֹת שֶׁלֵּשׁ פְּתוֹת שֶׁל מְלָאכִי הַשֶּׁרֶת לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם בְּכָל מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה, וּכְנֶגְדָם יֵשׁ

עֵילָאִין, וְחִיּוֹתָא קְדִישָׁא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא דְּמְלָכָא, וּבוּסְמֵיָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאֵילָנֵי, שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְחִילֵיהוֹן, מִזְדַּעְזָעֵן וּמִשְׂבָּחֵן לְמֵאֲרֵי כּוּלָּא.

וְזַקְפָּן וְחַמָּאן אַתּוּתֵיהּ דְּשְׁמָא קְדִישָׁא דְּאַתְפָּרֵשׁ, דְּגַלְיָה בְּשֵׁמֶשׁא בְּמִטְלָנוּי, וְיַהֲבִין תּוֹשְׁבָּחֵן לְמֵאֲרֵי עֲלָמִין. וְנִפְיָה הוּא קָלָא, וְאַמְרִין לְהוּ לְבָרִיּוֹתָא, דְּלֵא מִשְׁבָּחֵן בִּיקָר מְלָכָא עֵילָאָה, כְּשֶׁאֵר כָּל בְּרִיּוֹן דְּאִינוֹן מִשְׁגִּיחִין וְיַהֲבִין תּוֹשְׁבָּחָתָא לְשְׁמֵיהּ.

וְכַגֵּין כֵּן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמִימַר תּוֹשְׁבָּחֵן דְּצִלוֹתֵיהּ, אֶלָּא עִם דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, דְּכָתִיב (תהלים עב ה) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צִלוֹתָא וְתוֹשְׁבָּחָתָא דְּלַיְלָא, מִשְׁשֻׁקְעָה הַחַמָּה, עַד לָא אַתְחִיזֵי סִיְהָרָא. דְּכָתִיב יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ, דָּא הִיא צִלוֹתָא דְּצַפְרָא. וְלִפְנֵי יָרַח וְגו', דָּא הִיא צִלוֹתָא דְּלַיְלָא.

ר' יְהוּדָה אָמַר מִהֶכָּא, (מלאכי א יא) כִּי מִמְזֻרַח שְׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גְּדוֹל שְׁמֵי. וּבִאֲיִזָּה מְקוֹם. בְּגוֹיִם. בְּאִינוֹן דְּכָתִיב בָּהוּ, (דברים ד ט) כִּי מִי גוֹי גְּדוֹל.

מֵאִי טַעַמָּא. דְּתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלָאכִי הַשֶּׁרֶת לְמַעַלָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו, בְּכָל לַיְלָה וּלְלֵילָה. וְעֲשֵׂה כְּנֶגְדָם יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר שִׁיר וְשַׁבַּח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְתֵאנָא, שֶׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת הֵי הַלַּיְלָה, וּבְאֵלוּ הַשֶּׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת, מִתְּחִלָּקוֹת שֶׁלֵּשׁ פְּתוֹת שֶׁל מְלָאכִי הַשֶּׁרֶת, לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם, בְּכָל מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה. וּכְנֶגְדָם יֵשׁ שֶׁלֵּשׁ תְּפִלּוֹת

שלש תפלות ביום, כשמתכנסים
ישראל לשבח ליוצרים בכל תפלה
ותפלה.

בא תשמע, אמר רבי יהושע אמר
רב, בבקר, כשהחמה זורחת, הוא
זמן התפלה והבקשה של ישראל,
ומשש שעות ולמעלה עד תשע
שעות, זמן תפלת המנחה.
ומשששקעה החמה עד שתחשך -
תפלה אחרונה. שאמר רבי
יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן
אמר רב, משששקעה החמה עד
שיראו שני כוכבים - זמן תפלה
האחרונה.

שבך שנינו, משיראו שני כוכבים
הוא תחלת משמרה ראשונה,
שבאים הראשונה של מלאכי
השרת, וממתינים להם לישראל
עד אותה שעה, ואז מתחילין
לומר שירה. וננעלים כל השערים
מתשבחתם של מטה, ואין
שערים נפתחים אלא למלאכי
השרת האומרים שירה.

והאם אמר רבי יהושע בן לוי
בך? והרי שנינו, כל הקורא
בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא
מושף עליו חוט של חסד ביום,
שנאמר (תהלים מב) יומם יצוה ה'
חסדו, משום שבלילה שירה
עמי, וכאן אמרתם שנגעלים כל
השערים למטה?

אמר רבי יהושע, שם, כמה
אומרים? כשסים את כל
התשבחות ביום, ומחצות הלילה
והלאה שעוסק בתורה. מה
הטעם? משום שבשעה ההיא
יוצא הקדוש ברוך הוא מאותם
העולמות שפוסף בהם, והולך
להשתעשע עם הצדיקים בגן
עדן. והינו מה שאמר דוד (תהלים
קט) חצות לילה אקום להודות
לך.

שדמרנו, כשהקדוש ברוך הוא
נכנס עם הצדיקים בגן עדן, על החיות ולמטה מהם, כלם נפתחים,

ביום, שמתכנסין ישראל לשבח ליוצרים, בכל
תפלה ותפלה.

הא שמע, אמר רבי יהושע אמר רב, בצפרא
כשהחמה זורחת הוא זמן תפלה ובעותא
דישראל. ומשש שעות ולמעלה עד תשע
שעות, זמן תפלת המנחה. ומשששקעה החמה,
עד שתחשך, תפלה האחרונה. דאמר רבי
יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן אמר רב,
משששקעה החמה, עד שיראו שני כוכבים,
זמן תפלה האחרונה.

והכי תגינן, משיראו שני כוכבים, הוא תחלת
משמרה ראשונה, שבאים פת הראשונה
של מלאכי השרת, וממתינים להם לישראל,
עד אותה שעה, ואז מתחילין לומר שירה.
וננעלים כל השערים מתושבחתן של מטה,
ואין שערים נפתחים, אלא למלאכי השרת
האומרים שירה.

ומי אמר רבי יהושע בן לוי הכי, והא תנן,
כל הקורא בתורה בלילה, הקדוש ברוך
הוא מושף עליו חוט של חסד ביום, שנאמר
(תהלים מב ט) יומם יצוה ה' חסדו, משום דבלילה
שירה עמי. והכא אמריתו דנגעלים כל
השערים למטה.

אמר ר' יהושע, התיב במאי קאמרי, כשסיים
כל תושבחתן ביום. ומפלגותא דליליא
ולהלאה, דעסיק בתורה. מאי טעמא. משום
דבההיא שעתא קודשא בריה הוא נפיק מאינון
עולמות דכסיף בהו, ואזיל לאשתעשע עם
צדיקיא בגנתא דעדן. והינו דאמר דוד (תהלים
קט סב) חצות לילה אקום להודות לך.

דתנא, כשהקדוש ברוך הוא נכנס עם
הצדיקים בגן עדן, כל שערי שמים למעלה, על החיות ולמטה מהם, כלם נפתחים,

והוא עת רצון לעסק בתורה.
ואותם הפתות של מלאכי השרת,
וכל הבשמים של גן עדן,
והצדיקים, כלם פוצחים רנה
לפני מי שאמר והיה העולם. זהו
שפתוב (שם קמ) אף צדיקים יודו
לשמן. אימתי צדיקים יודו
לשמן? כשיושבים ישרים את
פניה, שהוא בשעה שיושבים
לפניו בגן עדן.

וכת שלישית של מלאכי השרת
אומרת שירה לפניו עד שיבקע
השחר. ויש חובה לישראל,
בשעה שעולה עמוד השחר,
לקום ולהתגבר בשירות
ותשבחות לפני הקדוש ברוך
הוא. מה הטעם? משום
שנושאים שירה אחר מלאכי
השרת, והקדוש ברוך הוא מצוי
למטה עמם. זהו שפתוב (משלי
ח) ומשחרי ימצאנו. ואמר רבי
יהודה, ובלבד שלא יפסיק
משיתחיל, עד שיתפלל כשהחמה
זורחת.

אמר רבי יוחנן אמר רב,
כשהקדוש ברוך הוא יוצא
מאותם העולמות שפוסף בהם
ובא להפנס עם הצדיקים בגן
עדן, הוא ממתין ורואה. אם
שומע קול העוסק בתורה - הקול
ההוא נוח לפניו מכל השירות
והתשבחות שאומרים מלאכי
השרת למעלה. זהו שפתוב (שיר
השרים ו) אל גנת אגוז ירדתי
לראות. מה לראות? אותם
העוסקים בתורה.

אמר רבי יצחק, וכי גן עדן הוא
נקרא גנת אגוז? אמר לו רבי
יוחנן, כן, נקרא גנת אגוז, כלומר
גנת עדן. מה האגוז הוא סתום
מכל עבריו ויש עליו כמה
קלפות, כך עדן של מעלה הוא
סתום מכל עבריו, ויש עליו כמה
שמירות, שלא שלטו לראות לא

למעלה, על החיות ולמטה מהם, כולם
נפתחים, והוא עת רצון לעסוק בתורה.

ואותם פתות של מלאכי השרת, וכל בוסמי
גן עדן, והצדיקים, כולם פוצחים רנה,
לפני מי שאמר והיה העולם. הדא הוא דכתיב,
(שם קמ"א) אף צדיקים יודו לשמן. אימתי צדיקים
יודו לשמן? כשיושבים ישרים את פניה, והוא
בשעה שיושבין לפניו בגן עדן.

וכת שלישית של מלאכי השרת אומרת שירה
לפניו, עד שיבקע השחר. ויש חובה
לישראל, בשעה שעולה עמוד השחר, לקום
ולהתגבר בשירות ותשבחות לפני הקדוש
ברוך הוא. מאי טעמא משום דנסבין שירתא
בתר מלאכי השרת, והקדוש ברוך הוא מצוי
למטה עמם. הדא הוא דכתיב, (משלי ח ז)
ומשחרי ימצאנו. ואמר רבי יהודה ובלבד
שלא יפסיק משיתחיל, עד שיתפלל כשהחמה
זורחת.

אמר רבי יוחנן אמר רב, כשהקדוש ברוך הוא
יוצא מאותן העולמות דכסיף בהו, ובא
להפנס עם הצדיקים בגן עדן, הוא ממתין
ורואה אם שומע קול העוסק בתורה, דתנן
ההוא קלא ניחא קמיה, מפל שירין ותושבחו
דאמרי מלאכי השרת לעילא. הדא הוא דכתיב
(שה"ש ו י"א) אל גנת אגוז ירדתי לראות, מאי
לראות, אותם העוסקים בתורה.

אמר רבי יצחק, וכי גן עדן הוא נקרא גנת
אגוז. אמר ליה ר' יוחנן, כן, נקרא גנת
אגוז. כלומר גנת עדן, מה האגוז הוא סתום
מכל עבריו, ויש עליו כמה קליפות. כך עדן
של מעלה, הוא סתום מכל עבריו, ויש עליו
כמה שמירות, שלא שלטו לראות, לא מלאך,
ולא שרף, ולא חשמל, ולא עין נביא, ולא

מלאך, ולא שרף, ולא חשמל, ולא עין נביא, ולא חוזה, שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים וזולתך.

אמר רבי שמעון, אני הייתי לפני רבי ברוקא, והיה אומר, כעת אצפה למעלת גנת אגוז עם חסידי ישראל. ולא הייתי יודע מה הוא, עד ששמעתי את מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי, קרא הקדוש ברוך הוא לגן עדן גנת אגוז. מה האגוז קלפה אחר קלפה ופריו מבפנים, כף עדן עולם אחר עולם והוא מבפנים.

למד רבי שמעון, הגן הזה מאין נטוע? הקדוש ברוך הוא נטע אותו מתחתיו של עדן. שאם תאמר שזה כנגד זה בשוה - אי אפשר, אלא הגן בארץ, ועדן עליו מלמעלה. ומאין תמציתו של הגן? מעדן הוא.

אמר לו רבי יהודה, לדבריך, מה שכתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן, היה לו לומר ונהר יורד מעדן להשקות את הגן, שמשמע שמלמעלה יורד למטה לגן. אלא, אמר רבי שמעון, עדן למטה - ועדן למעלה. גן למעלה - גן למטה. ושניהם מכונים זה כנגד זה, והקדוש ברוך הוא נטע זה מתחת זה.

וכי הוא נטע אותו ממש? כן, שאמר רבי יהודה, על שאין מטעותיו כשאר מטעות, והם מבחרים משאר מטעות, הוא היה מטע ה', כמו שנאמר (ישעיה סא) מטע ה' להתפאר, כלומר לשבח, וזהו להתפאר. כלומר, אין זה כי אם מטע ה' ולא מאחר.

אמר רבי יעקב בר אידי, על כל פנים מטע ה' הוא, שנטע שם כל עץ נחמד למראה. והיאך נטע. אלא כשהוציאה הארץ אילניה ופירותיה, הוציאה בתחלה בגן עדן,

חוזה, דכתיב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים וזולתך.

אמר רבי שמעון, אנא הוית קמי דר' ברוקא, והיה אומר, כדין אצפה למעלת גנת אגוז עם חסידי ישראל. ולא הוה ידענא מאי הוא. עד דשמענא להא דאמר רבן יוחנן בן זכאי, קרייה הקדוש ברוך הוא לגנתא דעדן גנת אגוז, מה האגוז קליפה אחר קליפה, ופריו מבפנים. כף עדן, עולם אחר עולם, והוא מבפנים.

האני ר' שמעון, הגן הזה מאין נטוע. הקדוש ברוך הוא נטע אותו מתחתיו של עדן. דאי תימא שזה כנגד זה בשוה, אי אפשר, אלא הגן בארץ, ועדן עליו מלמעלה. ומאין תמציתו של גן, מעדן הוא.

אמר ליה ר' יהודה, לדבריך, מאי פתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, היה לו לומר ונהר יורד מעדן להשקות את הגן, דמשמע דמלמעלה יורד למטה לגן. אלא אמר רבי שמעון, עדן למטה, ועדן למעלה. גן למעלה, גן למטה. ושניהם מכונים זה כנגד זה, והקדוש ברוך הוא נטע זה מתחת זה.

וכי הוא נטעו ממש, כן. דאמר רבי יהודה, על שאין מטעותיו כשאר מטעות, והם מובחרים משאר מטעות, הוא היה מטע ה', כמה דאתאמר, (ישעיה סא ג) מטע ה' להתפאר, כלומר לשבח, וזהו להתפאר, כלומר אין זה כי אם מטע ה' ולא מאחר.

אמר רבי יעקב בר אידי, על כל פנים מטע ה' הוא, שנטע שם כל עץ נחמד למראה. והיאך נטע. אלא כשהוציאה הארץ אילניה ופירותיה, הוציאה בתחלה בגן עדן,

וּפְרוּתֶיהָ, הוֹצִיאָהּ בַּתְּחִלָּה בְּגֵן
עֵדֶן, וְאַחַר כֵּן בְּכָל הָעוֹלָם,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַר בְּמָקוֹם
הַהוּא וְהִכִּינוּ לְהִיּוֹת שָׁם לְעוֹלָם.
וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמִשְׁקָה בְּטוּבוֹ
מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפָּע מֵעֵדֶן שֶׁל
מַעְלָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קד)
יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי גֹ', אֱלוֹ
אֵילָנוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן.

שְׂאֵל רַבִּי חַגִּי יְהוּדָה, תֹּאמֶר שֶׁגֵן עֵדֶן הוּא
בְּאֶרֶץ, לְמֵאֵי אֵינְצִטְרִיךְ. אָמַר לִי, הַ
לְהִנָּאֲתִיחָה דְנִשְׁמָתָא. דְּמִקְבְּלָא מֵהָהוּא עֵדֶן
דְּלַעִילָא. דְּאֵי סְלֵקָא דְעֵתְךָ דְלְכָל נִשְׁמָתָא, הָא
תְּנִינָן לְאֵינוּן דְּלֵא יִהְיֶה לְהוּ רְשׁוּתָא לְסְלֵקָא
לְעִילָא, אֵית לְהוּ הִנָּאָה וְכִיסוּפָא בְּהָהוּא
דְּלַתְתָּא, מִמָּה דְּמִקְבְּל מְלַעִילָא.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רֵישׁ יִרְחָא וְיִרְחָא, סְלֵקִי
לְהוּ לְמַתִּיבְתָא עִילָאָה דְּלַעִילָא. הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה סו כג) וְהָיָה מֵדֵי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ
וּמֵדֵי שְׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ וּגְו'. וּבְהָאֵי גֵן עֵדֶן דְּלַתְתָּא
יְתִיב אָדָם, וְשׁוּי לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַהוּי
מְדוּרְיָה בֵּיה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּשָּׂם שָׁם אֶת
הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מָה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, פְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאֵתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמָתָא לִית לִיָּה כְּסוּפָא,
אֲלֵא לְאַתְר דְּאֵתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מָה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד ג)
נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָהּ נִפְשֵׁי לְחֻצְרוֹת ה', וְלֵא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֵא יְדַעִין בְּנֵי נְשָׂא. אֲרַכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינָיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חַיִּיא,
הָרִי שְׁנִינוּ בְּבְרִיתָא שְׁלַנּוּ, שְׁפַל
מָה שְׁעֵשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, כָּלֵם
מִשְׁתּוֹקְקִים וְשׁוֹקְדִים לְלִכְתָּ
לְמִינוּ. הַגּוּף הוֹלֵךְ אַחַר מִינוּ
לְאַרְץ, שְׁנִטְל מִמְּנָה, וְלִנְשָׂמָה אֵין
תְּשׁוּקָה, אֲלֵא לְמָקוֹם שְׁנִלְקַחָה
מִשָּׁם. שְׁפַל מָה שְׁעֵשָׂה, מִשְׁתּוֹקְק
אַחַר מִינוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים פד)
נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָהּ נִפְשֵׁי לְחֻצְרוֹת
ה', וְלֵא לְעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ הַגּוּף.
אָמַר לוֹ רַבִּי חַיִּיא, אָמַר לָךְ דְּבַר
שֶׁהוּא סוּד וְאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים.
הַרְבִּין רֵאשׁוּ, וּבְכָה וְצַחֵק. שְׁתַּק

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מָה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, פְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאֵתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמָתָא לִית לִיָּה כְּסוּפָא,
אֲלֵא לְאַתְר דְּאֵתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מָה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד ג)
נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָהּ נִפְשֵׁי לְחֻצְרוֹת ה', וְלֵא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֵא יְדַעִין בְּנֵי נְשָׂא. אֲרַכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינָיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מָה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, פְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאֵתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמָתָא לִית לִיָּה כְּסוּפָא,
אֲלֵא לְאַתְר דְּאֵתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מָה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד ג)
נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָהּ נִפְשֵׁי לְחֻצְרוֹת ה', וְלֵא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֵא יְדַעִין בְּנֵי נְשָׂא. אֲרַכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינָיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מָה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, פְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאֵתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמָתָא לִית לִיָּה כְּסוּפָא,
אֲלֵא לְאַתְר דְּאֵתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מָה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד ג)
נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָהּ נִפְשֵׁי לְחֻצְרוֹת ה', וְלֵא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֵא יְדַעִין בְּנֵי נְשָׂא. אֲרַכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינָיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מָה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, פְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאֵתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמָתָא לִית לִיָּה כְּסוּפָא,
אֲלֵא לְאַתְר דְּאֵתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מָה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד ג)
נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָהּ נִפְשֵׁי לְחֻצְרוֹת ה', וְלֵא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֵא יְדַעִין בְּנֵי נְשָׂא. אֲרַכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינָיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

70,000 איש

מתאחדים בקריאת הזוהר הקדוש
יחד שבטי ישראל, אנשים, נשים, וטף,
כל לומד מתחייב לקרוא בכל יום 3 עמודים מזוהר,
בכל חודש מסיימים לקרוא ביחד אלף פעמים את
הזוהר הקדוש

**המצטרף יזכה לברכה מידי חודש בציון של אוהל
הרשב"י במירון, ומקבל שכר כנגד כולם:
70 מיליון סיומים של כל ספרי הזוהר**

להצטרפות נא להתקשר למל: 03-5784413 / פקס: 03-578-4480
מייל: AOEL612@gmail.com

לציון: שם ומשפחה, שם האמא, הכולל, עיר, מלפון: סוג הבקשה לברכה: זוג,
פרנסה, זרע של קיימא, רפואה, שלום בית, אחר: .....

30,000 איש

הצטרפו כבר. בא והצטרף!!!

את אחי אנוכי מבקש, להסיר מעמינו מכשול ומוקש,
להיות מהאנשים הנבחרים, שיזכו את קרן ישראל מעפר
להקים, וישראל עם קדושים כבר קיבלו עליהם, 30,000
אנשים, ללמוד הזוהר כל יום מזמנם להקדיש, מספר
דקות כל איש ואיש, ועתה בא והצטרף אלינו, לקרב
ולקבל פני משיח צדקינו,

להצטרפות: טל: 03-5784413 / פקס: 03-578-4480
מייל: AOEL612@gmail.com

וכל אלו שיצטרפו ויקבלו עליהם ללמוד מספר דקות יהיו שותפים
לכולל הלומדים זוהר כל יום בחצות הלילה בהיכלא דרשב"י במירון

תורה הזדהר

ספר הזוהר בלשון הקודש
-מנקד-

ברך י"ח
תיקוני זוהר
חלק ב

הרשב"י קבע:
"בספר הזוהר יצאו בני ישראל מהגלות ברחמים"

ספר שכר ועונש

סדר בראשית

פרשיות בראשית-ויחי
פרקים א'-י"ב

מדריך להצלה רוחנית

חלק א'

**ספר זוהר השבת
לְאִבוֹת וּבָנִים, זְקֵנִים עִם נְעָרִים**

עם לשון הקודש
מנוקד מִפְּסֵק וּמְחֻלָּק לְקָטָעִים
מְסוּדָר עַל הַפְּרָשִׁיּוֹת

**ספר הזוהר הקדוש
חֵק לְיִשְׂרָאֵל דִּף הַיּוֹמִי**

מנוקד מִפְּסֵק וּמְחֻלָּק לְקָטָעִים
מְסוּדָר עַל הַפְּרָשִׁיּוֹת

הזהר ביום ההוא וקבל ב' סופר גדולים

קול דודי הגה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות:
דומה דודי לצבי או לעפר האילים הגה זה עומד אחר פתלנו
משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים:
ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך.

(כשיר השירים פ' ב, ח-י)

בואו ונצא לקבל פני משיח צדקינו ברחמים – "כספרא דא יפקון מן גלותא ברחמי" (זוה"ק)

**ספר הזוהר המחולק ל-960 קונטרסים 30 קונטרסים ב-32 קופסאות,
וכך בכמה דקות יוכלו כל ישראל נאיש אחד בלב אחד
לסיים את כל הזוה"ק אלפי פעמים.
וכל אחד שלומד מצטרף עם הכלל ומסיים יחדיו,
ונחשב לכל אחד ואחד כאילו סיים כל הזוה"ק.**

אמרו חז"ל לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן!!! (רש"י ד"ה ב' ל"א ד')
ובזוהר הקדוש (פרשת בשלח דף סב), כתוב מה מיוחד באוכלי המן?
שכאשר אכלו את המן היה מתברך במעיים וקיבלו אור רוחני וראו מה שלמעה וזכו לחכמה עליונה.
ועל זה נקראו דור דעה, והם היו בני האמונה ולהם ניתנה התורה להסתכל בה בפנימיותה ולדעת דרכיה.
רואים מהזוהר הקדוש שעיקר נתינת התורה ניתנה לאלו שלומדים את סודותיה.

ובאור החיים הקדוש פרשת ויחי (מט יא), כתב:
שכוחו של הגואל העצום מלך המשיח הוא שצריך שיתעסקו ישראל בינה של תורה,
וביאר הדברים שילמדו את פנימיות התורה שזה ינה של תורה. (גם יין גימטריה "סוד").

**על כן אחי ורעי בואו ונחיש הגאולה
בלמדנו זוהר הקדוש באחדות
כל ל"ב ישראל, על ידי כמה אופנים:**

- א.** כל אחד יקח קופסה שיש בה 30 חלקים של הזוה"ק (המחולק לתק"ס חלקים (960)),
וילמד קונטרס אחד בכל יום כשבע דקות [במשך חודש ימים]
עם עוד 31 שהם ביחד ל"ב [32] איש, מסיימים את כל הזוה"ק בחודש, וזה אפשר בקלות,
ובכך יסיימו יחדיו את הזוה"ק בכל חודש.
- ב.** כל אחד יחלק לחבריו חוברת אחת בסך הכל לחלק ל-30 איש (שזה לא קשה), ובכך
יכפלו זכויותיו לאלפים ולרבבות, (וכבר הובאו דברי הזוה"ק בפרשת תרומה (קנ"ח ע"ב), מגודל
מעלת "מזכה הרבים"), **וכל ל"ב יהודים (32) שיעשו כן מסיימים את כל הזוה"ק.**
- ג.** לחלק לל"ב [32] בתי מדרש, ושם אחרי התפילה, [ג' פעמים ביום], ילמדו כשבע דקות
[7] ציבור של 30 איש, **וכך יסיימו את כל הזוה"ק כמה פעמים ביום.**

בידינו הדבר להחיש את הגאולה
ולזכות לקבל פני משיח צדקנו בקרוב ברחמים.

**מפעל הזוהר העולמי נחל לניש 24/8 בית שמש
טל: 0548-436784**

ספר הזוהר הקדוש המחולק

מנוקד, עם לשון הקדש

ובו:

ספר הזוהר

זוהר חדש

תקוני הזוהר

בקרב יופיע בעז"ה

המחולק ל-960 קונטרסים (ב-32 כרכים).
הלימוד מחולק לשנה אחת ולשלוש שנים.

באו וטלו חלק בזכות המיוחדת של

"סיום הזוהר"

ע"י לימוד 6 עמודים בלבד!

תוך מספר דקות (כ-7 דקות) הנך מסיים את הזוהר.

ותשאל כיצד?

התכנית ערוכה באופן של חלוקת הזוהר השלם,
הכולל 5760 עמודים ל-960 חוברות ("תתק"ס")
דהיינו 32 אריזות כשבכל אריזה יש 30 חוברות

ובכל חוברת 6 עמודים של דפים זוהר הקדוש (עם לשון הקדוש).

וכל אחד שלומד מצטרף עם הכלל ומסיים יחדיו.
ונחשב לכל אחד ואחד כאילו סיים כל הזוהר"ק.

ירושלים: 02-6255789
בת ים: 052-6077914/054-9531936
טבריה: 050-4121015
צפת: 052-7150754/0504101341
עיר הוענתקה: 054-2240932
צפון: 054-9788564
באר שבע: 08-6108605
נתניה: 09-8323442

"הרצים יצאו דהופים"

כל הפועלים ומפעילים למען קירוב הגאולה וזכו
שמישיח יראה באצבעו לכיונם ויאמר:

👉 "בזכותכם היגעת" 🤝

שליחי מצוה הרוצים לקנות את הסט ולדאוג לחלקו באופן
מסודר כ-32 כרכים לבתי כנסת/ מדרש בערים, בשכונות,
במושבים, ביישובים, בבסיסי צה"ל ובקהילות היהודיות בחו"ל
מוזמנים להתקשר: 0548-436784

סט הזוהר הקדוש המחולק-לכל ימי השנה

סיום הזוהר בכמה דקות
בבית הכנסת/ המדרש- בשבת, ובכל זמן.

כל כרך מתחלק ל-30 אישי,
וכך יוכלו לסיים כל הזוהר"ק
יחדיו כאיש אחד.

לתרומות ולהנצחות: 054-8436784

קובץ
אוצרות
הזוהר

כרד ה

אדרא
רבא
וזומא

*

ונספחו
עליו
ו' ספרים
תפלות
ובקשות
גאולת הרשב"י
שירה וזמרה
תהלות הזוהר
תשובת
הרשב"י
עלון אור הזוהר
27-28
חשבונות
הזוהר
רשימת 200
ספרי הזוהר

544 עמודים

5

קובץ
אוצרות
הזוהר

כרד ד

זהרי
הזוהר

ח' ספרים

חבל על
כל רגע

נשמות הרשב"י

חיים של זהר

השפעות
הרשב"י

רחמי
הרשב"י

הזוהר
והר סיני

הקדמת כח
הזוהר

ליקוטי זוהר
תהילות דוד

סדר
בראשית

416 עמודים

4

קובץ
אוצרות
הזוהר

כרד ג

אורות
הזוהר

י"ב ספרים

תשובת
הרשב"י

נפלאות הזוהר

תהלות הזוהר

גאלת הרשב"י

במחיצת
הרשב"י

מפעלות הזוהר

אור הרשב"י

הזוהר והערב רב

זכותא דרשב"י

גימטריאות
הזוהר

שער התקונים

שירה וזמרה
בר יוחאי

416 עמודים

3

קובץ
אוצרות
הזוהר

כרד ב

מאורות
הזוהר

ט"ז ספרים

מאורות הזוהר

התגלות הזוהר

אגרות הזוהר

הרמח"ל והזוהר

עת לעשות לה'

המשיח והזוהר

הצדיקים והזוהר

חשבונות הזוהר

קבלתי ונושעתי

אלה מקראי

קודש

הפצת הזוהר

מצדיקי הרבים

תיבת נח

ישועות הזוהר

אל הערפל

416 עמודים

2

קובץ
אוצרות
הזוהר

כרד א

אור
הזוהר
המחולק
ל-354

ימות

השנה

גדולי
ישראל
והזוהר

*

ערכה
של שעה

768 עמודים

1

שטר שותפות

יהודי יקר!!!

בס"ד זכית להיות שותף במאמצי הגאולה
וללמוד זוהר הקדוש "יחד שבטי ישראל",
להווי ידוע לך, שבשתי דקות לימוד זוהר ליום,
אתה פן עולם הבא, וזוכה להיות מרואי פני המלך!

**ברצוננו להגיע לכל יהודי ויהודי באשר הוא שם!
וזהו בגדר הצלת נפשות ממש! וכך משתבח הקב"ה בכל יום!**

בכמה שקלים ליום אתה נעשה שותף לרשב"י הקדוש,
זוכה לשמירה והגנה לך ולמשפחתך ובכל משלח ידך.

בא והטה שכם, למפעל הקדוש
שכלו לשם שמים, לקירוב הגאולה ברחמים.

זכור המשיח בפתח!

וכל מי שיכנס בתוך תיבת ההצלה של הרשב"י, יזכה לספת מגן!
ולא יחוש ולא יפחד מהאויבים, מהטילים, ומכל מיני פגעים.

הרוח כולו שלך,

תן לרשב"י ותקבל פי אלה,

בברכת אלה המגן,

מפעל הזוהר העולמי

אנא הושיטו ידיכם ומלאו את הטופס המצורף,

ושלחו בפקס: 02-9951300

לתרומות בפרטים אשראי: 054-8433385

ניתן לשלוח בפקס הנ"ל, שמות לתפלה וישועה:

ובן אפשר להתפלל וללמוד זוהר הקדוש לעלוי נשמות

תזכו למצוות ולחיים טובים!